James L. Garlow • Peter Jones

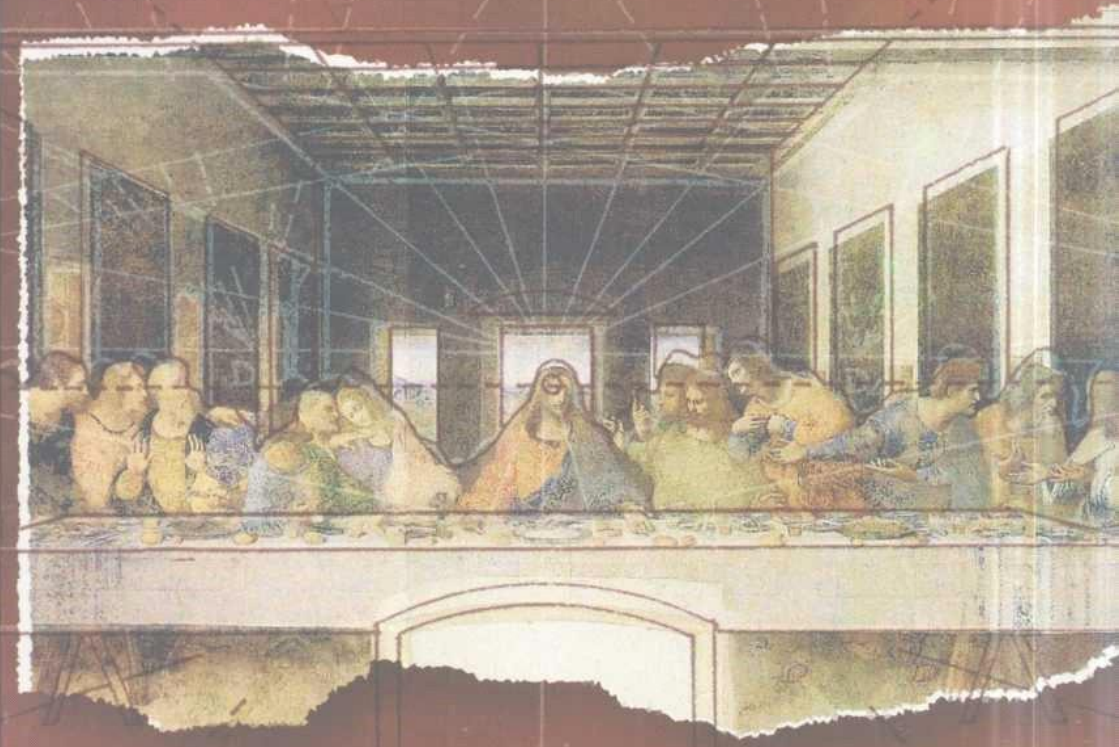

CODUL SPART AL LUI DA VINCI

ați citit povestea,
doriți și **adevărul?**

James L. Garlow & Peter Jones
Codul spart al lui Da Vinci

Dedicaţie:

Femeilor din viaţa noastră

Mamelor noastre, care ne-au dăruit viaţă... şi dragoste de Dumnezeu.
Vă mulţumim

Soţiilor noastre, care ne iubesc şi ne susţin.
Vă respectăm şi vă iubim. Sunteţi minunate.

Fiicelor noastre, care ne aduc bucurie.
Bucuria de a vă avea alături este nespusă.

James L. Garlow

Peter Jones

Mulţumiri

Mulţumim în mod deosebit lui Gary Cass, Ross Chenault, Frank Kacer, Gerard Reed, James Smith III şi Alice Trotter, pentru sprijinul care ni l-au oferit în activitatea de cercetare.

Mii de mulţumiri lui Jeff Dunn, editorul şi prietenul nostru. Fără entuziasmul, pasiunea şi priceperea

sa, apariţia acestei cărţi n-ar fi fost cu putinţă.

Despre autori:

Dr. Jim Garlow

Jim Garlow, scriitor, orator şi istoric, este ascultat zilnic la aproximativ 300 de posturi de radio de pe întreg cuprinsul ţării, în cadrul comentariului său de un minut pe teme istorice, numit „Perspectiva lui Garlow".

Parcursul său academic include Universitatea Drew (doctorat în istoria teologiei), Seminarul Teologic Princeton (masterat în teologie), Seminarul Teologic Asbury (masterat în teologie).

Jim slujeşte ca pastor principal la Biserica Skyline Wesleyan, în San Diego, CA.

Pentru mai multe informaţii, consultaţi adresa de internet www.jimgarlow.com.

Dr. Peter Jones

Peter Jones este director al organizaţiei *Christian Witness to a Pagan Planet* (*Mărturia creştină în slujba unei lumi păgâne*), menită să sprijine Biserica în întreprinderea ei de a aduce vestea cea bună a Evangheliei unei lumi din ce în ce mai păgâne.

Este, de asemenea, profesor asociat în studii nou-testamentare la Seminarul Westminster din California. Deţine un masterat în teologie la Seminarul Teologic Gordon-Conwell, un masterat

de teologie la Şcoala de Teologie Harvard şi un doctorat la Seminarul Teologic Princeton.

Peter este căsătorit cu Rebecca, născută Clowney. Împreună sunt părinţii a şapte copii. Peter a crescut în Liverpool, Anglia, iar în copilărie a fost prieten apropiat cu John Lennon. Joacă golf la un handicap de trei lovituri şi cântă jazz modern la pian.

Pentru mai multe informaţii, consultaţi adresa de internet www.cwipp.org.

Moto:

Oarba ignoranţă ne înşală.
O! Bieţi muritori, deschideţi ochii bine!
(Leonardo da Vinci)

În cartea sa, *Codul lui da Vinci,* Dan Brown afirmă că Leonardo da Vinci a inserat în mod intenţionat în pictura sa indicii care, descoperite şi interpretate corect, dezvăluie adevărul despre Isus. Deşi este un truc literar convenabil, nu a fost dovedit niciodată faptul că da Vinci ar fi introdus dinadins în lucrările sale simboluri care urmau a fi descifrate în viitor de către o generaţie iluminată. Astfel, intenţia acestei cărţi nu este aceea de a dezlega codul lui da Vinci, întrucât suntem convinşi că nu există unul. Ne referim pe alocuri la codul lui da Vinci, însă în cea mai mare parte îl vom numi codul lui Brown, deoarece credem că la originea acestui cod stă domnul Brown, nicidecum

Leonardo.

Capitolul 1

Dacă tot ceea ce ştim despre Isus se dovedeşte a fi fals, atunci unde se află adevărul?

În ce rezidă „codul" pe care îşi întemeiază prezumţiile *Codul lui da Vinci* – şi de ce ar fi importantă cunoaşterea acestuia?

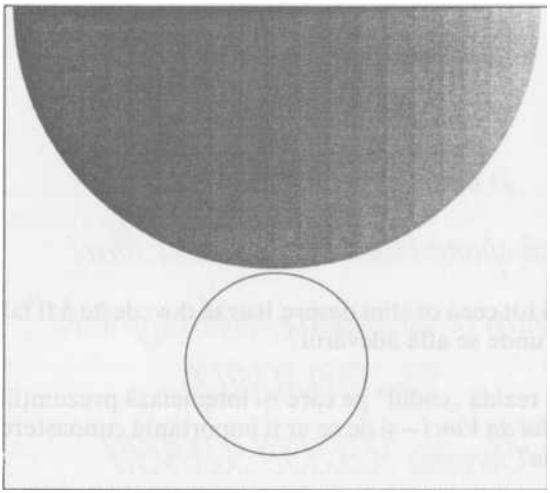

Până să fie codul adus în discuţie, Arcul Divin şi cercul sunt dispuse potrivit dreptei măsuri.

Un cod menit să agite spiritele

„Cu alte cuvinte, replică britanicul, aproape tot ce ne-au învăţat părinţii şi strămoşii noştri despre Isus este fals. Aşa cum sunt şi poveştile despre

Sfântul Graal.” (Dan Brown, The Da Vinci Code)[1]

Tot ceea ce am ştiut vreodată privitor la Isus Hristos este fals.

Să fie oare cu putinţă?

Leigh Teabing, specialist în domeniul străvechilor indicii de natură să conducă la descoperirea Sfântului Graal şi fost istoric al Societăţii Regale Britanice, îşi stabileşte noua reşedinţă în Franţa cu intenţia de a cerceta nemijlocit bisericile în care s-ar putea găsi urmele Graalului. Descendent multimilionar al Primului Duce de Lancaster, locuieşte acum într-un castel din secolul al XVII-lea mărginit de cele două lacuri ale proprietăţii moştenite.

Se cuvine să mai amintim un lucru în ce-l priveşte pe Leigh Teabing: el nu există.

Teabing este unul dintre personajele imaginare care populează fulminantul *best-seller* semnat de Dan Brown, *Codul lui da Vinci.* Lectură savuroasă, romanul, căruia autorul îi imprimă un ritm alert punctat de suspans, a ocupat încă de la momentul

---

[1] Dan Brown, *The Da Vinci Code* (New York: Doubleday, 2003), 235 [vezi *Codul lui da Vinci,* Bucureşti, Ed. RAO, 2004; traducere de Adriana Bădescu; p. 252; citatele şi, implicit, numerotarea paginilor vor fi pe mai departe preluate din această versiune. În anumite situații am remarcat şi semnalat inadvertențe între original şi traducerea propusă de Editura RAO – n. tr.].

lansării primul loc între cele mai bine vândute cărţi conform topului publicat în *New York Times* şi s-a instalat curând în fruntea tuturor listelor din Statele Unite, ajungând să fie tradus în peste patruzeci de limbi. Un an mai târziu, *Codul lui da Vinci* înregistra vânzări de peste şase milioane de exemplare cartonate. Este limpede, aşadar, că, alături de protagonistul lui Brown, Robert Langdon, ficţionalul Leigh Teabing dispune de toate mijloacele pentru a-şi face cunoscute pe larg convingerile referitoare la Isus Hristos.

Dan Brown, pe de altă parte, este cât se poate de real. Iar ideile pe care le avansează cu privire la creştinism, prin intermediul lui Langdon, al lui Teabing şi al celorlalte personaje din cartea sa, izbutesc să nască în cugetul multora îndoieli cu privire la adevărul a ceea ce crezuseră până nu demult despre Isus.

Rămâne, acum, să distingem faptele de ficţiune.

Să fi fost, oare, Isus căsătorit si să fi avut un copil cu Maria Magdalena?

Codul lui da Vinci debutează cu o crimă înfiorătoare săvârşită în Muzeul Luvru din Paris. Poliţia cere ajutorul lui Robert Langdon, profesor de simbologie religioasă la Harvard, sperând astfel să dezlege misterioasele semne din preajma cadavrului. Fie pe trup, fie în jurul lui sunt

presărate enigme, care – o dată lămurite de Langdon şi de Sophie Neveu, specialista în criptografie din cadrul departamentului de poliţie – conduc la o serie de indicii ce stau ascunse, în văzul tuturor, taman în operele lui Leonardo da Vinci.

Langdon află că Jacques Sauniere, custodele asasinat de la Luvru, nu fusese doar bunicul înstrăinat al lui Neveu, ci, totodată, Mare Maestru al unei vechi societăţi însărcinate cu păstrarea unui secret a cărui eventuală dezvăluire ar pune în primejdie însăşi existenţa Bisericii creştine. Sauniere murise hotărât să păstreze tăcerea asupra locului în care s-ar afla dovada Sfântului Graal.

Gonind nebuneşte pe străzile Parisului, refugiindu-se pe moşia exotică a lui Teabing ori zburând spre Londra la bordul unui avion neautorizat, Langdon şi Neveu caută mereu să fie cu un pas înaintea poliţiei franceze, a unui ucigaş albinos şi a omului din umbră care orchestrează toată această aventură sângeroasă în căutarea Graalului. O succesiune de alte simboluri complexe şi enigme îi ajută pe Langdon şi pe Neveu să descopere, în cele din urmă, cu emoţie, locul în care se află Graalul.

Marea mistificare

Pe tot parcursul romanului, Robert Langdon o

instruieşte pe Sophie Neveu în privinţa codului – ca modalitate de a identifica „adevăratul" Sfânt Graal. Aflăm, deci, că Graalul nu este nici pe departe ceea ce ne-am fi putut închipui. Graalul, potrivit lui Langdon, ascunde un secret de o asemenea gravitate încât, o dată adus la cunoştinţa oamenilor, ar face ca însuşi creştinismul, în ceea ce înseamnă el astăzi, să dispară. Autorul Dan Brown vrea să ne convingă, însă, prin intermediul protagonistului său, Langdon, că nu este vorba despre un *obiect.* Iar nenumăraţii săi ocrotitori n-au murit doar pentru a feri de intruziuni locul tainic unde s-ar afla acest simbol religios. Substanţa însăşi a Graalului ca atare stă în miezul acestui mister. Ni s-a dat de înţeles până acum că Sfântul Graal – dacă va fi existat – este potirul din care a băut Hristos la ultima Sa cină şi pe care, mai apoi, Iosif din Arimateea l-a umplut cu sângele vărsat pe cruce. Dacă e să dăm crezare, însă, personajelor lui Dan Brown - Langdon şi Teabing – adevăratul Graal, dincolo de a fi un lucru, este o persoană.

Maria Magdalena a fost Potirul cel Sfânt. Ea a fost cea care a purtat descendenţa regală a lui Isus Hristos. (267)

Există destui cititori ai Codului lui da Vinci ale căror convingeri referitoare la adevărata identitate a lui Isus s-au văzut zguduite din

temelii.

Brown afirmă că Maria Magdalena şi Isus au avut relaţii sexuale şi au zămislit un copil împreună.

După moartea lui Isus, gelozia ucenicilor a determinat-o pe Maria să-i părăsească şi, luându-şi copilul, să caute adăpost într-o comunitate evreiască din Franţa. Există, în acest sens, mărturii bine documentate, potrivit lui Brown, mărturii păzite cu străşnicie încă de pe vremea Cruciadelor prin eforturile unei organizaţii secrete cunoscute drept Stăreţia Sionului [2]. Trimiterile la acest secret se pot regăsi disimulate, de-a lungul istoriei, în picturile şi desenele lui da Vinci şi ale altor artişti câtă vreme ştim cum şi unde să căutăm.

Asemenea teorii sunt departe de a fi originale. De fapt, Brown se referă, în *Codul lui da Vinci,* tacit la o serie de alte cărţi pe aceeaşi temă. Dintre acestea, se evidenţiază mai cu seamă volumul *Holy Blood, Holy Grail* [3], publicat în 1982 de Michael Baigent, Richard Leigh şi Henry Lincoln. (Leigh Teabing, numele personajului ficţional al lui Brown, este o anagramă derivată din Baigent şi

---

[2] Engl., în original: the Priory... - priorat: funcţia, respectiv sediul unui prior (conducător al unei mănăstiri catolice dependende, îndeobşte, de o abaţie); din raţiuni comparative, pentru termenii utilizaţi aici, cf. vers. rom. (n. tr.).

[3] *Sfântul Sânge, Sfântul Graal* (engl., în original) (n. tr.).

Leigh.) Ipoteza conform căreia Isus a avut un copil, sau mai mulţi, cu Maria Magdalena e veche de secole. Ce ne îndeamnă, aşadar, să o repunem acum în discuţie? Ce sens are strădania de a sparge „codul" lui da Vinci?

Isus: iubit şi tată?

Dintre milioanele de cititori ai romanului Codul lui da Vinci, mulţi l-au perceput exclusiv ca pe o poveste captivantă plină de aventuri misterioase. Acţiunea e densă – capitolele se încheie, aproape fără excepţie, în coadă de peşte, stimulându-i pe lector să meargă mai departe. O carte în care Langdon şi Neveu urmează mereu să rezolve câte o nouă enigmă poate fi cu greu lăsată din mână. Iar Brown nu face decât să recurgă la reţeta clasică a romanului de aventuri: personaje neverosimile proiectate pe fundalul unui decor exotic, fie şi lipsit de perspectivă, în măsură să dea viaţă unei naraţiuni menite să trezească atât interesul bărbaţilor, cât şi al femeilor, fapt confirmat statistic prin proporţia apartenenţei de gen a celor care au cumpărat şi citit cartea până în prezent. Numeroşi dintre aceşti cititori au trecut deja la următorul volum din vraful celor care-şi aşteaptă rândul pe noptieră.

Se vor fi găsind, cu toate acestea, şi destui cititori ai cărţii lui Brown ale căror convingeri referitoare la adevărata identitate a lui Isus s-au

văzut zguduite din temelii. Aceştia sunt cei care, punându-şi sub semnul îndoielii credinţa, se lasă atraşi în hăţişul amorf al unor prezumţii bizare prezentate ingenios ca fiind puncte de vedere istorice în cuprinsul amăgitor al unei ficţiuni.

Codul spart al lui da Vinci se adresează celor care au căzut în ispita de a problematiza „codul" lui Brown insinuat între rândurile romanului său. Se adresează celor care îşi pun acum întrebări în legătură cu tot ce au învăţat despre Isus. Celor care îşi spun: „Credeam până nu demult că Isus este Fiul lui Dumnezeu, dar pesemne că m-am înşelat. La urma urmei, se pare că n-a fost decât un om ca toţi oamenii." În numele lor, dar şi al Său, nu ne putem îngădui să rămânem indiferenţi.

Lui David Klinghoffer îi este limpede, potrivit întâmpinării sale din Naţional Review, riscul pe care îl comportă povestea lui Brown:

În *Codul lui da Vinci* este pus la bătaie nici mai mult, nici mai puţin decât însuşi creştinismul tradiţional... Întemeietorul creştinismului are de la Maria Magdalena o fiică, Sara. Dacă această teorie ar fi adevărată s-ar surpa o serie de credinţe fundamentale ale creştinilor.[4]

Dacă s-ar dovedi adevărată. O menţiune

---

[4] David Klinghoffer, „Books, Arts and Manners", *National Review* (8 decembrie 2003).

crucială. Câtă vreme Dan Brown ar născoci, pur şi simplu, un scenariu cu accente vădit fanteziste, reacţia noastră ar deveni de prisos. Însă Brown afirmă cu tărie că scrierea sa se bazează pe fapte reale. În cadrul unui interviu prezentat în emisiunea *The Today Show* la NBC, Brown pleda în sprijinul autenticităţii materialului folosit:

Matt Lauer: Cât din această carte se bazează pe realitate, referindu-ne la lucrurile care s-au întâmplat aievea?

Dan Brown: Absolut tot. Evident, Robert Langdon ţine de ficţiune, însă toate picturile, arhitectura, ritualurile şi societăţile secrete – toate acestea sunt realităţi istorice.[5]

Brown insistă asupra caracterului faptic al lucrării sale nu fără un motiv. Intenţia sa e aceea de a impune o nouă mentalitate.

„Unul dintre aspectele pe care mă strădui din răsputeri să-l confer cărţilor mele este învăţarea", declara Brown într-un interviu acordat revistei *Bookpage.* „O dată încheiată lectura unei cărţi, fie că-ţi place ori nu, vei fi învăţat o grămadă de lucruri."[6] Iată, aşadar, că romancierul Brown se erijează deopotrivă în profesor. Şi, asemeni atâtor

---

[5] Dan Brown, interviu acordat lui Matt Lauer, *The Today Show,* NBC, 9 iunie 2003.

[6] *Bookpage* (aprilie 2003).

profesori pricepuţi, îşi începe lecţia prin a pune în discuţie ceea ce părea să fie până la un moment dat indiscutabil.

- A avut Isus relaţii sexuale cu Maria Magdalena?
- Este Biblia noastră un construct al capriciilor politice ale lui Constantin?
- Le-a pus Biserica gând rău femeilor?
- A fost Isus „votat" ca fiind divin la Conciliul de la Niceea?

Ne putem, oare, ralia cu onestitate unor asemenea idei? Cunoaştem, în fond, o sumedenie de fapte istorice în măsură să demonstreze falsul oricăreia dintre aceste afirmaţii. Brown, pe de altă parte, îşi are propriile concepţii în ce priveşte istoria şi gradul ei de credibilitate:

„Este interesant de remarcat", spune Brown, „că încă de la primele izvoare scrise ale lumii, istoria a fost scrisă de către «învingători» (acele societăţi şi sisteme de credinţe care au ieşit biruitoare şi au supravieţuit).

Numeroşi istorici cred acum (la fel ca şi mine) că atunci când dorim să stabilim acurateţea istorică a unui concept, ar trebui întâi să ne punem o întrebare mult mai profundă: Cât de exactă din

punct de vedere istoric este istoria însăşi?”[7]

Istorie sau impostură?

Brown declară că toate datele preluate în *Codul lui da Vinci* au caracterul unor „fapte istorice”.

Punând fie şi numai această singură întrebare, Brown invalidează tot ceea ce înseamnă fapt istoric tradiţional şi surpă întreg temeiul pe care s-au clădit veacuri la rând. *Cât de exactă este istoria?*

Avem, aici, de a face cu expresia unei problematici fundamentale recurente în societatea postmodernă şi, în acelaşi timp, cu ecoul întrebării lui Pilat în faţa omului nevinovat pe care urma să-l condamne la moarte: „Ce este adevărul?” (Ioan 18:38).

Refuzând ideea posibilităţii unui adevăr obiectiv, raportarea noastră la lume îşi pierde orice reper. Şi nu ne mai rămâne, astfel, decât să plutim într-o permanentă derivă pe întinsul unui ocean al confuziei şi îndoielii. Din perspectiva publicului contemporan, orice metodă de consemnare şi rescriere a istoriei se dovedeşte acceptabilă. Brown contestă în bună parte viziunea consacrată asupra istoriei pornind de la argumentul că

---

[7] Juli Cragg Hilliard, „ABC Special Examines Da Vinci Code Ideas”, *Puhlishers Weekly,* Religion Bookline.

Biserica este cea care a impus-o. Iar istoria, firește, este scrisă de cei puternici, de învingători. La rândul lui, însă, declară că toate datele preluate în *Codul lui da Vinci* au caracterul unor „fapte istorice”. Cine sunt, aşadar, noii „învingători” a căror viziune Brown o împrumută pentru a-şi confirma realitatea istorică?

Care este relevanţa „codului” în raport cu noi şi cu Credinţele noastre?

Aceşti învingători sunt, evident, cei care îi confirmă speculaţiile referitoare la Isus, Maria Magdalena şi învăţăturile Bibliei. Îşi formulează convingerile prin intermediul simbolurilor, al mesajelor abil strecurate în alcătuirea cutărui tablou şi al unor documente antice percepute, încă de la momentul redactării, ca neavând nicio valabilitate. Numeroase dintre aşa-zisele „fapte” pe care Brown le invocă drept mărturii în sprijinul teoriilor sale se pot dovedi cu uşurinţă a fi false. Ceea ce urmărim cu precădere în cuprinsul acestei cărţi nu se referă la sublinierea tuturor erorilor – deloc puţine la număr – pe care le comite Brown în *Codul lui da Vinci,* dar socotim că anumite informaţii, incluse sub forma unor note marginale în capitolele următoare, pot fi de un real interes.

Principalul obiectiv al lucrării noastre implică

două dimensiuni. Ne propunem, mai întâi, să descifrăm „codul" propriu-zis diseminat de Brown în substratul narațiunii sale. În ce constă acest cod? Pe ce căi poate fi el identificat în lumea de astăzi? Care este relevanța acestuia în raport cu noi și cu credințele noastre? Codul lui Brown, după cum se va vedea, este de departe mai primejdios în sfera integrității spirituale decât închipuitul cod al lui da Vinci.

În al doilea rând, câteva precizări referitoare la legenda Sfântului Graal ar fi, din punctul nostru de vedere, cât se poate de oportune. Cititorii noștri vor fi, probabil, surprinși să afle că noi, Jim Garlow și Peter Jones, credem în „Sfântul Graal". Cu atât mai contrariant, așadar, va părea să spunem că, în acest sens, Dan Brown nu e departe de adevăr. Pe parcursul cărții se va dezvălui nu doar *ce* este Graalul, ci și *unde se află el astăzi.*

Vom recurge, în acest demers, la ajutorul propriului nostru personaj literar, Carrie Williams. Carrie se confruntă, asemeni oricăruia dintre noi, cu nenumărate îndoieli. Cititorul se va recunoaște, probabil, în ea ori, bunăoară, în vreunul dintre celelalte persoane întâlnite pe parcursul poveștii. Întrebările pe care și le pune Carrie au rolul de a ne atrage atenția asupra propriilor întrebări cu privire la codul a cărui examinare o vom întreprinde aici.

Înainte de a porni la drum, anumite resurse

auxiliare s-ar dovedi, fără îndoială, utile în tentativa de spargere a codului lui Brown. Ar fi recomandabil, prin urmare, să existe la îndemână un volum din *Codul lui da Vinci.* Tot atât de necesară ar fi o Biblie. Contează mai puţin versiunea – referinţele se vor face, în continuare, folosindu-se o serie de traduceri binecunoscute; orice i se pare mulţumitor cititorului e binevenit. La sfârşitul excursului nostru, editorul a anexat un ghid de lectură gândit ca instrument în clarificarea unor aspecte prezentate în această carte – fapt care se poate realiza fie individual, fie, preferabil, în cadrul unui grup de dezbatere.

Adresele înşiruite mai jos trimit la pagini de internet în măsură să ofere informaţii care nu şi-au găsit locul în cuprinsul acestei lucrări. Oricine este călduros invitat să le parcurgă în ideea că, astfel, vor putea găsi explicitări mai cuprinzătoare ale vreunuia sau altuia dintre aspectele luate aici în discuţie.

Să vedem, aşadar, cum ajunge să fie spart codul lui da Vinci?

www.jimgarlow.com
www.cwipp.org
www.breakingthedavincicode.com

Capitolul 2

Să fie, oare, adevărat că uniunea fizică dintre bărbat şi femeie constituie unica modalitate de „a ajunge la *gnosis* – cunoaşterea divinului”? (328)

Să fie, oare, adevărat că Biserica „a defăimat” de-a lungul veacurilor uniunea sexuală dintre bărbat şi femeie ca pe un „act ruşinos”? (139)

Să fie, oare, adevărat că Biserica a demonizat sexul, căutând astfel să înlăture o posibilă ameninţare la adresa autorităţii ei? (329)

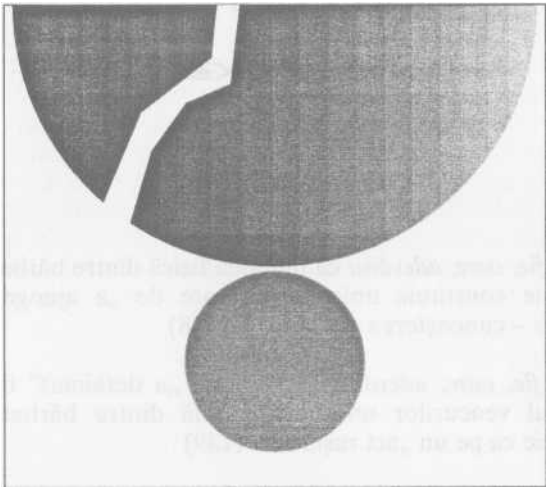

În lipsa unei interpretări adecvate, mesajul „Codului” – fie şi numai sub aspectul ideilor referitoare la sex – relevă o aneantizare progresivă a Arcului Divin.

A doua dintre cele mai bune idei ale lui Dumnezeu

Credincioşii... îşi reprimau acum impulsurile sexuale fireşti şi le considerau lucrarea diavolului... (139)

„Hai să mergem în camera mea, Carrie. Colegul meu nu este acolo, dar mai lipseşte doar o oră."

„Dar e atât de frumos aici afară, Daniel. De ce nu putem să ne plimbăm pur şi simplu, sau să stăm un pic la soare?"

„Fiindcă, spuse el într-o şoaptă răstită, nu putem face aici lucrul la care mă gândesc eu."

„Nu cred că sunt pregătită chiar acum pentru asta, Daniel."

Mâna lui alunecă în jos pe şoldul lui Carrie, trăgând-o spre el. „Haide. Credeam că voi, astea de la Studiile Feminine, sunteţi adeptele libertăţii sexuale. Ia-o ca pe un studiu opţional de aprofundare la unul dintre cursurile tale."

Carrie nu făcu niciun efort să-şi ţină cumpătul. Desprinzându-se din îmbrăţişarea lui Daniel, se întoarse spre el şi îl privi drept în ochi. „Ascultă, şi ascultă bine. Dacă noi, «astea» de la Studiul despre Femei, am învăţat ceva, este faptul că nu trebuie să fim nişte «păpuşi pentru băieţi». Nu am fost aşezată pe pământul ăsta ca să îţi poţi face tu poftele. Trupul meu îmi aparţine şi nu îţi voi

permite să te foloseşti de el.”

„Uite ce e, Carrie”, spuse Daniel, fără să caute măcar să păstreze un ton discret al vocii, „nu am spus că eşti păpuşa mea. Şi te respect cu adevărat. Doar că am avut impresia că împărtăşim aceleaşi sentimente unul faţă de celălalt. Iar majoritatea celor pe care îi cunosc şi care au parte de astfel sentimente se bucură de ele manifestându-şi-le într-un anume mod.”

Carrie păşi un timp alături, în tăcere, apoi zări o bancă liberă. Se aşeză, lăsându-i loc lui Daniel, pentru a se aşeza lângă ea, însă el rămase în picioare. „Daniel, nu îţi pretind să înţelegi, însă eu caut ceva mai mult decât... desfătarea fizică. Eu caut pe cineva care să-mi desfete inima – presupun că putem vorbi despre sufletul meu. Iar făcând doar sex, ei bine, după câte ştiu eu, se pare că nu obţii acest lucru.”

Daniel oftă şi se aşeză lângă Carrie. Îşi întinse picioarele şi o cuprinse cu braţul de după umeri. „E interesant că spui asta”, spuse zâmbind. „Tocmai săptămâna trecută a fost la noi un profesor invitat de la Corneli, care a vorbit despre sex într-o manieră la care nu mă gândisem până atunci. Tipul ăsta spunea că ar trebui să privim sexul ca pe ceva mistic şi spiritual. Zicea că bărbaţii pot atinge un anumit nivel al experienţei divinităţii numai în unirea cu o femeie. Ceva despre «sacrul feminin».”.

Carrie se uită la Daniel, incitată de spusele lui.

Asta căuta – experienţa unui anumit nivel al divinităţii. Însă dintr-o singură privire îşi dădu seama că pentru Daniel acestea erau nişte simple vorbe.

„Deci, ce zici? Vrei să experimentezi divinul?” Zâmbetul său afectat îl făcu să semene mai degrabă cu un adolescent de şaisprezece ani şi mai puţin cu un student de douăzeci şi unu. Carrie îşi dădu seama că era momentul să lase totul în urmă.

„Daniel, mi-a făcut plăcere să stăm de vorbă în săptămânile acestea din urmă. Însă nu cred că suntem potriviţi unul pentru altul. Cred că ar trebui să...”

Ultimele ei cuvinte se pierdură în timp ce Daniel sări în picioare şi porni cu paşi mari pe trotuar. Îi strigă înapoi peste umăr: „Te părăsesc! Mă auzi? Eu sunt cel care te-a părăsit *pe tine*!”

Carrie simţi deodată că i se face frig. Se ridică şi se îndreptă cu pas obosit spre dormitor.

Cea care îi era colegă de cămin în acest semestru, Jen, rareori se nimerise în cameră în acelaşi timp cu ea, aşa încât, practic, nu ajunseseră să se ataşeze una de alta. La întoarcere, Carrie fu surprinsă să o găsească pe Jen stând la biroul ei. Mânca dintr-o salată cumpărată de-a gata de la magazin.

„Bună, Carrie. Credeam că ai ieşit la o plimbare să te bucuri de vremea de afară.” Îşi îndesa

mâncarea în gură cu o iuţeală care făcea ca profilul ei minion să se dilate.

„Nu”, oftă Carrie. „Tocmai m-am despărţit – dacă se poate spune aşa – de Daniel. După cum se pare, se gândea numai la sex.”

„Mmm…”, spuse Jen, cu gura plină. „Spune-mi ceva nou. Care dintre băieţi nu e interesat doar de sex?”

Era la Jen ceva care pe Carrie o liniştea. Deschise o sticlă de cola dietetică şi se aşeză. „Când ai avut ultima dată un prieten, Jen?”

Jen înghiţi o furculiţă încărcată cu salată înainte de a răspunde. „Niciodată. Nu-mi plac băieţii.” Carrie râse. Nu mai auzise expresia: „Nu-mi plac băieţii” de pe vremea şcolii primare, în Connecticut. O întrebă pe Jen dacă fusese vreodată părăsită de un băiat. „Nici vorbă, niciodată”, răspunse Jen. „Nu am avut niciodată un prieten şi nici nu voi avea. Am aflat de la o vârstă fragedă că sunt alcătuită diferit.

Găsesc că sexul frumos e, hm… mai frumos. Asta nu înseamnă că toate relaţiile pe care le-am avut cu fetele au fost perfecte. M-am despărţit de Tamra, ăăă… de Sfântul Valentin. Ea a plecat, eu am rămas. Cred că am să fac o pauză înainte de a-mi găsi din nou pe cineva.”

Carrie nu ar fi trebuit să fie şocată. La urma urmei, în cadrul Studiilor Feminine, urmase şi cursul *Lesbianismul: O reînviere culturală.* Avusese multe discuţii cu cei aflaţi în grupa ei,

care se declaraseră de orientare homosexuală. I-a acceptat, însă habar nu avusese că de trei luni este colegă de cameră cu o astfel de persoană. „Nu ştiai că sunt lesbiană, aşa-i?”, întrebă Jen. „Te-ai gândit vreodată că nu e necesară prezenţa unui bărbat în viaţa ta? Porţi în tine tot ceea ce ai nevoie pentru a fi desăvârşită.”

„Ce vrei să zici?”, întrebă Carrie.

„Sacrul feminin. Cercul perfect. Completitudine. Desăvârşire.”

Carrie se lăsă pe spate când auzi această expresie pentru a doua oară în aceeaşi zi.

„Uite”, continuă Jen, „am o carte care explică lucrurile mai bine decât mine. Şi e o lectură plăcută Se numeşte *Codul lui da Vinci.* E un roman, însă nu-i doar ficţiune. Există mult adevăr în el. De fapt, fac parte dintr-un grup de lectură în care se discută despre cartea asta. Poţi veni cu mine, dacă vrei.”

Carrie nu mai citise o carte în afara bibliografiei necesare de aproape patru ani. A-şi petrece timpul citind un roman i se părea o idee bună. *Mai bună decât să resping avansurile unora ca Daniel,* se gândi.

„Poţi conta pe mine”, spuse Carrie. „Dar, mai întâi, spune-mi mai multe despre sacrul feminin.”

Codul lui da Vinci e departe de a fi un roman

erotic. Subiectul acestuia, însă, se leagă în mod precumpănitor de sex.

Vom descoperi în cursul lecturii trimiteri tot mai numeroase la presupusa represiune sexuală exercitată de Biserică. Aflăm, apoi, despre anumite ritualuri sexuale care îi îngăduie omului să ajungă la adevărata cunoaştere a lui Dumnezeu. Şi sfârşim prin a percepe Biserica din perspectiva necredincioşilor: o Biserică avidă de putere până într-acolo încât să considere ca ilicit un act altminteri firesc şi agreabil înlesnit de Dumnezeu spre deplina mulţumire a fiinţelor umane.

MUZEUL LUVRU

Luvrul din Paris, Franţa, a fost inaugurat în 1793, în ideea de a-i oferi omului de rând posibilitatea de a lua contact cu marea artă creată de-a lungul istoriei. Între exponate, se găsesc picturi şi sculpturi provenind încă din secolul al VI- lea î.Hr.

Muzeul este găzduit într-un palat datând din secolul al XIII-ea. în faţa intrării principale, se ridică piramida proiectată de I.M. Pei, pe care o alcătuiesc 675 de panouri din sticlă.

Trei sunt lucrările de artă cele mai admirate la Luvru: statuile *Venus din Milo*, *Victoria din Samothrace* şi capodopera lui da Vinci, *Mona*

Lisa.
Mulţi turişti trec în grabă pe lângă celelalte 300.000 de opere doar pentru a ajunge în faţa acestora.
Mona Lisa este cea mai vizitată pictură din lume, peste cinci milioane de oameni din întreaga lume venind în fiecare an să o vadă. Tabloul este expus în spatele unui geam blindat.

Să fie, oare, adevărat că uniunea fizică dintre bărbat şi femeie constituie unica modalitate de „a ajunge la *gnosis* – cunoaşterea divinului"? (328)

Să fie, oare, adevărat că Biserica „a defăimat" de-a lungul veacurilor uniunea sexuală dintre bărbat şi femeie ca pe un „act ruşinos"? (139)

Să fie, oare, adevărat că Biserica a demonizat sexul, căutând astfel să înlăture o posibilă ameninţare la adresa autorităţii ei? (329)

În ultimă instanţă, *Codul lui da Vinci* nu reprezintă altceva – prin forţa concluziei „mai puţin logice" pe care o sugerează – decât o invitaţie la aşa-zisul sex lipsit de prejudecăţi, sustras parametrilor stabiliţi de Dumnezeu. Iată unul dintre factorii determinanţi ai popularităţii de care se bucură *Codul lui da Vinci:* încuviinţarea nesperată ca oamenii să-şi poată satisface toate dorinţele fără a-şi asuma nicio obligaţie şi fără a se mai teme că vor fi traşi la răspundere. O asemenea

„libertate” se plăteşte, din nefericire pentru lumea de astăzi, scump.

Ceremoniala *Hieros Gamos* a lui Brown nu are nimic de a face cu vreo uniune sacră. Este vorba, pur şi simplu, despre libertinajul sexual ca atare reformulat în termenii pseudoreligioşi ai neopăgânismului. O primă ilustrare a acestui fapt ni se oferă cu prilejul episodului în care Robert Langdon le vorbeşte unor studenţi de la Harvard despre descoperirea „divinităţii” în timpul actului sexual. Tinerele femei prezente la curs par să fi înţeles interpretarea „religioasă” a lui Langdon. Bărbaţii, pe de altă parte, nesfiindu-se să facă, deloc subtil, paradă de masculinitatea lor, îşi dau coate chicotind infantil. La urma urmei, observă Langdon, nu sunt încă decât nişte băieţei.

De fapt, Brown recurge aici, prin intermediul personajului său, Langdon, la modalitatea filosofică a *cazuisticii.* Este vorba, în cazuistică, despre un raţionament abil conceput şi prezentat astfel încât să ofere o justificare a anumitor opţiuni individuale.

Băieţii din sala de curs nu sunt, totuşi, atât de ignoranţi şi de imaturi pe cât ar vrea Brown să credem. Reacţia lor dovedeşte o înţelegere care pătrunde dincolo de vorbăria din jurul unor ritualuri sau logici sofisticate. Le este foarte limpede motivul pentru care orice întâlnire romantică trebuie să-şi găsească deznodământul în pat! Langdon i-a ajutat doar să-şi îmbogăţească

arsenalul de „texte” menite să sucească minţile fetelor naive, şi încă pornind de la o motivaţie de natură religioasă.

Ritualul păgân *Hieros Gamos* nu are nimic de a face cu vreo uniune sacră.

Despre sex: ce a avut dumnezeu în gând?

Sexul e un dat universal. Suntem cu toţii fiinţe sexuale. Întâia descriere a oricăruia dintre noi (fie la naştere, fie, mai devreme, prin intermediul ecogramei) este de natură sexuală: „e băiat” sau „e fată”. Încetăm pentru totdeauna, o dată veniţi pe lume, să mai corespundem ipostazei generice de „făt” şi devenim un „el” sau o „ea” în funcţie de genul specific: masculin ori feminin.

Bărbaţi sau femei, suntem deopotrivă îndatoraţi aceleiaşi experienţe: în afara fertilizărilor „în vitro”, cu toţii am văzut lumina zilei în urma unui contact sexual. A fost nevoie de actul pasional consumat între un bărbat şi o femeie pentru ca fiinţa noastră să prindă viaţă. Împreunarea sexuală este mijlocul prin care, asemenea celor mai multe specii de animale, am fost plămădiţi să ne reproducem. Activitatea sexuală, în condiţiile în care rasa umană caută să supravieţuiască, nu e nicidecum facultativă. Să fi fost, însă, sexul menit exclusiv procreării? A urmărit Dumnezeu şi altceva

înzestrându-ne cu dorinţe sexuale?

Răspunsul e, dincolo de orice îndoială, afirmativ! Raţiunea existenţei noastre fizice şi afective este indiscutabil mai complexă. Relaţia sexuală şi plăcerea pe care o presupune aceasta sunt parte dăruită de Dumnezeu a prototipului nostru fizic, afectiv şi spiritual. S-a întâmplat, însă, ca de atâtea ori în cazul lucrurilor gândite spre bucuria fiinţei, să înjosim bunele planuri ale lui Dumnezeu, răstălmăcindu-le. Aşa încât ajungem ca, din pricina opţiunilor noastre, să târguim belşugul desfătării şi al mulţumirii în schimbul durerii, al dezamăgirii şi – în ultimă instanţă – al înstrăinării de Dumnezeu.

Între agape şi eros

(Jim): Mi-am scris teza de masterat pe tema grecescului *agape* aflat în opoziţie cu *eros. Codul lui da Vinci* bagatelizează adevărata dragoste atunci când spune că: „Rose (...) este, totodată, anagrama numelui Eros, zeul grec al iubirii carnale" (p. 272). Potrivit lui Brown, „Roza a fost dintotdeauna un simbol esenţial al sexualităţii (...) trandafirul înflorit seamănă cu organele genitale feminine – caliciul prin care întreaga omenire a prins viaţă." (p. 272). (O rectificare este necesară. Nu *întreaga* omenire a prins viaţă astfel. Adam şi Eva au fost creaţi de Dumnezeu. Aici nu e vorba de o scăpare din partea lui Brown. Este semnificativ

faptul că, astfel, el neagă rolul Creatorului, un aspect important în înţelegerea „codului”.)

Nicio femeie nu îşi doreşte, dacă e onestă cu sine însăşi, să fie iubită doar erotic, precum în cazul lui *eros* – doar pentru aspectul ei exterior. Fiindcă, astfel, s-ar simţi mereu vulnerabilă în faţa următoarei femei frumoase care ar trezi interesul iubitului. *Eros* iubeşte doar pentru ceea ce poate obţine de la o persoană. Atunci când nu mai are nimic de câştigat, dragostea de tipul *eros* dispare. Nicio fiinţă umană normală nu îşi doreşte să fie tratată în acest fel.

C.S. Lewis scrie în *The Four Loves*[8] despre acest gen de sentiment egoist, bazat pe sex:

Este vorba despre o plăcere a simţurilor; adică un fenomen care are loc înăuntrul trupului unui om. Folosim o expresie nefericită atunci când spunem despre un desfrânat hăituindu-şi prada pe străzi că „doreşte o femeie”. Ca să fim exacţi, în niciun caz nu doreşte o femeie. El caută o plăcere, iar pentru a o putea obţine, femeia se dovedeşte a fi, întâmplător, un instrument necesar. Cât de mult îi pasă de femeie se oglindeşte în atitudinea lui faţă de ea la cinci minute după ce şi-a satisfăcut dorinţa (atunci când aruncă pachetul, după ce a fumat ultima ţigară)[9]

Ce femeie şi-ar dori să fie iubită exclusiv în

---

[8] *Cele patru iubiri* (engl., în original) (n. tr.).

[9] C.S. Lewis, *The Four Loves* (New York: Harcourt, 1960).

această manieră, a *eros*-ului? Ce femeie şi-ar dori să fie pachetul gol de ţigări bun de aruncat? Şi totuşi, potrivit afirmaţiilor lui Brown din *Codul lui da Vinci,* acesta ar reprezenta modelul cel mai înalt al iubirii. Păgânism tipic. Fără o legătură între Creator şi creatură, nu avem nicio raţiune pentru a preţui oamenii. Adoptând teza lui Brown, femeile vor participa, în cel mai bun caz, la o reciprocă satisfacere a dorinţei aflate sub semnul eros-ului. Ei bine, *acest lucru* este cel puţin antispiritual, dacă nu antifeminin. Reduce sexualitatea doar la latura sa fizică.

În adâncul său, fiecare femeie – de fapt, fiecare om – râvneşte să fie iubit cu o iubire *agape*: adică, să fim iubiţi pentru că avem o valoare; să fim iubiţi întrucât suntem făpturi create de Dumnezeu. El ne iubeşte cu această iubire *agape,* iar noi avem datoria de a ne iubi unii pe alţii în acelaşi fel. Biblia, Biserica şi tradiţia creştină, cu stăruinţa lor în a ne iubi semenii cu dragostea de tip *agape,* pun preţ pe oameni în virtutea ideilor de demnitate şi respect.

Se pronunţă Biblia împotriva sexului?

S-ar crede, cel puţin din punctul de vedere al lui Brown, că atât Sfânta Scriptură, cât şi Biserica se pronunţă ferm împotriva sexului. Cât de riguros istoric este Langdon atunci când îi dă de înţeles

credulei Sophie că Biserica osândeşte sexul? Înainte de a examina perspectiva Bisericii, să vedem mai întâi cum se situează Biblia în raport cu acest subiect.

Avem în faţă două cărţi: una este captivantul roman al lui Dan Brown; cealaltă este Biblia. Ambele vorbesc, într-un fel sau altul, despre sex. Fără a constitui mesajul central al nici uneia dintre ele, acesta joacă în ambele un rol semnificativ. Se pot regăsi în Biblie numeroase concepte fundamentale cu privire la sex şi la manifestările sexuale. Aceeaşi Biblie, izvorul întregului adevăr al Bisericii, abundă în trimiteri sublime la bucuria sexuală pe care o trăiesc alături bărbatul şi femeia. Putem spune, de fapt, că Biblia sprijină chiar ideea unei *plăceri sexuale depline.* În Geneza 26:8, Isaac este surprins „jucându-se" cu nevastă-sa. Proverbe 5:18–19 invită, îndeajuns de explicit, la trăirea plină de încântare a relaţiei sexuale dintre soţ şi soţie. Iar Cântarea Cântărilor (Cântarea lui Solomon) din Vechiul Testament are toate trăsăturile unui poem de dragoste, al cărui erotism pregnant se evidenţiază prin cele mai diverse expresii cu încărcătură sexuală.

De fapt, Biblia sprijină chiar ideea unei plăceri sexuale *depline.*

Noul Testament cuprinde trimiteri de factură mai puţin poetică la activitatea sexuală. Totuşi, în 1 Corinteni 7:1–6, Pavel arată că nici soţii, nici soţiile nu mai sunt stăpânii propriilor trupuri; că, dimpotrivă, trupul soţului aparţine soţiei, iar cel al soţiei aparţine soţului. Cu alte cuvinte, aceştia se cuvine să-şi caute satisfacţia în reciprocitatea unei relaţii trupeşti întemeiate pe dragoste. Mai mult, căsătoria trebuie ţinută în toată cinstea, iar patul nespurcat (vezi Evrei 13:4).

Preocupările sexuale şi plăcerea care le însoţeşte sunt normale, previzibile şi recomandabile în cadrul unei căsnicii.

Codul lui da Vinci susţine că Biserica reprezintă marele opresor al ideii de sex.

Biblia oferă atât Bisericii în ansamblu, cât şi fiecărui credincios în parte principii aplicabile tuturor situaţiilor de viaţă. Cu toate acestea, Brown alege să ignore învăţăturile pozitive ale Bibliei cu privire la modalităţile de exprimare sexuală, preferându-le o orgie ritualică (*Hieros Gamos*) ca formă supremă de împlinire fizică şi spirituală. Iar astfel, nu face decât să devalorizeze nepreţuita experienţă de care ne-a vrut vrednici Dumnezeu.

Se pronunţă Biserica împotriva sexului?

De-a lungul istoriei, comportamentul sexual a constituit, într-adevăr, una dintre dificultăţile majore pe care aveau să le întâmpine bisericile creştine. Pastorul obişnuit, preocupat de soarta turmei asupra căreia veghea, s-a văzut deseori în situaţia de a fi nevoit să găsească o soluţie de ieşire din impasul la care s-a ajuns din pricina unor manifestări sexuale inadecvate. Imoralitatea sexuală, cu toate victimele ei colaterale, are consecinţe dintre cele mai nebănuite. Chiar şi apostolul Pavel, ca păstor al Bisericii din Corint, a trebuit să dea de capăt unei împrejurări de ordin sexual întru totul nedorite atunci când s-a descoperit că unul dintre membrii comunităţii întreţinea relaţii sexuale cu mama sa vitregă. Nu e de mirare, aşadar, că unii pastori îşi doresc, uneori, ca Dumnezeu să nu ne fi creat cu libidouri atât de puternice.

Putem spune, însă, că Biserica se pronunţă împotriva sexului? Potrivit *Codului lui da Vinci,* Biserica reprezintă marele opresor al ideii de sex. Brown afirmă că „uniunea sexuală sacră[10] dintre bărbat şi femeie, prin care cei doi deveneau un tot spiritual... fusese defăimată, considerată un act profan, ruşinos” (139). Defăimată de către cine?

---

[10] Engl., în original: „the natural sexual union” - „uniunea sexuală [firească]”; cf., aici, vers. rom. (n. tr.).

Brown susţine că de vină este Biserica Catolică. Dar din ce motiv?

Motivul, spune Brown, l-a reprezentat „ «reeducarea» credinţelor păgâne, feministe” (138). Robert Langdon o lămureşte pe Sophie:

„Pentru Biserica începuturilor creştine”, îi explică Langdon pe acelaşi ton blând, „ «utilizarea» actului sexual ca un mijloc de a comunica direct cu Dumnezeu constituia o ameninţare serioasă pentru puterea şi autoasumata ei poziţie de *unic* intermediar între om şi divinitate. Din motive lesne de înţeles, Biserica a făcut tot ce a putut pentru a demoniza dragostea fizică şi a o ostraciza ca pe un act dezgustător şi păcătos. Iar celelalte religii majore ale vremii au procedat la fel.” (329)

Teoriile avansate de personajele romanului lui Brown se inspiră masiv dintr-o serie de alte lucrări. Una dintre acestea este *The Templar Revelation*[11], semnată de ocultiştii Lynn Picknett şi Clive Prince. Picknett şi Prince par să fi influenţat în bună măsură modul de gândire al lui Brown referitor la Dumnezeu şi la sex:

Sexul era – şi în multe cazuri încă mai este – considerat acceptabil doar între aceia a căror unire presupunea procreaţia. Din această cauză nu există un concept creştin care să definească sexul exclusiv

---

11 *Revelaţia Templierilor* (engl., în original) (n. tr.).

ca plăcere, şi cu atât mai puţin – precum se întâmplă în tantrism sau alchimie – ca pe o cale de iluminare spirituală.[12]

Are Brown dreptate în ce priveşte viziunea Bisericii asupra sexului? Circumscrie el în mod exact concepţia despre sex a creştinismului istoric? Răspunsul la aceste întrebări este de departe mai complex decât se străduie să ne convingă autorul *Codului lui da Vinci.*

În vreme ce Biblia exaltă bucuria şi desfătările manifestării sexuale maritale, scrierile unora dintre figurile proeminente ale Bisericii timpurii, curând după perioada biblică (100 d.Hr.), se dovedesc tributare influenţelor culturale şi tendinţelor contradictorii în modul de înţelegere al vremii cu privire la acest aspect.

- Religiile păgâne ale istoriei au încurajat haosul, atât de preţuit în *Codul lui da Vinci,* al promiscuităţii sexuale fără stavile.
- Unii creştini fac exces de zel şi acordă o importanţă exagerată ascetismului, făcând apel la un drastic sacrificiu de sine. Astfel, unii dintre părinţii Bisericii primare au susţinut virginitatea şi celibatul în detrimentul căsătoriei.

---

[12] Lynn Picknett şi Clive Prince, *The Templar Revelation: Secret Guardians of the True Identity of Christ* (New York: Simon & Schuster, 1997).

- Abătându-se de la învăţătura biblică, unele biserici ale începuturilor creştine au îmbrăţişat ideea abstinenţei în căsătorie: necesitatea înfrânării sexuale chiar şi între soţi.
- Altele au afirmat că sexul între soţ şi soţie trebuie să aibă un singur scop, acela al procreării, în opoziţie cu uniunea şi plăcerea care însoţesc manifestarea sexuală de concepţie biblică în cadrul căsătoriei.

Toate aceste puncte de vedere contravin şi dăunează, într-o mai mare sau mai mică măsură, ideii biblice potrivit căreia relaţia sexuală dintre soţ şi soţie îşi găseşte îndreptăţirea. Sunt autori ai acestor începuturi în cugetul cărora subiectul avea să provoace adevărate seisme morale. Augustin, de pildă, în prolifica sa operă, şovăia (în parte şi din pricina regretului profund pe care îl încerca la gândul imoralităţii sale precreştine) între a denunţa pe un ton acuzator orice manifestare sexuală şi a afirma răspicat rolul benefic al căsătoriei. Alţi Părinţi timpurii ai Bisericii au văzut în căsătorie o virtute, pornind de la ideea că, în cadrul acesteia, cuplul devenea partenerul lui Dumnezeu în actul de creaţie. Iulian de Eclana, într-o polemică aprinsă cu Augustin pe marginea acestui subiect, a pus în evidenţă o temă în mod distinct biblică – anume faptul că interacţiunea sexuală dintre soţ şi soţie este prin însăşi natura ei bună de vreme ce a fost creată de

Dumnezeu.

S-a săvârşit „Păcatul Originar” prin sex?

Codul lui da Vinci se raportează inexact la concepţiile Bisericii timpurii în ce priveşte sexualitatea. O serie de compartimentări unilaterale au darul de a-i crea cititorului o impresie cu totul eronată, umbrindu-i perspectiva asupra largii diversităţi de opinii pe care le-au exprimat de-a lungul timpului numeroşi gânditori şi scriitori – între care s-au interpus nu doar spaţii geografice ci, deseori, veacuri – hotărâţi să înfrunte, pe de o parte, haosul sexual al păgânismului, şi, pe de altă parte, excesele ascetismului rigid.

O asemenea reprezentare deviantă o constituie afirmaţia lui Langdon potrivit căreia sexul a fost identificat cu „păcatul originar”. Se întâmplă, aşadar, o dată în plus, ca aberaţia să fie preluată drept normă. Dacă unii dintre Părinţii timpurii ai Bisericii au nutrit convingerea falsă cum că păcatul originar a fost unul şi acelaşi lucru cu sexul, majoritatea celorlalţi au fost departe de a împărtăşi acest mod de gândire, în ciuda a ceea ce şi-ar propune *Codul lui da Vinci* să ne dea de înţeles (138–139). Şi chiar dacă anumiţi Părinţi ai Bisericii par să fi avut o viziune contrară învăţăturii biblice referitoare la experienţa unei vieţi sexuale depline, motivaţia lor poate să fi

izvorât (fie şi în condiţiile unei înţelegeri precare) din preocuparea onestă faţă de bunăstarea spirituală a comunităţii. A atribui, în mod arbitrar şi superficial, toate aceste idei unor motive de ordin politic, spunând că n-au fost decât mijloace de manipulare a celorlalţi, nu e decât rezultatul unei logici viciate şi al unor generalizări stereotipice.

Sexul ca „Moment Divin"

Surprinzător, *Codul lui da Vinci* are dreptate în privinţa uneia dintre caracterizările pe care le face manifestării sexuale. Brown nu greşeşte atunci când menţionează „caracterul divin" sau „divinitatea"

actului sexual. El susţine că trăirea cunoaşterii lui Dumnezeu are loc în uniunea sexuală (328). Raţiunile de la care pleacă, însă, sunt neîntemeiate.

Biblia arată limpede din ce motiv uniunea sexuală dintre soţ şi soţie instituie un moment divin. Creându-i pe bărbaţi, Dumnezeu a dat viaţă unor entităţi în măsură să-i releve doar parţial natura. Tot astfel, creându-le pe femei, şi-a dezvăluit, iarăşi, doar în parte trăsăturile deplinătăţii Sale. Ni se spune, cu toate acestea, că am fost creaţi după chipul şi asemănarea lui Dumnezeu (vezi Geneza 1:26–27). În ce măsură poate fi acest lucru adevărat câtă vreme bărbaţii

tind să se identifice mai curând cu dimensiunea masculină a lui Dumnezeu pe când, în acelaşi timp, femeile tind să se recunoască în caracteristicile feminine atribuite lui Dumnezeu?

Dumnezeul Bibliei, dincolo de faptul că este invocat ca Tată care este în Ceruri, nu are gen – nici organe sexuale, nici cromozomi X sau Y. Dumnezeu este Duh (vezi Ioan 4:24), iar taina Persoanei Sale depăşeşte orice putere de înţelegere a fiinţei umane. Iată sensul – în termenii naturii Sale spirituale – pe care îl adoptă Biblia atunci când ne descrie ca fiind creaţi „după chipul Său" (Geneza 1:27). El este Persoana din care derivă „person(al)itatea" noastră, fie că suntem bărbaţi ori femei.

Sexualitatea şi spiritul nostru sunt în mod profund întrepătrunse.

Acest lucru nu presupune nicidecum că Dumnezeu ar reprezenta o coincidenţă între masculinitatea şi feminitatea umane. Nu-l putem descrie ca pe un androgin. Dumnezeu este Cel care a creat genurile masculin şi feminin; nu acestea îl definesc pe El. Şi întrucât ne-a creat, din anumite temeiuri, „bărbaţi şi femei", a fost firesc ca, în universul creat, să se recurgă la modalităţi de expresie menite să-i reflecte în diversitate propriul caracter. Aşa încât, cu toate că Biblia se

referă cel mai adesea la Dumnezeu prin intermediul unor substantive ori pronume de gen masculin (precum „Tată” sau „El”), sunt cu putinţă şi ipostazieri ale Sale în imaginea unei mame ocrotindu-şi copilul ori, bunăoară, a unei păsări strângându-şi puii sub aripi (vezi Matei 23:37; Isaia 49:15).

Genul masculin în sine îl reprezintă doar parţial pe Dumnezeu. Genul feminin în sine reprezintă doar parţial spectrul Său de particularităţi. Comuniunea sexuală într-un „singur trup” (Geneza 2:24) dintre un bărbat şi o femeie e menită să-i dea o expresie întrucâtva întregitoare. Iată un aspect crucial al uluitoarei forţe, al magnetismului inimaginabil exercitate de sex. El se face, astfel, ecoul identităţii profunde din miezul fiinţei noastre – o expresie, pe cât cu putinţă, mai cuprinzătoare a sferei infinite de trăsături ale lui Dumnezeu.

În această dimensiune spirituală a plăcerii şi a impulsului de manifestare sexuală constă sacralitatea actului. Rezultatul uniunii dintre bărbat şi femeie nu are nimic de a face cu vreo obscură entitate androgină. Bărbaţii rămân pe mai departe, în toată vigoarea lor, masculini. Iar femeile, la rândul lor, rămân pe mai departe, în toată splendoarea lor, feminine. Spre deosebire de fascinaţia păgână faţă de androginism, Biblia afirmă nedezminţit admirabilele diferenţe dintre masculinitate şi feminitate.

Un îndreptar al lui Dumnezeu privitor la experienţa deplină a sexualităţii

Sexualitatea şi spiritul nostru sunt în mod inexplicabil şi profund întrepătrunse. Suntem – în esenţă – fiinţe spirituale, create după chipul şi asemănarea lui Dumnezeu. Prin urmare, sexualitatea noastră derivă deopotrivă din aceeaşi esenţă – faptul este inevitabil câtă vreme natura noastră depăşeşte limitele simplei animalităţi. (Dacă sexualitatea ar constitui un dat exclusiv fizic, atunci înseşi animalele, după felul lor, de parte femeiască ori bărbătească, ar fi trebuit socotite ca fiind create după chipul şi asemănarea Sa.) Iată de ce sexualitatea nu poate fi percepută ca o dimensiune vag tangentă caracterului nostru uman, străină spiritului. Şi iată, totodată, în ce constă gravitatea de a ne perverti latura sexuală fie că e vorba despre propriul *nostru* comportament ori despre lucruri care ni se întâmplă *nouă* în acest sens. Şi, tot astfel, se explică de ce aberaţii precum homosexualitatea, zoofilia, pedofilia şi transsexualitatea se dovedesc, ca ofense aduse lui Dumnezeu, într-atât de vătămătoare. Toate aceste opţiuni impietează, într-un fel sau altul, asupra reprezentării depline a chipului lui Dumnezeu din însăşi definiţia noastră.

Însă pentru ca actul de manifestare sexuală în relaţia dintre un bărbat şi o femeie să fie întru totul

reprezentativ pentru sfera de trăsături ale lui Dumnezeu, cele două genuri se cuvin reunite în totalitate – ceea ce presupune o unitate nu doar la nivel fizic, cât mai cu seamă de ordin afectiv, spiritual şi psihologic. O atare unitate se prelungeşte dincolo de senzualitatea momentană – ea se construieşte pe parcursul unei vieţi întregi. Iar această comuniune unică de fiinţă îşi găseşte cea mai limpede expresie în ceea ce numim legământul căsătoriei.

De veghe asupra unui lucru bun

Departe de a osândi sexualitatea, Dumnezeu a stabilit o serie de exigenţe al căror scop este nu doar acela de a o proteja, ci şi de a face din ea un izvor de neştirbită bucurie. Întrucât este Însuşi creatorul naturii noastre sexuale. El ştie prea bine în ce măsură ne este ea mai mult sau mai puţin prielnică. El ştie ce poate aduce, pentru o clipă, plăcere, iar apoi, pe termen lung, suferinţă. Ştie, pe de altă parte, cum se poate dobândi o mulţumire netrecătoare. În consecinţă, Dumnezeu a făcut cunoscute căile prin mijlocirea cărora oamenii au a se bucura pe deplin de virtuţile fascinante ale acestui dar.

Ferite de primejdii sunt, aşadar, (1) heterosexualitatea şi (2) monogamia. Heterosexualitatea mediază plenitudinea dobândită în urma coincidenţei pe care o

realizează ipostazele complementare ale masculinului şi femininului. Înţelegerea procesului necesită, evident, mai puţine constatări de mare profunzime. Iar când cele două anatomii distincte ajung să se completeze reciproc, se deschid posibilităţi inaccesibile altor forme de manifestare sexuală (homosexualitatea, pornografia, zoofilia ş.a.). Monogamia devine, apoi, esenţială dacă ţinem la siguranţa unei iubiri autentice, ocrotite, construite, vii şi întemeiate. O asemenea iubire contrastează izbitor cu relaţiile în serie viciate de poftele trupeşti pe care le stârnesc atracţia superficială şi iresponsabilă, relaţii eşuate în traume afective şi izolare.

Departe de a osândi sexualitatea, Dumnezeu a stabilit o serie de exigenţe pentru a o proteja.

Există un teritoriu între aceste hotare unde cuplul poate trăi experienţa deplină a satisfacţiei sexuale. E vorba despre căsătorie. Şi nu ne referim, aici, la orice fel de căsătorie. Această ţară a făgăduinţei este aceeaşi cu căsătoria într-un „singur trup” îndreptăţită pe temeiuri biblice.

Căsătoria într-un „singur trup”

În primul capitol din Geneza, observaţia „lucrul acesta era bun” apare de şase ori. Plămădind

făptura, Dumnezeu avea să declare că toate „erau foarte bune” (v. 31). Nu doar bune, aşadar, ci „*foarte* bune”. Iată, însă, că în Geneza 2:18, tonul se schimbă: „nu este bine”. După toate aprecierile pozitive de mai înainte, cum se face că dăm, din senin, peste ceva ce „nu este bine”? Pe scurt, omul n-a fost gândit să fie singur. Nici măcar Dumnezeu Însuşi nu este singur – n-ar avea cum să fie, chiar şi în lipsa oricărei alte fiinţe create. Asta întrucât El este Tată, Fiu şi Duh. „În numele Tatălui, al Fiului şi al Sfântului Duh” nu reprezintă doar o binecuvântare dată cu prilejul slujbei religioase. Mai presus de orice, constituie afirmaţia esenţială a propriei sale „comunităţi” ori „relaţii” din Sine. Însuşi Dumnezeu se află „în” relaţie. Iar noi am fost făcuţi potrivit acestui tipar. Suntem, la rândul nostru, creaţi cu necesitatea de a trăi permanent într-un context relaţional.

Dumnezeu a creat, aşadar, umanitatea cu nevoia de se raporta la comunitate, de a interacţiona cu semenii. Mai mult, a întâmpinat dorinţa de intimitate profundă a oamenilor îngăduind uimitoarea contopire fizică, afectivă şi spirituală dintre soţ şi soţie în actul sexual. *Aceasta* este experienţa deplină a trăirii sexuale. Voinţa lui Dumnezeu a fost aceea ca bărbatul şi femeia să devină „un singur trup” (Geneza 2:24); cu alte cuvinte, „unul” în toate privinţele: din punct de vedere fizic, psihologic, afectiv,

intelectual şi spiritual.

La nivel mental şi afectiv, o relaţie monogamă nu poate fi decât sănătoasă. Un studiu recent efectuat la Universitatea de Stat Ohio arată că, atât mental, cât şi sexual, căsătoria se dovedeşte neîndoielnic benefică. Descoperirea sociologilor este aceea potrivit căreia „în decursul unei perioade de referinţă stabilite la cinci ani simptomele depresive s-au atenuat simţitor în cazul celor care s-au căsătorit sau şi-au păstrat relaţia maritală spre deosebire de situaţia celibatarilor, a persoanelor divorţate ori a cuplurilor trăind în concubinaj. Starea de sănătate mentală a celor recăsătoriţi a înregistrat, de asemenea, o evoluţie satisfăcătoare, chiar dacă rezultatele n-au fost tot atât de convingătoare pe cât s-au dovedit în cazul celor aflaţi la prima căsătorie. Până şi depresivii ale căror căsnicii au sfârşit prin a fi mai puţin fericite s-au prezentat mai bine decât celibatarii."[13]

Nu e nimic greşit în a spune că, afectiv vorbind, căsătoria reprezintă un factor terapeutic. Dumnezeu a conceput legământul căsătoriei ca pe un mijloc de a-i asigura individului un reper fundamental. E firesc, aşadar, ca împlinirea sexuală să aibă loc cu adevărat în contextul unei relaţii aşezate pe făgaşul sigur al unei vieţi întregi. Acestea fiind spuse, ne putem întoarce la unul

---

[13] Lisa McLaughlin, *Time* (11 septembrie 2000).

dintre marile şi tragicele neajunsuri ale efortului pe care îl depune Langdon în a legitima o înţelegere antibiblică şi păgână a realităţii. Pentru că, în ultimă instanţă, o asemenea perspectivă nu le aduce oamenilor decât suferinţă – şi, încă, din plin; iar efectele acesteia, dincolo de sexualitate, se resimt la nivelul fie şi celui mai neînsemnat aspect al vieţii.

A doua dintre cele mai bune idei ale lui Dumnezeu

(Jim): Sunt pastor într-o comunitate religioasă extraordinară din zona San Diego. Totodată, călătoresc mult, ţin prelegeri la diverse întruniri şi am scris mai multe cărţi. Cu toate acestea, e cât se poate de adevărat faptul că o singură propoziţie pe care am scris-o mi-a adus mai multă notorietate decât toate cărţile mele adunate la un loc şi, sincer, mai multă decât mi-am dorit vreodată.

Cu câţiva ani în urmă, am fost solicitat să trimit câteva cugetări care urmau să fie incluse într-o cărticică. Am trimis aproximativ douăzeci de maxime celui care se ocupa de volumul respectiv. Au trecut lunile. Uitasem de acest proiect editorial.

Apoi, într-o zi, am primit prin poştă micuţa culegere de aforisme în volum broşat. Am aruncat imediat o privire prin ea să văd dacă autorul introdusese vreunul din enunţurile mele. După ce am răsfoit în grabă de câteva ori cartea, am tras concluzia că niciuna dintre cugetările mele nu „îşi

găsise locul" între paginile ei. Eram pe punctul de a lăsa cartea din mână când mi-am zărit numele pe o pagină. Acolo, deasupra numelui meu, cu caractere mari, îngroşate, ocupând o pagină întreagă (la fel ca toate celelalte), am putut citi cuvintele: *Sexul este ideea lui Dumnezeu, şi, după mântuire, este cea mai bună idee pe care a avut-o.* Ca să fiu sincer, am fost cam şocat. Dintre toate gândurile pe care le trimisesem, acesta era singurul care reuşise să între în acea cărticică de maxime. Mă cam îngrozea gândul că tot ceea ce va reţine istoria în legătură cu mine va fi o afirmaţie despre sex.

În acel moment, doi dintre copiii mei, cei mai mari – care erau pe atunci la vârsta adolescenţei – au intrat în cameră. S-au arătat interesaţi de ce citeam. Când au văzut că tatăl lor va rămâne în istorie datorită unei maxime despre sex, au izbucnit în râs. Li se părea foarte amuzant.

Reacţia mea a fost: „Nu, nu voi rămâne prin asta. Nimeni nu va sesiza. Nimeni nu va citi vreodată cărticica asta". Fapt care nu i-a oprit din râs. Erau încântaţi să mă vadă un pic stânjenit – mai ales că era vorba despre sex.

Au trecut o lună sau două. Uitasem din nou de maxima respectivă. Apoi, într-o zi, răsfoiam o revistă, iar pe bordura din stânga, pentru a fi văzut de toată lumea, era citatul meu despre sex. În decurs de aproximativ o lună, a mai apărut într-o revistă. Între timp, unii dintre prietenii mei

din ţară îl remarcaseră, rupseseră respectivele foi din reviste şi mi le trimiseseră prin poştă. Una dintre scrisori îmi spunea concis: „Jim, ai exagerat de mult timp liber la dispoziţie!”.

Cu trecerea anilor, am învăţat să „îmi port maxima” ca pe un titlu de onoare. De ce? Fiindcă este adevărat. Sexul *este* ideea lui Dumnezeu, iar după mântuire, *este* cea mai bună idee pe care El ne-a împărtăşit-o. Mă bucur că am scris acea propoziţie, chiar şi numai pentru a-mi aminti mie însumi de acest minunat dar pe care Dumnezeu ni l-a făcut. În mod cert, nu se ruşinează de darul Său!

În lipsa unei interpretări adecvate, mesajul „Codului” – fie şi numai sub aspectul ideilor referitoare la sex – relevă o aneantizare progresivă a Arcului Divin.

Capitolul 3

Să fie, oare, adevărat că Biserica a încercat să suprime cultura matriarhală?

Să fie, oare, adevărat că Biserica a vânat şi a ucis peste cinci milioane de femei pe parcursul a trei veacuri de „reeducare” brutală? (139)

Să fie, oare, adevărat că Biserica urmăreşte,

până şi în ziua de astăzi, să le demonizeze şi să le asuprească pe femei?

Să fie, oare, adevărat că „Isus a fost primul feminist din istoria omenirii?” (265)

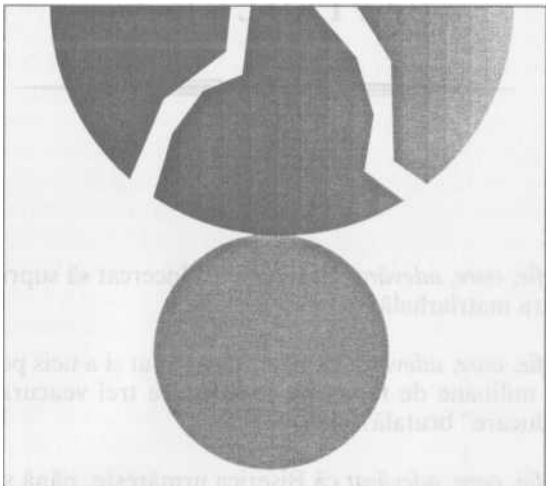

Iar o interpretare inadecvată a acestei secţiuni presupuse de cod determină aneantizarea unei alte dimensiuni a Arcului Divin.

Femeile sunt de departe mai sacre şi mai feminine decât ni se sugerează prin „Sacrul Feminin”

„…Constantin cel Mare şi succesorii săi au convertit omenirea de la organizarea matriarhală [14] *la creştinismul patriarhal, prin intermediul unei*

---

[14] Engl., în original: „matriarchal paganism” („păgânismul matriarhal”); cf., aici, vers. rom. (n. tr.).

propagande care devaloriza[15] *sacrul feminin şi elimina pentru totdeauna divinitatea feminină din religia modernă."* (*138*)

„De ce nu pot să mă îmbrac în rochie la petrecere?", se tângui micuţa Carrie, în vârstă de nouă ani.

„Pentru că rochiile sunt pentru fete", răspunse Nancy Williams, începând un nou pachet de ţigări.

„Dar eu sunt fată!", strigă Carrie.

„Nu, nu eşti. Ai depăşit faza asta. Acum eşti o tânără femeie. Iar femeile nu mai sunt obligate să poarte rochii. Ele pot purta orice ce le place." Vocea aspră nu se potrivea cu trăsăturile femeii, care în general puteau fi descrise ca frumoase.

„Ei bine, mie îmi plac rochiile." Carrie îşi arăta deja caracterul încăpăţânat moştenit de la mama sa. „Iar dacă pot purta ce îmi place, vreau să îmbrac rochiţa roz cu scoici desenate."

Mama puse jos ţigara proaspăt aprinsă şi se întoarse către fiica ei, încercând să-şi păstreze calmul. „Carrie, tu ştii ce înseamnă Emanciparea Femeilor?"

Carrie scutură din cap. Nu înţelegea termenul, însă, cumva, îşi dădea seama că are legătură cu

---

[15] Engl., în original: „demonized" („a o osândi ca pe o lucrare a diavolului"); cf., aici, vers. rom. (n. tr.).

interdicţia de a-şi purta rochiţa preferată la petrecere.

„Emanciparea Femeilor”, continuă mama ei, „se referă la tot ceea ce înseamnă eliberarea femeilor după sutele – miile – de ani în care li s-a spus ce să facă. Sute de mii de femei s-au ridicat în întreaga lume, spunând: «Suntem femei. Nu suntem sclavele bărbaţilor». Dacă eşti femeie nu înseamnă că eşti obligată să porţi rochii doar pentru a-i impresiona pe băieţi. Poţi să iei nişte blugi şi nişte adidaşi, întocmai ca ei.”

„Dar nu sunt o sclavă, mamă. Am doar nouă ani. Şi îmi place să port rochiţe. Mă simt drăguţă în ele şi…”

„E doar o impresie de-a ta că te simţi «drăguţă», pentru că bărbaţii te-au făcut să crezi asta. Femeia emancipată decide de una singură ce înseamnă «drăguţă». Nu avem nevoie de bărbaţi pentru a hotărî în locul nostru.”

Carrie îşi ridică privirea spre mama sa şi întrebă cu o voce stinsă: „De aceea nu mai stă tati cu noi? Fiindcă tu eşti «emancipată» şi nu mai ai nevoie de el?”

Nancy Williams luă ţigara din scrumieră şi trase un fum prelung înainte de a răspunde. „Aşa e, Carrie. Am fost bună pentru tatăl tău atâta timp cât am făcut totul după voia lui. Când am descoperit că pot să gândesc singură, s-a înfuriat şi a plecat. Vezi tu, pur şi simplu nu suporta o femeie care gândeşte singură.”

Carrie clipi de câteva ori, pentru a se întoarce în prezent. Jen conducea discuţia din seara asta pe marginea Codului lui da Vinci. Expresia „pericolul reprezentat de femeile liber-cugetătoare", de la pagina 138 a cărţii, o transportase cu aproape cincisprezece ani înapoi, pe vremea copilăriei sale. Jen citise acest pasaj ca introducere la discuţia serii: Atât de negru renghiul pentru om.

„Cinci milioane de femei au fost torturate şi ucise de Biserică, într-un interval de trei sute de ani. Cinci milioane de femei!"

„Dar cum au putut permite să se întâmple aşa ceva?", întrebă Amanda. Carrie o ştia pe Amanda din primul an, când urmaseră împreună un curs de istorie universală. „Adică, oamenii de bună credinţă nu au protestat? Cu siguranţă au existat manifestări de dezaprobare."

Această întrebare fu primită la unison cu mişcări aprobatoare din cap.

„Aha", exclamă Jen, cu un uşor zâmbet pe buze. „În asta constă «negrul renghi pentru om». Biserica, formată chiar din acei oameni despre care credem că ar lua atitudine şi ar pune capăt unei astfel de nebunii, a fost aceea care a dus la bun sfârşit aceste execuţii. Biserica i-a convins pe adepţii săi creduli că dacă o femeie dă dovadă de orice fel de inteligenţă – dacă ştie cum să vindece o rană, de exemplu; sau dacă poate rezolva o ecuaţie matematică – este în mod obligatoriu o vrăjitoare. Bisericii îi era teribil de frică să nu îşi piardă

puterea în favoarea femeilor care întâmplător erau mai deştepte decât ea.

E exact cum spune Langdon aici, la pagina 138: «... primii capi ai Bisericii Creştine au „jucat un renghi" omenirii, răspândind minciuni care defăimau natura feminină, înclinând balanţa în favoarea celei masculine». Acesta este «negrul renghi pentru om»."

Amanda interveni din nou. „Şi auziţi ce spune Langdon, după aceea, la aceeaşi pagină: «Confreria crede că împăratul Constantin cel Mare şi succesorii săi au convertit omenirea de la organizarea matriarhală la creştinismul patriarhal, prin intermediul unei propagande care devaloriza sacrul feminin şi elimina pentru totdeauna divinitatea feminină din religia modernă»".

Măi, să fie, îşi spuse Carrie în gând. Deci iată de la cine a pornit asuprirea femeilor: Biserica. Codul lui da Vinci o ajuta să înţeleagă ceea ce se preda în cadrul orelor de la Studiile Feminine. Abia aştepta să se întoarcă în dormitor, ca să poată citi mai departe.

Ori de câte ori aduce vorba despre femei, *Codul lui da Vinci* renunţă la subtilitate. Brown îşi formulează teza cât se poate de răspicat: *Creştinismul le-a oprimat şi le-a ucis pe femei.*

Păgânismul le-a afirmat valoarea. Autorul nostru greşeşte, însă. Amarnic. Dacă există o carte al cărei neajuns major îl constituie însuşi caracterul de „pură ficţiune", atunci ne referim, fără îndoială, la Codul lui da Vinci.

Pe de altă parte, sunt aspecte în cuprinsul acestei cărţi anevoie de trecut cu vederea. Strategia eficientă de a strecura ici-colo câte un „fapt" verificat şi intervenţiile unor personaje care pretind că afirmă adevărul situează romanul lui Brown atât în afara faptelor, cât şi a ficţiunii. Avem de a face, aici, cu o „facţiune" – o poveste adusă cu iscusinţă din condei în aşa fel încât un anume fond documentar tendenţios selectat să dubleze anumite afirmaţii de-a dreptul aberante (de genul celei potrivit căreia Biserica ar fi ucis cinci milioane de femei pe parcursul aşa-zisei vânători de vrăjitoare); aceste afirmaţii sunt asimilate, în desfăşurarea acţiunii, unor locuri şi momente reale, fapt menit să accentueze impresia de plauzibilitate. Totul se rezumă, în cele din urmă, la un uluitor şi deopotrivă eficace demers propagandistic de natură să creeze cititorului o percepţie deformată asupra realităţii.

Teza romanului e cât se poate de limpede:
Creştinismul le-a oprimat şi le-a ucis pe femei.
Păgânismul le-a afirmat valoarea.

Citind Codul lui da Vinci, am fost tentaţi, iniţial, să spunem: „Nimeni nu va lua în serios asemenea baliverne; la urma urmei, nu e decât literatură.” Ne-am înşelat. Am presupus că oamenii vor înţelege că această carte e o lucrare de ficţiune şi o vor trata ca atare. Prin alcătuirea ei „facţională”, însă, lucrarea devine o sursă cu deosebire influentă în sprijinul unui cod ale cărui implicaţii în realitatea vremurilor pe care le trăim nu sunt deloc neglijabile.

Să fie, oare, adevărat că Biserica a încercat să suprime cultura matriarhală?

Să fie, oare, adevărat că Biserica urmăreşte, până şi în ziua de astăzi, să le demonizeze şi să le asuprească pe femei?

Să fie, oare, adevărat că Biserica a vânat şi a ucis peste cinci milioane de femei pe parcursul a trei veacuri de „reeducare” brutală? (139)

Să fie, oare, adevărat că Biserica urmăreşte, până şi în ziua de astăzi, să le demonizeze şi să le asuprească pe femei?

Să fie, oare, adevărat că „Isus a fost primul feminist din istoria omenirii?” (265)

Mesajul pe care îl ascund semnele acestui cod,

cel puţin în secţiunea asupra căreia se opreşte capitolul de faţă, nu e cu nimic inedit ori surprinzător: Brown dă glas unor acuzaţii răvăşitoare la adresa unei Biserici (respectiv, a persoanelor care o reprezintă) vinovate de a le fi desconsiderat pe femei în ideea că acestea s-ar afla în cârdăşie cu Satana. Apoi născoceşte o conspiraţie pusă la cale din raţiuni discriminatorii şi răstălmăceşte realitatea astfel încât să poată demonstra că, odinioară, culturile feminine păgâne s-ar fi dovedit cu mult superioare culturilor iudeo-creştine de astăzi. Astfel, Brown ignoră cu bună ştiinţă, în folosul propriei sale teze, perspectiva biblică asupra femeilor.

Să fi pus la cale creştinismul o conspiraţie menită să le subjuge pe femei?

Nu vom susţine că Brown greşeşte întru totul atunci când susţine că femeile au avut de suferit, în anumite circumstanţe, un tratament injust din partea celor care se pretindeau a fi creştini. Ni se pare, însă, cu totul neavenită tehnica acestuia de a sublinia precumpănitor aberaţiile în detrimentul principiilor creştine normative, întemeiate biblic.

Creştini fiind, suntem nevoiţi să recunoaştem cu tristeţe că s-au săvârşit asemenea păcate în istoria Bisericii. Iar aceste păcate nu pot fi, pur şi simplu, măturate sub covor. Recunoaştem că, în rândurile Bisericii, se găsesc şi oameni nedemni, deseori

chiar păcătoşi. (Jim): Vorbind în faţa unei numeroase congregaţii, am întrebat, la un moment dat: „Se găseşte printre voi vreun bărbat care să nu fi profitat de o femeie în viaţa lui ori să n-o fi nedreptăţit într-un fel sau altul?” Nimeni n-a ridicat mâna. Eram cu toţii, într-un fel sau altul, vinovaţi.

Mitul matriarhatului

Brown scrie: „Constantin cel Mare şi succesorii săi au convertit omenirea de la organizarea matriarhală la creştinismul patriarhal...” (138). Punându-şi imaginaţia în slujba obiectivului propus, autorul închipuie o epocă matriarhală premergătoare orânduirii patriarhale.

Recunoaştem că, în rândurile Bisericii, se găsesc şi oameni nedemni, deseori chiar păcătoşi.

Înainte de a lua în discuţie acuzaţiile formulate împotriva creştinismului, să ne oprim o vreme asupra distincţiei matriarhal vs. Patriarhal într-un plan istoric de ansamblu. Întreaga istorie umană, fie seculară, fie biblică, a fost cârmuită mai curând de bărbaţi decât de femei. În ciuda faptului că au existat numeroase figuri feminine predominante de-a lungul istoriei seculare sau biblic-creştine, majoritatea conducătorilor au fost bărbaţi.

Referitor la vechile societăţi matriarhale, Steven Goldberg, şeful Catedrei de Sociologie din cadrul Colegiului Municipal, Universitatea Municipală New York, scrie:

Ideea este că poziţia de autoritate şi de conducere este, ca dintotdeauna, asociată cu bărbatul în toate societăţile şi acest lucru îl am în vedere atunci când spun că patriarhatul este universal şi că matriarhatul nu a existat niciodată... Teoriile care avansează ipoteza unei forme matriarhale de organizare a societăţii într-o „perioadă timpurie a istoriei" au avut un oarecare sens, chiar dacă acesta era neclar, până când s-a constatat că descoperirile din ultimii 50 de ani nu au reuşit să aducă nici cea mai mică dovadă a existenţei unor astfel de societăţi matriarhale, demonstrând incapacitatea tuturor acestor teorii de a rezista la proba confruntării cu realitatea. Dintre miile de societăţi studiate în acest secol... [acestea] au fost fără excepţie patriarhale... [Margaret] Mead o recunoaşte: „Este adevărat... că toate afirmaţiile făcute cu atâta uşurinţă despre societăţile conduse de femei sunt nonsensuri. Nu avem niciun motiv să credem că ele ar fi existat vreodată."[16]

Argumentele lui Goldberg sunt limpezi. Nu există „nicio mărturie, cât de neînsemnată" potrivit căreia s-ar putea vorbi despre civilizaţii

---

[16] Steven Goldberg, Why Men Rule: a Theory of Male Dominance (Chicago: Open Court. 1993), 14, 18, 35.

timpurii cârmuite de femei. Bărbaţii, conform renumitului antropolog Margaret Mead, „au ţinut frâiele tuturor societăţilor pe care le cunoaştem”. Dispunem, iată, de opiniile a doi dintre cei mai apreciaţi cercetători, care afirmă că n-a existat nicicând o societate matriarhală. Cum ar fi putut, prin urmare, Constantin să o convertească la o orânduire patriarhală?

Ce gândire filosofică le acordă femeilor un statut cu adevărat privilegiat?

Brown sugerează că naţiunile păgâne au ştiut să afirme valoarea femeilor. Se confirmă acest fapt în realitate? Adevărul este că femeile antichităţii păgâne nu erau nicidecum văzute ori tratate tot atât de bine pe cât se străduie Langdon să o convingă pe Sophie.

Înainte de venirea lui Hristos, femeile erau privite cu precădere ca fiinţe de rang inferior.

Lucrarea de referinţă a lui Alvin Schmidt, Under the Influence: How Christianity Transformed Civilization [17], arată că, înainte de venirea lui Hristos, într-o epocă a păgânismului dominant, femeile erau privite cu precădere ca fiinţe de rang

[17] Sub semnul influențelor: Prefacerile civilizației în era creştinismului (engl., în original) (n. tr.).

inferior. În Grecia, India şi China femeilor li se refuzau orice drepturi, considerându-se că acestea intră în proprietatea bărbatului. Filosofii greci ai vremii împărtăşeau, cu privire la femei, concepţia tipică a necreştinilor. Aristotel afirma că o femeie se situează, ca valoare umană, undeva între un bărbat şi un sclav. Iar Platon era de părere că bărbatului care trăise în laşitate îi este sortită reîncarnarea într-o femeie.[18]

Femeile Greciei antice – mai cu seamă nevestele – intrau în categoria păturii de jos. Nevestei îi era interzis să păşească afară din casă neînsoţită. Nu i se îngăduia să comunice cu oaspeţii, cerându-i-se să rămână în odăile care i se rezervau în casele antice greceşti (gynaeceum). Pe de altă parte, o hetaera (curtezană) avea voie să se expună în văzul lumii alături de un bărbat căsătorit.[19]

Femeia ateniană de rând avea statutul social al unui sclav. Lipsită de educaţie, nu i se permitea să vorbească în public. Marea virtute a femeii, chiar şi acasă, era tăcerea. Se presupunea, totodată, dincolo de atributul inferiorităţii, că femeia reprezintă izvorul tuturor relelor, ceea ce o făcea nevrednică de încredere.

Apariţia creştinismului a adus o prefacere radicală în destinul femeilor. Până şi învăţaţii

---

[18] Alvin J. Schmidt, Under the Influence (Grand Rapids, MI: Zondervan, 2001), 98.

[19] Verena Zinserling, Women in Greece and Rome (New York: Abner Schram, 1972), 39.

păgâni ai Romei antice sunt de acord că noua mentalitate a constituit un punct de cotitură în ce priveşte libertatea şi demnitatea femeilor.[20]

Oriunde a prins rădăcini creştinismul, fie în antichitate, fie în epoca modernă, s-a impus şi respectul faţă de femei. Până la contribuţia misionarilor creştini, infanticidul selectiv în funcţie de sex reprezenta o practică obişnuită în China păgână a anului 1880. Nou-născuţii de sex feminin erau văzuţi ca un factor de risc şi deveneau, în consecinţă, indezirabili. Pe parcursul ultimelor două secole, însă, datorită influenţei exercitate de creştinism, atitudinea faţă de femei s-a îmbunătăţit simţitor peste tot în lume. Datorită acestei influenţe s-a renunţat, de pildă, în China la obiceiul pe care îl aveau femeile de a-şi înfăşa încă de la vârste fragede laba piciorului astfel încât, oprindu-i forţat creşterea, să dobândească aspectul de aşa-zisă delicateţe deosebit de atractivă în ochii bărbaţilor. Periculoasa tradiţie provocase nu de puţine ori cangrene, amputări inutile şi, uneori, chiar moartea.

În India, practica suttee a încetat o dată cu intervenţia creştinismului. Se aştepta din partea unei bune soţii hinduse să-şi urmeze soţul în moarte pe rugul funerar chiar şi dacă ar fi avut, tânără fiind, toată viaţa înainte. „Văduvele copile" fuseseră, de asemenea, parte a culturii hinduse

---

[20] Alvin J. Schmidt, ibid.

păgâne în cadrul căreia venerarea zeiţelor ocupa un loc aparte. Fetele în cauză erau pregătite să devină prostituate ale templului. Amy Carmichael a făcut tot ce i-a stat creştineşte în putinţă pentru a le sustrage pe fete acestei practici încercând, astfel, să-i pună capăt.

Marea vânătoare de vrăjitoare din Europa

Cu toate acestea, Brown propune o imagine întru totul deformată prin intermediul personajelor sale din Codul lui da Vinci. Conform opiniei formulate de profesorul Langdon, creştinismul se dovedeşte a fi în mod violent antifeminin. Langdon menţionează atrocităţile săvârşite în timpul Evului Mediu pe parcursul unei perioade cunoscute drept „Marea Vânătoare" sau, pur şi simplu, „Arderea". Se rememorează, cu acest prilej, hotărârea Bisericii Catolice, stimulată îndeosebi de apariţia unei cărţi intitulate Malleus Maleficarum sau Barosul vrăjitoarelor, în a porni o adevărată cruciadă împotriva femeilor care, stigmatizate fiind ca vrăjitoare, i-ar fi putut periclita poziţia de autoritate.

În categoria „vrăjitoarelor", Biserica includea toate femeile învăţate, preotesele, ţigăncile, misticele, iubitoarele naturii, tămăduitoarele şi, în general, orice femeie „suspect de interesată de natură"... În decursul celor trei sute de ani de vânătoare a

vrăjitoarelor, Biserica arsese pe rug cinci milioane de femei. (139)

Brown îşi întemeiază ipotezele luând ca referinţă o serie de cercetări perimate, a căror credibilitate, ţinând nu mai puţin seama de caracterul lor tendenţios, s-a dovedit până la urmă îndoielnică.

Jenny Gibbons, în articolul „Recent Developments in the Study of The Great European Witch Hunt” [21], scrie: „Numeroase materiale publicate în revistele păgâne conţin, de cele mai multe ori, informaţii inexacte cu privire la «Perioada Arderilor pe Rug», fapt care se datorează, înainte de toate, raportării preponderente la o sumă de cercetări depăşite.”[22]

Spune ea mai departe: „În condiţiile în care cunoştinţele noastre referitoare la «Perioada Arderilor» au ca sursă literatura păgână populară, se poate spune că aproape tot ceea ce ştim este fals.”[23]

Brown se referă, de pildă, la Malleus Maleficarum dând de înţeles că lucrarea ar fi fost redactată de către un oficial al Bisericii Catolice. În fapt, Biserica a respins, la apariţia cărţii,

---

[21] „Noi perspective în studiul Marii Vânători de Vrăjitoare din Europa” (engl., în original) (n. tr.)

[22] Jenny Gibbons, Recent Developments in the Study of the Great European Witch Hunt. Covenant of the Goddess, http://www.cog.org./witchhunt.html.

[23] Ibid.

procedurile legale sugerate de autori, interzicându-le câţiva ani mai târziu. Tribunalele seculare, iar nu Biserica, au fost cele care au luat drept reper Malleus Maleficarum.

Tribunalele seculare, nu cele bisericeşti, au pronunţat majoritatea sentinţelor capitale. Persoanelor găsite vinovate de vrăjitorie Biserica le rezerva îndeobşte pedepse nonletale, cum ar fi excomunicarea ori, bunăoară, postul cu pâine şi apă vreme de un an.

„Autorii populari", spune Gibbons, „au afirmat sus şi tare că Marea Vânătoare, departe de a fi fost un simplu acces de panică, a constituit o tentativă deliberată a creştinismului de exterminare a religiilor rivale."[24] De acest fapt încearcă Brown să ne încredinţeze. Şi asta vrea să arate atunci când se referă la „campania brutală de «reeducare» a credinţelor păgâne, feminine" (138).

Gibbons continuă: „Ştim, astăzi, că nu există absolut nicio mărturie în sprijinul acestei teorii. În perioada de maximă influenţă a Bisericii (între secolele al XI-lea şi al XIV-lea), au existat foarte puţine cazuri ale unor vrăjitoare condamnate la moarte. Persecuţiile au înregistrat o anvergură epidemică abia ulterior Reformei, atunci când Biserica Catolică îşi pierduse statutul de autoritate morală incontestabilă în Europa."[25]

---

[24] Ibid.
[25] Ibid.

Le revine misionarilor creştini meritul de a fi stăruit pe lângă regate şi tribunale în vederea emiterii unor legi menite să înlăture eventualele acuzaţii de vrăjitorie care s-ar fi putut aduce unor bărbaţi sau femei. Aceşti misionari argumentau că asemenea acuzaţii sunt întru totul nefondate, convinşi fiind că oamenii nu deţin puterile oculte de a săvârşi faptele puse pe seama vrăjitoarelor. „*Sinodul Sf. Patrick* din secolul al V-lea, de exemplu", scrie Gibbons, „hotăra: «Orice creştin încredinţat că vor fi fiind pe lume vampiri, carevasăzică vrăjitori, să fie afurisit; oricine va răspândi o asemenea faimă unui om nu va fi primit în Biserică până ce nu va grăi el însuşi că se leapădă de păcatul său.»"[26]

Să ne oprim, apoi, asupra estimărilor referitoare la numărul femeilor ucise pe parcursul Marii Vânători. Se presupune că acesta ar varia de la câteva sute de mii la nouă milioane. Brown optează pentru cifra de cinci milioane. Cercetările moderne confirmă, însă, o dată în plus, că nu poate fi vorba de aşa ceva.

„La extremele mişcărilor feministe şi oculte", scrie Robin Briggs, cercetător al Universităţii Oxford, „s-a înrădăcinat mitul potrivit căruia, în Europa, au fost arse pe rug până la nouă milioane de femei acuzate de vrăjitorie; un *genocid,* s-ar părea, mai curând decât un genocid. Estimarea

---

[26] Ibid.

respectivă supraevaluează exponenţial datele reale ale problemei cu un factor de aproximativ 200, întrucât cele mai rezonabile dintre estimările moderne sugerează că ar fi avut loc, probabil, 100.000 de procese, între 1450 şi 1750, încheiate cu 40.000 până la 50.000 de execuţii, avându-i, într-o proporţie de 20 până la 25, în cauză pe bărbaţi." [27] Gibbons invocă, la rândul ei, argumentele altor doi cercetători, Brian Levack şi Ronald Hutton, care sunt de acord cu numărul propus de Briggs în privinţa celor efectiv condamnaţi la moarte pentru vrăjitorie. Chiar şi aşa, cercetătorii Ross Clifford şi Philip Johnson exprimă în mod convingător punctul de vedere al majorităţii creştinilor cu o gândire statornic biblică: „Nicio crimă nu este justificabilă, fie şi să se fi ajuns doar la 40.000 de victime... atât procesele Inchiziţiei, cât şi execuţiile de la Salem n-au fost decât o pângărire monstruoasă şi întru totul aberantă a demnităţii umane."[28] Mai presus de orice, firește, dincolo de crasele exagerări în privinţa arderii pe rug a aşa-ziselor vrăjitoare, creştinii trebuie să admită că nicio motivaţie posibilă nu justifică săvârşirea fie şi numai a unei singure execuţii.

În concluzia eseului său, Gibbons arată:

---

[27] Robin Briggs, *Witches and Neighbors* (New York: Penguin, 1998).

[28] Ross Clifford şi Philip Johnson, *Jesus and the Gods of the New Age* (Victor Books: Colorado Springs, 2003).

„Suntem puşi, neopăgânii de astăzi, în faţa unei situaţii de criză. În contextul noilor contribuţii documentare, istoricii şi-au revizuit teoriile referitoare la acest aspect. Spre deosebire de noi. S-a creat, prin urmare, un clivaj uriaş între perspectiva academică şi cea păgână «comună» în ce priveşte concepţia referitoare la vrăjitorie... Preferăm să ocolim textele academice întrucâtva aride care includ rezultatele pertinente ale unei cercetări riguroase inspirându-ne mai degrabă din senzaţionalismul ieftin al unor autori porniţi să se joace cu sentimentele noastre."[29] Gibbons scria aceste rânduri în 1998, cu aproape cinci ani înainte de apariţia *Codului lui da Vinci.* Preocuparea eseistei, care nu ezită în a-şi afirma deschis credinţa păgână, este aceea de a identifica în cuprinsul anumitor scrieri informaţiile capabile, printr-o instrumentată inducere în eroare, să pună Biserica într-o lumină mai sumbră decât s-ar cuveni în privinţa Marii Vânători.

Adevărul referitor la statutul pe care îl conferă biblia femeilor

Dacă pe Dan Brown l-ar fi interesat cu adevărat să preia informaţii credibile în legătură cu punctul de vedere creştin referitor la femei, ar fi avut oricând la îndemână documentul pe care îl

---

[29] http://www.cog.org./witchhunt.html.

constituie Biblia. Iată, în continuare, câteva ilustrări din Vechiul Testament.

Aflăm, din Geneza, că partea bărbătească şi, deopotrivă, partea femeiască şi-au dobândit identitatea, simţul propriei valori, în temeiul relaţiei cu Creatorul lor, făcuţi fiind după chipul lui Dumnezeu (Geneza 1:27).

Codul lui da Vinci denaturează, în repetate rânduri, textul biblic, afirmând că Eva a mâncat din fructul oprit; aşa ar fi adus ea, femeia originară, păcatul în lume. Cu toate acestea, în Geneza 2, capitol în măsură să ofere mai multe detalii legate de Creaţie decât Geneza 1, îndemnul de a nu mânca din pomul cunoştinţei binelui şi răului este adresat bărbatului, lui Adam, înainte ca femeia să fi fost plămădită (Geneza 2:16–18, 22). Actul fundamental de nesupunere din Geneza 3 a constat în incapacitatea *bărbatului* de a-şi ocroti, cârmui şi spori cum se cuvine propriul cămin. N-a fost, aşadar, doar păcatul unei *femei.* A fost, înainte de toate, păcatul unui *bărbat.* Vădindu-şi laşitatea, Adam caută să arunce vina pe Eva („femeia”, Geneza 3:12) şi chiar pe Dumnezeu („pe care mi-ai dat-o”, Geneza 3:12). Eva, la rândul ei, a fost părtaşă. Aşa încât, firește, Dumnezeu le cere socoteală amândurora (Geneza 3:9–19).

Apostolul Pavel scoate şi mai limpede în evidenţă acest aspect. El spune că păcatul a intrat în lume printr-un singur om, respectiv *bărbatul* Adam

(Romani 5:17).

Femei proslăvite în Vechiul Testament

Următoarele exemple dau o imagine lămuritoare în privinţa atitudinii pe care o manifestă Vechiul Testament faţă de femei.

Estera nu s-a sfiit să-l înfrunte pe regele însuşi, un gest care atrăgea îndeobşte după sine moartea. Curajul ei a avut drept rezultat salvarea unei rase întregi (Estera 1–10).

Rut şi-a dovedit în acelaşi timp loialitatea, agerimea şi iscusinţa. A rămas, după moartea soţului, alături de soacra ei, sprijinind-o în vremuri de strâmtorare. S-a umilit astfel încât să-şi asigure, sieşi şi soacrei sale, traiul zilnic. S-a arătat, apoi, supusă, căsătorindu-se cu un străin care avea, în cele din urmă, să devină ocrotitorul plin de dragoste al lui Rut şi al familiei acesteia (Rut 1–4).

Debora a fost soţie, mamă şi judecător în Israel (Judecători 4). Proverbe 31 aduce un elogiu femeii, afirmându-i priceperea de a răspunde cum se cuvine solicitărilor copleşitoare ale comunităţii în calitate de conducătoare, întreprinzătoare, soţie şi mamă. Capitolul pune în lumină calităţile pe care, potrivit imaginii biblice, ar trebui să le prezinte în mod exemplar femeia:

- Are mâini harnice (v. 13, 19) şi minte

înţeleaptă (v. 13–31)

• Se pricepe la manufactură (v. 13, 24); import (v. 14); organizarea muncii (v. 15); investiţii imobiliare (v. 16); agricultură (v. 16); muncă fizică (v. 17); afaceri profitabile (v. 16, 18, 24); o etică a muncii (v. 15, 18); lucrul „manual” (v. 19); ajutor social şi milostenie (v. 20); planificare, administrare şi organizare (v. 21); şi modă (v. 21–22).

• Când vorbeşte, se exprimă limpede, iar cuvintele ei sunt pline de miez. (v. 26).

• Este o dăscăliţă, o predicatoare (v. 26).

• Nu se sfieşte să-şi îndeplinească îndatoririle de gazdă – şi o face chiar bine (v. 27).

• Nu e de mirare că e ocupată – foarte ocupată (v. 27).

• Îi place să fie mamă şi îşi creşte cu mare succes copiii (v. 28).

Se poate desprinde de aici ideea unei represiuni a femeii?

Femei proslăvite în Noul Testament: Genealogia lui Isus

Noul Testament consemnează, întâi de toate, „Cartea neamului lui Isus Hristos” (Matei 1:1–16). Dacă ar fi să-i dăm crezare ficţionalului Robert Langdon, Noul Testament trebuie să-şi fi dobândit cunoscuta alcătuire ca urmare a maşinaţiunilor

unui grup de şovinişti misogini. Aşa stând lucrurile, cum se face că aceşti presupuşi membri ai elitei masculine au îngăduit să li se atribuie, în cuprinsul genealogiei, un rol într-atât de semnificativ femeilor, o opţiune dintre cele mai stranii câtă vreme un tablou genealogic tipic al acelor vremuri nu i-ar fi amintit decât pe bărbaţi? Dacă mai marii creştinătăţii timpurii ar fi fost atât de infami pe cât sugerează *Codul lui da Vinci,* atunci nu şi-ar fi găsit locul aici nicio femeie. Şi, totuşi, sunt cinci. Cine sunt aceste cinci femei?

• Tamar – o femeie de două ori văduvă şi care a avut relaţii sexuale cu socrul ei – a fost prima femeie menţionată (Geneza 38:11–30)

• Rahav era prostituată în oraşul Ierihon (Iosua 2:1).

• Rut era o femeie de caracter (Rut 2:11)

• Soţia lui Urie, Bat-Şeba, a rămas în amintire ca femeia care a avut o aventură cu regele David (2 Samuel 11:1–27)

• Ultima femeie din genealogia lui Hristos este, după cum se poate bănui, Maria, mama lui Isus (Matei 1:16). Se presupune că, având între treisprezece şi cincisprezece ani, în cadrul unei comunităţi restrânse, Maria a rămas însărcinată – înainte de căsătorie şi, în mod miraculos, fără a avea raporturi sexuale. Imaculata concepţie este o doctrină fundamentală în religia creştină, însă ceea ce este important de remarcat e faptul că

rolul mamei a primit atâta cinstire încât numele ei să fie amintit într-o listă care, de obicei, cuprinde doar numele tatălui.

Dacă Biserica, de-a lungul timpului, ar fi fost atât de antifeminină pe cât i-au dat de înţeles Sophiei profesorul Langdon şi Leigh Teabing, atunci ar fi avut, fără îndoială, grijă să înlăture din Scripturi pasajele menite spre cinstirea femeilor.

Exemplele nu se opresc, însă, la Maria, mama lui Isus.

Alte femei proslăvite în Noul Testament

Întâiul om căruia Isus avea să-i descopere faptul că El este Mesia a fost o femeie, şi nicidecum una oarecare. Femeia în cauză divorţase nu mai puţin de cinci ori şi trăia în concubinaj. În plus, era o samariteancă, drept care Isus putea fi acuzat, o dată ce contravenise anumitor exigente de ordin rasial, că nesocoteşte cutumele vremii (Ioan 4:17–26).

Când Maria (sora Martei şi a lui Lazăr) a ales să asculte învăţăturile lui Isus (un drept rezervat, la acea vreme, bărbaţilor), lăsând pe seama Martei îndeletnicirile „femeieşti”, Isus a îndreptăţit mai curând atitudinea acesteia, mustrând-o, în schimb, pe cealaltă (Luca 10:41–42).

În pofida obişnuinţelor vremii, comunităţii care îl însoţea pe Isus în călătoriile Sale i se alăturase,

totodată, un grup de femei. Aceste femei aveau chiar şi să-i sprijine financiar lucrarea duhovnicească (Luca 8:1–3).

Cartea Faptelor îl reţine pe apostolul Petru citând din Vechiul Testament, unde se spune că „fiii şi fiicele voastre vor profeţi” (Ioel 2:28).

Pavel, pe care feministele îl acuză atât de frecvent cum că ar fi misogin, declară în mod categoric că ambele sexe sunt egale înaintea lui Hristos. Nici partea bărbătească, nici partea femeiască nu sunt mai presus una faţă de cealaltă din punctul de vedere al lui Dumnezeu (Galateni 3:28).

Urmând controversatului îndemn „nevestelor, fiţi supuse bărbaţilor voştri” (Efeseni 5:22), Pavel formulează, cu numai trei versete mai târziu, cea mai dificilă cerinţă adresată vreodată unui bărbat: „Bărbaţilor, iubiţi-vă nevestele cum a iubit şi Hristos Biserica şi S-a dat pe Sine pentru ea” (Efeseni 5:25). Cu alte cuvinte, soţului i se cere să-şi jertfească până şi viaţa pentru soţie.

Nu trebuie să uităm, de asemenea, că Biblia susţine fără preget cauza nenumăratelor femei care, fără a-şi fi asumat vreodată roluri publice, au rămas în anonimat slujindu-l, însă, cu credincioşie pe Dumnezeu prin dăruirea lor ca mame şi soţii.

Confirmarea supremă a aprecierii de care se bucură femeia în Noul Testament vine din faptul că unei femei – categorie căreia i se interzicea,

după obiceiul vremii, să depună mărturie în faţa unei curţi de judecată – i-a revenit privilegiul de martoră a celei mai importante veşti din întreaga istorie biblică sau creştină: învierea propriu-zisă, concretă, fizică a lui Isus din morţi (Matei 28:1; Marcu 16:1; Luca 24:10). Validitatea creştinismului însuşi atârnă de consfinţirea acestui eveniment crucial, iar cinstea supremă de a-l face cunoscut lumii i-a fost atribuită, iată, unei femei.

În lumina tuturor acestor mărturii, va trebui să admitem că afirmaţia potrivit căreia Sfânta Biblie a fost concepută ca un instrument de represiune a femeilor denotă, pur şi simplu, o lectură neatentă a acesteia.

Biblia arată, dimpotrivă, că Dumnezeu le preţuieşte în mod vădit pe femei, atitudine pe care s-ar cuveni să o adopte orice creştin.

EVANGHELIA LUI TOMA

Codul lui da Vinci încearcă să acrediteze ideea că Evangheliile Gnostice au afirmat valoarea femeilor acolo unde Noul Testament le dispreţuia. Totuşi, pasajul următor din Evanghelia Gnostică a lui Toma ne înfăţişează un tablou diferit.

Misoginism Gnostic Simon Petru le-a spus: „Maria [probabil Magdalena] să plece din rândul nostru, căci femeile nu sunt demne de a trăi”. Isus a zis:

„Eu însumi o voi îndruma pentru a face din ea bărbat, ca şi ea să se prefacă într-un spirit viu, asemeni bărbaţilor voştri. Căci orice femeie care se va preface în bărbat va intra în împărăţia cerurilor” (Evanghelia lui Toma, rostirea 114).

Femeile în viziunea bisericii timpurii

Brown adaugă: „Primii capi ai Bisericii Creştine au «jucat un renghi» omenirii, răspândind minciuni care defăimau latura feminină, înclinând balanţa în favoarea celei masculine.” (138). Să fie, oare, adevărat?

În vreme ce Biblia ca atare şi, personal, Isus nutresc un profund respect faţă de femei, se cuvine să amintim că, între secolele al III-lea şi al V-lea, unii conducători ai Bisericii – între care Tertulian, Chiril din Ierusalim, Ieronim şi Augustin – au formulat, într-adevăr, opinii potrivnice femeilor. Ecoul acestor idei a continuat să reverbereze prin intermediul unor autori precum Toma d’Aquino, de pildă, chiar şi în perioada ulterioară Reformei. Asemenea puncte de vedere contravin, însă, spiritului biblic şi învăţăturilor lui Isus. Ele nu fac decât să creeze un renume stânjenitor creştinismului. Din fericire, s-au văzut invalidate prin tomuri întregi de afirmare pregnantă a valorii feminine, dar şi prin activitatea susţinută a unui număr uriaş de femei

a căror lucrare spirituală s-a dovedit cu deosebire rodnică pe parcursul atâtor veacuri de creştinism.

Scrierile părinţilor Bisericii timpurii pot fi percepute, în funcţie de ceea ce dorim să scoatem în evidenţă, dintr-un unghi pozitiv ori negativ. Nediscriminarea de gen e ilustrată în scrierile unor autori precum:

- Clement din Alexandria: „Femeia nu are o natură, iar bărbatul alta. Ci natura lor este aceeaşi."[30]
- Ciprian: „Îndurarea lui Hristos... a fost împărţită în mod egal la toţi – fără deosebire de parte bărbătească ori femeiască... ani... ins."[31]

Nu poate fi contestat faptul că s-au găsit, pe de altă parte, autori ai epocii mai puţin înclinaţi să afirme valoarea femeilor. Unele scrieri de început, spre exemplu, le-au socotit răspunzătoare pentru incapacitatea bărbaţilor de a-şi stăpâni pornirile sexuale. Au fost, apoi, scriitori care n-au pregetat să susţină că femeia n-ar trebui să-şi depăşească atribuţiile de mamă şi gospodină. Am fi întru totul lipsiţi de probitate negând existenţa acestui curent de gândire.

Ceea ce nu justifică, însă, obsesiva raportare a

---

[30] David Bercot, ed. *A Dictionary of Early Christian Beliefs* (Peabody, MA: Hendrickson), 692, 2.419, 420.
[31] Ibid., 693, 5.401.

feminismului radical contemporan la aceste teze, agravându-le în mod disproporţionat implicaţiile, şi instituirea, drept urmare, a unei întregi teologii feministe care porneşte de la ideea că, în stadiul său primar, creştinismul a fost esenţialmente misogin. Factura resentimentară a unui astfel de limbaj în descrierea de ansamblu a creştinismului timpuriu relevă, eufemistic spus, o perspectivă inoportun generalizantă şi lipsită de pertinenţă istorică. Iar *Codul lui da Vinci* se face promotorul tocmai acestor afirmaţii „antifeminine" inexacte menite să inducă în eroare.

Remarcabila contribuţie a femeilor în istoria Bisericii

Brown pare să ignore, totodată, aportul impresionant al femeilor pe parcursul întregii istorii bisericeşti.

- Perpetua: Această femeie în vârstă de douăzeci şi şase de ani, mamă a unui nou-născut, împreună cu sclava sa, Felicia, a arătat un curaj fără egal atunci când au fost martirizate pentru credinţa lor, în martie 205.
- Monica (331–387): A exercitat o profundă influenţă asupra lui Augustin – ca mamă – rămânând una dintre cele mai influente personalităţi ale creştinătăţii.
- Clara: Renunţând la bogăţie pentru a-l urma

pe Hristos, a înfiinţat în 1212 ordinul „Sărmanelor Clarise”, prezent acum în şaptezeci şi şase de ţări.

- Caterina de Sienna: Născută în 1347, a fost activistă, conducătoare religioasă, binefăcătoare, sfătuitoare şi consilieră a celor mai puternici lideri politici şi ecleziastici.
- Katerina von Bora: Fără ea, Martin Luther nu ar fi devenit niciodată iniţiatorul Reformei Protestante de la 1500.
- Susanna Wesley: Al douăzecilea copil în familia sa, a născut, la rândul ei, nouăsprezece copii. A fost o strălucită gânditoare şi teologă, fiind, totodată, sfătuitoarea, confidenta şi mentora în materie de teologie a lui John Wesley, liderul marii Redeşteptări Evanghelice de la 1700.
- Catherine Booth: Predicatoare mai puternică decât soţul ei, William, este cofondatoare, alături de el, a Armatei Salvării, la sfârşitul secolului al XIX-lea în Anglia.

Personalităţi puternice, aceste femei au izbutit să câştige, asumându-şi responsabilitatea de conducători, respectul tuturor.

Personalităţi puternice, aceste femei au izbutit să câştige, asumându-şi responsabilitatea de conducători, respectul tuturor, iar contribuţia lor la istoria creştinismului s-a dovedit a fi nepreţuită.

Presupunând, însă, că Robert Langdon are dreptate, n-ar trebui să existe nicio consemnare a vreunei lucrări săvârşite de femei în istoria Bisericii. Câtă vreme premisa de la care porneşte *Codul lui da Vinci* este corectă, implicarea femeilor în activitatea duhovnicească ar fi devenit cu neputinţă în condiţiile politicii opresive adoptate de „Constantin şi succesorii săi". O dată ce codul lui da Vinci îşi confirmă valabilitatea, cum se explică referinţele mai sus amintite?

Mai relevant ar fi, probabil, să întrebăm: dacă Brown nu se înşală, iar Biserica a căutat în mod sistematic să dea o turnură malefică influenţei exercitate de femei în lucrarea duhovnicească, ce rămâne de spus în privinţa tuturor marilor prezenţe feminine de-a lungul istoriei, trecute ori prezente, a căror formidabilă înrâurire a contribuit din plin la bunăstarea spirituală a atâtor oameni?

A fost Isus întâiul feminist?

Creştinismul, după cum am văzut, se pronunţă ferm în favoarea femeilor. Biserica, oricât de predispusă erorilor umane de judecată, a evoluat semnificativ în direcţia ocrotirii femeii şi a respectului faţă de demnitatea acesteia. De unde, aşadar, presupusul caracter antifeminist al creştinismului şi, implicit, al Bisericii?

Prima conferinţă dedicată drepturilor femeii din America a fost găzduită, în 1848, de biserica

metodistă din Seneca Falls, New York. Cu prilejul celei de a 150-a aniversări, în 1998, a avut loc o festivitate de celebrare a evenimentului. Ştirile referitoare la această împrejurare apărute în presa naţională, însă, au omis să menţioneze rolul jucat de Biserică în organizarea acestei prime conferinţe. Poate şi pentru că feminismul timpuriu avusese trăsăturile unui feminism *biblic,* întemeiat pe viziunea scripturală asupra femeilor: întru totul distinct faţă de feminismul radical şi păgân de astăzi.

Ironic este faptul că Leigh Teabing, personajul lui Brown, e parţial îndreptăţit să afirme că „Isus a fost primul feminist" (265). Isus, aşa precum arătam mai devreme, a pus neîndoielnic în lumină rolul şi valoarea femeilor. Brown, însă, îl reinterpretează pe Isus ca pe un adorator al păgânului „sacru feminin" din speculaţiile lui Robert Langdon într-o evidentă luare în deriziune a tot ceea ce înseamnă cercetare competent recunoscută şi credibilă.

Să fi fost Isus întâiul feminist? Se poate spune şi aşa câtă vreme se înţelege de aici că Isus a fost întotdeauna de partea marginalizaţilor, a părăsiţilor, a asupriţilor, a deznădăjduiţilor. Lui Isus i se datorează, nicidecum lumii păgâne, tendinţa de înnoire a atitudinii faţă de femei.

Afirmând egalitatea în drepturi a femeilor, Isus a osândit, totodată, păcatul şovinismului masculin. Acelaşi lucru trebuie spus şi în ceea ce-i priveşte pe

apostolii care i-au urmat. Dincolo de toate acestea, se mai cuvine amintit un fapt. Isus ştia, pe de altă parte, că Dumnezeu, Creatorul, i-a plămădit, ca o încununare a lucrării Sale, pe oameni, bărbaţi şi femei, cu diferenţele lor specifice. Iată admirabilul echilibru pe care Biblia caută să-l menţină şi pe care l-a dorit Isus Însuşi – superba diferenţă, însă indiscutabila egalitate dintre bărbaţi şi femei.

Infamia şovinismului

(Jim): Atunci când Robin Morgan – prima feministă radicală pe care am auzit-o vreodată vorbind – a sosit la Seminarul Teologic Princeton, pe vremea studenţiei mele aici, în anii ”70, i-a ignorat dinadins pe toţi bărbaţii prezenţi care au ridicat mâna vrând să pună întrebări. Întrucât, spunea ea, „solidaritatea feminină trebuie să cunoască sentimentul puterii”. Este aceeaşi femeie care a afirmat: „Eu cred că «a urî bărbatul» este un fapt vrednic de cinste.”[32]

Nu, „a urî bărbatul” nu este un fapt vrednic de cinste. Dimpotrivă, este un fapt cât se poate de infam. Tot astfel precum este dispreţul faţă de femei. Şovinismul este greşit, indiferent că îl manifestă femeia ori bărbatul. O femeie care profită de un bărbat nu este mai bună decât un

---

[32] Robin Morgan, *Women’s Voices: Quotations by Women*, Jone Johnson Lewis, http://www.womenshistory.about.com/library/blqumorg.htm

bărbat care profită de o femeie. Ambele împrejurări sunt injuste. Ambele sunt nebiblice. Ambele sunt necreştine. *Codul lui da Vinci* adânceşte prăpastia dintre sexe, înălţând femeia în detrimentul bărbatului, fapt care este tot atât de degradant pe cât este să dai câştig de cauză bărbatului în defavoarea femeii.

Brown stârneşte ce e mai rău în noi toţi, prin întrebarea nevinovată a Sophiei: „Vrei să spui că Biserica Creştină urma să fie fondată şi condusă de o *femeie!"* (p. 265). Nu, Biserica Creştină nu urma să fie fondată şi condusă de o *femeie.* Urma să fie fondată şi condusă *atât* de bărbaţi *cât şi de* femei – persoane care nu sunt separate de restricţii culturale ce le impun să fie bărbaţi sau femei, ci care îl acceptă pe Isus Hristos (Galateni 3:28). Biserica nu a fost şi nu este o „afacere de-a bărbaţilor". Şi nu este nicio „afacere de-a femeilor". Ea trebuie condusă de către oameni care îl urmează pe Dumnezeu.

Contrar *Codului lui da Vinci*, Biblia, în particular, şi creştinismul, în general, nu sunt împotriva femeii. Spre deosebire de acestea, *Codul lui da Vinci* manifestă implicit şi explicit sentimente îndreptate împotriva bărbatului.

Ce intenţii stau în spatele planurilor lui Dan Brown? Viziunea păgână asupra lumii este cea care neagă şi deturnează un adevăr biblic fundamental: Bărbaţii şi femeile au fost creaţi egali, dar diferiţi.

Iar o interpretare inadecvată a acestei secţiuni presupuse de cod determină aneantizarea unei alte dimensiuni a Arcului Divin.

Capitolul 4

Să fie, oare, adevărat că natura divină a lui Isus a fost stabilită în urma votului exprimat de episcopi? (250)

Să fie, oare, adevărat că Biserica timpurie a deturnat mesajul lui Isus, învăluindu-l într-o aură de divinitate? (250)

Să fie, oare, adevărat că Isus n-a fost decât „un profet, un muritor... un om extraordinar, însă doar un om”? (249)

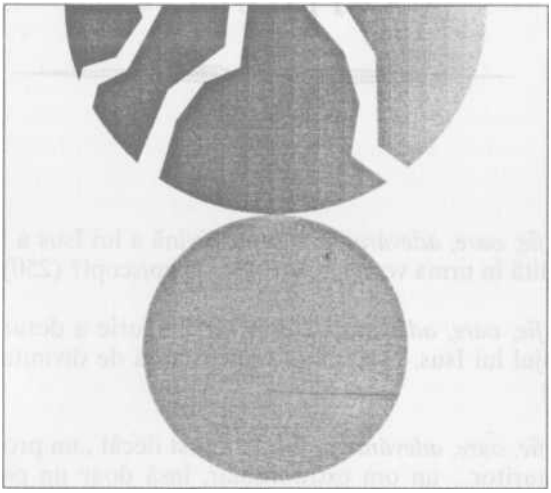

O interpretare inadecvată a codului, acolo unde tăgăduieşte caracterul divin al lui Isus, determină aneantizarea unei alte dimensiuni a Arcului Divin.

Isus – cine a fost el cu adevărat?

„Mulţi erudiţi afirmă chiar că Biserica acelor începuturi l-a confiscat pe Isus[33] *deturnându-i mesajul uman...", deturnându-i mesajul universal, învăluindu-l într-o aură impenetrabilă de divinitate şi folosindu-i pentru a-şi spori propria putere."* (250)

Evan Taylor era întocmai genul de om pe care nu

---

[33] Engl., în original: „...The early Church literally stole Jesus from His original followers, hijacking His human message..." („Biserica acelor începuturi l-a confiscat [propriu-zis] pe Isus. [îndepărtându-l de primii Săi adepţi]); *cf, aici, vers. rom. (n. tr.).*

ar fi trebuit să-l aibă drept prieten Carrie. Era inteligent (deci, se temea, probabil, de o femeie care ar fi constituit o ameninţare la adresa inteligenţei sale), sigur pe sine (fără îndoială că manipula femeia, determinând-o să-i facă voile) şi – cel mai rău lucru dintre toate – era creştin (făcea parte dintre opresorii originari ai femeilor). Cu toate acestea, într-un fel sau altul, el şi Carrie deveniseră, dacă nu prieteni apropiaţi, cel puţin îndeajuns de amici încât să-şi permită să se amuze unul pe seama celuilalt.

„Aşadar, ai căzut în capcana lui da Vinci, nu?", întrebă liniştit Evan, în timp ce se întorceau de la cursul practic de franceză la care se înscriseseră amândoi. „De-acum, de fiecare dată când vei vedea Mona Lisa, îţi vei pune întrebarea dacă nu e cumva, într-adevăr, însuşi artistul în travesti." Spusese acest lucru pe un ton prefăcut blând.

„Nu-mi pasă câtuşi de puţin de acele părţi ale cărţii", spuse Carrie, întrebându-se de ce se simţea obligată să ia o atitudine defensivă. „Da Vinci, recunosc, a fost un tip ciudat. Ceea ce mă depăşeşte pe mine este cum de se poate ca tot ceea ce cred creştinii despre Isus să fie în totalitate eronat; însă acum am o imagine mult mai clară despre Isus, după ce am citit cartea lui Brown."

„Aşa deci, acum domnul profesor Langdon îţi predă teologia, nu-i aşa?"

„Nu-mi fac speranţe că o persoană de convingerile tale va accepta adevărul", ripostă

Carrie. „Însă este adevărat. L-aţi ridicat pe Isus la rangul de zeu, în timp ce toată ideea asta este rezultatul unei manevre politice a lui Constantin.”

Evan, păstrându-şi zâmbetul, răspunse: „Mă surprinzi, Carrie. Înveţi teologie dintr-un roman. Urmează să-mi spui că te poţi pregăti pentru examenul de barou citindu-i pe Grisham.”

Carrie se gândi o clipă la spusele lui, apoi trecu la o altă abordare. „Atunci, cum rămâne cu Sinodul de la Niceea? Ştii tu, acolo unde Constantin a supus la vot natura divină a lui Isus. Fapt care se regăseşte într-o mulţime de cărţi teologice, nu numai în Codul lui da Vinci”. Zâmbi, satisfăcută de replica ei.

„Ei bine”, spuse Evan, „admit că a existat un Sinod la Niceea şi da, ai dreptate, Constantin era împărat în acea vreme. Restul…”

„Deci”, rosti Carrie, încercând să-şi stăpânească profunda nemulţumire, „vrei să spui că tot mai crezi că Isus a fost divin?”

„A fost şi este”, spuse Evan. „Ţine minte, noi, creştinii, sărbătorim Pastele – Hristos înviat din morţi.”

Carrie făcu o vreme câţiva paşi în linişte, înainte de a răspunde: „Dar istoria este de partea lui Dan Brown, nu? Adică, adepţii lui Isus au crezut înainte de Sinodul de la Niceea că El a fost divin? Şi cum rămâne cu votul lui Constantin? Cum poţi crede cu adevărat că un om, care a murit cu două mii de ani în urmă, este încă viu?”

Zâmbetul inundă chipul lui Evan asemeni unui răsărit de soare. „Mă bucur că pui aceste întrebări, Carrie. Chiar mă bucur. Uite o bancă. Hai să stăm jos şi să vorbim.”

Cine a fost, de fapt, Isus?

De răspunsul la această întrebare va depinde modul nostru de raportare nu doar la ideile pe care le vehiculează Codul lui da Vinci, cât, în ultimă instanţă, la propria noastră existenţă. Întrucât, acceptând că Brown ar avea dreptate atunci când afirmă că Isus n-a fost decât un simplu om, orice dezbatere pe tema cărţii sale şi-ar pierde numaidecât rostul. Dacă, însă, Isus reprezintă o realitate aflată dincolo de orice s-ar încumeta să afirme Brown, dacă Isus are, într-adevăr, o natură desăvârşit divină (fie şi în lipsa colaborării cu împăratul Constantin), atunci va trebui să admitem că tot ceea ce ţine de învăţătura lui Isus cu privire la viaţă şi veşnicie este, deopotrivă, adevărat. Totul depinde, încă o dată, de răspunsul la această întrebare.

Să fie, oare, adevărat că natura divină a lui Isus a fost stabilită în urma votului exprimat de episcopi? (250)

Să fie, oare, adevărat că Biserica timpurie a deturnat mesajul lui Isus, învăluindu-l într-o aură de divinitate? (250)

Să fie, oare, adevărat că Isus n-a fost decât „un profet, un muritor... un om extraordinar, însă doar un om”? (249)

Întrebarea de răspântie a vieţii

De ce au fost atât de convinşi discipolii lui Isus de natura Sa divină, cât a trăit El pe pământ? Când au ajuns la această concluzie? La un moment dat, Isus i-a întrebat pe însoţitorii săi: „Cine zic oamenii că sunt Eu...?” (Matei 16:13–20). Este un moment cheie în viaţa lui Isus. Folosind un mod de exprimare specific zilelor noastre, această scenă s-ar desfăşura în felul următor:

Isus îi adună în jurul Lui, într-o zi, pe discipolii Săi şi îi întrebă: „Băieţi”.

„Da?”, răspunseră ei.

„Aţi citit în Jurnalul de Ierusalim rubrica de opinii, împreună cu scrisorile sosite la redacţie. Cine cred ei că sunt Eu?

„Deh, Isuse”, începu unul dintre ei, „unii spun că, din moment ce verşi lacrimi atunci când cuvintezi, eşti bătrânul Ieremia, înviat.”

„Da”, interveni altul, „dar alţii cred că, de vreme ce ai făcut atâtea minuni, eşti chiar Ilie, întors la viaţă.”

„Mai există o teorie care circulă pe-aici despre Tine”, zise altul, întrerupându-l pe cel de dinainte.

„Şi care ar fi ea?”, întrebă Isus.

„Păi, fiindcă predicile tale sunt foarte sincere şi

directe, alţii cred că eşti unul dintre proorocii care propovăduiau acum şapte sute de ani, reîntors la viaţă."

„Foarte interesant", spuse Isus gânditor. „Dar ceea ce vreau să ştiu cu adevărat este următorul lucru: Voi, prieteni, cine credeţi că sunt?" Se făcu linişte. Isus nu-i pusese niciodată până acum într-o situaţie atât de dificilă.

Petru luă primul cuvântul – aşa cum făcea adesea. Însă de data aceasta nu mai fu prilej de stinghereală pentru prietenii săi. De fapt, năvalnicul Petru era acum relativ reţinut. Începu nesigur. „Eu ştiu cine eşti Tu!"

„Cine?", întrebă blând Isus.

„Tu eşti...", Petru se opri, apoi, îşi rosti rar gândul până la capăt, căpătând treptat încredere: „... Hristos – Mesia, Însuşi Fiul cel adevărat al lui Dumnezeu!"

Rămaseră toţi, vreme îndelungată, în tăcere. Isus privi ţintă la Petru, apoi îşi plimbă privirea pe fiecare dintre cei unsprezece prieteni apropiaţi care se aflau cu El în acea zi. Toţi cunoşteau istoria acelor oameni care se pretindeau a fi mesia. De-a lungul a patru sute de ani scurşi între perioada cea mai recentă a Vechiului Testament şi începutul Noului Testament, au existat numeroşi indivizi care au susţinut că sunt mesia. Fiecare nou mesia trezea speranţe în cei care credeau în el. Apoi dispărea. Iar aceşti presupuşi mesia erau însoţiţi de un întreg cortegiu de speranţe şi vise

năruite. Prin urmare, era Isus încă unul din aceştia? Va dispărea şi El, la fel ca şi ceilalţi?

După un răstimp, care li se păru interminabil, El rosti: „Ai dreptate, Petru. Însă nu ai fi putut ajunge la acest adevăr numai studiind şi cercetând Vechiul Testament. Dumnezeu, Tatăl Meu, ţi-a comunicat acest lucru, pe o cale nemijlocită, prin inspiraţie, astfel încât cuvântul tău să fie piatra de temelie a Bisericii Mele, cea care va spune lumii cine sunt Eu cu adevărat."

De data aceasta rămase tăcut mai mult timp. „Aşadar", spuse El, „nu mai e un secret. Ştiţi acum cine sunt. Iar pornind de la acest adevăr, de la realitatea acestui fapt, că sunt Hristosul, Mesia – Fiul Dumnezeului Celui Viu – voi dezlănţui o forţă de nestăvilit. Se va numi Biserica. Va fi mai puternică decât însuşi iadul. Însă trebuie să vă rog ceva." Cuvintele Lui rămaseră suspendate în aer. Nu mai spuse, pentru un moment, nimic.

„Ei?", spuse unul dintre prieteni, vrând să spargă tăcerea.

„Nu spuneţi nimănui – cel puţin nu încă – despre faptul că sunt Dumnezeu, că sunt Hristos, că sunt Mesia. Nu încă."

Ce face Brown cu această discuţie dintre Isus şi ucenicii Săi? Ce face cu această piatră pe care a fost zidită Biserica vreme de două mii de ani? Ce are de spus în legătură cu acest adevăr esenţial atât de drag astăzi celor ce îl urmează pe Hristos?

Muritor de rând ori Mesia?

Se vor fi găsind cititori impresionaţi de argumentele pe care *Codul lui da Vinci* le invocă împotriva creştinismului biblic. Trebuie să admitem, într-adevăr, că dacă Isus n-a fost decât un muritor de rând, iar conversaţia de mai devreme rămâne o simplă ficţiune, atunci vestea cea bună a creştinismului nu va rodi nicicând în inimile noastre, iar Biblia nu valorează nici cât hârtia pe care a fost tipărită.

Dat fiind, însă, că nicio veste bună nu e de prisos, o minimă ezitare ar fi binevenită înainte de a hotărî că mesajul creştin e zadarnic, câtă vreme nu dispunem, fireşte, de temeiuri solide în a proceda ca atare. Pentru a răspunde gravelor învinuiri formulate în *Codul lui da Vinci*, avem nevoie de răbdare. Uluitoarea devălmăşie, cu ample consecinţe, a unor generalizări referitoare la Isus se cere întâmpinată riguros pe parcursul următoarelor capitole.

Să ne oprim, pentru început, asupra fundamentalei aserţiuni a lui Brown potrivit căreia „Biserica acelor începuturi l-a *confiscat* [propriu-zis] pe Isus, [îndepărtându-l de primii Săi adepţi], deturnându-i mesajul [uman] (...), învăluindu-l într-o aură impenetrabilă de divinitate... pentru a-şi spori propria putere.” (250).

Pentru a înţelege raţiunile acestei afirmaţii,

trebuie să întrebăm:

1. Cine au fost „primii adepţi” de care aminteşte Brown?
2. Unde se regăseşte acest „mesaj uman” originar şi în ce constă el?
3. Cine alcătuia „Biserica acelor începuturi” care l-a confiscat pe Isus, îndepărtându-l de primii Săi adepţi?
4. Când a avut loc denaturarea acestui mesaj?
5. Când a fost Isus „învăluit în divinitate”?

Întâii adepţi „gnostici”

Codul lui da Vinci acordă o deosebită importanţă „sulurilor secrete” descoperite în 1945, aşa-numitele texte gnostice de la Nag Hammadi. Vom examina mai pe larg impactul acestei descoperiri în capitolul 7. E suficient, deocamdată, să ştim că Brown, adoptând poziţia unei categorii marginale de cercetători dedicaţi subminării creştinismului biblic (şi, mai cu seamă, a grupului cunoscut sub numele de Seminarul Isus), avansează ipoteza potrivit căreia „primii adepţi” au fost, în fapt, aşa-zişii gnostici, nicidecum autorii Noului nostru Testament.

Cine au fost aceşti gnostici? Pe scurt, gnosticii porneau de la ideea că fiecare creştin este un „hristos”, ceea ce îi conferă din principiu un caracter „divin”. Prin urmare, Isus a fost un

hristos divin exclusiv în acest sens, dincolo de orice interpretare unică, supranaturală. Brown susţine că aceşti „primi ucenici” gnostici le sunt premergători celor pe care îi asociem îndeobşte cu Isus – Petru, Iacov, Ioan şi ceilalţi. Pentru ca teoria lui Brown să se confirme, Petru şi restul ucenicilor din Noul Testament trebuie să fi răstălmăcit scrierile presupuşilor discipoli gnostici ai începuturilor.

Mesajul uman originar

Prezumtivul lor mesaj uman s-ar regăsi într-unul dintre aceste texte gnostice, respectiv Evanghelia lui Toma, precum şi în documentul ipotetic „Q”, al cărui conţinut a rămas până astăzi necunoscut. Ambele scrieri se susţine că ar fi fost redactate la o dată anterioară Evangheliilor din Noul Testament. Din cuprinsul acestora lipsesc, pe de altă parte, orice învăţături privitoare la moartea, învierea trupească şi natura divină ale lui Isus, care ajunge, astfel, să fie interpretat ca un soi de „guru” uman, altminteri profund spiritual, asemenea lui Buddha, a cărui preocupare s-ar fi limitat la propovăduirea ideii de dreptate în această lume. În ce măsură sunt aceste documente vrednice de încredere? Rămâne de văzut.

Cine alcătuia Biserica timpurie propusă de

Brown?

Gnosticii susţin că ipostaza nou-testamentară a lui Isus ar reprezenta o contrafacere.

„Biserica timpurie” de dată ulterioară, conform teoriei lui Brown, îi avea ca membri pe apostolii binecunoscuţi – între care Petru, Ioan, Matei şi Pavel – care au scris Noul Testament şi care, pesemne, şi-ar fi impus propria versiune de interpretare în detrimentul imaginii originare, umane, gnostice a lui Isus. Aceşti apostoli au promovat, în speţă, varianta „ortodoxă” a unui Isus care a murit pentru păcatele lumii, s-a ridicat din morţi, a lăsat în urmă un mormânt gol şi a fost Dumnezeu întrupat. Gnosticii afirmă că această ipostază a lui Isus ar reprezenta o contrafacere.

Din punctul de vedere al cercetătorilor moderni care aderă la perspectiva gnostică, bănuita contrafacere a căpătat, fără îndoială, întâietate atunci când creştinii „ortodocşi” mai sus amintiţi au decis să-şi consemneze convingerile în Evangheliile biblice, punând, astfel, în umbră textele originale şi adevărata istorie a lui Isus, hotărâtor în acest sens fiind faptul de a-i fi atribuit acestuia o natură divină. În virtutea semnificaţiei cu totul aparte conferite termenului „divin”, specifice Bisericii, Isus este unicul mijlocitor între Creatorul divin transcendent şi umanitatea

păcătoasă – o minciună, precum lasă să se înţeleagă *Codul lui da Vinci.*

Ne vom opri asupra argumentelor din jurul documentului „Q" şi al Evangheliei lui Toma în capitolul 7, acolo unde va fi scos în evidenţă caracterul cu deosebire speculativ al acestei interpretări. Capitolele 8 şi 10 vor lua, pe de altă parte, în discuţie convingerile gnostice, urmând să demonstrăm că ele constituie o denaturare târzie a creştinismului primar – o viziune, indiscutabil, diametral opusă acestuia.

Fie şi în lipsa unei aprofundări, însă, e limpede încă de pe acum că modul în care Brown înţelege evenimentele creştinismului timpuriu se dovedeşte anacronic.

Toate la timpul lor

Cele mai vechi scrieri creştine, redactate între aproximativ 48 şi 60 d.Hr., i se datorează apostolului Pavel. Toţi cercetătorii şi istoricii de incontestabilă autoritate confirmă acest fapt[34] şi

---

[34] Datele referitoare la Apostolul Pavel sunt într-o asemenea măsură confirmate încât foarte puțini cercetători mai consideră necesar, în lucrările lor, fie şi să le mai aducă în discuție. O dizertație academică, de pildă, coordonată de unul dintre cei mai radicali cercetători moderni ai Noului Testament, Hendrikus Boers de la Universitatea Emory, notează, în treacăt, că argumentele lui Pavel din 1 Tesaloniceni „se înscriu pe deplin în maniera celorlalte exemple de polemici inter-iudaice specifice anilor '40 ai secolului întâi d.Hr." (vezi George Lyons, *Pauline Autobiography: Towards a New Understanding* [Atlanta, GA: Scholars

sunt, fără excepţie, de acord că Pavel a fost o figură istorică, un contemporan al lui Isus, care, rabin convins fiind, i-a cunoscut îndeajuns de bine pe primii creştini încât să urmărească, la început, exterminarea lor. Spre sfârşitul anilor ’30, s-a convertit la creştinism, a devenit un apostol de primă mărime şi a fost, în cele din urmă, executat pentru credinţa sa în 66 d.Hr. Din porunca lui Nero. *Niciun alt fapt al creştinismului timpuriu nu este mai temeinic confirmat şi general acceptat în rândurile detractorilor şi ale susţinătorilor deopotrivă.*

Dacă există o anume persoană istorică în măsură să determine în ce a constat credinţa primordială a Bisericii şi cum l-au perceput întemeietorii acesteia pe Isus, atunci nu poate fi vorba decât despre Pavel.

În plus, scrierile lui Pavel constituie însăşi coloana vertebrală a Noului Testament. De vreme ce viaţa şi lucrarea duhovnicească ale lui Pavel se suprapun începuturilor istorice ale mişcării creştine, apostolul oferă cea mai credibilă perspectivă asupra credinţei celor mai timpurii

---

Press, 1985], 203). Elaine Pagels, cercetător al Noului Testament, ia ca de la sine înțeleasă datarea lui Pavel în secolul întâi pe parcursul cărții sale dedicate contradicțiilor cu privire la Pavel în Biserica „secolului al 11-lea” (vezi Elaine Pagels, *The Gnostic Paul* [Philadelphia: Fortress Press, 1975], 9).

ucenici ai lui Isus.

Cercetători, precum cei din cadrul Seminarului Isus, şi povestitori, precum Dan Brown, încearcă să ne sugereze următorul fapt: „primii ucenici gnostici" au crezut într-un Isus muritor (nondivin). Aceşti ucenici şi-au scris „evangheliile" zugrăvindu-l pe Isus ca pe un om cumsecade, un învăţător moral, însă nicidecum divin. S-a întâmplat, însă, ca ucenicii respectivi să piardă, într-un fel sau altul, controlul asupra „propriului" lor Isus, ajuns acum în posesia unui grup uzurpator (Brown foloseşte, aici, dramaticul termen „a deturna") al acestei secte în plină dezvoltare, pe numele ei creştinism, care n-a ezitat să dea o reinterpretare radicală vieţii, mesajului şi misiunii lui Isus. Acest grup originar de gnostici avea să-şi piardă, ulterior, orice urmă până la mijlocul celui de-al doilea secol.

Cu toate acestea, Pavel, prolificul autor dedicat lui Isus şi Bisericii, a omis, se pare, să facă vreo menţiune referitoare la aceşti „credincioşi gnostici ai începuturilor".

Argumentul gnostic, aşadar, are prea puţin de a face cu cercetarea istorică pertinentă; el aparţine mai curând unei ficţiuni în sprijinul căreia nu poate fi adusă nicio mărturie acceptabilă.

Istoricitatea de netăgăduit a lui Pavel şi a scrierilor sale năruie definitiv punctul de vedere exprimat în *Codul lui da Vinci.* Pavel afirma limpede că se raportează la apostolii premergători

lui, numindu-i, aici, în mod specific, pe Petru, pe Ioan şi pe Iacov, fratele lui Isus (1 Corinteni 9:5; Galateni 1:19; 2:8–9).

Avea să spună chiar, în jurul anului 50 d.Hr., că de la aceşti oameni primise Evanghelia începutului (1 Corinteni 15:3–5), amintindu-i o dată în plus pe Petru în condiţiile în care va relua, de fapt, un citat al anilor ’30 unde se sublinia importanţa absolută a morţii şi învierii lui Isus.[35] Îi numea pe aceşti oameni „stâlpi” (Galateni 2:9), cu alte cuvinte, martorii de temelie, nemijlociţi (1 Corinteni 15:5), pe care şi-a clădit Isus Biserica (Matei 16:15–18; Efeseni 2:20).

Dacă există o anume persoană istorică în măsură să determine în ce a constat credinţa primordială a Bisericii şi cum l-au perceput întemeietorii acesteia pe Isus, atunci nu poate fi vorba decât despre Pavel. Apostolul Pavel spunea că propovăduieşte întocmai ceea ce propovăduiseră aceşti întemeietori (1 Corinteni 15:11).

Altfel spus, ceea ce a propovăduit Pavel coincide întru totul credinţei nutrite, încă de la începuturi, de Biserică. O dată lămurite afirmaţiile lui Pavel cu privire la Isus, ni se relevă numaidecât natura convingerilor precumpănitoare în rândul

---

[35] Hans Conzelmann, *1 Corinthians: A Commentary on the first Epistle to the Corinthians – Hermeneia* (Philadelphia: Fortress Press, 1975), 251–254.

adevăraţilor primi ucenici ai Săi – fapt confirmat în temeiul unor mărturii istorice solide, în pofida oricăror teorii speculative.

Învăluit în divinitate

Când a fost Isus învăluit în divinitate? Răspunsul e simplu: încă dintru început. Întâii ucenici, după cum arată Pavel, au crezut şi au propovăduit faptul că Isus a fost un om, născut dintr-o mamă umană (Galateni 4:4). În acelaşi verset, însă, Isus e numit Fiul lui Dumnezeu în sensul absolut al naturii Sale divine. Pentru a înlătura orice dubiu, Pavel l-a descris, în fapt, pe Isus ca având „chipul lui Dumnezeu" (Filipeni 2:6). Scria aceste rânduri la începutul anilor '50. Şi mai semnificativ este că a recurs, aici, la un citat imnic de factură vădit iudaică având a fi atribuit, dincolo de orice îndoială, celei mai timpurii perioade a Bisericii apostolilor din Palestina (Filipeni 2:5–11).

Este cât se poate de limpede că divinitatea lui Isus n-a fost o „născocire" a secolului al IV-lea.

Dacă adăugăm acestor două texte ale primelor începuturi din istoria Bisericii maturele afirmaţii ale lui Pavel în privinţa divinităţii lui Isus – pasaje precum Romani 1:3 („Fiul Său [al lui Dumnezeu]"), 1 Corinteni 8:6 („un singur Domn: Isus Hristos,

prin care sunt toate lucrurile") şi Coloseni 1:15–16 („El [Hristos] este chipul Dumnezeului celui nevăzut... prin El au fost făcute toate lucrurile"), devine cât se poate de limpede că divinitatea lui Isus n-a fost o născocire a secolului al IV-lea. Biserica, la începuturile sale, a nutrit nedezminţit convingerea că Isus a avut o natură desăvârşit divină.

Ce spunea Isus despre sine însuşi?

Ce i-a învăţat Isus pe ucenicii Săi în ceea ce-l priveşte?

Dacă Pavel are dreptate, Evangheliile reprezintă cea mai veche consemnare a vieţii trăite de Isus pe pământ.

Pavel îi cunoştea pe Petru, pe Iacov, pe Ioan şi pe ceilalţi apostoli, întâii adepţi ai lui Isus şi martorii nemijlociţi ai lucrării Sale. El stă chezaş pentru faptul că afirmaţiile lor constituie unica şi autentica mărturie în acest sens. Evangheliile apostolilor cuprind înseşi învăţăturile lui Isus referitoare la Sine. Ce i-a învăţat Isus pe ucenicii Săi în ceea ce-l priveşte? Iată, în continuare, doar câteva dintre revendicările propriei Sale divinităţi?

- Le-a îngăduit celorlalţi să-l numească Hristos (Matei 16:15-20; 26:63–64).

- A afirmat că poate ierta păcate (Matei 9:2–6; Luca 7:47–48).
- Nu i-a împiedicat pe ceilalţi să-l numească Fiul lui Dumnezeu (Matei 14:33).
- A făgăduit că va învia din morţi (Matei 20:18–19; 27: 62–63).
- A afirmat că El este judecătorul suprem al vremurilor din urmă (Matei 25: 31–46).

Cine şi-ar da viaţa pentru o minciună?

Cei ce vor fi văzut *The Passion of the Christ*[36], copleşitorul film regizat de Mel Gibson, îşi pot face o imagine extrem de grăitoare în privinţa neînchipuitelor cazne la care a fost supus Isus înainte de moarte. Cruzimea torturii li s-a părut până şi romanilor, maeştri ai unor asemenea execuţii, de o brutalitate înfiorătoare. Ce l-ar împinge pe un om „cumsecade" să se lase astfel osândit? Dacă Isus n-a crezut despre Sine că este divin, de ce nu şi-a mărturisit impostura, evitând calvarul?

Oamenii care l-au urmat pe Isus în viaţă, l-au urmat deopotrivă şi în moarte. Aceştia, la rândul lor, s-ar fi putut scuti de suferinţă consimţind că

---

[36] *Patimile Hristosului* (engl., în original). Traducerea în limba română a titlului, *Patimile lui Hristos,* este, în opinia noastră, inadecvată, câtă vreme articularea definită (*the*) a termenului *Christ* sugerează, dincolo de uzajul numelui ca "propriu", o trimitere
certă la sensul mesianic (n. tr.).

Isus n-a fost decât un om. Au refuzat, însă. Conform tradiţiei orale a Bisericii timpurii, iată cum şi-au găsit sfârşitul unii dintre ucenicii lui Isus:

- Iacov, fiul lui Zebedei, a fost decapitat.
- Simon Petru a fost crucificat la Roma. Se spune că, la cererea sa, a fost crucificat cu capul în jos, spunând: „Nu sunt demn să mor precum a murit Isus".
- Pavel a fost decapitat de Nero, în anul 66 d.Hr.
- Ştefan a fost lapidat de gloată în anul 38 d.Hr.

Sunt doar câţiva dintre martirii hotărâţi să nu tăgăduiască divinitatea lui Isus. Dacă ar fi admitem că adepţii lui Isus nu l-au considerat a fi Fiul lui Dumnezeu, dacă o asemenea învăţătură n-a fost decât o contrafacere a secolului al IV-lea, atunci toţi aceşti oameni au murit în zadar.

Pe neaşteptate divin?

Să ne întoarcem, acum, la aserţiunea din *Codul lui da Vinci* potrivit căreia Isus nu şi-a dobândit caracterul divin mai devreme de 325 d.Hr., când Constantin, din raţiuni politice, i-a manipulat pe anumiţi episcopi să „voteze" adevărul de credinţă al divinităţii lui Isus. În sprijinul mărturiilor pe care le prezintă Pavel şi scrierile Bisericii timpurii

vin multe alte confirmări ale acestei naturi divine. Ele demonstrează că, anterior cu mult Sinodului de la Niceea, mai marii Bisericii fuseseră încredinţaţi de caracterul divin al lui Isus. Iată, mai jos, o serie de note ilustrative în acest sens (datările sunt aproximative):

- Ignatiu: „Dumnezeu însuşi s-a manifestat în formă umană" (105 d.Hr).'
- Clement: „Se cuvine să vă gândiţi la Isus Hristos ca la Dumnezeu" (150 d.Hr).
- Iustin Martirul: „Părintele universului are un Fiu. Iar El este... chiar Dumnezeu" (160 d.Hr.).
- Irineu: „El este Dumnezeu, fiindcă numele Emanuel arată aceasta" (180 d.Hr.).
- Tertulian: „...Hristos, Dumnezeul nostru" (200 d.Hr.).
- Origen: „Nimeni nu trebuie să se arate indignat că Mântuitorul este deopotrivă Dumnezeu..." (255 d.Hr.).
- Novaţian: „...El nu este doar om, ci şi Dumnezeu..." (235 d.Hr.).
- Ciprian: „Isus Hristos, Domnul si Dumnezeul nostru" (250 d.Hr.).
- Metodiu: „...Cu adevărat El a fost şi este... cu Dumnezeu şi Dumnezeu Însuşi..." (290 d.Hr.).
- Lactanţiu: „Credem că El este Dumnezeu" (304 d.Hr.).

• Arnobiu: „Hristos a săvârşit toate acele minuni... în numele Dumnezeirii (305 d.Hr.).[37]

Ce s-a întâmplat, de fapt, cu prilejul Sinodului de la Niceea?

Teabing, personajul lui Brown, glosează cu fervoare pe marginea Sinodului Niceean în vreme ce o dăscăleşte pe Sophie cu privire la Isus:

„Credinţa că Isus este «Fiul lui Dumnezeu» a fost propusă în mod oficial şi votată în cadrul Sinodului de la Niceea."

„Stai puţin! Cu alte cuvinte, caracterul divin al lui Isus a fost rezultatul unui vot?!"

„Un vot destul de strâns, pot să spun." (249–250)

Votul a fost de 316 la 2. Pare, totuşi, să nu fi fost un vot într-atât de strâns.

Asemenea concilii, rânduite să limpezească aspecte doctrinare importante, reprezentau evenimente deloc neobişnuite în perioada timpurie a creştinismului. Citim, de pildă, în Fapte 15 despre o adunare a conducătorilor bisericeşti care urma să decidă atitudinea cuvenită faţă de Neamuri, Însemnătatea sinoadelor consta în

---

[37] David Bercot, ed., *A Dictionary of Early Christian Beliefs* (Peabody, MA; Hendrickson, 1998), 93–100.

efortul de a păstra calea bunei credinţe şi de a preveni, astfel, răspândirea unor învăţături false.

Deviantă a fost, de pildă, în 318 d.Hr., concepţia lui Arie cum că Isus ar fi o fiinţă creată, asemeni tuturor celorlalţi oameni, iar nu „Fiul lui Dumnezeu unul-născut". Împotriva lui s-ar pronunţat Alexandru, episcopul Alexandriei, care a denunţat erezia lui Arie în cadrul unui conciliu local din 321 d.Hr. Arie s-a văzut, astfel, obligat să se mute în Palestina, unde a continuat să-şi pună în circulaţie învăţătura. Dacă s-ar fi rezumat la a-şi promova ideile în rândurile propriilor săi adepţi, convocarea unui sinod n-ar mai fi fost necesară. Însă Arie a început să trimită epistole bisericilor, susţinând pe mai departe că Isus este o fiinţă creată. Dezbaterea a căpătat, pe parcursul următorilor ani, anvergură, ceea ce avea să atragă, în cele din urmă, inevitabil atenţia împăratului, Constantin.

Ultimul lucru pe care şi-l dorea Constantin, care izbutise să-şi consolideze cârmuirea în Imperiul Roman, era o eventuală destabilizare regională. Ştia prea bine că o disensiune majoră în interiorul Bisericii creştine n-ar fi constituit decât un alt factor de dezechilibru în teritoriu, aşa încât a decis să înlăture orice divergenţe. A reunit, prin urmare, peste 300 de episcopi de pe tot întinsul imperiului şi, mai cu seamă, din Orient. (Faptul ar fi trebuit să se dovedească de folos cauzei lui Arie câtă vreme influenţa ideilor sale se făcuse resimţită cu

deosebire în această zonă.) Episcopii au călătorit mii de kilometri pentru a ajunge la Constantinopol, unde avea să aibă loc întrunirea. Trupurile multora dintre ei încă purtau semnele torturilor pe care fuseseră nevoiţi să le îndure pentru credinţa lor.

Arienii şi-au făcut numaidecât cunoscută teza doctrinară care tăgăduia, fără înconjur, divinitatea lui Hristos. O teză având să fie vehement respinsă. Episcopii, sub îndrumarea lui Atanasie, au luat în considerare ceea ce propovăduia Biserica primordială prin scrierile Noului Testament. S-a scris, atunci, un crez alternativ, care va sluji drept model Crezului niceean. Crezul îl mărturiseşte pe Isus în ipostaza Sa divină conform credinţei istorice a Bisericii şi unei tradiţii de trei veacuri până la data sinodului ecumenic.

Noul crez a fost adoptat. S-au exprimat împotriva lui doar două voturi. Pare, totuşi, să nu fi fost un vot într-atât de strâns. Biserica suferise vreme de trei secole prigonirile Imperiului Roman. Sinodul de la Niceea a avut loc la numai paisprezece ani după ultimele persecuţii ale creştinilor sub împăratul Galeriu. Episcopii Bisericii nu şi-ar fi îngăduit niciodată să compromită jertfa de sânge a atâtor fraţi creştini. Ar fi ales, fără îndoială, să sufere încă trei veacuri de opresiune şi persecuţie decât să se lepede de Domnul lor.

CREZUL NICEEAN

Cred într-unul Dumnezeu,
Tatăl atotputernicul, Creatorul cerului şi al pământului, al tuturor văzutelor şi nevăzutelor.
Cred într-unul Domn Isus Hristos,
Fiul lui Dumnezeu unul- născut,
care din Tatăl s-a născut mai înainte de toţi vecii.
Dumnezeu din Dumnezeu,
Lumină din Lumină, Dumnezeu adevărat din Dumnezeu adevărat, născut iar nu creat, de o fiinţă cu Tatăl, prin care toate s-au făcut. Care pentru noi, oamenii, şi pentru a noastră mântuire s-a coborât din ceruri.
S-a întrupat de la Duhul Sfânt
din Maria Fecioara şi s-a făcut om.
S-a răstignit pentru noi, sub Ponţiu Pilat, a pătimit şi s-a îngropat. A înviat a treia zi, după Scripturi, şi s-a suit la cer, şade de-a dreapta Tatălui
şi iarăşi va veni cu mărire să judece pe cei vii şi pe cei morţi, a cărui împărăţie nu va avea sfârşit.
Cred în Duhul Sfânt, Domnul şi de viaţă dătătorul, care de la Tatăl şi de la Fiul purcede; care împreună cu Tatăl şi cu Fiul este adorat şi preamărit şi a grăit prin proroci.
Cred într-una, sfântă, catolică şi apostolică Biserică. Mărturisesc un botez spre iertarea

păcatelor. Aştept învierea morţilor şi viaţa veacului ce va veni.

Amin.

În ciuda acestui fapt, *Codul lui da Vinci* face ca una dintre cele mai sublime moşteniri teologice ale Bisericii antice să apară ca o meschină unealtă de propagandă politică. Că motivaţia lui Constantin nu a avut neapărat de a face cu aspiraţia spre o întemeiere a dreptei învăţături, ceea ce rămâne, oricum, de stabilit, contează mai puţin. Mărturiile istorice şi lumina Scripturii afirmă, mai presus de toate, divinitatea lui Hristos. Apostolii, Biserica persecutată şi episcopii niceeni n-au rescris istoria, ci au confirmat-o. Pentru ei n-a fost,

S-a răstignit pentru noi, sub Ponţiu Pilat, a pătimit şi s-a îngropat. A înviat a treia zi, după Scripturi, şi s-a suit la cer, şade de-a dreapta Tatălui şi iarăşi va veni cu mărire să judece pe cei vii şi pe cei morţi, a cărui împărăţie nu va avea sfârşit.

Cred în Duhul Sfânt, Domnul şi de viaţă dătătorul, care de la Tatăl şi de la Fiul purcede; care împreună cu Tatăl şi cu Fiul este adorat şi preamărit şi a grăit prin proroci.

Cred într-una, sfântă, catolică şi apostolică Biserică. Mărturisesc un botez spre iertarea păcatelor. Aştept învierea morţilor şi viaţa veacului

ce va veni.
Amin.

Capitolul 5

Să fie, oare, adevărat că Biserica a rescris istoria astfel încât să impună o versiune unilaterală a credinţei? (249–251)

Să fie, oare, adevărat că biserica la care se referă Dan Brown este cea autentică?

Să fie, oare, adevărat că Biserica a cenzurat informaţiile referitoare la o eventuală căsătorie dintre Isus şi Maria Magdalena, informaţii, care, o dată dezvăluite, ar duce la năruirea creştinismului? (261, 266)

Să fie, oare, adevărat că Bisericii îi este cunoscut secretul Sfântului Graal, însă a căutat, prin mijloace „cumplite", săvârşind până şi crime, să-l tăinuiască? (285)

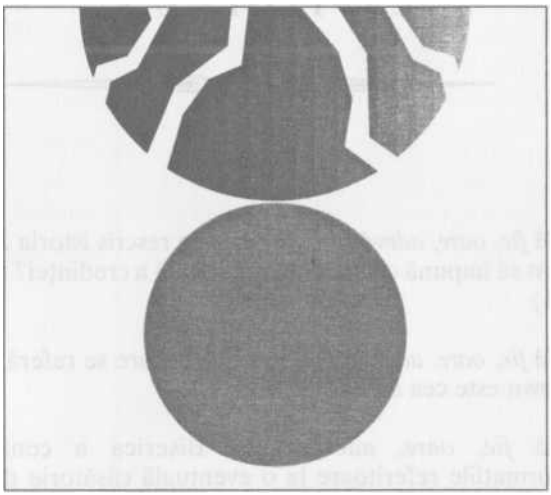

Aşadar, în schimbul unei Biserici instituite de Isus în temeiul tuturor celor care îi mărturisesc Numele ca Mântuitor şi Domn, *Codul lui da Vinci* propune, în pas cu moda, o sinteză aleatorie de convingeri în substanţa cărora nu se regăsesc nici ipostaza reală a lui Isus, nici ideea autentică de mântuire. Se aneantizează, astfel, încă un segment al Arcului Sacru.

Cine rescrie istoria?

„...istoria violentă şi plină de falsitate a Bisericii nu putea fi trecută cu vederea. Campania ei brutală de «reeducare» a credinţelor păgâne, feministe, se întinsese pe durata a trei secole..." (*138*)

„Ceea ce nu înţeleg eu este felul cum Biserica a

deţinut controlul în toţi aceşti ani. Şi cum oamenii naivi se duc la biserică săptămână de săptămână, conduşi ca o turmă de vite cu belciugele în nas."

Anume n-a adăugat „ca şi tine". Îi plăcea de Evan şi nu voia să şi-l îndepărteze.

„Aha, deci despre asta vorbiţi la întâlnirile din cercul vostru de lectură în fiecare săptămână. Cum Biserica deţine un mare secret pe care trebuie să-l ţină ascuns şi de aceea a ticluit o minciună sofisticată, încifrată în simboluri şi coduri, iar acum se foloseşte de puterea acestui secret pentru a ne mâna ca pe o turmă? Hm, mi se pare că voi sunteţi cei conduşi precum nişte vite."

„Ce vrei să zici?", Carrie îi aruncă o privire aspră, menită să-l pună la punct pe Evan, acesta însă privea în sus spre un stol de gâşte care se întorceau din migrare.

„Ştii", spuse Evan, „cu gâtul încă întins înspre cer, „ar trebui să încercăm realmente să ne asemănăm mai mult cu gâştele". Evan avea ca specialitate filosofia, urmând ca din semestrul următor să se îndrepte către şcoala de teologie. Totuşi, Carrie îşi dădu seama acum că „discursul" său provenea mai mult din propriile reflecţii decât din prelegeri sau (cutremurare!) predici.

„De ce ca gâştele?"

„Păi", spuse Evan, reluându-şi plimbarea, „mai întâi, fiindcă gâştele zboară în formaţie de V, ajutându-se astfel reciproc să zboare mai departe fără să obosească foarte tare. Când o gâscă bate

din aripi, creează un curent de aer în dreptul celei aflate imediat în spatele ei. Când o pasăre iese din formaţie, descoperă numaidecât că îi este mult mai greu de una singură."

„Trebuie să fie greu pentru cea din faţă, neavând pe nimeni care să o ajute cu acel curent de aer."

„Ei bine, când conducătorul stolului oboseşte", continuă Evan, „se retrage în spate şi altcineva îi ia locul. Toate acele gâgâituri pe care le auzi sunt ale celorlalte gâşte, care o încurajează pe cea din frunte."

„Da' ştiu că îţi cunoşti orătăniile", spuse Carrie.

„Şi fii atentă." Evan nu sesiză deloc sarcasmul din vocea lui Carrie. Îşi folosi mâinile pentru a imita zborul planat al gâştelor. „Dacă una dintre gâşte oboseşte sau este rănită şi se lasă înspre pământ, altele două vor părăsi formaţia şi o vor însoţi pentru a-i oferi protecţie. O dată ce gâsca rănită se însănătoşeşte, grupul se alătură altui stol, până ce reuşeşte să-şi prindă din urmă suratele sau până ajunge la destinaţie."

Carrie se răsuci în faţa lui Evan şi, privindu-l în ochi, încruntată, îi ceru: „Bine. Opreşte-te chiar acum. Spune-mi, de când te-ai specializat în zootehnie?"

Evan râse şi scutură din cap. „Sincer, Carrie – n-am renunţat încă la filosofie. Doar dacă nu-mi voi pica cu brio examenul din dimineaţa asta. Despre gâşte am învăţat de la pastorul meu. El vorbea despre nevoia creştinilor de a se purta

asemeni gâştelor unul faţă de altul.”

„Vrei să spui că la biserica voastră vorbiţi despre comportamentul gâştelor în timpul zborului? Credeam că doar psalmodiaţi, mâncaţi pâine uscată, beţi vin îndoit cu apă şi ascultaţi cum un misogin înfierează imoralitatea sexuală.”

Evan se opri din râs şi o pironi cu privirea pe Carrie. „Să stăm jos un moment, vrei?” Cei doi găsiră o ultimă masă liberă în cafeneaua aglomerată. Evan comandă o cafea mare cu frişcă, iar Carrie o cafea cu lapte. „Prin urmare, imaginea ta despre Biserică este cea a unui ritual religios ciudat însoţit de un discurs anticultural?”

„Ori asta”, spuse ea între două sorbituri, „ori o tiradă politică împotriva democraţilor. Şi un om care citeşte dintr-o carte depăşită, creată de om – şi subliniez cuvântul *om* – carte căreia, de la bun început, niciun om cât de cât inteligent nu i-ar acorda credit.”

„M-ai dat gata, Carrie”, exclamă Evan, ridicându-şi mâinile în semn că se predă. „Hai, nu te sfii. Spune tot ce ai pe suflet.”

Carrie se înroşi şi se grăbi să spună: „Iartă-mă. Efectiv nu am gânduri prea bune faţă de nicio biserică, în momentul ăsta. Mai ales de când am citit *Codul lui da Vinci.* Ştiai că Biserica a ascuns timp de secole dovada că Isus şi Maria Magdalena au fost căsătoriţi şi că au avut un copil? Au fost ucişi oameni numai pentru a se păstra acest secret.”

„Şi ai aflat asta dintr-un roman?”, întrebă Evan.

„Toate lucrurile arătate de autor sunt fapte reale, chiar dacă e vorba de ficţiune”. Cum îşi termină vorba, Carrie îşi dădu seama ce ridicol sunase. Spre lauda lui, Evan trecu cu vederea gafa ei.

„Aş vrea să discutăm despre cartea lui Brown şi despre viziunea lui asupra Bisericii. Mai întâi, însă, dacă îmi permiţi, aş vrea să te invit odată să vii cu mine la biserică. Cred că vei descoperi o realitate puţin diferită faţă de imaginea pe care ţi-ai format-o tu.”

Carrie pufni cu dezgust. „Eu? La biserică? Nu mă prinzi nici moartă într-o biserică.”

„Atunci, poate cu altă ocazie. Bine, să vedem ce altceva te-a mai învăţat domnul profesor Langdon.”

Ascunse undeva, există anumite documente care ar face dovada faptului că relatarea biblică a vieţii lui Isus contravine realităţii. Aceste documente, o dată descoperite şi expuse, ar fi în măsură să confirme că Isus, fiind doar un muritor de rând, n-a înviat niciodată din morţi. S-ar dovedi, totodată, că Isus şi Maria Magdalena au fost căsătoriţi şi au avut copii. Şi, tot astfel, ar deveni posibilă identificarea descendenţilor cu pricina, persoane astăzi în viaţă. Consemnarea

evenimentelor autentic istorice se regăseşte, aşadar, în cuprinsul acestor documente secrete, potrivit celor afirmate în *Codul lui da Vinci* – nicidecum în Biblie sau în scrierile părinţilor.

Să fie, oare, adevărat că Biserica a rescris istoria astfel încât să impună o versiune unilaterală a credinţei? (249–251)

Să fie, oare, adevărat că biserica la care se referă Dan Brown este cea autentică?

Să fie, oare, adevărat că Biserica a cenzurat informaţiile referitoare la o eventuală căsătorie dintre Isus şi Maria Magdalena, informaţii, care, o dată dezvăluite, ar duce la năruirea creştinismului? (261, 266)

Să fie, oare, adevărat că Bisericii îi este cunoscut secretul Sfântului Graal, însă a căutat, prin mijloace „cumplite", săvârşind până şi crime, să-l tăinuiască? (285)

Să fi plăsmuit Biserica o imagine a istoriei favorabilă sieşi?

Leigh Teabing, celebrul istoric din *Codul lui da Vinci,* conferenţiază pe marginea modalităţii de elaborare a documentelor istorice:

„Istoria este scrisă totdeauna de cei mai

puternici[38]. Atunci când se ciocnesc două culturi, cea care pierde este, în cele din urmă, distrusă, iar cea care câştigă scrie cărţile de istorie – cărţi care îi glorifică propria cauză şi o discreditează pe cea a învinşilor. După cum observa odată Napoleon: «Ce e istoria altceva decât o poveste convenabil ticluită?»" (273)

Să fi existat o conspiraţie a creştinilor menită să impună „o poveste convenabil ticluită"?

Pe cine ar trebui să credem? Dan Brown, prin intermediul personajelor sale, invalidează Biblia dintr-un condei. Învingătorii sunt, din punctul lui de vedere, cei care scriu istoria, sugerând că, de vreme ce au ieşit victorioşi în lupta pentru putere din timpul lui Constantin, creştinii au putut rescrie istoria în avantajul lor. Au scornit, deci, „o poveste convenabil ticluită". Şi ce spune această poveste? Că Isus a avut o natură divină datorită căreia, după moarte, a înviat. Ceea ce, după cum văd lucrurile Langdon şi Teabing, nu poate fi demonstrat, aşa încât rămâne o mistificare ticluită de „învingători".

O examinare riguroasă a teoriei propuse în *Codul lui da Vinci* presupune raportarea la o serie

---

[38] Engl., în original: by the winners (de învingători); cf., aici, vers. rom. (n. tr.).

de fapte certe. Ne vom opri în detaliu asupra modului în care a fost alcătuită Biblia pe parcursul capitolului următor. Să reţinem, deocamdată, doar atât: numeroşi cercetători susţin, cu argumente dintre cele mai convingătoare, că întreg corpusul de cărţi ale Noului Testament a fost redactat înainte de 70 d.Hr. Creştinii epocii, după cum am arătat deja, constituiau o minoritate persecutată atât de fraţii lor iudei, cât şi de romani. La vremea când au fost scrise aceste cărţi, aşadar, ar fi fost cu neputinţă să vorbim despre o comunitate de „învingători". Au fost ucişi fără milă pentru vina de a-şi păstra credinţa când o simplă dezicere, fie şi verbală, de Isus le-ar fi salvat viaţa. Aceştia să fie, oare, „învingătorii" lui Brown?

Relatarea biblică: toate ale ei, cu bune şi cu rele

Dacă autorii Bibliei ar fi căutat să-şi creeze o imagine istorică favorabilă, ce i-a determinat să îngăduie în paginile ei atât de multe istorisiri ale greşelilor pe care le-au săvârşit „eroii" acesteia? Biblia consemnează, de pildă, cazuri precum:

- Adam şi Eva, care s-au ridicat împotriva lui Dumnezeu, lăsând să intre moartea în lume (Geneza 3; Romani 5:12–14);
- Avraam / Avram (Geneza 12:10–20), Isaac (Geneza 26:7–11) şi Iacov (Geneza 27), minţindu-i

şi amăgindu-i pe ceilalţi;

- Moise, săvârşind un omor (Exod 2–11–14) şi mâniindu-se (Numeri 20:10–12);
- David, tăinuindu-şi aventura amoroasă pe care o are cu o femeie măritată şi trimiţându-l pe soţul acesteia la moarte (2 Samuel 11);
- Solomon, cel mai înţelept om care a trăit vreodată (1 Regi 4:30), dând dovadă de o profundă lipsă de înţelepciune în mai multe împrejurări (1 Regi 11);
- Petru, deseori impulsiv, comportându-se necugetat (Matei 16.22–23; 17:1–5; 26:33–34, 69–74);
- Mama lui Iacov şi a lui Ioan, doi dintre cei mai apropiaţi tovarăşi ai lui Isus, dovedind egoism prin ambiţiile pe care le dovedeşte atunci când îşi pune mai presus propriii fii (Matei 20:20–28); şi
- Pavel şi Barnaba, despărţindu-se din pricina unei neînţelegeri (Faptele Apostolilor 15:36–41).

Dacă s-ar fi intervenit în cuprinsul Bibliei ori s-ar fi procedat la o rescriere a ei astfel încât o anume orientare să aibă câştig de cauză, toate aceste relatări ar fi fost, evident, înlăturate. În locul lor, ni s-ar fi prezentat poveştile de succes ale unor oameni desăvârşiţi sub toate aspectele.

Şi încă...

Dacă adevăraţii „învingători”, apţi să rescrie

istoria în avantajul lor, au fost creştinii, cum se face că în rândul conducătorilor bisericeşti s-a păstrat memoria unor oameni, la rândul lor, supuşi greşelii?

- Origen a interpretat greşit un text biblic şi, drept penitenţă, s-a castrat.
- Augustin, cea mai influentă figură în decursul a aproape o mie de ani de istorie a Bisericii, a avut o amantă, a devenit tată şi a abandonat un fiu în viaţa sa de dinainte de a deveni creştin.
- Ieronim, cel care a tradus pentru prima dată Biblia în întregime, avea o fire foarte arţăgoasă.
- Pierre Abelard, unul dintre cei mai mari teologi ai Evului Mediu, a avut o aventură amoroasă din care s-a născut un fiu nelegitim.
- Canon Fulbert, preot al catedralei Notre-Dame în acea vreme, a reacţionat în mod exagerat şi a cerut ca Pierre Abelard să fie castrat.
- Martin Luther se îmbăta uneori, iar în astfel de momente spunea lucruri regretabile.
- John Calvin era preţios şi rigid în gândire.
- John Wesley a avut o căsnicie deplorabilă.
- Puritanii din Lumea Nouă au avut o atitudine nedreaptă faţă de Roger Williams şi Anne Hutchinson.
- D.L. Moody şi Charles Spurgeon s-au luptat cu depresia.
- Aimee Semple McPherson, binecunoscuta

predicatoare de la începutul anilor 1900, şi-a pătat reputaţia atunci când a dispărut în ceea ce pare a fi fost înscenarea unei răpiri.

Biserica nu caută să ascundă nimic şi, prin urmare, nu e nevoită să rescrie istoria. După cum bine observa cineva, Biserica „nu este un muzeu de sfinţi, ci un laborator pentru păcătoşi". Oamenii se arată deseori incapabili să urmeze pilda lui Hristos, iar autorii istoriei bisericeşti – atât cei inspiraţi ai Bibliei, cât şi ceilalţi, din trecut sau prezent – se ştie că au urmărit mereu să dea în vileag, mai curând decât să ascundă, neajunsurile îndelungatei istorii a Bisericii. Dacă teza avansată în *Codul lui da Vinci,* potrivit căreia Biserica a rescris istoria, ar fi corectă, atunci relatările tuturor eşecurilor înregistrate de-a lungul acesteia ne-ar fi rămas necunoscute.

Biserica „Nominală"

Brown foloseşte termenul (cu majusculă) „Biserică" în *Codul lui da Vinci* ca pe un sinonim al „Romei". (Vezi, în acest sens, pagina 266.) în ambele cazuri, se referă, de fapt, la Biserica Romano-Catolică. Dat fiind că autorul glisează necontenit şi spectaculos în istoria Bisericii timpurii, socotim că ar fi nimerit să întârziem puţin asupra unor amănunte referitoare la procesul ei de instituire. Se vor dezvălui, astfel, o

sumă de aspecte semnificative pe care *Codul lui da Vinci* le ignoră.

Între 100 şi 300 d.Hr., creştinii au rămas pe mai departe o minoritate. Guvernul roman avea să se vădească, la început, tolerant, de cele mai multe ori, sau chiar indiferent în privinţa lor. Însă pe măsură ce influenţa acestora a devenit mai pregnantă, au luat amploare şi persecuţiile. Împăratul roman Nero a poruncit decapitarea lui Pavel şi răstignirea lui Petru în 64 d.Hr. Abia în secolul al II-lea urma creştinismul să fie pus oficial în afara legii. Persecuţiile au fost sporadice până în secolul al III-lea, când dregătorii romani, încercând să calmeze spiritele în rândul unei populaţii cuprinse tot mai mult de nelinişte, au iniţiat o vastă campanie de represiune a creştinilor. Poporul îi socotea răspunzători pentru numeroasele invazii barbare tocmai pe aceşti oameni care, afirmând că există un singur Dumnezeu, se pare că-i sfidau pe zeii păgânătăţii romane.

Persecuţiile s-au intensificat la începutul secolului al IV-lea, sub împăraţii coregenţi Diocleţian şi Galerius, care i-au îndepărtat pe creştini din funcţiile guvernamentale şi militare, le-au pârjolit bisericile şi i-au adus, pentru a-i schingiui şi a-i ucide, în arenele publice. Cu toate acestea, în contextul tuturor acestor acte de violenţă menite să surpe Biserica, numărul credincioşilor lui Hristos a părut să crească

proporţional cu cel al victimelor. Nu încape îndoială că oamenii care optau să fie identificaţi drept creştini îşi găseau motivaţia în credinţa nestrămutată nutrită faţă de Isus şi faţă de învăţăturile Sale radicale. A fost o perioadă, se poate spune, când nu exista nicio raţiune în a te face cunoscut ca adept al lui Hristos.

Nu aceştia au fost învingătorii care să rescrie istoria.

Decizia lui Constantin a avut drept rezultat compromiterea creştinismului autentic

Dincolo de convertire, compromisul

În 312 d.Hr., Constantin avea să fie proclamat împărat al Apusului. I-a recunoscut Dumnezeului creştin meritul de a-l fi sprijin în dobândirea victoriei militare în urma căreia a urcat pe tron. În 313 d.Hr., a avut o întâlnire cu împăratul răsăritean la Milano, acolo unde au hotărât, de comun acord, să manifeste toleranţă faţă de orice religie şi, mai cu seamă, faţă de creştinism. Dacă, în aparenţă, evenimentul poate fi interpretat ca o izbândă majoră a credinţei, în realitate fusese cât pe ce să-i pecetluiască soarta.

Constantin şi-a propus să unifice la nivel instituţional Biserica creştină cu Imperiul Roman. În proprietate bisericilor au intrat, drept urmare,

pământuri şi bani în scopul reconstruirii a ceea ce împăraţii de mai înainte distruseseră. Biserica a început, astfel, să depindă financiar de guvernul roman nu doar pentru a-şi întreţine clădirile, ci şi pentru a le asigura conducătorilor acesteia veniturile.

Până la 380 d.Hr., creştinismul devenise religia oficială a întreg Imperiului Roman. Dobândirea unui atare statut n-a condus, cum s-ar putea crede, la convertirea sinceră a unor oameni dispuşi să îşi asume, de bunăvoie şi în deplină cunoştinţă de cauză, religia creştină, ci la o redefinire a ideii de creştin în măsură să compromită creştinismul autentic. Mii de oameni s-au declarat (ori au fost nevoiţi să se declare), pur şi simplu, creştini, fără a avea nici cea mai vagă idee cu privire la ce înseamnă acest lucru. Personajul lui Brown, Robert Langdon, greşeşte. Creştinismul, pe fondul confuziei ivite în rândul credincioşilor din pricina influenţelor păgâne, a avut mai curând de suferit, în acest caz, iar nu păgânismul chipurile strivit sub povara autorităţii creştine.

Acest val uriaş de păgâni, autointitulaţi acum creştini, a pus bazele aşa-numitei Biserici „nominale” („doar cu numele”). Biserica pe care o ilustrează, în general, *Codul lui da Vinci* este aceeaşi cu această Biserică nominală, ai cărei membri au preluat doar *numele* de „creştin”, fără a conştientiza pe deplin ce semnifică faptul în sine.

Biserica „Profundă”

Adevăraţii credincioşi au fost uluiţi să constate fenomenul. Erau oameni – între care mulţi purtau încă pe trupuri semnele caznelor la care îi supuseseră romanii – a căror credinţă în Hristosul viu se dovedea îndeajuns de puternică încât să se ridice deasupra suferinţei şi a morţii. Bărbaţi şi femei care, oricât de mult şi-ar fi iubit semenii păgâni şi s-ar fi bucurat să-i vadă convertiţi, nu voiau să aibă nimic de a face cu zeii acestora. Referindu-ne la această comunitate vorbim despre Biserica „profundă”.

Întemeietorul Bisericii profunde a fost Hristos. Întâia menţiune a ei se face în Matei 16:18, acolo unde Isus îi vorbeşte lui Petru. Ipostaza ei cea mai semnificativă, însă, se regăseşte în cartea Faptelor (2:42–47) din Noul Testament – atunci când aceasta a luat propriu-zis fiinţă. Biserica profundă se instituie acolo unde oamenii îl primesc cu sufletul deschis pe Hristos, îngăduindu-i deopotrivă să-i izbăvească de păcate şi să le îndrume, ca Domn, viaţa.

Ce înseamnă să fii „creştin”?

O definiţie a Bisericii presupune cu necesitate limpezirea noţiunii de „creştin”. Sunt, de pildă, câte unii care afirmă: „Sunt creştin.” Ceea ce vor ei

să spună, de fapt, este că nu sunt musulmani, evrei, budişti sau hinduşi. O asemenea distincţie, însă, nu le conferă numaidecât calitatea profundă de creştini. Nu suntem creştini doar întrucât nu aparţinem altei religii. Suntem creştini numai în măsura în care nutrim o credinţă autentică în Hristos, Mântuitorul şi Domnul nostru. A spune, pur şi simplu, că eşti creştin nu te confirmă neapărat ca atare. A spune, pur şi simplu, că eşti parte a Bisericii profunde nu te înscrie neapărat în rândurile ei.

Biserica Evului Mediu poate fi învinuită de nenumărate decizii impardonabile.

(Jim): Acum câţiva ani, mă îndreptam spre casă, la San Diego, cu avionul. Lângă mine stătea un tânăr incredibil de musculos. Era nemaipomenit de voinic, de aceea, în cele din urmă, m-am hotărât să-l întreb cum a făcut de a ajuns să fie atât de solid. Am aflat că se pregătea pentru Jocurile Olimpice, urmând să ia parte la proba de aruncare a ciocanului. L-am întrebat de ce mergea la San Diego. Mi-a explicat că venea la Centrul Olimpic de Pregătire, situat în Chula Vista. La aterizarea avionului, am coborât din avion înaintea lui, mi-am recuperat geamantanele de la punctul de bagaje şi am ieşit să-l întâlnesc pe cel care avea să mă ducă acasă cu maşina.

Aşteptând lângă bordură, am privit spre stânga şi am zărit un microbuz de la Centrul Olimpic de Pregătire. Înăuntru şedeau trei indivizi enormi, plini de muşchi, toţi pe la douăzeci de ani. Era evident că făceau parte din echipa de aruncare a ciocanului şi veniseră în întâmpinarea prietenului lor, cel care stătuse alături de mine în avion. Cunoscându-i numele, am decis să le fac o farsă. M-am îndreptat către cei trei coloşi şi am spus: „Pe Joe Smith îl căutaţi?" (Nu e numele lui real.) Au răspuns: „Da". Am zis: „Eu sunt. Am sosit. Mă bucur mult să vă cunosc!" Am început să le strâng mâinile, entuziasmat, ca şi cum aş fi fost coechipierul lor.

O fracţiune de secundă a fost suficient pentru ca ei să realizeze situaţia. Expresia de pe faţa lor a exprimat mai întâi un şoc, pe urmă dezamăgire; apoi, o nanosecundă mai târziu, s-a transformat în ceva de genul: „Ia stai puţin". Imediat după aceea, şi-au dat seama că era o farsă. Au spus: „Nu, nu eşti tu – precis nu eşti – nu poţi fi tu!"

Am replicat imediat, punându-i în încurcătură: „De ce spuneţi asta? De ce credeţi că nu sunt eu?" Niciunul dintre ei nu a vrut să spună ceea ce era evident: „Pentru că nu eşti destul de musculos ca să poţi face ce facem noi. Dacă *tu* faci parte din echipa noastră, mai mult ca sigur nu avem nicio şansă să mergem la Olimpiadă." Nimeni nu a spus asta. Dar se vedea pe ei că toţi gândeau acest lucru.

Există oameni care *spun* că fac parte din Biserică, însă dacă petreci puţin timp împreună cu ei, descoperi repede că nu îl acceptă pe Isus Hristos ca şi Domn şi Mântuitor şi nu urmează învăţăturile Bibliei. Prin urmare, numai *spunând* că faci parte din Biserică nu devii membru al acesteia, la fel cum nici eu nu am devenit atlet doar spunând că făceam parte din echipa olimpică de aruncare a ciocanului.

Biserica profundă este rugată să-şi semnaleze prezenţa

Codul lui da Vinci se referă, deseori, selectiv la anumite fapte săvârşite în numele Bisericii şi care, firește, nu reprezintă spiritul autentic al acesteia. Aşa încât, punându-le pe acestea cu precădere în evidenţă, generalizează culpa, indistinct, la nivelul întregului creştinism. Are *Codul lui da Vinci* dreptate atunci când afirmă că „Biserica" a comis abuzuri? Da şi nu. Răspunsul atârnă de accepţia pe care alegem să o dăm Bisericii. Cea nominală nu vede în Hristos un mijloc suficient mântuirii şi, evident, nu probează principiile biblice. Decurge, de aici, un comportament contrar credinţei şi, în consecinţă, de multe ori abuziv, care se situează consecvent la polul opus Bibliei. Un exemplu grăitor în acest sens îl reprezintă Inchiziţia Romano-Catolică a Evului Mediu, vinovată de a-i fi torturat şi ucis pe cei care păreau să contravină

dogmei ori structurii bisericeşti la acea vreme.

Trebuie spus următorul lucru: Biserica Evului Mediu poate fi învinuită de nenumărate decizii impardonabile. Nici există nicio justificare. Şi nici n-ar trebui să căutăm una. Dar nu ne putem îngădui, totodată, să trecem cu vederea faptul că aceeaşi Biserică Romano-Catolică îi cuprindea şi pe credincioşii *adevăratei* Biserici, creştini în a căror admirabilă lucrare duhovnicească s-a oglindit strălucitor chipul lui Isus Hristos. Prin urmare, atunci când Brown trimite la „Biserică", el supune, neglijent, aceleiaşi judecăţi şi Biserica profundă a Evului Mediu. Se poate scrie, astfel, un roman plin de suspans. Dar nu şi istorie.

ŞARLATANIA PRIORATULUI

Le Prieuré de Sion, potrivit *Codului lui da Vinci,* este una din cele mai vechi societăţi secrete care s-au păstrat până în prezent. Le Prieuré este cea căreia i-a fost încredinţată misiunea de a păzi secretul adevăratului Graal, începând din 1099, când Cavalerii Templieri au descoperit sub ruinele Templului lui Solomon o serie de documente de mult pierdute. Leonardo da Vinci a fost Mare Maestru al acestei societăţi, spune Robert Langdon, din 1510 până în 1519. Există o singură problemă: întreaga poveste stă sub semnul unei cinice şarlatanii.

Informaţiile lui Brown despre Le Prieuré de Sion sunt extrase dintr-o carte apărută în 1982, *Holy Blood, Holy Grail.* Autorii lucrării *Holy Blood, Holy Grail* au la bază documente furnizate de Pierre Plantard, un francez antisemit, care a fost condamnat la închisoare în 1953 pentru fraudă. Plantard, împreună cu alţi trei bărbaţi, a înfiinţat în 1954 un mic club privat, numit Le Prieuré de Sion, după numele unui munte aflat în apropiere. „Cauza" clubului lor era aceea de a susţine ideea unor preţuri locative mai mici în Franţa. Clubul s-a destrămat în 1957, însă Plantard a păstrat numele acestuia.

În anii '60 şi '70, Plantard a creat o serie de documente care „dovedeau" existenţa unei descendenţe de sânge care pornea de la Maria Magdalena, trecea prin regii Franţei, ajungând până în zilele noastre şi în cadrul căreia (surpriză!) se regăsea însuşi Plantard. A început să folosească numele de Plantard de Saint-Clair, susţinând că cei din familia Saint-Clair erau descendenţi direcţi ai urmaşilor lui Isus şi Maria. În 1993, numele lui Plantard a fost legat de un scandal politic care îl implica şi pe unul dintre prietenii apropiaţi ai preşedintelui de atunci, François Mitterand. Într-unul dintre registrele privitoare la structura de organizare din cadrul Le Prieuré, pe care le deţinea Plantard, apărea numele lui Roger-Patrice Pelat în calitate de Mare

Maestru.

Chemat în faţa instanţei pentru a depune mărturie, Plantard, a recunoscut, sub jurământ, că toată acea structură a Le Prieuré este propria sa invenţie. Curtea a dispus cercetarea casei lui Plantard, în urma căreia au mai fost descoperite documente care îl declarau pe Plantard ca fiind regele de drept al Franţei. Judecătorul i-a dat lui Plantard un avertisment sever şi l-a eliberat ca pe un excentric inofensiv. Dacă judecătorul ar fi cunoscut impactul major al înşelăciunii lui Plantard, poate ar fi acţionat mai hotărât pentru a cenzura materialele fabricate de acesta. Deşi există numeroase cărţi şi articole care divulgă adevărul din spatele înşelăciunii lui Plantard, acestea nu se dovedesc la fel de interesante ca un roman poliţist care descrie o conspiraţie. Astfel, sunt readuse în atenţia a milioane de cititori fanteziile lui Plantard, prin intermediul celor scrise de Dan Brown în cartea sa de ficţiune, *Codul lui da Vinci*.] (sidebar, pp. 112-113)

Isus şi Maria Magdalena

Se cere, în continuare, lămurită problematica relaţiei dintre Isus şi Maria Magdalena. Brown caută să ne convingă că, de-a lungul istoriei, Biserica a desfăşurat o „campanie de defăimare” menită a o denigra pe Maria Magdalena. Acţiunea,

potrivit lui Brown, se subsumează strategiei de ansamblu a Bisericii prin care se urmărea anihilarea cultului închinat „zeiţei". Demonstraţia autorului constă într-o speculaţie bizară pe marginea frescei lui da Vinci, *Cina cea de taină,* precum şi într-o serie de interpretări eronate ale concepţiei Bisericii referitoare la Maria Magdalena.

Langdon şi Teabing, cu o reproducere a frescei lui da Vinci în faţă, o luminează pe Sophie Neveu în privinţa Sfântului Graal:

Sophie cercetă nerăbdătoare reproducerea cu privirile:

„Fresca aceasta ne spune ce anume este Graalul cu adevărat?"

„Nu, nu *ce* anume, şopti Teabing, ci mai degrabă *cine.* Sfântul Graal nu este un obiect. În realitate este o... *persoană."* (253)

Langdon şi Teabing îi explică mai departe în ce fel da Vinci, disimulând-o în faimoasa sa frescă, a zugrăvit-o pe Maria Magdalena ca pe unul dintre ucenici. De aici, precum şi în baza altor surse pe care cei doi le citează, se deduce că Maria a fost însoţitoarea lui Isus („termenul *însoţitoare* însemna, pe atunci, tocmai *soţie",* afirmă Teabing [263]) şi că a avut cu El un copil. Pornind de la această ipoteză, aflăm că însăşi Maria este Sfântul Graal, pântecele care a purtat descendenţa lui Isus. În substratul acestui scenariu îşi insinuează

Brown codul – întoarcerea cultului închinat zeiţei în cultura contemporană.

Nu există nici o consemnare istorică pertinentă a faptului că Isus ar fi fost căsătorit.

Mai devreme, profesorul Langdon cugetase: „Cei care studiau simbolistica aveau adesea tendinţa să caute înţelesuri ascunse acolo unde nu exista niciunul." (185). Observaţia descrie involuntar cât se poate de sugestiv natura prezumţiilor fanteziste formulate în *Codul lui da Vinci* cu referire la Maria Magdalena. Teabing îi explică Sophiei Neveu: „Era nevoie ca Maria Magdalena să fie denigrată pentru a-i ascunde periculosul secret – rolul ei de Sfânt Graal." (260). Se înţelege, astfel, că Biserica a organizat o campanie de defăimare în urma căreia să capete renumele unei prostituate. Langdon avea dreptate să spună: *„Toţi sunt înnebuniţi după conspiraţii."* (183). Folosind izvoare invalidate (vezi nota marginală[39]), Brown se afundă cu voluptate în tenebrele unei conspiraţii cum n-a mai fost alta. Nu doar că Maria Magdalena a fost însoţitoarea lui Isus, dar din relaţia lor avea să rezulte chiar şi un copil. O descendenţă ai cărei urmaşi se află, astăzi, printre noi. Brown îşi inspiră masiv presupoziţiile din *Holy Blood, Holy Grail.* Autorii acestei lucrări

[39] http://priory-of-sion.com/psp/id22.html.

nonliterare din 1982 merg chiar mai departe în dezvoltarea corespondenţei dintre Maria Magdalena şi Sfântul Graal:

Dacă ipoteza noastră este corectă, Sfântul Graal ar fi cel puţin două lucruri în acelaşi timp. Pe de o parte, ar fi seminţia şi urmaşii lui Isus – „Sang Raal", sângele „Real" sau „Regal", ai cărui păzitori au fost desemnaţi Templierii, înfiinţaţi de Le Prieuré de Sion. În acelaşi timp, Sfântul Graal ar fi, literalmente, recipientul sau vasul care a primit şi a purtat sângele lui Isus. Cu alte cuvinte, ar fi pântecele Mariei Magdalena – şi prin extensie, Magdalena însăşi.[40]

Conform spuselor lui Leigh Teabing, căsătoria Mariei Magdalena cu Isus „este un fapt dovedit istoric" (261).

Nu există nicio consemnare istorică pertinentă a faptului că Isus ar fi fost căsătorit. Niciuna. O dezbatere în jurul acestui subiect nici măcar nu-şi găseşte rostul. Problema este dintru început falsă, atât din punct de vedere biblic, cât şi istoric, în ciuda supoziţiei cu totul neavenite cum că tradiţiile din vremea lui Isus le-ar fi interzis evreilor să rămână celibatari (262).

---

[40] Michael Baigent, Richard Leigh, Henry Lincoln, *Holy Blood, Holy Grail* (New York: Dell, 2004), 400.

A fost Maria Magdalena o prostituată?

Tot astfel, nu există nicio mărturie în sprijinul ideii că Biserica a încercat să ştirbească reputaţia Mariei Magdalena, creându-i imaginea unei prostituate. Nicio referire la ea ca prostituată nu provine din Biblie. Iată ceea ce ştim despre Maria potrivit consemnării biblice:

- Şapte draci au fost izgoniţi din ea de către Isus (Luca 8:2);
- A asistat la atrocitatea crucificării (Matei 27:32–56);
- A fost de fată la înmormântarea lui Isus (Matei 27:57–61);
- S-a dus, împreună cu alte femei, să ungă trupul lui Isus (Marcu 16:1)
- A fost prima persoană care l-a văzut pe Isus înviat în trup (Ioan 20:10–18).

Unii au presupus că, de vreme ce numele ei şi relatarea privitoare la ea intervine imediat după episodul unei prostituate, cele două personaje reprezintă una şi aceeaşi femeie (vezi Luca 7:36 până la 8:2). O asemenea concluzie, însă, nu poate fi susţinută cu argumente biblice. (Majoritatea istoricilor sunt de acord că această percepţie avea să fie impusă ca un loc comun în secolul al VI-lea de Papa Grigore I.) Alţii au avansat ideea că ea este femeia anonimă prinsă în adulter. Nu avem, nici în

acest caz, dovezi care să confirme ipoteza. S-a crezut, apoi, că poate să fi fost o prostituată fie şi numai pentru că provenea din Magdala, un ţinut deseori asociat cu prostituţia. O dată în plus, Biblia nu afirmă nimic de acest fel. Orice apropiere a Mariei Magdalena cu vreuna dintre femeile anonime amintite mai sus trebuie să fi fost rezultatul unei simple presupoziţii – ori al unui demers de cercetare prea puţin riguros – din Evul Mediu, probabil, şi nicidecum al unei aşa-zise campanii de defăimare.

Ştim, însă, foarte bine că Maria Magdalena l-a urmat într-adevăr pe Isus. Şi mai ştim că Isus i-a fost pastor duhovnicesc, aşa cum le-a fost, de altfel, altor sute – sau poate mii – de bărbaţi şi femei. Iar, ceea ce este cel mai important, ştim că ea a fost cea dintâi persoană care a vestit lumii că Isus înviase din morţi. Dincolo de a-i pune în vreun fel la îndoială reputaţia, Biblia îi rezervă cel mai înalt privilegiu al tuturor timpurilor: aceea de mesager al celui mai important eveniment din istoria omenirii – învierea.

Pe de altă parte, Biblia reţine faptul că numeroşi dintre oamenii de aşa-zisă proastă reputaţie au crezut în Isus şi l-au urmat. Însuşi apostolul Matei a fost chemat dintre rândurile „păcătoşilor”, ştiut fiind că se numărase printre vameşii trădători, categorie foarte probabil inferioară, conform exigenţelor sociale iudaice, până şi prostituatelor (Matei 9:9–12). Prin urmare, chiar şi dacă s-ar fi

dovedit că Maria Magdalena a fost o prostituată, la ce „defăimare” ar mai fi putut recurge creştinii biblici? Spre totala nemulţumire a conducătorilor religioşi ai vremii, „neprihăniţi” pe cât se socoteau, Isus a ales mereu să se înconjoare de cei pe care societatea îi considera proscrişi ori inacceptabili.

A tăinuit Biserica secretul Sfântului Graal?

În aparenţă, *Codul lui da Vinci* nu e decât un roman de aventuri în căutarea locului tainic în care se află Sfântul Graal. În esenţă, însă, mesajul acestuia se vrea de departe mai grav – un cod pe care, spărgându-l aici, ne străduim să-l interpretăm ca atare. Să ne oprim, acum, asupra acestei expediţii pornite în căutarea Sfântului Graal. Oare caută, într-adevăr, Biserica să păstreze secretul unui asemenea artefact prin mijloace care includ nu mai puţin decât şantajul şi crima?

Cei mai mulţi dintre noi, dacă e să fi auzit vreodată despre Sfântul Graal înainte de *Codul lui da Vinci,* ne-am amintit probabil de filmele cu Monty Python sau Indiana Jones, eroi care trăiesc spectaculos aventura acestei căutări a Graalului. Altora li se va fi părând firească asocierea cu legendele arthuriene. Puţini, însă, cunosc originea poveştii.

Folclorul privitor la Graal a început să circule spre sfârşitul secolului al XII-lea şi începutul celui

de-al XIII-lea. Se vehiculau, în diverse variante, poveşti în care ipostaza Graalului varia de la vasul umil apărut în viziunea unui pustnic până la potirul fantastic prin mijlocirea căruia se puteau săvârşi miracole nemaiauzite. Se spunea, la un moment dat, că Iosif din Arimateea, întemniţat fiind, avea cu sine Graalul, care, vreme de patruzeci şi doi de ani, avea să se umple zi de zi în mod miraculos cu mâncare. Alte asemenea istorisiri scot în evidenţă aceleaşi calităţi magice. Poveştile despre căutarea Graalului s-au întrepătruns, apoi, cu legendele Regelui Arthur. Tema va fi abandonată după secolul al XIII-lea, urmând să fie reluată, pe parcursul secolului al XIX-lea, într-un poem al lui Alfred Lord Tennyson (*Idylls of the King*), precum şi în creaţia muzicală a lui Richard Wagner. Iar cele mai recente dezvoltări aparţin, desigur, cinematografiei secolului XX.

Nu Biserica Romano-Catolică a lansat ideea Graalului, căruia, de altfel, nici nu-i atribuie statutul de relicvă sacră. *Enciclopedia catolică,* spre exemplu, notează:

Cu excepţia lui Helanindus [un istoric care a scris în secolul al treisprezecelea], autorii clericali nu amintesc de Graal, iar Biserica ignoră complet legenda. La urma urmei, aceasta conţine elemente pe care Biserica nu le poate accepta. Ele îşi au obârşia în scripturile apocrife, şi nu în cele canonice, iar argumentele în favoarea caracterului sacru al

Graalului au fost respinse din pricina extravaganţei lor. După cum am văzut, întreaga tradiţie privitoare la Graal are origini târzii şi, din numeroase puncte de vedere, se află în contradicţie cu adevărul istoric.[41]

Şi, totuşi, Langdon afirmă: „Graalul este, de fapt, străvechiul simbol al feminităţii, iar *Sfântul* Graal reprezintă sacrul feminin şi divinitatea feminină, simboluri pe care noi le-am pierdut fiindcă Biserica le-a eliminat." (255).

Codul lui Brown sugerează că Biserica face tot ce-i stă în putinţă pentru a menţine secretul în privinţa identităţii Graalului. Nimic mai neadevărat. În realitate, Graalul rămâne – precum a fost întotdeauna – o legendă irelevantă pentru creştinii Bisericii profunde: o poveste insolită, în cel mai bun caz, dar, pentru cei mai mulţi dintre noi, o elucubraţie.

Da, credem în existenţa unui Sfânt Graal

Se poate vorbi despre un Sfânt Graal propriu-zis? Nu, nu există un Graal obiectual. Nu există nici vasul magic pe care îl amintesc poveştile medievale, nici potirul simplu, din lemn, pe care îl alege Indiana Jones în *The Last Crusade*[42]. Tot atât de cert este, în orice caz, că

---

[41] Arthur F.J. Remy, *The Catholic Encyclopedia,* vol. VI, K. Knight. http://www.newadvent.org/cathen/06719a.htm.

42 *Ultima cruciadă* (engl., în original) (n. tr.)

Sfântul Graal nu are nimic de a face, precum ar vrea Brown să credem, nici cu Maria Magdalena, nici cu urmaşii ei.

Ne putem referi, însă, la un sens spiritual în care Sfântul Graal devine, aşa-zicând, real.

Autorii lucrării Holy Blood, Holy Grail constată, fără să vrea, un adevăr în ce priveşte legenda Graalului. Acesta, spun ei, este „recipientul sau vasul în care s-a vărsat şi s-a păstrat sângele lui Isus". Şi au întru totul dreptate, dacă nu l-ar căuta mereu altundeva. De fapt, Graalul e zugrăvit cât se poate de limpede în fresca lui Leonardo da Vinci, Cina cea de taină. Iată care au fost, atunci, cuvintele lui Isus:

> Pe când mâncau ei, Isus a luat o pâine; şi, după ce a binecuvântat, a frânt-o, şi a dat-o ucenicilor, zicând: „Luaţi, mâncaţi; acesta este trupul Meu." Apoi a luat un pahar, şi, după ce a mulţumit lui Dumnezeu, li l-a dat, zicând: „Beţi toţi din el; căci acesta este sângele Meu, sângele legământului celui nou, care se varsă pentru mulţi, spre iertarea păcatelor." (Matei 26:26–28)

Sfântul Graal *este* recipientul sângelui lui Isus, vărsat pe cruce de un Om neprihănit spre iertarea păcătoşilor. Însă acest Sfânt Graal nu se reduce la o realitate biologică ori etnică (sămânţa fizică a lui Isus, potrivit lui Brown); el reprezintă, mai curând părtăşia multiculturală, globală, spirituală a

tuturor păcătoşilor iertaţi, indiferent de particularităţile acestora. Cu alte cuvinte, cei cărora li se dăruieşte iertarea prin sângele lui Isus sunt, cu adevărat, Sfântul Graal. Biserica profundă, alcătuită din păcătoşii iertaţi de orice gen, rasă, naţie ori clasă socială, reprezintă Sfântul Graal spiritual.

Biserica ideală în viziunea lui Brown

Ideea cărei Biserici o susţine Brown? Scriitorul îşi anunţa deja punctul de vedere în volumul premergător romanului *Codul lui da Vinci.* Brown ni-l face cunoscut pe Langdon încă din *Angels and Demons*[43], alt roman palpitant a cărui acţiune plină de suspans implică un substrat religios. Aici, Langdon încearcă, alături de Vittoria Vetra, să prevină un dezastru la Vatican. Dialogul dintre cele două personaje se opreşte, la un moment dat, asupra credinţei. Vittoria îi spune lui Langdon:

Credinţa este universală. Modurile noastre specifice de a o înţelege sunt arbitrare. Unii ne rugăm lui Isus, unii mergem la Mecca, alţii studiem particulele subatomice. În cele din urmă, cu toţii căutăm adevărul, cel care se află mai presus de noi.[44]

---

[43] *Îngeri şi demoni* (engl., în original) (n. tr.)

[44] Dan Brown, *Angels and Demons* (New York: Simon and Schuster, 2000), 110.

Brown invalidează accepţia biblică a Bisericii pentru a o substitui cu propria sa viziune. Să comparăm Biserica lui Isus (acolo unde păcătoşii sunt mântuiţi prin jertfa de sânge a Dumnezeului-întrupat-în-om) cu definiţia pe care ţine să o dea Brown Bisericii ideale: un cadru în care orice om are îngăduinţa de a face tot ceea ce i se pare nimerit la un moment dat; o instituţie care acceptă, indistinct, manifestarea oricărei convingeri. Iată cheia unui alt segment al mesajului pe care îl ascunde codul său.

Aşadar, în schimbul unei Biserici instituite de Isus în temeiul tuturor celor care îi mărturisesc Numele ca Mântuitor şi Domn, Codul lui da Vinci propune, în pas cu moda, o sinteză aleatorie de convingeri în substanţa cărora nu se regăsesc nici ipostaza reală a lui Isus, nici ideea autentică de mântuire. Se aneantizează, astfel, încă un segment al Arcului Sacru.

Capitolul 6

Să fie, oare, adevărat că „Biblia este un produs al omului...", iar nu al lui Dumnezeu? (247)

Să fie, oare, adevărat că „Noul Testament are la bază «adevăruri» fabricate"? (362)

Să fie, oare, adevărat că „Biblia modernă a fost alcătuită şi «corectată» de oameni care urmăreau un ţel politic clar – promovarea caracterului divin al lui Isus Hristos şi exploatarea în interes propriu a influentei sale”? (251)

Să fie, oare, adevărat că principalul actor al acestei mişcări politice a fost Constantin, care, zice-se, „a comandat şi a finanţat scrierea unei noi Biblii, din care a eliminat acele evanghelii ce aminteau de caracterul Lui *uman* şi le-a îmbogăţit pe celelalte, care îi accentuau caracterul divin”? (251)

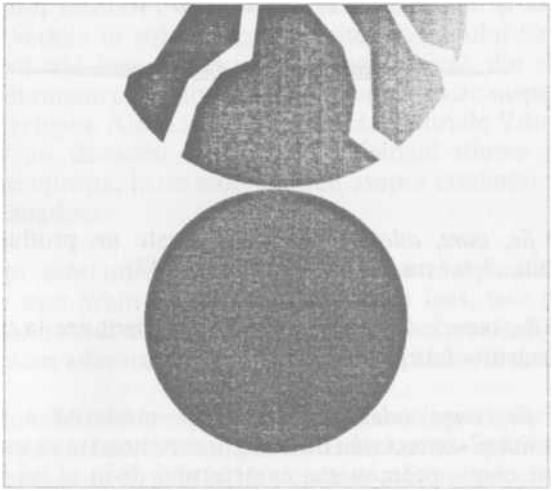

O dată cu Biblia, în menirea ei de Cuvânt al lui Dumnezeu şi unică făgăduinţă a mântuirii, dispare în neant o altă dimensiune a Arcului.

„Constantin a comandat şi a finanţat scrierea unei noi Biblii, din care a eliminat acele evanghelii ce aminteau de caracterul Lui uman şi le-a îmbogăţit pe celelalte, care îi accentuau caracterul divin. Astfel, primele evanghelii au fost interzise, adunate de pretutindeni şi arse." (*251*)

Carrie aştepta cu nerăbdare seara de miercuri, chiar mai mult decât sfârşitul de săptămână; discuţia pe tema *Codului lui da Vinci* cu colegii ei studenţi era reconfortantă. Însă în seara aceasta, altul era motivul pentru care era atât de emoţionată pe măsură ce se apropia ora opt. Evan acceptase să vină împreună cu ea la grupul de lectură. Încercase să se autoconvingă că nu era vorba de o întâlnire, că nu ar fi ieşit niciodată cu un creştin practicant, însă nu-şi putea opri bătăile inimii de fiecare dată când se gândea la el.

La ora opt, silueta de doi metri înălţime a lui Evan se strecură pe uşă şi se aşeză lângă Carrie.

„Sper că nu am întârziat", spuse el, abia respirând. „A trebuit să fac un comision urgent."

„Nu, încă nu am început – e în ordine." Carrie observă că Evan îşi adusese rucsacul, care părea a fi doldora de cărţi.

După câteva minute, Jen intră cu paşi mari în

încăpere, însoţită de o femeie pe care Carrie o mai văzuse în campusul universitar.

„În regulă, să începem”, spuse Jen. Carrie ştia că lui Jen îi plăcea să deţină controlul. „Avem un invitat în această seară. Dr. Susan Campbell predă la universitate şi a acceptat cu amabilitate invitaţia mea de a discuta cu noi despre subiectul de azi. Dr. Campbell este specialistă în Biblie, atât în cea despre care ni s-a spus timp de secole că este unica, cea adevărată, cât şi în cărţile care ar fi trebuit incluse, dar nu au fost. Despre acest lucru se vorbeşte în capitolul 55 din *Codul lui da Vinci.* Dr. Campbell?”

Jen nu se aşează în faţă, ci în semicerc, alături de Carrie. Dr. Campbell ocupă locul rezervat conducătorului.

„Sunt atât de bucuroasă, doamnelor – şi domnilor” (aici, dr. Campbell făcu un semn din cap către Evan; Jay nu venise în seara aceasta), „că discutăm despre această fascinantă şi importantă carte.” Ridică un exemplar al *Codului lui da Vinci.* „Se citeşte ca un roman.

Însă aproape că ar putea fi un manual. Presupun că toţi aţi citit cartea – cel puţin capitolul 55!” Cei prezenţi dădură din cap în semn de încuviinţare. Dr. Campbell continuă. „Dan Brown a scris lucruri despre care eu vă vorbesc de ani întregi. Am crescut într-o comunitate religioasă conservatoare şi citeam des Biblia în anii formării mele. Era un izvor minunat de sprijin

şi încurajare, îmboldindu-mă la fapte bune faţă de ceilalţi.

Însă, o dată ce am început să studiez modul în care această Carte a fost alcătuită – mi-am luat licenţa la Smith şi am obţinut doctoratul la Harvard am realizat cât de falsă şi de amăgitoare este. Ceea ce am învăţat la şcoala de duminică despre Biblie este tot atât de adevărat pe cât este luna o roată de caşcaval."

Carrie se aplecă înainte. Era atât de încântată că avea posibilitatea să asculte un astfel de savant eminent vorbind pe această temă. Tot acest subiect al „canonului" biblic fusese unul deconcertant pentru ea, cel puţin în momentul în care citise despre el în *Codul lui da Vinci.* Avea certitudinea că dr. Campbell putea să-i dea o explicaţie lămuritoare.

Conferenţiara invitată stătea acum în faţa unei table albe, anume pregătită, acoperind-o cu date de sus până jos. Descria situaţia politică din secolul al IV-lea, atunci când Constantin a urcat pe tron. Nume ca Marcion, Arie şi Eusebiu erau scrise alături de aceste date. „Totul a explodat", spuse dr. Campbell, „la Sinodul de la Niceea. Aici, Constantin împreună cu un grup de episcopi – de genul acelora care se simt bine în bisericile fundamentaliste de azi – au pus la cale ceea ce este cunoscut acum sub numele de canon. Însă, chiar mai importante decât cărţile pe care le-au ales ei sunt documentele pe care nu le-au ales."

Şterse tabla, scrise deasupra: Evanghelii Gnostice, iar dedesubt începu să înşire o serie de titluri.

„Acestea sunt toate cărţile pe care Constantin şi episcopii fundamentalişti le-au dat de-o parte. De ce? Fiindcă ele puneau la îndoială puterea la care râvneau aceşti oameni. Evangheliile Gnostice spun o poveste total diferită faţă de ce citim în Biblia acceptată. Sunt cărţi care vă arată că aveţi în voi puterea de a vă schimba. De a vă naşte, realmente, din nou."

Carrie fu surprinsă să-l vadă pe Evan ridicându-se în picioare, cu rucsacul în mâna stângă. Ce făcea? „Dr. Campbell", începu el, „îmi daţi voie să spun ceva?" Vârî mâna în geantă şi scoase un exemplar cartonat al Bibliei.

„Oho", suspină profesoara. „Cineva a lăsat un fundamentalist în cameră." Toată lumea izbucni în râs, iar cineva murmură ceva cum că ar trebui să fie dat afară. Carrie rămase tăcută.

„Bine, plec", spuse el. Carrie se miră să-l vadă încă zâmbind. „Însă aş dori să vă ofer câteva exemplare ale Bibliei, pentru studiul dumneavoastră." Deschise geanta şi scoase un teanc şi apoi altul de Biblii cu coperte cartonate şi le aşeză pe o masă de lângă uşă. „Cred că veţi fi uimiţi să descoperiţi adevărul aici. Dr. Campbell spune că deţineţi înăuntrul vostru puterea de a vă schimba; însă atunci când vă veţi da seama cât de imposibil este, deschideţi această Carte, ca să-l

găsiţi pe Cel care poate înfăptui acest lucru pentru voi”. Zâmbi către Carrie şi plecă.

După câteva momente de linişte stânjenitoare, grupul îşi reluă discuţia. Dr. Campbell remarcă faptul că, deşi tânărul care tocmai plecase avea intenţii bune, fundamentaliştii erau cel mai mare pericol pentru adevăr şi cunoaştere. Le dădu o listă bibliografică ce cuprindea cărţi, spunea ea, în măsură să le ofere o imagine asupra persoanei istorice a lui Isus mult mai aproape de adevăr decât cea a Bibliei tradiţionale. „Niciun savant adevărat nu acordă Bibliei prea mult credit în zilele noastre”, spuse ea. „Veţi vedea, sunt sigură, un portret mult mai realist al lui Isus şi vă veţi regăsi mult mai limpede în cărţi precum Evanghelia lui Toma.”

Jen puse capăt, apoi, întâlnirii, anunţând că săptămâna următoare se vor întâlni în camera ei. „Avem o surpriză pentru voi”, spuse. „Veniţi cu mintea şi cu sufletul deschise. Cred că veţi pleca mai pline de viaţă ca oricând.”

La ieşire, Carrie observă că nimeni nu lua vreo Biblie. Îşi puse poşeta pe masă şi îşi îmbrăcă în grabă haina. Apoi, cu băgare de seamă, ca să nu o zărească cineva, luă una dintre Biblii şi, mascând-o cu poşeta, se grăbi spre uşă.

Avem în Biblie scrierea cu cea mai largă

popularitate din istoria cărţii. Tradusă în mii de limbi, milioane de oameni au ajuns astăzi să o citească zi de zi. Tocmai de aceea, dacă afirmaţiile referitoare la originile acestei cărţi din *Codul lui da Vinci* se susţin („Biblia este un produs al omului, draga mea! Nu a căzut ca prin minune din cer![45]” [247]), va trebui să admitem că, nefiind Cuvântul inspirat menit să-l reveleze pe Creator făpturii Sale, Biblia nu este decât o farsă cinică şi îndeajuns de iscusită încât să-şi fi amăgit vreme de milenii credincioşii.

Să fie, oare, adevărat că „Biblia este un produs al omului…”, iar nu al lui Dumnezeu? (247)

Să fie, oare, adevărat că „Noul Testament are la bază «adevăruri» fabricate”? (362)

Să fie, oare, adevărat că „Biblia modernă a fost alcătuită şi «corectată» de oameni care urmăreau un ţel politic clar – promovarea caracterului divin al lui Isus Hristos şi exploatarea în interes propriu a influenţei sale”? (251)

Să fie, oare, adevărat că principalul actor al acestei mişcări politice a fost Constantin, care, zice-se, „a comandat şi a finanţat scrierea unei noi Biblii, din care a eliminat acele evanghelii ce aminteau de caracterul Lui *uman* şi le-a îmbogăţit

---

[45] Engl., în original: The Bible is a product of man, my dear. Not of God. (Biblia este un produs al omului, draga mea! Nu al lui Dumnezeu.); cf., aici, vers. rom. (n. tr.).

pe celelalte, care îi accentuau caracterul divin”? (251)

(Peter): Gândul mă duce cu treizeci de ani în urmă, la un eveniment gravat pe veci în memoria mea. Am intrat cu teamă într-o sală plină de fum, în care se ţinea un seminar. La o masă prelungă şedeau treizeci de profesori şi studenţi de la cursurile postuniversitare, mulţi dintre ei curăţându-şi pipele sau aprinzându-şi-le şi toţi îngrozitor de pronunţat academici. Nu ştiam, însă că mă aflam într-o încăpere ticsită cu sosiile lui Robert Langdon. Mie, unui tânăr creştin „fundamentalist”, neînzestrat cu pipă, atmosfera respectivă îmi inspira un sentiment de teamă... şi situaţia urma să se înrăutăţească. Profesorul care prezida seminarul şi-a rotit ochii prin clasă, iar privirea lui a căzut asupra mea. Am îngheţat. „Domnule Jones, eşti amabil să începi traducerea textului ebraic de la Qumran, pe care l-am distribuit?”

Aceasta a fost prima experienţă pe care am avut-o la un seminar în cadrul cursurilor postuniversitare de la Harvard. Curând, mi-am dat seama că mulţi dintre aceşti străluciţi savanţi erau porniţi să submineze credinţa la care eu ţineam atât de mult. Deşi nu orice savant cu o gândire liberală ar folosi jargonul lui Teabing, o opinie răspândită (cel puţin printre cei mai radicali) susţine că Biblia este un produs al unor

oameni ghidaţi de anumite interese politice. Pentru mine, creştinismul fără Biblie este de neconceput. Timp de două mii de ani, oamenii au considerat „cartea cea bună” ca fiind unicul izvor al creştinismului. Însă acesta era ultimul lucru pe care unii dintre profesorii mei îl acceptau.

Scopul urmărit de cercetarea religioasă liberală obişnuia să fie ascuns în tomuri aride, prăfuite, pe rafturile bibliotecilor universitare. Acum, au ieşit dintr-o dată la lumină printr-un roman captivant, iar în curând vor deveni un film artistic plin de acţiune. Toţi cei care au citit *Codul lui da Vinci* au aflat acum ceea ce aflasem eu într-un mediu academic cu treizeci de ani în urmă. În clipa de faţă, mulţi îşi pun întrebarea: *Este Biblia produsul unei conspiraţii politice*? Întrebarea necesită un răspuns serios.

Este Sfânta Scriptură realitate sau ficţiune?

„Canonul” şi semnificaţia acestuia

Canonul, aici, nu are nimic de a face cu modul în care îl „canonesc” cele mai năstruşnice interpretări.

Sensul de „caznă, trudă, chin” (v. DEX – n. tr.) derivă, în gândirea populară, pe alte căi decât cele propriu-zis canonice[46]. Canonul, ca atare, se

---

[46] Autorii propun, în original, un joc de cuvinte între omofonele *canon* (canon) şi *cannon* (tun), fapt sugerat şi prin titlul capitolului - *Don’t Shoot*

referă la lista recunoscută a cărţilor autentice din alcătuirea Bibliei – atât în ce priveşte Vechiul, cât şi Noul Testament.

Nu ştiam, însă că mă aflam într-o încăpere ticsită cu sosiile lui Robert Langdon.

Codul lui da Vinci sugerează că această listă ar fi fost întocmită pe parcursul secolului al IV-lea.

Marcion: răgetul şoarecelui

Ne sunt tuturor cunoscute punctele de vedere ale unor conducători bisericeşti moderni decişi să nege învăţăturile majore ale credinţei creştine, pe care, altminteri, s-ar fi cuvenit să le promoveze. Marcion (90–160 d.Hr.) din Pont (ţinut aflat astăzi pe teritoriul Turciei) a fost unul dintre aceşti conducători „moderni" ai Bisericii. Acuzat de adulter, a fost excomunicat de episcop (propriul său tată), aşa încât Marcion a hotărât să se răzbune pe Tatăl suprem.

Putem spune că Marcion adopta modul de

---

the Canon (al cărui sens poate fi redat fie prin *Nu trageți în canon,* fie prin *Nu trageți cu tunul,* în funcție de omofonul avut în vedere); intenția autorilor, pe cât ni se pare, este aceea de a lămuri posibila confuzie etimologică între cei doi termeni şi. implicit, accepțiunea lor în engleza contemporană. Am optat, la rândul nostru, pentru un joc de cuvinte specific limbii române în condițiile resurselor lexicale şi ale nuanțelor semantice disponibile. (n. tr.)

gândire pe care Robert Langdon avea să-l propună studenţilor săi în *Codul lui da Vinci*: a te bucura din plin de plăcerea sexuală, oricât de ilicită, dar a născoci, totodată, o anume spiritualitate care să o legitimeze? Dacă aşa au stat lucrurile, atunci trebuie să admitem că Marcion şi l-a asumat cu maximă seriozitate. A infirmat, prin urmare, obligativitatea căsătoriei, declarând, totodată, că Vechiul Testament – cu legile şi cu Dumnezeul acestuia – se dovedeşte inacceptabil şi anacronic. Sună cunoscut? Aceleaşi voci se fac auzite şi în cercetarea teologică de astăzi. Cum bine spunea odată înţeleptul: nimic nou sub soare (Eclesiastul 1:9).

Marcion s-a stabilit în 144 d.Hr. La Roma unde a pus bazele unei comunităţi alternative. Acolo urma să fie excomunicat pentru erezie doctrinară, întrucât tăgăduise principiile esenţiale ale credinţei creştine şi-şi elaborase propria sa Biblie!

Biblia lui Marcion consta în Evanghelia lui Luca şi zece dintre epistolele pauline, care fuseseră însă „curăţite" de orice influenţă vechi-testamentară. Marcion recunoştea chiar că toate cărţile pe care le eliminase sau le modificase erau scrise de primii apostoli, fiind acceptate şi cinstite de Biserică. Nutrea, însă, pur şi simplu, convingerea că, în vreme ce toţi ceilalţi greşeau, el avea dreptate.

Părinţii Bisericii n-au avut nicio îngăduinţă faţă de Marcion. Tertulian (160–255 d.Hr.), cu o oarecare doză de umor, l-a numit „şoarecele pontic

care, cu blasfemiile sale, a ronţăit Evangheliile... a desfiinţat căsătoria... şi l-a rupt în bucăţi pe atotputernicul Dumnezeu”[47]. Policarp (69–155 d.Hr.), care îl cunoştea personal pe apostolul Ioan, întâlnindu-l pe Marcion, i-a spus „fiul dintâi al lui Satana”[48].

E ironic faptul că însuşi Marcion ridicase deja problema canonului, cu o sută cincizeci de ani înainte de Constantin. El ne confirmă, astfel, că, în a doua jumătate a secolului al II-lea, circula deja un canon în mare parte identic cu cel al Noului Testament de astăzi. Majoritatea cercetătorilor sunt de acord că Noul Testament era în esenţă stabilit spre sfârşitul celui de al doilea secol ca o reacţie la canonul lui Marcion. Din punctul de vedere al marii majorităţi a cercetătorilor de orice confesiune religioasă, datarea în secolul al IV-lea a canonului, propusă în *Codul lui da Vinci,* iese, aşadar, din discuţie.

Însă nici măcar această datare în secolul al II-lea nu pare îndeajuns de timpurie. A crede că dezbaterea cu Marcion în jurul anului 140 d.Hr. I-a îndemnat pentru întâia oară pe conducătorii bisericeşti să pună problema Canonului pare greu de crezut. Un reputat cercetător biblic vorbeşte despre această posibilitate ca despre o „pură

---

47 Tertullian, *Against Marcion: The Anti-Nicene Fathers,* Alexander Roberts şi James Donaldson, eds. (Grand Rapids, MI: Eerdmans, 1973), 272.

48 848 Irenaeus, *Against Heresies* 3:3:4.

speculaţie”[49]. Marcion a înlăturat în mare parte ceea ce era deja canonic în Biserică, „ronţăind” (ca să folosim termenul lui Tertulian) dintr-o materie deja existentă. Nu Marcion a stabilit Canonul. Istoria acestuia îl reţine într-o notă de subsol exclusiv din pricina îndrăznelii uluitoare de a fi căutat să-l invalideze. Răgetul şoarecelui îşi găseşte, iată, ecoul acolo unde Marcion nu şi-ar fi putut închipui niciodată: în literatura de consum a unui roman precum *Codul lui da Vinci,* care lansează bănuiala cum că la temelia Bibliei se află nici mai mult, nici mai puţin decât o adevărată conspiraţie canonică niceeană.

Canonul în Biblie

Canonul reprezintă o idee prin excelenţă *biblică.* Semnificaţia termenului *biblie* este aceea de „carte”, iar credinţa creştină se întemeiază tocmai pe cărţi şi documente scrise. Iată, aşadar, în ce constă antiteza versiunii lui Brown dacă e să ne referim la istoria Bibliei – mişcarea creştină, încă de la primele ei generaţii, a afirmat răspicat natura *biblică* a acestei credinţe. S-a crezut dintru început într-un canon scris, pornind de la Vechiul Testament; un Canon, mai presus de orice, în mod

---

[49] Hermann Ridderbos, *The Authority of the New Testament Scriptures* (Philadelphia: Presbyterian and Reformed Publishing Company, 1963), 43.

unic inspirat de Dumnezeu.

Un episcop retras, iată, cere eliminarea lui Dumnezeu din Biblie.

E grăitor faptul că, în excursul său critic la adresa creştinismului timpuriu, *Codul lui da Vinci* nu face aproape nicio trimitere la Vechiul Testament. Autorii Noului Testament s-au raportat la cel Vechi ca la o autoritate scrisă, divin inspirată, în măsură să le consfinţească pe deplin cele mai scumpe convingeri. Isus şi apostolii înşişi au luat ca reper Canonul Vechiului Testament pe care Marcion avea să-l conteste mai târziu. Isus spunea că misiunea vieţii Sale este aceea de a împlini Vechiul Testament: „Să nu credeţi că am venit să stric Legea sau Proorocii [El se referă, aici, la Scriptura Vechiului Testament]... ci să împlinesc.” (Matei 5:17).

Istoria Bisericii începe o dată cu o predică menită să lămurească Scriptura Vechiului Testament (Fapte 2). Petru, cel care a rostit-o în calitatea sa de primul între apostoli şi împuternicit al lui Isus, vedea Vechiul Testament ca pe o lucrare inspirată de Duhul lui Dumnezeu şi ca pe o confirmare a întregii învăţături (2 Petru 1:19–21). Pavel, la porunca Hristosului Înviat, a făcut cunoscut lumii păgâne mesajul autentic creştin şi a statornicit Scriptura „insuflată de Dumnezeu” a

Vechiului Testament ca izvor cu deplină autoritate a tuturor învăţăturilor Bisericii cu privire la sensul lui Isus (2 Timotei 3:16–17). Vechiul Testament a fost primit ca un cuvânt aparte, „canonic" inspirat, de la Dumnezeu Însuşi. Luca, autorul cărţii Faptelor, îi lăuda pe locuitorii unei aşezări numite Berea pentru că verificaseră credibilitatea spuselor lui Pavel printr-o examinare scrupuloasă a Vechiului Testament (Fapte 17:11).

Noul Testament împlineşte aceste Scripturi canonice premergătoare. Textele inspirate ale Vechiului Testament sunt citate în toate scrierile Noului Testament ca o dovadă a faptului că Noul desăvârşeşte Vechiul. Isus le-a arătat ucenicilor Săi că întreg Vechiul Testament se referă la El (Luca 24:27). Iar Pavel a consimţit: Hristos este ţelul suprem sau împlinirea, sfârşitul Vechiului Testament (Romani 10:4). Drept urmare, înşişi autorii Noului Testament au afirmat că sunt cu deosebire îndreptăţiţi de Hristos să prezinte mărturii nemijlocite, inspirate de Dumnezeu, cu privire la mirabilele întâmplări ale vieţii, morţii şi învierii Sale, mai cu seamă, ca încununare a Canonului.

Cu toate că Isus n-a scris niciun cuvânt, a avut grijă să lase în urmă oameni, pregătiţi de El, apţi să-i ducă mesajul mai departe. Pentru a-şi scrie Evanghelia, Luca se bizuie pe relatările directe ale unor martori oculari (Luca 1:2); apostolul Petru afirmă despre sine că a fost unul dintre „cei care

au văzut ei înşişi cu ochii lor" (2 Petru 1:16); apostolul Ioan spune că l-a „auzit, văzut şi pipăit" pe Isus (1 Ioan 1:1); iar Pavel susţine că a fost ultimul dintre cei care l-au văzut pe Domnul Înviat (1 Corinteni 15:8).

Apostolul Petru, la începutul celei dintâi epistole, declară răspicat că profeţii Vechiului Testament au prezis în scrierile lor „patimile" şi „slava" lui Isus cu veacuri înainte ca Isus să se fi întrupat. Chiar dacă proorocii vechimii poate să nu fi realizat pe deplin natura faptelor consemnate (cercetând, totuşi, „ce vreme şi ce împrejurări" se aveau în vedere), aceştia au căutat le să vestească, plini de credinţă, aşa cum fuseseră inspiraţi de Duhul Sfânt, pe care, potrivit apostolului, îl trimisese „Duhul lui Hristos" (1 Petru 1:11–12).

E important să înţelegem că toate trimiterile biblice la „prooroci" şi „proorocie" presupun, înainte de toate, faptul că Însuşi Dumnezeu vorbea prin mijlocirea acestor oameni, dincolo de calitatea acestora, implicită, de a prevedea viitorul. De fapt, numeroase scrieri ale proorocilor nici nu reprezintă preziceri propriu-zise; ele vin, mai degrabă, în prelungirea mesajului divin. În cea de-a doua epistolă, Petru reafirmă că „nicio proorocie n-a fost adusă prin voia omului; ci oamenii au vorbit de la Dumnezeu, mânaţi de Duhul Sfânt" (2 Petru 1:21).

„Ritmul” lui Hristos şi „Dansul” apostolilor[50]

(Peter): Eu ştiu ce înseamnă a fi martor ocular.

Aţi auzit o mulţime de lucruri despre celebrul John Lennon, însă eu am stat cu el în aceeaşi bancă timp de cinci ani. Obişnuiam amândoi să o ştergem englezeşte de la Liceul Quarrybank, în timpul orelor, ca să mergem după peşte şi cartofi prăjiţi pe Penny Lane. Odată am aruncat manualele şcolare pe geamul de la etajul doi al şcolii şi l-am „plantat” pe grădinarul şcolii într-o groapă de toată frumuseţea pe care tocmai o săpase şi asupra căreia era aplecat. De asemenea, am cântat mult împreună. Poate că aş fi devenit unul dintre beatleşi, dacă părinţii mi-ar fi dat voie să umblu prin cluburi. (În treacăt fie spus, nu am niciun regret.)

Îmi amintesc cât de impresionaţi am fost John şi cu mine când am auzit prima dată „Rock Around the Clock”, de Bill Halley şi Comets. Rock and Roll-ul ne-a schimbat vieţile, chiar dacă lui John mai mult decât mie. Am mers mai departe, către o variaţiune a aceleiaşi teme

— Am scris o lucrare de doctorat în filosofie

---

[50] Engl., în original: *Christ’s Rock and the Apostles' Role.* Este vorba, şi aici, despre un joc de cuvinte bazat pe omofonia cu “rock and roll” (vezi, mai jos, trimiterea la John Lennon). O traducere literală a titlului ar fi: *Piatra lui Hristos şi rolul apostolilor.* Apostolii, prin urmare, “ar juca după cum le cântă” Hristos. (n. tr.)

despre „piatra” („rock”) lui Hristos şi „rolul” („role”) apostolilor.[51]

Am stat cu John Lennon în aceeaşi bancă timp de cinci ani.

Chiar l-am cunoscut pe John Lennon. Am fost unul dintre martorii săi oculari.

Biblia abundă în mărturii oculare de natură să confirme profeţiile scrise. Aceasta este piatra pe care a făgăduit Hristos să-şi zidească Biserica (Matei 16:18). Isus le spunea apostolilor, care, trăindu-i alături, l-au privit, l-au auzit şi l-au atins: „Cine vă ascultă pe voi, pe Mine Mă ascultă” (Luca 10:16) Fuseseră învestiţi, cu alte cuvinte, drept purtătorii Săi de cuvânt. Iar „piatra” e departe de a fi rămas doar o metaforă. Petru a fost cel care a mărturisit pentru Isus, Fiul divin (Matei 16:16). Când Petru a exclamat că Isus este Hristosul, Isus i-a arătat că „Tatăl din ceruri” îi descoperise acest fapt (versetul 17). Nu e cu putinţă o definiţie mai limpede a revelaţiei divine, mai cu seamă câtă vreme izvorăşte din însăşi gura lui Isus. „Ritmul” acesteia avea, mai târziu, să ilumineze „dansul” apostolilor în misiunea lor de întruchipare a credinţei.

---

[51] Oarecum. În fapt, a fost vorba despre Peter Jones, *The Apostle Paul: A Second Moses to the New Covenant Community According to 2 Corinthians 2:14–4:6* (Princeton, NJ: Princeton Theological Seminary, 1973).

Tot Isus spunea că tot ce vor lega ori dezlega apostolii pe pământ va fi legat ori dezlegat în ceruri (Matei 16:19). Apostolilor le-au fost încredinţate cheile autorităţii pentru calea ce se deschide spre Împărăţia cerurilor. Ceea ce nu înseamnă că Petru şade la „poarta Raiului”, după cum închipuie atâtea snoave şi poveşti, cu o legătură de chei la brâu. „Cheia” dată apostolilor a fost misiunea de a le vesti oamenilor Evanghelia ca pe un mijloc al mântuirii. Pavel folosea o imagine diferită, însă complementară. Apostolii, spunea el, sunt temelia Bisericii (Efeseni 2:20). Nu există altă temelie decât cea care a fost pusă în Isus Hristos (1 Corinteni 3:11). Apostolii şi proorocii pun această temelie vorbindu-le oamenilor şi propovăduind, însă nu mai puţin scriind şi îndemnând generaţiile viitoare „să păzească lucrul ce le-a fost încredinţat” (1 Timotei 6:20; vezi, de asemenea, 2 Timotei 1:12-14).

Mărturia lui Pavel - redactată, să ne amintim, conform opiniei celor mai mulţi cercetători, la jumătatea secolului întâi - stabileşte o legătură directă între cuvântul lui Isus şi apostolul Petru, denunţând, astfel, eroarea supoziţiei emise de Leigh Teabing: „...nu lui Petru i-a dat Isus povăţuiri despre fondarea Bisericii Creştine, ci Mariei Magdalena.” (248). Iată-ne din nou în prezenţa unei „facţiuni”.

Sunt şi alte raţiuni pentru a fi convinşi că Biserica se raporta la un canon. încă de la început:

- „cuvintele acestei profeţii” (Apocalipsa 1:3) au fost citite în cadrul slujbei publice, alături de textele Vechiului Testament şi astfel posedă o autoritate canonică în biserici (Coloseni 4:16);
- Petru se referea la scrierile lui Pavel ca la nişte „Scripturi” (2 Petru 3:16);
- Despre Evanghelia lui Luca, Pavel vorbeşte ca despre o „Scriptură” (1 Timotei 5:18; vezi de asemenea Luca 10:7);
- Pavel folosea cuvântul *kanon* („regulă”) atunci când se referea la învăţăturile fundamentale ale apostolilor, care trebuiau urmate şi ascultate (Galateni 6:16).

SCRISUL ÎN OGLINDĂ

Încă de la început, scrisul lui da Vinci a fost caracterizat de aşa- numita „scriere în oglindă”, cu alte cuvinte, scria literele de la dreapta la stânga. Umplea mai întâi paginile din dreapta ale carnetului său de însemnări, iar mai apoi pe cele din stânga. Nu numai că scria de la dreapta la stânga, dar şi literele erau, de asemenea, inversate.

Da Vinci nu făcea acest lucru în scopul de a ascunde vreo informaţie şi nici nu era un gest menit să inducă în eroare sau să înşele. Se pare că marele renascentist avea o formă de dislexie sau o anumită afecţiune a percepţiei.

Scrierile următoarei generaţii de credincioşi aveau să confirme acest mod de a înţelege Noul Testament în caracterul său de Scriptură. Ignaţiu din Antiohia (35–107 d.Hr.), Policarp (69–115 d.Hr.), Epistola lui Barnaba (120 d.Hr.) şi Clement al II-lea (140 d.Hr.) s-au referit cu toţii la diverse cărţi [ale Noului Testament], numindu-le „Scripturi". Potrivit unui cercetător olandez, până şi Evanghelia gnostică a adevărului (140–150 d.Hr., neîndoielnic cunoscută la Roma pe vremea când propovăduia Marcion) citează un corpus de cărţi exemplare „cvasiidentic cu aşa-numitul canon de mai târziu al Bisericii" [52]. Ceea ce înseamnă că un corpus scris al Scripturii trebuie să fi existat înaintea oricăror evanghelii gnostice, câtă vreme una dintre cele mai timpurii asemenea „evanghelii secrete" s-a văzut nevoită să confirme Canonul ortodox tocmai în tentativa de a redefini credinţa creştină. „Înainte ca aceste cărţi ale Noului Testament să poată fi folosite... în *Evanghelia adevărului",* adaugă cercetătorul mai sus amintit, „autoritatea lor fusese de multă vreme stabilită... toate aceste lucruri s-au petrecut înainte de condamnarea lui Marcion."[53] Este cu neputinţă să se fi dezvoltat concomitent două versiuni ale creştinismului, după cum sugerează

---

[52] W.C. Van Unnik, *The lung Codex* (London, 1955), 125.
[53] Ibid.

Codul lui da Vinci. Ar însemna ca Biserica să se fi născut într-o totală confuzie, lipsită de reperul unui mesaj limpede, apt să schimbe faţa lumii. Logica bunului simţ îndeamnă să concedem că a existat, mai întâi, o ortodoxie (dreaptă credinţă) originară, coagulată prin prezenţa unor texte scrise, larg acceptate, datorate primei generaţii de credincioşi. Abia după aceea se poate vorbi despre o versiune deviantă, legitimată prin propriul set de scrieri.

A existat un canon scris încă dintru începutul credinţei creştine. Biserica timpurie dispunea, în fapt, de Canonul premergător al Vechiului Testament. Iar pe măsură ce Noul Testament avea să fie redactat, a existat conştiinţa clară a faptului că acest demers desăvârşeşte Canonul – împlinirea Vechiului Testament. Noul Testament urma să fie transmis generaţiei următoare tocmai pe această cale.

Canonul Noului Testament nu este nici pe departe născocirea lui Constantin în secolul al IV-lea.

Canonul Noului Testament nu este nici pe departe născocirea lui Constantin în secolul al IV-lea.

Canonul Noului Testament nu este nici pe departe născocirea lui Constantin în secolul al IV-lea. El reprezintă, de la început, o dimensiune esenţială a învăţăturii lui Isus şi a apostolilor Săi. De-a lungul secolului întâi, Canonul se prezenta

sub o formă organică, funcţionând în afara unor declaraţii oficiale ale Bisericii. Însă caracterul ortodox al celor douăzeci şi şapte de cărţi fusese, în principiu, instituit. Creştinismul şi Biblia sunt inseparabile. Dacă Biblia este, cu adevărat, Cuvântul lui Dumnezeu, după cum se pretinde, atunci creştinii dedicaţi acestui Dumnezeu mizează totul pe cartea ei. S-a afirmat: „Nu Biserica a creat Canonul: Canonul a creat Biserica." Altfel spus, Cuvântul lui Dumnezeu din afară, dezvăluit în momentele cheie ale istoriei prin intermediul reprezentanţilor Săi aleşi, este cel în temeiul căruia s-a născut poporul lui Dumnezeu. În secolul al IV-lea, Biserica n-a făcut decât să publice, spre limpezire, ceea ce se crezuse întotdeauna a fi adevărat.

O unanimitate surprinzătoare

Cine n-a jucat măcar o dată „telefonul fără fir"? Cel care începe îi şopteşte iute în ureche vecinului său ceva precum: „Fratele meu are trei dinţi mari în faţă." Mesajul se transmite, din om în om, până se închide cercul, atunci când ultimul dintre participanţii la joc va exclama triumfător cum că: „Fac telemea părinţii lui Morcoveaţă." „Mesajul" Bisericii s-a dovedit mult mai dificil de păstrat decât în cazul telefonului fără fir.

După cum observam, în prima zi din istoria Bisericii, Evanghelia avea să fie propovăduită

aproape tuturor neamurilor – în propriile lor limbi (Fapte 2:1–11). Iar vestea s-a răspândit numaidecât. Biserica a început să crească numeric şi geografic într-un ritm fenomenal. Apostolii s-au răspândit în cele patru zări – Pavel a călătorit în Orientul Mijlociu şi, apoi, în Europa; Ioan a plecat în Asia Mică; Matei a rămas în Palestina; iar Toma s-a îndreptat, probabil, spre India. Lista continuă.

În vreme ce Noul Testament promovează fără doar şi poate unitatea Bisericii timpurii, cu trecerea timpului, pe măsura răspândirii acesteia pe întreg cuprinsul lumii cunoscute, se înţelege că nu toată lumea a avut acces imediat la toate cărţile din alcătuirea Canonului aşa cum s-a înfăţişat el la începuturi ori la momentul stabilirii lui finale. Biserica timpurie fusese întemeiată în cele mai diverse regiuni, despărţite de distanţe care erau străbătute în luni întregi, fiind deseori obligată să se ferească din calea persecuţiilor. Nu se putea recurge, firește, la faxuri, telefoane, internet, televiziune sau radio. În condiţiile în care Canonul n-ar fi fost hotărât încă de la începutul istoriei bisericeşti, n-ar fi avut cum să supravieţuiască într-o structură atât de uimitor unitară.

Nu sunt cu nimic surprinzătoare diferenţele minore în modul de înţelegere a Canonului. Surprinzătoare este, mai curând, unanimitatea de opinie în ce-l priveşte. Logistica stabilirii şi menţinerii unei asemenea liste de cărţi exemplare

depăşeşte orice închipuire. Ele trebuie să fi fost subsumate aceluiaşi corpus la începuturile Bisericii. După aceea ar fi fost prea târziu.

200 d.Hr.

N-a existat nicio îndoială în privinţa celei mai însemnate părţi a Noului Testament. Se putea vorbi, până la 200 d.Hr., despre două categorii de cărţi:

Cărţile acceptate pretutindeni şi întotdeauna.
Acestui grup i-au aparţinut cele patru Evanghelii, epistolele pauline şi cartea Faptelor. Ele reprezintă patru cincimi din ansamblul Noului Testament, fiind primite fără ezitare de întreaga Biserică. Cele patru Evanghelii – Matei, Marcu, Luca şi Ioan – au avut dintotdeauna un statut aparte în Biserică datorită calităţii lor de relatări nemijlocite, oculare, ale vieţii lui Isus.

- O listă canonică, denumită Fragmentul Muratorian, este datată în a doua jumătate a secolului al doilea, întrucât Marcion este menţionat ca şi contemporan al autorului. Cu excepţia Epistolei către Evrei, Iacov şi 1 şi 2 Petru, aceasta include referiri la toate cărţile Noului Testament (inclusiv la cele patru Evanghelii, care apar nominal sau implicit).
- Cele patru Evanghelii reprezintă un caz

interesant. Un manuscris cunoscut sub numele de P45 şi datat în jurul anului 200 d.Hr. conţine toate cele patru Evanghelii laolaltă. Fragmentele greceşti ale Evangheliei lui Matei de la Colegiul Magdelen reprezintă o scriere timpurie în care se regăsesc doar cele patru Evanghelii biblice. Un savant susţine că această culegere de texte provine din prima jumătate a secolului al II-lea.[54] Altul, fundamentându-şi argumentarea pe forma veche a scrisului, o datează în primul secol.[55] În orice caz, unele teorii consistente predatează cu mult cele patru Evanghelii spre deosebire de ceea ce afirmaseră anterior numeroşi cercetători.

- Un cercetător german crede că titlurile, „Evanghelia după Marcu, după Matei" şi aşa mai departe, au fost adăugate în momentul în care acestea au fost terminate şi circulau împreună, „între anii 69 şi 100".[56] Raţionamentul său este că dacă scribii ar fi adăugat titlurile mai târziu (în secolul al II-lea sau al III-lea), nu s-ar găsi nicio explicaţie pentru surprinzătorul fapt că în o mie de manuscrise greceşti ale Evangheliilor toate au aceleaşi titluri.[57]

---

[54] Graham Stanton, *Gospel Truth: New Light on Jesus and the Gospels* (Valley Forge, PA: Trinity Press Internaţional, 1995).

[55] Carsten Peter Thiede, *The Earliest Gospel Manuscript?* (London, UK: Paternoster Press, 1992).

[56] Martin Hengel, în 1985, în studiul său „Titles of the Gospels", *Studies in the Gospel of Mark* (Minneapolis: Fortress Press), 64–84.

[57] Hengel, ibid., oferă următoarele argumente: „1. Este improbabil ca Evangheliile să fi circulat fără denumiri, fie şi numai pentru a fi

Cărţile puse încă sub semnul întrebării în anumite regiuni

Ne referim, aici, la 1 şi 2 Petru; 1, 2 şi 3 Ioan; Iuda; Apocalipsa; Iacov; Evrei. În pofida respectului pe care îl manifestau anumite biserici faţă de aceste scrieri, ele n-au fost universal acceptate pe parcursul secolului al II-lea, într-o perioadă când se comunica anevoie. Diferenţele regionale se cuvin, în mod firesc, atribuite mai degrabă particularităţilor tradiţionale şi desincronizării decât unui presupus refuz de a recunoaşte Canonul unificat. Treptat, o dată cu aprofundarea acestei ultime cincimi, cărţile respective aveau să fie, la rândul lor, acceptate.

---

identificate; 2. Comunitățile au intrat curând în posesia Evangheliilor, aşa încât au avut nevoie de titluri pentru a le distinge; 3. Dacă au circulat sub formă anonimă, cum de nu a apărut o largă varietate de titluri? — cu toate acestea, nu există nicio mărturie manuscrisă în acest sens; 4. Nu există nicio dovadă care să arate că ar fi existat în secolul al II-lea o autoritate centrală care să fi impus o titulatură unitară; 5. Introducerea celor patru Evanghelii a fost un proces lent, pe parcursul căruia unele regiuni au rămas în urma celorlalte (în Roma, cele Patru Evanghelii au fost primite cu reticențe); caracterul regional al Bisericii secolului al 11-lea şi întinderea ei pe un teritoriu vast ne-ar sugera că titlurile Evangheliilor au fost stabilite anterior; 6. Este discutabil faptul că prima Evanghelie, cea a lui Marcu, ar fi circulat fără nume [pe motiv că nu ar fi fost scrisă de un apostol foarte cunoscut]. Membrii altor comunități care primeau Evanghelia şi-ar fi exprimat dorința de a şti dacă sursa ei era demnă de încredere, aşa încât, fără îndoială, aceasta era trimisă, dintru bun început, către respectivele comunități purtând antetul «Evanghelia după Luca».”

Între 200 d.Hr. Şi 400 d.Hr.

Până la 200 d.Hr., 1 Petru şi 1 Ioan au fost, în general, acceptate; Evrei fusese acceptată de Biserica răsăriteană, dar nu şi de cea apuseană. Origen accepta 2 Petru, Iacov, Iuda şi Evrei, însă avea îndoieli cu privire la 2 şi 3 Ioan.

După convertirea lui Constantin la creştinism şi instituirea acestei credinţe ca religie oficială a imperiului, teama de persecuţii a dispărut. Biserica beneficia acum de sprijin imperial, având căderea să convoace sinoade ecumenice menite să limpezească unele principii doctrinare şi să combată mişcările eretice. Aceste sinoade au clarificat, totodată, şi convingerile Bisericii referitoare la Noul Testament. În jurul anului 350 d.Hr. S-au emis primele decrete universale ale Bisericii cu privire la Canon. Sinodul de la Laodiceea din 350 a recunoscut toate cărţile Noului Testament, mai puţin Apocalipsa.

În jurul anului 400 d.Hr., sinoadele ecumenice de la Hippo Regius şi de la Cartagina au adoptat poziţia recomandată de Atanasie, confirmată în 417, atunci când Pelagiu avea să vorbească despre cele douăzeci şi şapte de cărţi ale Noului Testament ca scrieri canonice acceptate de întreaga Biserică.

Cărţile apocrife

S-au făcut cunoscute, în această perioadă, trei genuri de cărţi apocrife, respectiv cărţi de provenienţă discutabilă:

1. Scrieri ale părinţilor apostolici şi postapostolici (sfârşitul secolului I şi secolul al II-lea)
2. Literatură de consum (populară) (secolele al II-lea şi al III-lea)
3. Cărţi eretice, mai cu seamă de factură gnostică (din secolul al II-lea până în secolul al IV-lea)

Scrierile aşa-numiţilor părinţi apostolici

Vreme de ani întregi, scrierile părinţilor postapostolici, aparţinenţi ai generaţiei posterioare epocii nou-testamentare, şi-au găsit un loc de cinste pe rafturile unor biblioteci ale bisericilor locale, percepute fiind, chiar, în anumite cazuri, drept canonice. Cărţile înseşi nu reclamă autoritate apostolică, şi nici nu au forţa teologică a cărţilor din Noul Testament. Singurele scrieri postapostolice de certă valoare teologică sunt epistolele lui Ignaţiu, episcopul Antiohiei. Însă perioada lui Ignaţiu este ulterioară cărţilor Noului Testament, pe care, de altfel, şi l-a asumat el însuşi nedezminţit drept autoritate canonică.

Teologia lui Ignaţiu (care sublinia rolul central al fiecărui episcop local) a fost, într-adevăr, pe placul Bisericii în secolul al II-lea şi al III-lea. Însă

Biserica n-a încercat niciodată să confere acestor scrieri un caracter canonic – întrucât hotărâse să recunoască drept canonice exclusiv cărţile redactate de martorii nemijlociţi ai evenimentelor.

Literatura de consum

„Telenovelele" teologice ale Bisericii postapostolice (secolul al II-lea şi al III-lea) n-au fost nicicând luate în considerare pentru a fi se atribui un eventual statut canonic. Îşi găseau, între acestea, locul unele bucăţi savuroase precum Evanghelia lui Nicodim, Faptele lui Pilat, Protoevanghelia lui Iacov ori Evanghelia copilăriei după Toma. Literatura de masă conţinea speculaţii dintre cele mai neverosimile cu privire la Isus. Aflăm, de pildă, că, în pruncie, obişnuind să se joace alături de prietenii Săi pe malul unui râu, făcea turte de noroi pe care, atunci când le arunca în aer, se prefăceau numaidecât în păsări şi-şi luau zborul.

Literatura eretică, mai cu seamă textele gnostice

Codul lui da Vinci numeşte aceste cărţi „evanghelii secrete". Ele n-au fost niciodată considerate canonice, întrucât Biserica ştia foarte bine cât de departe se situa perspectiva acestora în raport cu mesajul cărţilor canonice. *Codul lui da Vinci* sugerează că Biserica nu ar fi fost onestă în metoda ei de selecţie. Romanul pune următoarele cuvinte în gura lui Teabing: „Mai bine de optzeci de

evanghelii au fost scrise şi, totuşi, numai câteva dintre ele – cele ale lui Luca, Marcu, Matei şi Ioan – au fost incluse în Noul Testament." (247).

Niciuna dintre cărţile apartenenţe vreuneia dintre categoriile menţionate mai sus nu concordă profilului canonic. Kurt Aland, cercetător al religiei antice, afirma: „Nicio scriere păstrată din perioada timpurie a Bisericii, în afara Noului Testament, nu-şi justifică în vreun fel includerea în canon."[58]

Au fost relatările originale confiscate şi arse?

Excentricul Teabing, presupus a fi un strălucit expert în domeniu, afirmă: „Constantin a comandat şi a finanţat scrierea unei noi Biblii, din care a eliminat acele evanghelii ce aminteau de caracterul Lui *uman* şi le-a îmbogăţit pe celelalte, care îi accentuau caracterul divin. Astfel, primele evanghelii au fost interzise, adunate de pretutindeni şi arse." (251)

Nu există nicio mărturie potrivit căreia textul Evangheliilor originale ar fi fost „îmbogăţit" în secolul al IV-lea. Zeci şi zeci de copii ale acestor Evanghelii circulau deja în secolul al II-lea, consfinţind textul transmis până în cel de al IV-lea. N-ar fi fost nicidecum posibil ca textele să fi

---

[58] Kurt Aland, *The Problem of the New Testament Canon* (London: Mowbray, 1962), 24.

suferit, în tot acest răstimp, modificări. Nimeni nu avea autoritatea de a strânge la un loc până la ultimul exemplar din cel mai îndepărtat colţ al imperiului (în secolul al IV-lea, când numărul acestora ajunsese de ordinul sutelor sau, poate, chiar al miilor) pentru a face schimbările necesare.

Ficţiune mai... *fictivă* nici că se poate. Ca să nu mai vorbim de atacul nedemn orchestrat la adresa mesajului creştin.

Nimeni nu avea autoritatea de a strânge la un loc până la ultimul exemplar din cel mai îndepărtat colţ al imperiului pentru a face schimbările necesare.

Unii dintre cititorii noştri vor fi socotind că a venit vremea să fim traşi de urechi: „Uşurel! Nu e decât o poveste." Să ne oprim, însă, asupra unor reacţii tipice lansate pe internet:

- „*Codul lui da Vinci* prezintă fapte şi teorii incitante, noi şi veridice care contravin unor concluzii general acceptate în lume."
- Sau, din partea unui profesor: „Această carte va naşte în mintea voastră întrebări privitoare la caracterul aşa-zis indiscutabil al creştinismului, precum a fost el cunoscut vreme de sute de ani."

Poveste ori nu, oamenii pretind date concrete.

Biserica a stabilit Canonul doar în sensul identificării publice a acelor cărţi care fundamentaseră, încă de la început, credinţa oamenilor prin caracterul lor intrinsec canonic. În secolul al IV-lea nici nu s-au redactat cărţi canonice, nici nu s-au îmbogăţit unele texte. Kurt Aland, unul dintre editorii celei mai frecvent folosite versiuni greceşti a Noului Testament, observă, o dată în plus: „[Canonul] n-a fost impus de la vârf, fie că vorbim despre episcopi ori despre sinoade, pentru a fi ulterior acceptat de comunităţi... Nu instituţia Bisericii a creat canonul; ea n-a făcut decât să accepte canonul deja creat.” [59] Când persecuţiile creştinilor au încetat, iar imperiul s-a văzut scutit de tulburări, conducătorii bisericilor de pe tot întinsul acestuia au avut, în sfârşit, prilejul de a se întâlni. Ceea ce n-a slujit ticluirii unei noi Biblii, ci limpezirii unitare a unor fapte care se dovediseră adevărate de la bun început.

Canonicitatea avea să fie stabilită în virtutea unor întrebări foarte simple:

1. Care dintre cele câteva scrieri asupra cărora mai planează îndoiala este în acord cu sistemul de învăţături prezente în nucleul de cărţi deja unanim acceptate drept canonice? Acest sistem de doctrine include Vechiul Testament, care ne arată

---

[59] Ibid., 18.

că Dumnezeu este Creatorul transcendent şi Răscumpărătorul. Include, de asemenea, istoria lui Isus: naşterea, moartea şi învierea Sa.

2. În calitate de mărturii despre Isus, care din cărţile aflate în discuţie provin din comunitatea creştină cea mai veche, redactate fiind de apostoli şi de colaboratorii acestora?

3. Au aceste scrieri aceeaşi „aură de adevăr" şi pecetea inspiraţiei Sfântului Duh, asemeni celorlalte? Această întrebare poate părea subiectivă, însă ea a reprezentat nu atât o încercare de a impune o scriere ca fiind „inspirată", cât de a recunoaşte cărţile care se impuneau de la sine, prin inspiraţia prezentă în ele, printre lucrările canonice în viaţa Bisericii. Mai mult chiar, este o problemă de credinţă faptul că Sfântul Duh de la Dumnezeu i-ar fi călăuzit în încercarea lor de a discerne ceea ce a fost inspirat tot de El - dacă Dumnezeu a inspirat Cuvântul Său, El îl va şi proteja, totodată.

Hotarul dintre fapt şi ficţiune

Riscăm, astăzi, în numele receptivităţii şi al toleranţei spirituale, să sfârşim prin a deveni adepţii iraţionalului şi ai contradictoriului – n-am putea spune, oare, pe bună dreptate, că aceasta este „oarba ignoranţă" în legătură cu care ar trebui să ne avertizeze *Codul lui da Vinci*? Probabil acesta este şi motivul pentru care unii se simt atraşi mai

curând de scrierile gnostice – cu toate ambiguităţile şi incoerenţele lor – în pofida mesajului întemeietor, consecvent, pe deplin coerent şi originar al Noului Testament autentic.

Istoria Bibliei este limpede ca lumina zilei. Ortodoxia (dreapta credinţă) a supravieţuit vremurilor de restrişte, gâlcevilor, persecuţiilor neînduplecate, găsindu-şi mereu sprijin în propovăduirea temerară, în neprihănire, în martiriu şi puterea Evangheliei de a înnoi vieţile oamenilor. *Codul lui da Vinci,* ca şi majoritatea cercetărilor pe care se bizuie, caută să impună o altă versiune a istoriei – o istorie a neîncrederii. Vorbind despre filmul său, *The Passion of the Christ,* Mel Gibson, faimosul cineast de la Hollywood, avea dreptate să spună: „Problema criticilor care dau de pământ cu mine nu sunt, de fapt, eu însumi. Dacă au o problemă, ea se referă la cele patru Evanghelii."[60] Problema oamenilor cu mesajul Bibliei este cea care îi îndeamnă să reinterpreteze ori să rescrie istoria.

În noua versiune a istoriei prezentată de Brown, episcopi avizi de putere preiau strategic, în scopuri politice, frâiele Bisericii şi scornesc o Biblie după chipul propriilor lor opţiuni teologice. Istoria Canonului, pe de altă parte, nu îngăduie o asemenea denaturare a faptelor. Noul Testament a

---

[60] Phil Brennan, „Gibson: *Passion* Sprung from Suicide Thoughts", Newsmax.com (17 februarie 2004).

rămas neîntrerupt, de la origini, în ciuda unor variaţii minore, Canonul / Piatra pe care a făgăduit Isus să-şi zidească Biserica – o Biserică nedezminţit încredinţată de adevărul unei Evanghelii „care a fost dată sfinţilor” (Iuda 1:3) la un anume moment al istoriei, atunci când Dumnezeu a vorbit pentru veşnicie şi o dată pentru totdeauna prin Fiul Său (Evrei 1:1–2).

Iată vestea cea bună a lucrării lui Dumnezeu la răspântia vieţii celor ce se crezuseră pierduţi în păcat. Ortodoxia urmează o linie dreaptă de la Isus, în anii ’30, trecând prin scrierile lui Pavel şi ale celorlalţi apostoli, în a doua jumătate a celui de-al II-lea secol, până la decretele finale ale sinoadelor ecumenice din secolul al V-lea, străduindu-se mereu să păstreze adevărul în matca lui originară şi irepetabilă.

Codul lui da Vinci alege o structură ficţională pentru a-şi face cunoscut mesajul. Părând că îndeamnă la o viguroasă căutare, cu orice preţ, a adevărului, obiectivul indiscutabil al romanului este acela de a pune în umbră una dintre trăsăturile fundamentale ale credinţei creştine – convingerea că mesajul originar al Evangheliei, consfinţit prin Biblie, este însuşi Cuvântul inspirat, unic, al lui Dumnezeu, fără de care nu există liman.

O dată cu Biblia, în menirea ei de Cuvânt al lui Dumnezeu şi unică făgăduinţă a mântuirii, dispare

în neant o altă dimensiune a Arcului.

Capitolul 7

Să fie, oare, adevărat că „mai bine de *optzeci* de evanghelii au fost scrise şi, totuşi, numai câteva dintre ele... au fost incluse în Noul Testament”, restul fiind tăgăduite de Biserică şi, apoi, distruse? (247)

Să fie, oare, adevărat că aceste evanghelii, descoperite între manuscrisele unei străvechi biblioteci copte lângă Nag Hammadi, Egipt, în 1945 „scot la iveală crasele discrepante şi adăugiri ulterioare” ale Bibliei moderne? (251)

Să fie, oare, adevărat că aceste suluri sunt „cele mai vechi documente ale creştinătăţii”? (263)

Să fie, oare, adevărat că „Biserica acelor începuturi l-a *confiscat* [propriu-zis] pe Isus, [îndepărtându-l de primii Săi adepţi], deturnându-i mesajul [uman] (...), învăluindu-l într-o aură impenetrabilă de divinitate”? (250)

Să fie, oare, adevărat că indivizii cu aspiraţii profund spirituale îl pot găsi în „evangheliile secrete” pe autenticul Isus? (251)

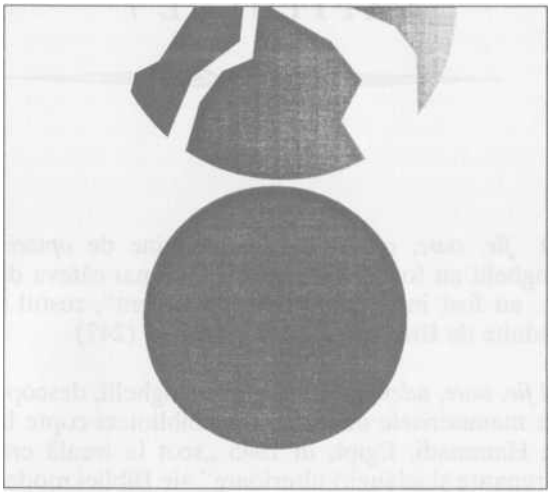

Mitul reciclat al gnosticismului, ca reper contemporan al aspiraţiilor spirituale, aneantizează încă o dimensiune esenţială a Arcului Divin.

Între evangheliile gnostice şi evangheliile noului testament

[Manuscrisele] scot la iveală crasele discrepanţe şi adăugiri ulterioare, confirmând fără dubiu că Biblia modernă a fost alcătuită şi „corectată" de oameni care urmăreau un ţel politic clar – promovarea caracterului divin al lui Isus Hristos şi exploatarea în interes propriu a influenţei sale. (*251*)

„N-am nimic împotrivă să foloseşti camera noastră, Jen. Credeam doar că am fost amândouă de acord că ne vom consulta înainte de a plănui ceva mai deosebit, cum e acuma.” Nu mai departe de ieri seară, Carrie fusese nevoită să iasă din cameră pentru câteva ore, când Jen venise cu noua ei prietenă.

„Da, da’ de data asta e vorba despre ceva foarte important.”

„Ce fel de «surpriză» va fi?” Nu ştia niciodată la ce să se aştepte de la Jen.

„Săptămâna viitoare va fi o şedinţă interactivă, Carrie. Ajunge cu discuţia pe marginea spiritualităţii despre care scrie Brown. Haide să o experimentăm. Haide să experimentăm pe cont propriu plenitudinea lui Dumnezeu.”

„Adică, Dumnezeul din Biblie?” Carrie încă nu deschise cartea pe care Evan o lăsase pe masă la întâlnirea din seara precedentă.

„Carrie, nu ţi-ai dat încă seama? Nu există niciun «Dumnezeu din Biblie». Acesta este o invenţie a unor oameni, ca reacţie la ameninţarea pe care adevărul o reprezenta pentru ei. Adevăratul dumnezeu nu este o nu ştiu ce creatură masculină însetată de sânge. Păcatul nu s-a născut din cauza unei femei care a mâncat un măr. Destul am fost manipulaţi de Biblie. Acum ştim cum să ajungem la dumnezeu de unii singuri, fără ajutorul vreunei biserici, sau a vreunui preot, sau a vreunei cărţi anacronice care ne spune ce

putem şi ce nu putem face. Săptămâna viitoare, vom experimenta acest lucru noi înşine, chiar în camera asta."

Carrie se întreba încă ce fel de şedinţă interactivă pusese la cale Jen, în timp ce se îndrepta către cursul *Femeile în literatură.* Se înscrisese la acest curs fiindcă dorea să cunoască personaje feminine care depăşesc statutul unui element de varietate, lipsit de personalitate, pe lângă arătosul protagonist masculin.

„Astăzi", spuse profesoara Gibson, „ne vom opri asupra unei cărţi foarte noi şi în acelaşi timp foarte vechi." Această aparentă contradicţie îi atrase atenţia lui Carrie. „Aceste texte străvechi sunt contemporane cu Noul Testament – *Din nou acelaşi lucru,* îşi spuse Carrie. *Biblia. De ce apare mereu în discuţie*? – „însă nu s-a ştiut despre existenţa lor până în 1945. Aceste douăzeci şi două de cărţi, sau suluri, au fost descoperite în apropierea satului egiptean Nag Hammadi. O bibliotecă – scrieri care nu reflectă gândirea unui singur om.

Aceste texte înfăţişează o imagine a femeii fundamental diferită faţă de cea zugrăvită în Biblie. Firește, personajele principale se regăsesc şi aici – Isus, discipolii Săi şi Maria Magdalena. Însă rolurile sunt distribuite foarte diferit faţă de ceea ce am citit noi înainte. În special în ce o priveşte pe Maria. Maria, despre care Biserica susţine că a fost prostituată, era, în realitate, soţia lui Isus."

Carrie se uită cu atenţie, să vadă dacă profesoara ei nu făcea pe nebuna. De multe ori, se întâmpla ca Gibson să spună un lucru total deplasat doar pentru a verifica dacă studenţii sunt atenţi la ea. De data aceasta, Carrie îşi dădu seama că nu glumeşte.

Gibson continuă să vorbească despre sulurile descoperite la Nag Hammadi şi despre cum reuşiseră arheologii să le dateze. Vorbi despre cultura şi obiceiurile epocii respective şi despre vâlva pe care au provocat-o aceste texte. Încheie: „Poate de aceea cineva s-a şi gândit să le ascundă – astfel încât bărbaţii care conduceau noul cult creştin să nu le găsească şi să le distrugă."

„Am avut noroc că, totuşi, le-a găsit cineva", spuse Michelle, din spate.

„Ai dreptate, Michelle. Şi, din moment ce le avem, trebuie să ne bucurăm de ele." Gibson le propuse, în continuare, suficiente activităţi „plăcute" încât să le ţină pe Carrie şi pe colegele ei ocupate vreme de mai multe ore. Aveau de citit din Evanghelia lui Filip şi Evanghelia Mariei, iar apoi de redactat o lucrare în care să facă o comparaţie între Maria din Biblie şi Maria din textele de la Nag Hammadi.

„Cred că veţi începe să dobândiţi o imagine mult mai clară despre modul în care pot fi portretizate femeile în literatură atunci când nu intervin creştinii", spuse Gibson la sfârşitul orei.

Şi dacă aceste texte conţin, după cum se spune, adevăruri zguduitoare, redescoperite acum, cu toate că asupra lor s-a păstrat vreme îndelungată tăcerea?

Să fie, oare, adevărat că „mai bine de *optzeci* de evanghelii au fost scrise şi, totuşi, numai câteva dintre ele... au fost incluse în Noul Testament", restul fiind tăgăduite de Biserică şi, apoi, distruse? (247) *Să fie, oare, adevărat* că aceste evanghelii, descoperite între manuscrisele unei străvechi biblioteci copte lângă Nag Hammadi, Egipt, în 1945 „scot la iveală crasele discrepanţe şi adăugiri ulterioare" ale Bibliei moderne? (251)

Să fie, oare, adevărat că aceste suluri sunt „cele mai vechi documente ale creştinătăţii"? (263)

Să fie, oare, adevărat că „Biserica acelor începuturi l-a *confiscat* [propriu-zis] pe Isus, [îndepărtându-l de primii Săi adepţi], deturnându-i mesajul [uman] (...), învăluindu-l într-o aură impenetrabilă de divinitate"? (250)

Să fie, oare, adevărat că indivizii cu aspiraţii profund spirituale îl pot găsi în „evangheliile secrete" pe autenticul Isus? (251)

Totul este cât se poate de adevărat, *câtă vreme* îi dăm crezare liniştitor de chipeşului şi inteligentului Robert Langdon, profesor de simbolistică religioasă la Harvard, care – dat în urmărire alături de curajoasa, talentata şi

atractiva sa complice, Sophie Neveu – se află într-o permanentă căutare a adevărului, oriunde s-ar afla acesta.

(Peter): Cunosc un corespondent în realitate al lui Robert Langdon. În timp ce frecventam mediul cercetătorilor din cadrul seminarului de la Harvard, am remarcat-o pe frumoasa şi strălucita Elaine Pagels. Pe atunci, avea douăzeci şi patru de ani şi era o stea în plină ascensiune, numărându-se printre cei o mână de savanţi privilegiaţi să facă parte dintr-un grup ce studia textele gnostice de la Nag Hammadi, pe care încă nimeni altcineva nu le văzuse încă.

Pagels este acum profesor „Harrington Spear Paine" de religie la Universitatea Princeton şi a avut parte în viaţă şi de cer senin, dar şi de momente tragice. A devenit un savant de talie mondială, însă şi-a pierdut soţul într-un accident pe munte şi copilul în urma unei boli. Scrie în mod deschis despre aceste pierderi şi despre căutările sale spirituale.

Cartea ei, *The Gnostic Gospels*[61], publicată pe când Pagels avea treizeci şi cinci de ani, a devenit imediat un succes de piaţă. Aproape de una singură, a luat textele pierdute de la Nag Hammadi, poate adevăratul protagonist al romanului Codul lui da Vinci, şi le-a coborât din

---

61 Evangheliile gnostice (engl., în original) (n. tr.).

turnul de fildeş în stradă.[62] Scriind cu „talentul unui romancier", după cum spunea un recenzent, a adus la viaţă ereziile gnostice şi le-a dat o înfăţişare atractivă. A prezentat gnosticismul (o religie a autocunoaşterii şi a unei experienţe profund spirituale) ca o altă faţă a creştinismului timpuriu – aceeaşi poveste, spusă din altă perspectivă. Pentru ea, „creştinii" gnostici sunt victime uitate şi eroi ai unui război de clasă purtat de episcopii care deţineau puterea politică.

O întreagă generaţie de cercetători s-a dedicat studiului celor cincizeci şi două de suluri copte, dintre care doar cinci sunt numite „evanghelii", având să propună o traducere în limba engleză a acestora în 1977.[63] A fost prilejul pornind de la care o mână de cercetători radicali – extremişti, ar spune unii – ai Noului Testament asociaţi îndeobşte grupului cunoscut sub numele de Seminarul Isus au încercat pe toate căile să creeze premisele unei „lovituri de palat". Pe parcursul unei singure generaţii, aceştia au folosit manuscrisele pentru:

- a-l redefini pe Isus,
- a rescrie originile credinţei creştine,
- a rescrie istoria timpurie a Bisericii,

---

[62] Vezi Elaine Pagels, *The Gnostic Gospels* (New York: Random House, 1971).

[63] Vezi James Robinson, The Nag Hammadi Library în English (New York: Harper & Row, 1977).

- a redefini conţinutul Canonului şi
- a reinterpreta în ansamblu credinţa creştină ca pe o versiune particulară a spiritualităţii „gnostice”.

O mână de cercetători radicali ai Noului Testament au încercat pe toate căile să creeze premisele unei „lovituri de palat”.

Feminismul religios radical a descoperit, la rândul său, în aceste texte demult pierdute un filon preţios apt să inspire o recreare a realităţii după chipul şi asemănarea „sacrului feminin”. Preşedinta Întrunirii Femeilor Prezbiteriene din 1997 s-a dezis în mod ceremonial de Biblie, cerându-le celor 5.300 de participante să mediteze asupra noilor revelaţii – jurnalele feminine şi „noile” evanghelii, întrucât cele patru Evanghelii şi Biblia vădiseră dintotdeauna o tendinţă firească spre punerea în valoare a bărbaţilor.

Fondatorul Seminarului Isus a jurat să aducă la cunoştinţa maselor „noua ştiinţă”. Ceea ce s-a şi întâmplat o dată cu publicarea *Codului lui da Vinci.* Mulţi se întreabă, astăzi, prin urmare, dacă aceste „evanghelii secrete” nu sunt cumva cele mai vechi şi mai autentice expresii ale creştinismului originar.

Să fie, oare, adevărat? Să fi fost, vreme de secole,

într-o asemenea măsură amăgiţi încât să fim dispuşi a ne lepăda de credinţa într-un vis, pesemne, spulberat? S-ar cuveni, acum, ca legământul nostru de loialitate să aibă în vedere noua versiune a lui Isus? Pentru a da un răspuns acestor întrebări de crucială importanţă, va trebui să ne oprim, mai întâi, asupra câtorva aspecte de fond ale problemei:

1. Care este vechimea acestor manuscrise?
2. Ce învăţături conţin ele?
3. Prin ce sunt atât de ispititoare aceste idei?

Fondatorul Seminarului Isus a jurat să aducă la cunoştinţa maselor „noua ştiinţă".

Care este vechimea manuscriselor copte?

Există anumiţi cercetători cu autoritate, astăzi, care afirmă că una dintre aceste „evanghelii secrete", Evanghelia lui Toma, este a doua ca vechime între scrierile creştine păstrate, precedându-le pe cele ale lui Matei, Marcu, Luca şi Ioan. Totuşi, cercetătorii care au iniţiat studiul acestor documente au părut să nu fie de aceeaşi opinie. Unul dintre specialiştii în problema Evangheliei lui Toma spunea, în 1961: „Caracterul acesteia [al Evangheliei lui Toma] comportă distincţii atât de evidente în raport cu cele patru

Evanghelii canonice încât orice paralelă s-ar dovedi neavenită."[64]

Ce argumente invocă, aşadar, aceşti cercetători de dată recentă în sprijinul înnoitoarei lor teze? Ei se revendică, în mod straniu, de la un anume document amintit în *Codul lui da Vinci,* respectiv aşa-numitul manuscris „Q". Dezvoltarea acestui subiect presupune o serie de dificultăţi, iar informaţiile privitoare la el se pierd într-o obscuritate care ne-ar îndemna, mai degrabă, să-l ocolim. Cercetătorii, însă, au decis să redefinească, pe baza documentului „Q", tot ceea ce ţine de creştinism, aşa încât vom cere, totuşi, îngăduinţa cititorilor noştri de a ne fi alături în tentativa de limpezire, pe cât posibil, a acestui aspect.

Cercetătorii, aşadar, au constatat că anumite porţiuni însemnate din Evangheliile lui Matei şi a lui Luca sunt identice. Au izolat, prin urmare, acest material comun, punând în paranteză restul. Ceea ce au observat a fost că secţiunile în cauză nu conţin nicio referire la moartea şi învierea lui Isus. „Aha", s-au gândit ei. „Asta înseamnă că atât Matei, cât şi Luca trebuie să fi folosit un document aparte, al cărui conţinut le-a slujit drept sursă comună."

---

[64] Bertil Gärtner, *The Theology of the Gospel According to Thomas* (New York: Harper & Brothers, 1961), 11.

Nu s-a descoperit până astăzi un asemenea manuscris. Nimeni nu ştie dacă el există. Presupunându-i, însă, existenţa, cercetătorii l-au denumit „Q”, susţinând, totodată, că fusese redactat înainte de Matei ori, bunăoară, Luca. De fapt, au spus ei, „Q” trebuie să fi fost cea mai timpurie scriere creştină. Iar în temeiul acestor versete izolate şi reunite într-o carte ipotetic de sine stătătoare, cercetătorii au imaginat o nouă ipostază a lui Isus, avansând, pe de altă parte, ideea că primii adepţi ai lui Isus folosiseră cartea atribuindu-i statutul de unică scriptură, refuzând să creadă în caracterul „de mai târziu” al lui Isus pe care ni-l relevă Evangheliile biblice. Şi întrucât Evanghelia lui Toma este similară, în natura sa, cărţii „Q” (unde nu se face, de pildă, referire la moarte şi la înviere), la rândul ei trebuie să fie una dintre cele mai timpurii cărţi referitoare la Isus şi adevăratul mijloc de a înţelege cine este El.

Unde se află „Q”?

Se cuvin lămurite, aici, două aspecte majore. Întâi de toate, nimeni n-a ajuns vreodată să vadă acest manuscris „Q”. El rămâne o simplă presupoziţie a cercetătorilor. N-a fost dezgropat niciun sul „Q” de sub nisipurile Egiptului… şi de niciunde altundeva.

Documentul „Q” a rămas, până astăzi, nedescoperit.

Dacă tot am adus vorba despre Egipt, să ne imaginăm o clipă monumentalitatea marilor piramide construite cu 4.500 de ani în urmă. Să zicem că ne-ar veni ideea să o întoarcem pe una dintre ele cu vârful în jos, sprijinindu-i colosala masă pe o biată lespede. Fără îndoială că s-ar nărui numaidecât sub propria-i greutate. Acelaşi lucru se petrece când ni se propune să credem în documentul „Q” şi în Evanghelia lui Toma. Întreg edificiul, vechi de două mii de ani, al credinţei creştine a fost întors cu susul în jos, pretinzându-se că are să-şi menţină precarul echilibru în temeiul unui document ipotetic a cărui existenţă n-a fost nicicând confirmată!

În al doilea rând, eventuala mărturie a documentului „Q” n-ar folosi, oricum, la nimic. Suprapunerea textelor din Matei şi Luca are o explicaţie cât se poate de simplă: scriindu-şi Evanghelia, Luca a preluat din Evanghelia lui Matei unele fragmente redactate de acesta ca martor nemijlocit al anumitor evenimente.

Cui îi aparţine întâietatea?

Niciun alt sul excavat o dată cu Evanghelia lui Toma n-a fost datat atât de timpuriu. Se pare că

n-a fost cu putinţă; altminteri vreunul dintre cercetătorii taberei gnostice ar fi ştiut să profite de ocazie. Argumentul timpuriu al unui Isus „gnostic" stă în picioare sau cade în măsura în care se confirmă autenticitatea Evangheliei lui Toma. Toate cărţile Noului Testament pot fi, în mod plauzibil, datate anterior anului 70 d.Hr.[65] Cea mai timpurie datare probabilă a sulurilor de la Nag Hammadi se poate face undeva în jurul anului 150 d.Hr. Sau mai târziu, într-o perioadă când gnosticismul, ca sistem, începea să se impună. Aceeaşi datare este recunoscută în cazul Evangheliei lui Filip, unde Isus apare sărutând-o pe Maria Magdalena, precum şi cu referire la Evanghelia Mariei, unde se afirmă rolul de căpătâi pe care l-ar fi avut Maria Magdalena. *Codul lui da Vinci* se inspiră, privitor la mitul Sfântului Graal, în parte şi din aceste două evanghelii, afirmând că aceste scrieri sunt, la rândul lor, anterioare Evangheliilor din alcătuirea Noului Testament de astăzi.

EVANGHELIILE GNOSTICE

În decembrie, 1945, lângă oraşul egiptean Nag Hammadi, un ţăran a dat peste mai multe suluri şi texte vechi. Textele, datate în secolul IV, conţin

---

[65] Vezi John A.T. Robinson, *Redating the New Testament* (Philadelphia: Westminster John Knox, 1976).

poeme, mituri, idei mistice şi ceea ce savanţii numesc „evangheliile secrete”.
Aceste evanghelii secrete includ:
Evanghelia lui Toma
Evanghelia lui Filip
Evanghelia adevărului
Evanghelia către Egipteni
Apocalipsa după Petru
Apocalipsa după Pavel
Epistola lui Petru către Filip
Tunetul: Desăvârşirea Minţii
Mărturia adevărului
În *Mărturia adevărului* citim scena din Grădina Raiului văzută din perspectiva şarpelui. Dumnezeu se dovedeşte a fi un bărbat gelos şi furios, în timp ce şarpele reprezintă vocea înţelepciunii divine.

Am vorbit, în capitolul precedent, despre Marcion, cu „răgetul său de şoarece”. „Ronţăind” Evangheliile biblice şi-a făcut, involuntar, un deserviciu întrucât avea să infirme, astfel, şi datele timpurii ale textelor gnostice. Însuşi Noul Testament dezvăluie faptul că au să apară „învăţătorii mincinoşi”, de orientare precumpănitor gnostică. [66] Forme relative de

[66] Vezi Coloseni 2:16–19; 1 Timotei 4:1; Fapte 20:29–30; 2 Petru 2:1; 1 Ioan 2:18–19.

gnosticism se făceau deja cunoscute la vremea când apostolul Petru scria despre „basmele meşteşugit alcătuite” (2 Petru 1:16 şi urm.) menite să pună în primejdie credinţa creştină în revelaţia divină istorică.

Istoricii îl includ pe Marcion în categoria „protognosticilor” dat fiind că sistemul său nu era nici pe departe atât de complex pe cât aveau să fie cele din secolul al II-lea care au dat naştere genului de literatură descoperită la Nag Hammadi.

Asemenea cărţi se găseau anevoie pe vremea lui Marcion. Acesta n-a făcut nicio trimitere la Evanghelia adevărului şi pare straniu să nu fi citat Evanghelia lui Toma dacă ar fi să admitem că aceasta a fost evanghelia originară. Marcion şi-ar fi putut întemeia întreg raţionamentul pe această aşa-zisă învăţătură autentică a lui Isus, întrucât s-ar fi dovedit în deplină concordanţă cu modul său de gândire.

Este cu neputinţă să se fi dezvoltat concomitent două versiuni ale creştinismului, după cum susţine *Codul lui da Vinci.* La început, a fost mesajul creştin al lui Isus şi al apostolilor Săi, adeverit prin intermediul unui corpus de texte scrise universal acceptate de credincioşii primei generaţii. Avea să se ivească, mai târziu, mesajul reacţionar al ereziei gnostice, atestat prin propria sa culegere de texte.

Găina creştină – dacă ni se îngăduie o formulare plastică – a fost, aşadar, înaintea oului gnostic.

Gnosticul este, totodată, liber să nu se supună legilor, întrucât nepriceputul de Iahve este cel care le-a izvodit.

Ce învăţături conţin manuscrisele?

Creştinismul originar manifesta un mod cu totul aparte de înţelegere a adevărului religios pornind de la două repere esenţiale:

1. Mai întâi, mărturia de la faţa locului cu referire la excepţionala intervenţie a lui Dumnezeu în treburile omeneşti prin intermediul celor aleşi pe cale divină pentru misiune. De exemplu, apostolul Petru susţine că a văzut cu ochii săi trupeşti mărirea dumnezeiască a lui Isus, Fiul lui Dumnezeu, în momentul „schimbării la faţă" (2 Petru 1:16), când hainele i s-au făcut albe ca lumina (vezi, de asemenea, Matei 17:1–8; Marcu 9:2–8; Luca 9:28–36).
2. La această relatare de la faţa locului a fost adăugată mărturia scrierilor inspirate aflate în Scriptura Vechiului Testament. Petru a scris: „Şi [acum] avem cuvântul proorociei [Vechiul Testament] făcut şi mai tare" (2 Petru 1:19).

Mitul gnostic

Miturile sunt istorisiri umane menite să releve asupra naturii spirituale a lumii. În acest sens, autorii evangheliilor gnostice s-au arătat interesaţi de o spiritualitate anistorică întrucât, potrivit gnosticilor, experienţa spirituală constituie izvorul adevărului religios. Marcion, spre exemplu, propovăduia un „Dumnezeu străin", superior Dumnezeului zugrăvit în Vechiul Testament. Să ne întrebăm, însă: cât de străină este, mai curând, această spiritualitate celei pe care ne-o propune Biblia?

Spaţiul rezervat acestei cărţi nu permite o aprofundare a discuţiei pe marginea subiectului, însă ajunge, deocamdată, să spunem că fie şi numai conţinutul acestor „evanghelii" secrete, presupus întemeietoare, pare de-a dreptul neverosimil. În ciuda anumitor „diferenţe" şi contradicţii între „evangheliile secrete", acestea împărtăşesc aceeaşi orientare. Culegerea de cărţi se instituie în mod suspect cu autoritatea unui canon gnostic din care au fost voit lăsate la o parte orice elemente de natură biblic-creştină. După cum se pare, episcopii creştini avizi de putere n-au fost singurii hotărâţi să adopte o politică de discriminare împotriva concepţiilor aşa-zis intolerabile.

Cea mai izbitoare trăsătură comună a celor cincizeci şi două de texte găsite la Nag Hammadi o

constituie refuzul de a acorda vreo valoare relatării creaţiei din Geneza. Textele gnostice îl iau constant în răspăr pe Dumnezeul Creator ca pe un smintit orb.

Iahve este întâiul şi cel mai influent între tiranii patriarhali. El este omologul „ceresc" al tuturor masculilor plini de sine care îşi închipuie că ştiu totul doar pentru că sunt bărbaţi.

Sunt texte scrise în dispreţul tuturor făpturilor create şi, mai cu seamă, al deosebirilor sexuale, al căsătoriei şi al maternităţii.

Sunt texte scrise în dispreţul tuturor făpturilor create şi, mai cu seamă, al deosebirilor sexuale, al căsătoriei şi al maternităţii. Adevăratul credincios trebuie să se emancipeze de sub aceste constrângeri pământeşti. Gnosticul este, totodată, liber să nu se supună legilor, întrucât nepriceputul de Iahve este cel care le-a izvodit. Potrivit acestei viziuni, păcatul nu mai există, căderea din Geneza 3 devine sinonimă *eliberării,* iar şarpele edenic grăieşte vorbe de înţelepciune. Ipostaza gnostică a lui Isus aduce un mesaj similar – izbăvirea nu atât de păcate, cât de ignoranţă. Noi nu ştim cine suntem cu adevărat. Prin el, ajungem la *gnosis:* cunoaşterea. Iar ceea ce trebuie să cunoaştem este faptul că suntem divini.

„Cel mai recent păgânism”

Să reprezinte acest mod de gândire o formă pur şi simplu alternativă a unui creştinism valid, care ar fi fost, însă, în mod deliberat suprimată de bigoţii obtuzi şi obsedaţi de putere din secolul al IV-lea? Duncan Greenlees deţine, iată, răspunsul la această întrebare. Greenlees este un gnostic modern de tradiţie teosofică / ocultă nicidecum dispus să fie asociat în vreun fel cu creştinismul. Evaluarea pe care o face gnosticismului oferă o soluţie pe cât de obiectivă, pe atât de surprinzătoare:

> Gnosticismul este un sistem de cunoaştere empirică directă a lui Dumnezeu... Sufletul şi universul;... în primele secole ale acestei ere, în sânul unui creştinism aflat în dezvoltare, a îmbrăcat forma credinţei creştine, respingând, în acelaşi timp, convingerile cele mai definitorii ale acesteia. De aceea, formulările gnosticismului sunt în general creştine, în vreme ce *spiritul său aparţine celui mai recent păgânism din Vest* [s.n.].[67]

De unde irezistibila ispită a gnosticismului?

Întrucât aceste antice manuscrise gnostice se pronunţă atât de vehement împotriva Bibliei, ele

---

[67] Duncan Greenlees, *The Gospel of the Gnostics* (Madras, India: The Theosophical Publishing House, 1958), vii.

nu pot sugera, după cum confirmă Greenlees, o versiune alternativă creştinismului originar. *Codul lui da Vinci* ambiguizează acest fapt, însă o analiză riguroasă scoate în evidenţă două sisteme de gândire religioasă contradictorii – distingându-se prin ipostazele specifice ale celor doi „Dumnezei" antagonici văzuţi de Marcion. Acesta, cel puţin, a fost onest: logica lui a urmat principiul non-contradicţiei – ori... / ori... Dacă unul este adevărat, celălalt este cu necesitate fals; două enunţuri contradictorii nu pot fi adevărate în acelaşi timp.

Cât de obiectivă este metoda de cercetare a unui personaj ficţional precum Langdon ori a unei cât se poate de reale Pagels? Cât substrat religios implică aceste demersuri? Să slujească oare aceste texte – manuscrisele antice, romanul modern despre care vorbim şi studiile academice pro-gnostice contemporane – unei adeziuni religioase care depăşeşte cu mult limitele simplei cercetări dedicate adevărului istoric?

Cartea lui Brown este, după cum se spune, „picătura care umple paharul". O dată cu apariţia *Codului lui da Vinci,* cărţi de aceeaşi factură, precum este cea a lui Pagels pe marginea vechilor texte gnostice, îşi epuizează tirajul înainte ca editurile să poată tipări unul nou – din motive, însă, mult mai profunde decât succesul unui roman de acţiune.

Aceste scrieri gnostice au reapărut într-o

perioadă de disoluţie a mentalităţii patriarhale, a rigorii doctrinare, a canoanelor, a confesiunilor, a moralităţii sexuale clar definite, a instituţiilor ecleziastice şi, în general, a autorităţii. Ce se prevede în locul acestora? Explorarea personală a adevărului spiritual, diversitatea, egalitarismul şi emanciparea sexuală. Iar posibilitatea de a aduce în sprijinul cadrului spiritual pe care îl promovează noua eră o serie de vechi manuscrise „creştine" reprezintă, din punctul de vedere al multor postmoderni, un vis devenit realitate.

La răscruce de lumi

Pe cale să descifrăm *Codul lui da Vinci,* putem circumscrie, acum, realul motiv al enormei sale popularităţi. Succesul cărţii se datorează modului, ce-i drept, captivant în care exprimă noua şi emancipata concepţie religioasă de natură să producă seisme în Occident.

Generaţia anilor '60 avea să se ridice împotriva tuturor constrângerilor sexuale „represive" şi să-şi îndrepte privirile spre răsărit, căutându-şi la Katmandu reperul spiritual. S-au întors, apoi, cu vestea cea bună: poţi rămâne într-un orizont spiritual fără a renunţa, pe de altă parte, la cele mai felurite activităţi sexuale.

Contravaloarea biletului de avion se poate, acum, foarte bine economisi. Nu e nevoie să refacem pelerinajul *beatleşilor* în Orient. Întreg

Orientul, cu tot bagajul său de guru, spiritualităţi şi yoga, s-a mutat în apus, creându-l pe „noul” creştin, sinteză a ceea ce au mai bun cele două lumi.

Petru, Pavel şi Ioan au prevenit Biserica timpurie în legătură cu miturile amăgitoare în veşminte „creştine”.

Codul lui da Vinci se vrea, printre altele, o eficientă unealtă de propagandă religioasă. Cu prilejul unui interviu acordat postului ABC în cadrul emisiunii *20/20,* Dan Brown vorbea despre „convertirea” sa la un nou mod de a concepe originile creştinismului. Afirma, totodată, că îşi asumă misiunea de a răspândi acest mesaj religios la nivelul întregii culturi tradiţionale a Americii.

Pe cu totul alt plan, Elaine Pagels socoteşte că îi revine aceeaşi misiune. Fostă creştină evanghelică, Pagels spune astăzi că este „de-a dreptul încântată” să o cunoască pe conducătoarea bisericii gnostice din Palo Alto, California.[68] într-o intervenţie la postul naţional de radio, a recunoscut că o fascinează textele gnostice, mai cu seamă *Tunetul: Desăvârşirea minţii,* unde se înalţă laude unei personificări feminine a divinului

[68] Pagels, *The Gnostic Gospels,* 63.

care se identifică pe sine cu Isis, zeiţa egipteană.

Adoptând un stil narativ specific, atotcuprinzător, *Tunetul* arată: „Eu sunt desfrânata şi sfânta... soţia şi fecioara... cunoaşterea şi neştiinţa... mireasa şi mirele... buna-cuviinţă şi neruşinarea."[69] Pagels şi-a găsit recent un cămin spiritual în Biserica Odihnei Cereşti din New York, organizaţie condusă de o „femeie-preot", unde a găsit mediul propice pentru a se lepăda de gândirea potrivit căreia a fi creştin este „totuna cu a accepta un set de credinţe" asemenea Crezului Apostolic. O altă preocupare a lui Pagels o reprezintă interferenţele dintre creştinism şi budism.[70]

O misiune religioasă similară îşi asumă şi anumiţi cercetători ai Seminarului Isus care s-au străduit şi au izbutit să se elibereze de sub povara ortodoxiei biblice.

Profetul Isaia s-a simţit îndemnat să-l avertizeze pe Israel cu privire la ispita de a face apropieri între credinţa biblică şi alte religii. Petru, Pavel şi Ioan au prevenit Biserica timpurie în legătură cu miturile amăgitoare în veşminte „creştine". Iar astăzi, Biserica trebuie să-i facă atenţi pe creştini la noile (şi atât de vechile) mituri „meşteşugite" referitoare la natura lumii.

---

69 *Thunder, Perfect Mind* 13:16–21.

70 Vezi Elaine Pagels, *Beyond Belief: The Secret Gospel of Thomas* (New York: Random House, 2003).

Orice mit veritabil este meşteşugit alcătuit, ca să împrumutăm expresia apostolului Petru. Nimic nu e simplu. Se impune, aşadar, să abordăm cu luciditate această dezbatere în jurul adevărului. Biblia ne dezvăluie cum nu se poate mai limpede în ce constă uriaşa diferenţă dintre următoarele două forme de cunoaştere religioasă:

- *Revelaţia,* inspirată de Domnul transcendent, Creatorul şi Izbăvitorul cerurilor şi al pământului, pe de o parte, şi
- *Miturile,* pe de alta, de provenienţă noninspirată, umană sau culturală.

Mitul reciclat al gnosticismului, ca reper contemporan al aspiraţiilor spirituale, aneantizează încă o dimensiune esenţială a Arcului Divin.

Capitolul 8

Să fie, oare, adevărat că sexul este „un act mistic, spiritual... [în care se poate regăsi] acea scânteie de divinitate pe care bărbatul o poate atinge numai prin uniunea cu sacrul feminin”? (330)

Să fie, oare, adevărat că „ritualul Hieros Gamos

[mariajul sacru] nu e o perversiune... [ci] o ceremonie profund sacrosantă" săvârşită de Biserica timpurie? (329)

Să fie, oare, adevărat că androginia (contopirea caracterului masculin şi al celui feminin într-o singură persoană) reprezintă un ideal îndreptăţit al spiritualităţii creştine?

Să fie, oare, adevărat că orice formă de spiritualitate este pe deplin acceptabilă, aşa precum deseori pare să sugereze *Codul lui da Vinci*?

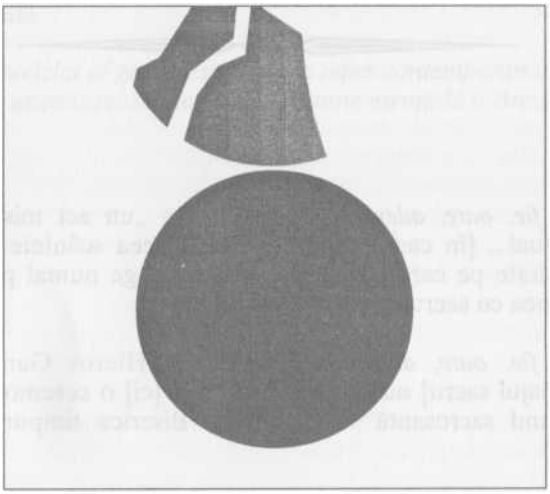

Trufaşa propunere a unei spiritualităţi telurice din *Codul lui da Vinci* aneantizează încă o porţiune a Arcului Divin.

Cunoaşterea secretă

Moştenirea noastră antică şi însăşi fiziologia corpului uman ne sugerează că sexul e un lucru perfect natural – o cale spre împlinirea spirituală – şi totuşi religia modernă îl blamează, considerându-l ruşinos, şi ne învaţă să ne înăbuşim dorinţele sexuale ca fiind porniri diavoleşti. (330)

Carrie nu era din cale afară de pasionată, ca să nu spunem mai mult, de cursul de Biologie 101. Îşi amânase acest curs obligatoriu până în ultimul an, sperând că între timp această cerinţă se va schimba. Nu se schimbase, iar acum strângea din dinţi şi făcea cât mai puţin efort pentru a putea trece acest examen.

Ca şi cum n-ar fi fost de ajuns, partenera ei de laborator fusese nevoită să mute pe marţi seara proiectul la care lucrau împreună – exact când grupul de dezbatere pe tema *Codul lui da Vinci,* din care făcea parte Carrie, urma să se întâlnească. Jen, colega ei de cameră, promisese o surpriză pentru seara asta, iar Carrie trebuia să termine grabnic ora de laborator ca să poată ajunge măcar la jumătatea întâlnirii.

„Mă surprinzi, Carrie", exclamă partenera ei de laborator, Becka. „Pari mult mai preocupată ca de obicei. Ştiu că urăşti cursul de Bio, dar poţi să arăţi

măcar puţin interes, cât să putem termina?” Proiectul din seara respectivă avea ca temă de studiu musculiţele de oţet, separarea masculilor de femele.

„Scuză-mă. Becka. Trebuia să fiu în altă parte acum şi mi-e gândul acolo.”

„Chef mare, ai? Marţea?”

„Nu, nu chef. Îmi pare rău – voi încerca să mă concentrez.”

Îşi lipi din nou ochii de microscop şi mişcă lamela, numărând cu voce tare. Continuă astfel trei lamele la rând, apoi îi ceru Beckăi să preia ea numărătoarea. „Îmi dă dureri de cap”, spuse Carrie.

„Sincer, Carrie – îmi place de tine şi aşa mai departe, însă nu-mi eşti de niciun folos în seara asta. De ce nu te duci tu la cheful tău şi să mă laşi pe mine să fac ce-i de făcut?” Becka era în anul al doilea pregătitor pentru facultatea de medicină şi îi plăcea biologia tot atât de mult pe cât o detesta Carrie.

Carrie nu încercă să o corecteze pe colega ei privitor la chef. „Mulţumesc, Becka. Voi încerca să mă revanşez faţă de tine.” Îşi îngrămădi cărţile în rucsac şi porni în grabă către dormitor. Apropiindu-se de camera ei, auzi nişte sunete care semănau cu nişte cântece. Nu, nu cântece. Erau mai degrabă incantaţii.

Carrie deschise uşa, urmând să aibă parte de o adevărată surpriză.

Cu toate că luminile erau stinse, o sursă nevăzută împrăştia umbre pe pereţi. Erau nouă femei – nu, opt femei şi Jay – aşezate în cerc, cu faţa spre interior. Carrie intră în cameră şi închise încet uşa în urma ei. Jen vorbea.

„Marea Zeiţă este prezentă între noi, în această seară. În persoană, pământească, tangibilă, reală. Este materială. Se află în mijlocul nostru sub forma trupurilor noastre. Îi invocăm numele."

Celelalte femei din cerc rosteau nume pe rând.

„Isis!"

„Tara!"

„Eva!"

„Asera!"

„Maria!"

Jen îşi cuprinsese mijlocul cu mâinile. Ridică vocea: „Sacrul feminin locuieşte în mine. Locuieşte în pântecele meu, în fiinţa mea cea mai intimă."

Carrie observă că în centrul cercului ardea o lumânare. În lumina ei văzu cum Jen îşi ridică tricoul cât să-şi dezvelească un fel de semn pe burtă.

„Cercul este semnul sacrului feminin. Completitudine. Desăvârşire. Stăm într-un cerc pentru a o slăvi pe aceea care este sacră, aceea care trăieşte înlăuntrul nostru. Noi suntem cercul. Desenaţi cercul sacru pe pântecele vostru." Fiecare dintre participanţi se folosiră, pe rând, de o carioca pentru a-şi desena un cerc în jurul ombilicului.

Apoi, Jen îşi ridică mâinile deasupra capului şi începu o incantaţie: „Maria! Madonna! Eva! Isis! Îţi invocăm numele. Eşti binevenită înăuntrul nostru. Te primim în plenitudinea ta ca să ne umpli, să ne împlineşti. Noi suntem sacrul feminin!" Începu să danseze lent, într-un cerc tot mai larg. Ceilalţi i se alăturară, legănându-se, dansând, invocând numele sacrului feminin, iar şi iar. Jen deschise ochii şi o văzu pe Carrie stând lângă uşă. Când Jen îşi întinse mâna înspre Carrie şi începu să se îndrepte spre ea, aceasta se întoarse, căutând uşa, pe bâjbâite. O deschise şi o luă la goană pe hol, în jos pe scări şi apoi afară. Era deja aproape de cantină când îşi dădu seama că plouă.

(Peter): Citind *Codul lui da Vinci,* mi-am reamintit de săptămâna pe care am petrecut-o în Parlamentul Religiilor Lumii, la Chicago, în 1993. Opt mii de delegaţi se aflau acolo, reprezentând 125 de diferite religii. Am cântat „Sprijin braţele veşniciei", fără, însă, ca acest cântec să arate ale cui sunt braţele. Mi-am vârât capul în întunericul din „camera pentru meditaţie" şi am stat puţin să ascult sunetele stranii ale unor incantaţii.

M-am grăbit spre ieşire când conducătorii „seminarului" Frăţiei lui Isis au anunţat că urmau să intre în „a doua cameră". Prima cameră fusese suficientă pentru mine. Aici, asistenţa se tânguia, ca posedată, proslăvind-o în extaz pe Zeiţă. Singura spiritualitate pe care nu am întâlnit-o de-a lungul întregii săptămâni a fost cea a

creştinismului biblic.

Să fie, oare, adevărat că sexul este „un act mistic, spiritual... [în care se poate regăsi] acea scânteie de divinitate pe care bărbatul o poate atinge numai prin uniunea cu sacrul feminin”? (330)

Să fie, oare, adevărat că „ritualul Hieros Gamos [mariajul sacru] nu e o perversiune... [ci] o ceremonie profund sacrosantă” săvârşită de Biserica timpurie? (329)

Să fie, oare, adevărat că androginia (contopirea caracterului masculin şi al celui feminin într-o singură persoană) reprezintă un ideal îndreptăţit al spiritualităţii creştine?

Să fie, oare, adevărat că orice formă de spiritualitate este pe deplin acceptabilă, aşa precum deseori pare să sugereze *Codul lui da Vinci*?

„Ceremonia Sacrosantă”

Una dintre cele mai impresionante scene din *Codul lui da Vinci* se petrece, undeva la începutul primăverii, într-o Normandie bătută de vânturi. Sophie Neveu îl descoperă pe bunicul ei, Jacques Sauniere, luând parte la un ritual sexual secret care se desfăşura în subsolul casei acestuia de la ţară, unde un grup de adoratori mascaţi contemplă, cu legănări înainte şi înapoi ale trupurilor, ceremonia. Bărbaţii sunt înveşmântaţi

în negru, iar femeile în alb. Robert Langdon avea să-i explice, mai târziu, tulburatei Sophie că fusese martora unui ritual *Hieros Gamos,* „mariajul sacru", şi că acesta „nu avea legătură cu sexul, ci cu spiritualitatea... [acesta nefiind] o perversiune... [ci] o ceremonie profund sacrosantă" (329).

Scena cuprinde singura descriere mai detaliată a unei experienţe religioase din tot cuprinsul romanului. Astfel ilustrează Brown „sacrul feminin".

Termenul *sacru* semnifică „aparte" sau „sfânt"; *feminin,* în acest context, reprezintă „spiritualitatea zeiţei", asupra căreia ne vom opri pe parcursul capitolului următor. *Codul lui da Vinci* explică motivul pentru care ritul mariajului sacru a avut parte de o soartă vitregă: „Credincioşii care înainte simţeau nevoia comuniunii cu corespondentul lor feminin pentru a deveni una cu Dumnezeu îşi reprimau acum impulsurile sexuale fireşti şi se considerau lucrarea diavolului" (139), interzis fiind din pricina modului obtuz al Bisericii de a percepe lucrurile.

Feminin, în acest context, reprezintă „spiritualitatea zeiţei".

Evanghelia gnostică a lui Filip (de la care porneşte *Codul lui da Vinci* atunci când afirmă că

Isus şi Maria Magdalena s-ar fi sărutat pe buze) scoate în evidenţă spiritualitatea „mariajului sacru”. Cercetând, la rândul nostru, Evanghelia lui Filip, suntem de acord cu afirmaţia lui Brown potrivit căreia „toate... ritualurile secrete menţionate în această carte [*Codul lui da Vinci*] sunt reale” (9). Cel puţin în acest caz.

„Odaia nupţială” din Evanghelia lui Filip era rezervată iniţierii secrete şi intime a „bărbaţilor liberi şi a fecioarelor” care purtau veşminte de „lumină curată” (un eufemism, probabil, pentru goliciunea spirituală şi trupească).[71] Conform unui bun cunoscător al gnosticismului din secolul al II-lea precum Irineu, ceremonia săvârşită în odaia nupţială era însoţită totodată de anumite incantaţii.[72] Învăţătorii creştini timpurii care fuseseră martori nemijlociţi ai acestei activităţi aveau să o numească „împerechere promiscuă”.[73] Şi aici, *Codul lui da Vinci* descrie cu exactitate o spiritualitate consemnată de istorie care s-a pretins a fi autentic creştină. Misterele păgâne noncreştine implicau, la rândul lor, rituri de iniţiere. Un ritual de această factură are loc în subsolul casei lui Jacques Sauniere, care „nu fusese creştin” (153). Cu toate acestea, Sauniere este unul dintre modelele de spiritualitate ale

---

71 Evanghelia lui Filip 70:5–10, cf. Evanghelia lui Toma 37.
72 Irineu, *Împotriva ereziilor* 1:21:3.
73 Epifanie, ibid., 24.3:2.

romanului.

Obiectivul ritualului este acela de a ajunge, prin orgasmul uniunii sexuale cu o femeie, la împlinirea spirituală şi la gnoză, respectiv cunoaşterea secretă a divinului (308). *Codul lui da Vinci* nu ne spune, însă, cum poate dobândi femeia această cunoaştere, întrucât ea nu este decât un „potir" în cadrul ritului (255), pe când bărbatul, pe fundalul incantaţiilor, „putea atinge un moment de orgasm în care mintea i se golea de orice gând şi atunci putea să-l vadă pe Dumnezeu" (328). Nu vorbim, aici, despre un cămin fericit şi, astfel, despre relaţia familială în care sexul se vrea un mijloc de procreare. „Mariajul" lui Isus cu Maria Magdalena, în acest context, ar fi tocmai de o atare factură – o uniune, nicidecum familială, ci fizică de natură să înlesnească extaza spirituală. O asemenea definiţie a uniunii comportă, vom vedea, implicaţii cutremurătoare.

Un Isus aşa cum nu l-am cunoscut niciodată?

O dată ce bărbaţii dobândesc cunoaştere spirituală prin mijlocirea orgasmului ritual în relaţia sexuală cu femeia, se presupune, aşadar, că Isus, în ipostaza Sa exclusiv umană pe care o zugrăvesc textele gnostice, a ajuns să-l cunoască pe Dumnezeu asemeni tuturor celorlalţi masculi – atunci când mintea i s-a golit de orice gând în momentul orgasmului. Dacă aşa au stat lucrurile,

înseamnă că ne-am înşelat amarnic în privinţa celui care a întemeiat creştinismul. Înseamnă că n-a fost decât o versiune de secol întâi a capilor unor pseudoculte de astăzi care profită de femeile din jur pretinzând că săvârşesc un act spiritual.

Hipioţii ar fi fost, probabil, bucuroşi să-l adopte pe acest Isus ca model în sprijinul ideii de sex liber, extraconjugal. Ar fi, nu-i aşa, un model cu mare trecere în rândurile unei asociaţii clocotind de testosteron precum MFC (masculii feroce din campus) în condiţiile unor campanii publicitare organizate, spre exemplu, de organizaţii precum Părtăşia Sexuală Universitară ori Cruciada Punctului Culminant. Studenţii ar ajunge, astfel, să înţeleagă, în virtutea lămuririlor profesorale ale vreunui Robert Langdon, că sexul este „un act mistic, spiritual... [în care se poate regăsi] acea scânteie de divinitate pe care bărbatul o poate atinge numai prin uniunea cu sacrul feminin" (330). Fie-ne iertată amara ironie... dar nu încercăm decât să punem în lumină motivaţia îndoielnică a acestei variante de aşa-zisă spiritualitate.

Rămâne *Codul lui da Vinci* un simplu roman „istoric" mai mult sau mai puţin interesant sau putem bănui că demersul de cercetare al tuturor acestor practici antice slujeşte, în fapt, unui obiectiv raportat la contemporaneitate? În ce ne priveşte, răspunsul este evident. Romanul aduce argumente în sprijinul unei străvechi forme de

spiritualitate pe care secolul XXI caută să o recupereze.

Asistăm la ivirea unui nou curent de misticism [chiar şi] în interiorul creştinismului.

(Peter): Cu un deceniu în urmă, am scris o carte (*The Gnostic Empire Strikes Back*[74] [75]), în care trasam paralele între gnosticism şi spiritualitatea New Age.

Termenul de „New Age" s-a demonetizat, însă tipul de spiritualitate pe care acesta o desemna a intrat numaidecât în topurile religioase pe primul loc – graţie unor cărţi de genul Codului lui da Vinci.

Cineva spunea: „Nu avem de a face cu grupuri religioase marginale... ci cu un efort amplu susţinut de a influenţa şi de a impune o nouă organizare a societăţii... «o nouă lume ce creşte din sâmburele celei vechi»"[76]. Pământul se cutremură sub tălpile noastre. Aşa cum afirma un autor

---

74 *Imperiul gnostic contraatacă* (engl., în original) (n. tr.).

75 Peter Jones, *The Gnostic Empire Strikes Back: An Old Heresy for the New Age* (Philipsburg, NJ: P&R, 1992).

76 George Trevelyan, A Vision of the Aquarian Age (Walpole, NH: Stilipoint Publishing, 1984), 161, citat în Ray Yungen, A Time of Departing: How a Universal Spirituality Is Changing the Face of Changing the Face of Christianity (Silverton, OR: Light House Trails, 2002), 24. Ni se oferă, aici, o cât se poate de utilă introducere în tematica Noii Spiritualităţi. Cea mai relevantă lucrare de până acum în acest sens este cea a lui James A. Herrick, The Making of the New Spirituality: The Eclipse of the Western Religious Tradition (Downers Grove, IL: Intervarsity Press, 2003).

romano-catolic: „Asistăm la o revoluţie spirituală de o inimaginabilă magnitudine în întreaga lume… ivirea unui nou curent de misticism [chiar şi] în interiorul creştinismului.”[77]

Dar de ce se întâmplă acest lucru? Lăsând deoparte cinica bănuială la adresa motivaţiei… se întâmplă fiindcă oamenii tânjesc cu adevărat după o primenire spirituală!

Mantra Postcreştină

Anunţându-şi prezenţa într-un chat room [78] dedicat romanului Codul lui da Vinci, un pastor tradiţional spunea: „Am auzit că religia este vasul, însă spiritualitatea este nectarul sfânt care îl umple. Nectarul este cel care dă viaţă trăirii religioase.” Pentru Jacques Sauniere, prefacerea interioară are loc în condiţiile unui delir spiritual. Mintea se goleşte de orice gând, iar controlul este preluat de senzaţii. Este ceea ce am numi, astăzi, „stare modificată de conştienţă”. Orgasmul şi incantaţia sunt cele care facilitează, printre altele, experienţa extatică, iraţională. Se recunosc şi alte mijloace. Generaţia hippie, de exemplu, „călătorea” prin intermediul drogurilor, modalitate specifică deopotrivă gnosticilor antici şi, în multe

---

[77] William Johnson, Letters to Contemplatives (New York: Orbis Books, 1991); citat în Yungen, ibid., 29.

[78] Conform terminologiei www, pagină de dialog în timp real (engl., în original) (n. tr.).

cazuri, ritualurilor amerindiene. Alte metode presupun percuţia, fie că e vorba despre tobe, beţe, clopote sau gonguri, dansul ritmic, tehnicile de respiraţie şi meditaţia profundă.

Un propovăduitor New Age contemporan afirmă: „Vrăjmaşul meditaţiei este însăşi gândirea."

Nu sunt puţini dintre aceia care pun, astăzi, un semn de egalitate între această experienţă şi starea „spirituală". O anume disciplină academică, cunoscută sub denumirea de „psihologie transpersonală", şi-a asumat sarcina de a studia şi promova aceste „tehnologii ale sacrului" în calitatea lor de curent salutar al viitorului nostru spiritual şi de singură nădejde a planetei.[79] După cum se pare, din ce în ce mai mulţi contemporani ai noştri resimt îndemnul care i-a motivat, în secolul al II-lea, şi pe gnosticii „creştini". Cultura noastră postcreştină redescoperă spiritualitatea antică. Nu e de mirare că tot mai numeroşi postmoderni, chiar şi în cadrul Bisericii, insistă ca ideea creştină să se adapteze acestui model. La urma urmei, nu ne-am dat încă seama că o asemenea experienţă le este comună tuturor religiilor? După cum afirma autorul unei lucrări

[79] Vezi Stantislav Grof, Future of Psychology: Lessons from Modern Consciousness Research (New York: State University of New York Press, 2000), 5, pentru o listă a tehnicilor consacrate.

referitoare la Isus: „Isus nu va deveni o figură de anvergură naţională [în America] atâta vreme cât nu va putea fi disociat de creştinism.”[80] Şi în ce constă ispititoarea făgăduinţă? O dată conştientizat acest adevăr, unitatea globală spirituală va deveni, în sfârşit, realizabilă.

CINA CEA DE TAINĂ

Leonardo da Vinci şi-a desăvârşit marea capodoperă, Cina cea de taină, în 1498. Fresca a început să se deterioreze aproape imediat după aceea. A fost repictată şi restaurată de cel puţin şapte ori de la da Vinci până azi. Mulţi o consideră ca o încununare a operei lui da Vinci, reunind tot ceea ce învăţase el de-a lungul anilor în domeniul sculpturii, al luminii, al nuanţei şi al anatomiei umane. Rezultatul este o pictură despre Hristos şi discipolii Săi, ale căror stări de spirit sunt zugrăvite într-o manieră nemaiîntâlnită la nici un artist de dinaintea lui. Da Vinci realizase nenumărate desene complexe ale fiecărei figuri şi făcuse notaţii amănunţite în caietul său de însemnări despre poziţia şi gestica fiecărui discipol. („Altul vorbeşte la urechea celui de alături, iar celălalt, care îl ascultă, este întors

[80] Stephen Prothero, American Jesus: How the Son of God Became a National Icon (New York: Farrar, Straus and Giroux, 2004), recenzat de Justin Pope, Associated Press (12 februarie 2004).

spre el, aplecându-şi urechea şi ţinând un cuţit într-o mână, iar în cealaltă o jumătate de felie de pâine tăiată.")[81]

Întâiul ţel al extazului spiritual este abolirea raţiunii, o stare la care aspiră meditaţia hindusă şi cea budistă, deseori prin repetarea unei „mantre". Termenul mantra provine din două cuvinte sanscrite, man („a gândi") şi tra („a se elibera"). Într-o traducere aproximativă: „Cel mai bine îţi merge atunci când nu gândeşti." Iată o scuză bună pentru copiii care nu prea au chef să-şi facă temele.

Hinduismul, aşa-numita cale spre experienţa mistică, cere să ne eliberăm de sub constrângerile intelectului ori să ne „ucidem gândurile".[82] Un propovăduitor New Age contemporan afirmă: „Vrăjmaşul meditaţiei este însăşi gândirea."[83] Gnosticii antici promovau aceeaşi învăţătură. Unul dintre manuscrisele gnostice îndeamnă la „pătrunderea pe tărâmul tăcerii, acolo unde nici rostirea, nici înţelegerea nu sunt de trebuinţă."[84] Într-un alt document gnostic, Isus le porunceşte

---

[81] Leonardo da Vinci, Leonardo on Art and the Artist (Mineola, NY: Dover, 2002), 68.

[82] „From the New Physics of Hinduism", karma2grace.org, http://www.karma2grace.org/articles.htm.

[83] Barry Long, Meditation: A Foundation Course (Mullumbimby, AUS: Barry Long Books, 1996), 13.

[84] Tratatul tripartit 124.21 şi urm.

ucenicilor Săi: „Fiţi plini de Duh, dar dezbăraţi de raţiune ori intelect (logos).”[85]

Pentru ce această evadare dintre cadrele raţiunii? Răspunsul e simplu: pentru a dobândi cunoaşterea aptă să dea vieţii un nou făgaş (gnoza).

De ce surâde Mona Lisa?

Cititorul atent al Codului lui da Vinci va fi observat menţiunea termenului androgin. Cu prilejul ritualului sexual amintit, membrii cultului poartă „măşti androgine” (327); Iahve este prezentat ca un nume antic conţinând ideea unei „îmbinări androgine” [86] În capodopera lui Leonardo da Vinci, Mona Lisa „surâde” (115). De ce? Pentru că Mona Lisa nu este decât o anagramă a numelor Amon şi L'Isa (Isis), perechea androgină, aşa încât tabloul înfăţişează un chip, care nu e „nici bărbat, nici femeie… [ci] poartă în el un subtil mesaj de androginitate… o îmbinare a ambelor principii” (134). Mona Lisa surâde pentru că a dobândit gnoza.

---

[85] Apocriful lui Iacov 4:19–21. Walter Burkert, Ancient Mystery Cults (Cambridge, MA: Harvard University Press, 1987), 69, constată aceeaşi tendinţă în religiile păgâne ale misterului.

[86] Colegul meu, specialist în Vechiul Testament, mă asigură că avem, aici, mai curând un excurs filologic de uz casnic, însă nu lipsit, totuşi, de o oarecare ingeniozitate.

Fiece formă de sexualitate îşi revendică, după caz, propria variantă de spiritualitate.

Această perspectivă asupra sexualităţii conferă, totodată, legitimitate homosexualităţii, după cum o indică şi Codul lui da Vinci atunci când afirmă glorios identitatea homosexuală a lui da Vinci (133). Ba chiar îndreptăţeşte, am putea spune, pansexualitatea – respectiv toate formele posibile de sexualitate. Cine poate tăgădui faptul că aceasta este orientarea manifestării sexuale în secolul al XXI-lea? Fiece formă de sexualitate îşi revendică, apoi, după caz, propria variantă de spiritualitate.[87] Dacă orgasmul este calea regală de a-l cunoaşte pe Dumnezeu, probabil că el nu trebuie să survină numaidecât în relaţia cu o femeie. Orice orgasm pare să fie, după cum văd lucrurile homosexualii şi pansexualiştii, binevenit.

Coincidenţa contrariilor

Emanciparea sexuală nu devine singura urmare a unei asemenea spiritualităţi. Cu mult înainte de apariţia Codului lui da Vinci, adepţii gnosticismului aveau să fie „redaţi unităţii

---

[87] Vezi apologia acestei revendicări în Virginia Ramey Mollenkott, Omnigender: A Trans-Religious Approach (Cleveland, OH: The Pilgrim Press, 2001), 41, 47.

androgine” în odaia nupţială.[88] Cu alte cuvinte, aveau să trăiască o experienţă menită să le schimbe percepţia de sine însuşi. Iată prefacerea pe care o au în vedere toate aceste tehnici. Shirley MacLaine spunea că sensul ultim al vieţii este acela de a cunoaşte cine suntem cu adevărat – „androgini, un echilibru desăvârşit”.[89] Ce ştiu Shirley MacLaine şi Dan Brown în plus faţă de noi?

A-ţi cunoaşte natura deopotrivă masculină şi feminină schimbă definitiv datele problemei potrivit acestei tradiţii ezoterice. Reconstrucţia sexualităţii depline cu care am fost divin înzestraţi pare să fie, din perspectiva acestei spiritualităţi, primul punct pe ordinea de zi. Supunându-te transformării, realizezi, într-un limbaj specific gnostic, o „coincidenţă a contrariilor”. Asta înseamnă că, în starea iraţională de conştienţă modificată, toate distincţiile elementare ale vieţii cotidiene – şi nu doar cele sexuale – sfârşesc prin a se dovedi inoperante: „Paloşul şi potirul. Îmbinate într-un simbol unic.” (467). Această concepţie este evidenţiată şi în „pasiunea lui Sauniere pentru dualism... Totul în dublu exemplar... Masculin-feminin. Negru închis în alb.” (342).

Aceasta este profunda experienţă gnostică a eliberării. În Tunetul: Desăvârşirea minţii, poem

---

[88] Giovanni Filoramo, A History of Gnosticism (Oxford, UK; Cambridge, MA: B. Blackwell, 1990), 141.

[89] Shirley MacLaine, Going Within: A Guide for Inner Transformation (New York: Bantam Books, 1989), 197.

reprezentativ, precum arătam, pentru spiritualitatea gnostică, cea care se identifică pe sine cu zeiţa egipteană Isis spune: „Eu sunt desfrânata şi sfânta... soţia şi fecioara... Eu sunt cea prea înţeleaptă în Egipt (Isis)... Eu sunt neprihănita, iar rădăcina păcatului din mine creşte... Eu sunt cea botezată cu Adevărul şi fărădelegea.” Evanghelia adevărului (la care ne-am referit în capitolul 7) descrie această cunoaştere ca fiind absorbită în unitatea tuturor lucrurilor.[90] Coincidenţa contrariilor presupune că toţi cei astfel reunificaţi se ridică deasupra oricăror distincţii, pe care le conştientizează acum în caracterul lor iluzoriu, de văl al mayei hinduse.

Fapt cu deosebire valabil, insistă ei, în ce priveşte distincţia tradiţional creştină între „bine” şi „rău”.

„Eliberarea” de sub povara vinovăţiei

Starea gnostică de beatitudine spirituală nu se reduce la extazul mental ori la orgasmul fizic. Ea înlesneşte totodată experienţa superiorităţii, născând în forul lăuntric al subiectului sentimentul, de bună seamă primejdios, al unei nou dobândite puteri. Transgresând limitele gândirii, definiţiile raţionale date îndeobşte binelui şi răului îşi pierd sensul. Legile exterioare care

---

[90] Evanghelia adevărului 25:1–7.

stabilesc ceea ce este îngăduit sau nu sunt abrogate. Subiectul însuşi devine judecătorul. Tot ceea ce ţine de propriile decizii devine cu necesitate just şi orice instinct se dovedeşte legitim.

Ţelul suprem al experienţei mistice de integrare absolută este limpede – tăgăduirea vinovăţiei. În cadrul acestui sistem, păcatul nu-şi mai găseşte locul. Conform opiniei lui Robert Langdon: „Nu Dumnezeu, ci omul... a fost cel care a creat conceptul de «păcat originar»" (255).

Undeva prin anii '70, un „Isus" ocult, vădit asemănător celui propovăduit în evangheliile gnostice, i-ar fi revelat, chipurile, unei psihologe atee de origine evreiască o serie de mesaje care aveau să fie reunite şi publicate în textul New Age sub titlul A Course în Miracles[91]. Acest Isus spunea: „Să nu cădeţi pradă jalnicei greşeli de a vă întoarce mereu privirile spre învechita şi nemiloasa cruce... Sunteţi chemaţi, mai presus de orice, să vă dăruiţi cu toată străduinţa tăgăduirii vinovăţiei în orice chip."[92] Descinzând în lăuntru, noţiuni ca binele şi răul, vinovăţia şi conştiinţa activă se văd spulberate. Oricine poate deveni, astfel, un mic demiurg al nihilismului!

Riscurile unei asemenea „eliberări" sunt

---

[91] Ştiința miracolelor (engl., în original) (n. tr.).

[92] Helen Shucman, A Course în Miracles (New York: Foundation for Inner Peace, 1975), 47, 262.

evidente. Bruce Davis, membru al familiei Manson, astăzi creştin mărturisit, spunea că LSD-ul „accentua senzaţia de permisivitate... ceea ce fusese de neconceput devenea imaginabil, iar imaginabilul devenea realizabil."[93]

Spiritualitatea mistică paralizează mecanismul menit de Dumnezeu, în virtutea disconfortului moral, să declanşeze un semnal de alarmă cu privire la ceea ce poate fi mai rău în noi.

Prin asimilarea răului, spiritualitatea mistică induce euforia temporară, falsă, a izbăvirii virtuale şi a dezvinovăţirii. Însă, dacă e să fim lucizi, ea nu conduce decât la o paralizie a mecanismului menit de Dumnezeu, în virtutea disconfortului moral, să declanşeze un semnal de alarmă cu privire la ceea ce poate fi mai rău în noi.

Se poate ca Brown să nu fi întrezărit toate implicaţiile mesajului său, însă Codul lui da Vinci este, fără îndoială, un instrument puternic şi anume gândit de propagandă în sprijinul acestei perspective aşa-zis spirituale.

Orice s-ar spune, afirmând că Biserica timpurie folosea „actul sexual ca o cale de comuniune cu Dumnezeu" (329), romanul merge, în mod cert,

---

[93] Lynn Vincent, „Underestimating Evil?", World (11 martie 2000), 29. Pentru detalii referitoare la acest subiect, vezi Peter Jones, Capturing the Pagan Mind (Nashville: Broadman and Holamn, 2003), 75.

mult prea departe. Nu există niciun indiciu în Noul Testament, ale cărui cărţi au fost datate foarte probabil înainte de 70 d.Hr, cum că o asemenea practică ar fi fost tolerată ori recunoscută – şi, cu atât mai puţin, încurajată. Altfel stau lucrurile, firește, în privința textelor gnostice.

Să ne amintim (din capitolul 7) că niciun cercetător, de orice orientare, nu sugerează că Evanghelia lui Filip ar fi fost scrisă într-o perioadă premergătoare Noului Testament. Cea mai timpurie datare a acesteia se învârte în jurul anului 175 d.Hr. [94] Traducătorul oficial al Evangheliei lui Filip descoperită la Nag Hammadi propune o datare în jurul anului 250 d.Hr. [95] Evanghelia lui Filip nu reprezintă spiritualitatea lui Isus şi a creştinismului timpuriu. Fie şi numai mărturiile externe dovedesc cu prisosinţă că trebuie să fi fost o denaturare extremist gnostică atât a spiritualităţii, cât şi a sexualităţii biblice. Nu „creştinii" gnostici au alcătuit Biserica originară – ei n-au căutat decât să transforme creştinismul într-una dintre religiile păgâne ale misterului atât

---

[94] Hans-Martin Schenke (New Testament Apocrypha, vol. 1, 182–183) o situează în a doua jumătate a secolul al II-lea (150–200 d.Hr.) întrucât pare să fi fost scrisă de marele învățător gnostic, Valentin, care s-a aflat la Roma până în 165 d.Hr.

[95] Wesley W. Isenberg, traducătorul Evangheliei lui Filip (vezi Robinson, The Nag Hammadi Library în English, 141) susține că, de vreme ce Evanghelia lui Filip conține în mod evident învățături de sorginte valentiniană, ea trebuie să aparțină unei epoci ulterioare lui Valentin.

de populare în antichitate.[96]

Spiritualitatea creştină

Biblia nu menţionează niciunde recursul credincioşilor lui Hristos la anumite ritualuri secrete şi tehnici manipulative pentru a-şi provoca stări modificate de conştienţă. Spiritualitatea biblică se distinge net faţă de cea gnostică. Ea nu are nimic de a face cu odăile secrete, bătăile de tobă, dansul, drogurile sau tehnicile în măsură să inducă aceste stări. De fapt, porunca lui Isus a fost tocmai aceea de a nu „bolborosi aceleaşi vorbe ca păgânii" (Matei 6:7). Nu există aici ritualuri sau ceremonii secrete. Necredincioşii sunt, dimpotrivă, chemaţi să participe în mod deschis la celebrările Bisericii (1 Corinteni 14:22–25).

Singura excepţie o reprezintă Cina cea de Taină, la care nu pot lua parte decât credincioşii. Dar până şi în această împrejurare, a desăvârşitei comuniuni creştine, lucrurile nu s-au petrecut în subsolurile vreunei clădiri ascunse unde să se fi desfăşurat cine ştie ce activităţi sectare / oculte. Opţiunea spre deschidere a fost limpede formulată de Isus, care avea să spună: „Eu am vorbit lumii pe faţă; totdeauna am învăţat pe norod în sinagogă şi în Templu, unde se adună toţi Iudeii, şi n-am spus nimic în ascuns" (Ioan 18:20). El a fost cel

---

[96] Burkert, Ancient Mystery Cults, 69.

care le-a poruncit ucenicilor să propovăduiască de pe acoperişurile caselor (Matei 10:27).

Rândul cu care se încheie Codul lui da Vinci propune o spiritualitate radical diferită, departe de orice versiune acceptabilă a creştinismului. Intrăm, cu acest prilej, într-o cu totul altă lume, pe cât de nouă, pe atât de antică. Robert Langdon, eroicul explorator al adevărului, e, în sfârşit, pe cale să descopere comoara mult căutată atunci când aude „vocea unei femei... înţelepciunea veacurilor trecute... care-i şoptea din adâncurile pământului" (476).

Să comparăm aceste ultime cuvinte cu modalitatea autentic creştină de a descoperi lumii o veste:

- „prin arătarea adevărului" (2 Corinteni 4:2);
- menită nicidecum celor de „neam aleşi (1 Corinteni 1:26–31);
- referitoare la evenimente care „nu s-au petrecut într-un colţ" (Fapte 26:26);
- în spiritul rugăciunii pe care au învăţat-o ucenicii de la Isus – aducând laudă şi cerând îndurarea, cu sfântă şi raţională simplitate, Tatălui care este în Ceruri (Matei 6:9–13).

Trufaşa propunere a unei spiritualităţi telurice din Codul lui da Vinci aneantizează încă o porţiune a Arcului Divin.

Capitolul 9

Să fie, oare, adevărat că simbolismul circular este atât de simplu şi inofensiv pe cât pare? (364)

Să fie, oare, adevărat că Baphomet nu este decât un simbol nevătămător al virtuţii pe care o reprezintă sexualitatea şi, totodată, un cifru al înţelepciunii (336–340)?

Să fie, oare, adevărat că Satan derivă „din strădania Bisericii de a face din capul de berbec sau de ţap al zeului fertilităţii un simbol al răului" menit să-i demonizeze pe adversarii săi? (336)

Să fie, oare, adevărat că „Biserica a lansat o acţiune de defăimare a zeităţilor păgâne, acuzându-le că folosesc simboluri demonice"? (49)

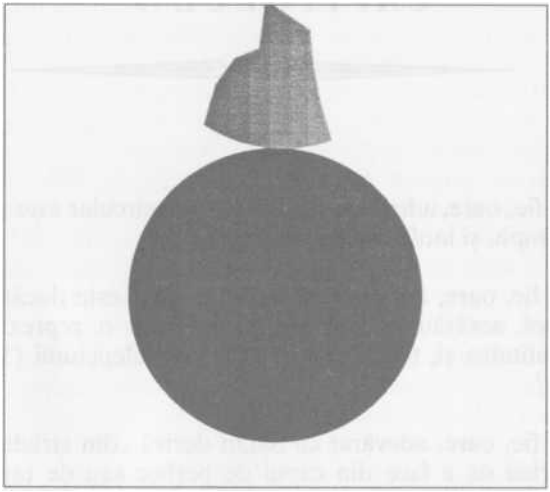

Simbolul marii Zeiţe, asemenea tuturor celorlalte simboluri păgâne „precreştine” ţinute la mare preţ de Codul lui da Vinci, aneantizează o altă porţiune uriaşă a Arcului Divin.

Bătălia simbolurilor

Puterea nou-creată [a preluat] simbolurile existente [le-a alterat] în timp, în încercarea de a le anula semnificaţia iniţială. În lupta dintre simbolurile păgâne şi cele creştine, primele au fost învinse. (*49*)

Carrie sosi înapoi în dormitor după ora două dimineaţa, fără să ştie ce va găsi acolo. În cameră era întuneric şi linişte. Nu se vedea niciun semn de pe urma adunării. Nimic, în afară de un panou pe

perete cu un cerc mare în mijloc.

Jen era în patul ei, dormea. Carrie urcă în pat fără a se mai dezbrăca, îşi trase pătura peste cap, dorindu-şi să se facă dimineaţă.

Amândouă întârziară la cursuri miercuri, prin urmare se făcu aproape ora zece când se trezi Carrie. O văzu pe Jen stând la măsuţa lor curăţând o portocală.

„'Neaţa, Carrie. Vrei o portocală? Nişte pâine prăjită, poate?"

Carrie nu ştiu cum să reacţioneze. Să pretindă, alături de Jen, că nimic neobişnuit nu se întâmplase în seara precedentă? „Ăăă, pâine prăjită, te rog."

Jen puse două felii de pâine în prăjitor. „Presupun că îţi pui întrebări în legătură cu seara trecută", spuse ea. „Mi-aş fi dorit să fii prezentă de la început, când am explicat tot ce urma să facem."

„A fost atât de straniu, atât de..."

„Atât de intens? De real? Carrie, experienţa pe care erai pe punctul de a o trăi aseară a fost începutul celui mai frumos lucru din lume. Sacrul feminin."

Pâinea sări în prăjitor. Carrie, care între timp se dăduse jos din pat, o scoase din aparat şi începu să ronţăie o felie.

„Ce legătură are cercul şi incantaţia cu sacrul feminin?"

Jen împinse coaja de portocală într-o

grămăjoară aranjată frumos în mijlocul mesei. „Ritualul sacrului feminin poate fi făcut în mai multe feluri. L-am considerat pe acesta cel mai potrivit pentru cei care poate că nu au mai avut parte de experienţe similare în cadrul slujbelor din cadrul bisericii. Asta făceam aseară, ştii. O slujbă de preamărire. Doar că îl preamăream pe adevăratul dumnezeu – bărbat şi femeie – sub chipul sacrului feminin."

„Adevăratul dumnezeu?", răspunse Carrie cu îndoială.

„Da. Dumnezeu este o esenţă divină ce îmbină plenitudinea a tot ce este masculin şi feminin, o esenţă de care se impregnează tot ce înseamnă viaţă. Pentru sacrul feminin fiecare om este bun prin natura sa, şi nu se naşte în păcat, aşa cum îl înfăţişează creştinii. Vedem interdependenţa noastră în natură şi o preţuim pe Divina Mamă ca pe cea din care se naşte totul. Vedem cum magia îşi face simţită prezenţa în lume, săvârşind miracole pe care nu le putem explica. Preţuim dezvoltarea individuală în spiritul unor valori pozitive şi respectul de sine, fiind conştienţi de însemnătatea fiecărui om în parte.

„Noi nu privim partea negativă a unui om ca pe un rău înnăscut, ci ca pe o «iarnă» a vieţii, o parte a ciclului de cunoaştere. Preţuim ciclurile vieţii, inclusiv moartea. Moartea, întocmai ca şi viaţa, este o alegere personală. Sacrul feminin celebrează moartea, orice formă ar lua ea, ca pe

următorul pas în cercul vieţii.”

Cuvintele lui Jen avură un efect aproape hipnotic asupra lui Carrie. Avu nevoie de un timp, după ce Jen încetă să vorbească, până să-şi regăsească vocea.

„Aşadar, aţi organizat o ceremonie de preamărire a sacrului feminin?”

„Uneori o facem sub forma asta”, spuse Jen, liniştită. „Vine în ajutorul noilor credincioşi atunci când le prezentăm învăţătura. Însă fiecare dintre noi trăim sacrul feminin în moduri diferite. Unii prin comuniunea cu natura, unii prin acte sexuale, alţii prin stimulenţi.”

„Adică droguri?”

„Dacă ajută, ajută. Însă nu există o cale mai sigură de a atinge experienţa Zeiţei. Trebuie să treci prin această experienţă, pentru a descoperi ce ţi se potriveşte mai bine.”

Jen luă cojile de portocală şi le aruncă în coşul de gunoi. „Trebuie să fug la curs. Ne vedem mai târziu.”

Carrie se aşeză din nou pe pat. Reflecta la lucrurile pe care Jen tocmai i le spusese. Apoi se gândi la discuţiile ei cu Evan. Nu îşi putea scoate din minte cuvintele lui.

Trebuie să alegi. Cine spui tu că este Isus?

Căută sub saltea după ceea ce ascunsese acolo. Trebuia să fie încă acolo. O simţi, o trase afară, apoi se tolăni pe pat şi deschise Cartea pe care Evan o lăsase pentru cei din grup.

Nu mai ajunse la curs.

„Ei bine, prieteni, după cum ştiţi, în această seară vom vorbi despre puterea simbolurilor…” (18). Iată cum îşi inaugurează Robert Langdon, la începutul romanului *Codul lui da Vinci,* conferinţa pe care fusese invitat să o susţină la Universitatea Americană din Paris.

Ei bine, prieteni, la orice oră veţi fi citind această carte, vom *scrie,* la rândul nostru, despre puterea simbolurilor. *Codul lui da Vinci* recurge la o serie de simboluri extrem de sugestive pentru a-şi pune în evidenţă misteriosul cod. Şi nu e deloc întâmplător că unul dintre protagoniştii romanului urmează, încă din primul capitol, să ţină o prelegere pe tema simbolismului *păgân.*

Însuşi Leonardo da Vinci ar fi aparţinut acestei obscure şcoli de gândire clădite pe venerarea zeiţei.

Personajele principale sunt specializate într-un atare simbolism. Langdon este profesor de simbologie la Harvard şi autorul unei cărţi în lucru intitulate, provizoriu, *Simbolurile sacrului feminin pierdut,* care se referă la iconografia venerării zeiţei, la fertilitate, Wicca şi Isis. Se presupune că

însuşi Leonardo da Vinci ar fi aparţinut acestei obscure şcoli de gândire (127), fiind un „avid cercetător al ocultului”.[97] Jacques Sauniere „ştia despre iconografia păgână mai multe decât oricine altcineva” (91) şi nutrea o adevărată pasiune pentru „relicvele ce aminteau de fertilitate, de cultele zeiţei, de Wicca şi de sacrul feminin” (33).

Într-un anume sens, drama romanului se poate defini prin conflictul dintre simbolurile pe care le aduce în discuţie. „În lupta dintre simbolurile păgâne şi cele creştine”, spune Langdon, „primele au fost învinse.” (49). Ceea ce au pierdut păgânii este recuperat acum de nimeni altul decât Dan Brown. Bătălia reîncepe.

Să fie, oare, adevărat că simbolismul circular este atât de simplu şi inofensiv pe cât pare? (364)

Să fie, oare, adevărat că Baphomet nu decât un simbol nevătămător al virtuţii pe care o reprezintă sexualitatea şi, totodată, un cifru al înţelepciunii (336–340)?

Să fie, oare, adevărat că Satan derivă „din strădania Bisericii de a face din capul de berbec sau de ţap al zeului fertilităţii un simbol al răului” menit să-i demonizeze pe adversarii săi? (336)

Să fie, oare, adevărat că „Biserica a lansat o

---

[97] Vezi David Livingston, istoric al societăților secrete occidentale, *The Dying God: The Hidden History of Western Civilization* (New York: Writers Club Press, 2002), 2.

acţiune de defăimare a zeităţilor păgâne, acuzându-le că folosesc simboluri demonice”? (49)

Puterea Cercului

Nimic nu depăşeşte în simplitate cercul, cu excepţia dreptei, probabil. Cercul, însă, conţine un univers de semnificaţii. *Codul lui da Vinci* aduce un elogiu soarelui (359) şi vorbeşte despre „simplitatea structurii circulare” (364) folosite în actele ritualice (336).

Unii ar putea susţine că o formă geometrică de o asemenea simplitate nu e cu nimic misterioasă şi nu deţine nicio putere!

Admiţând că, în ce priveşte cercul, totul e într-atât de banal, inofensiv şi lipsit de consecinţe, cum se justifică fascinaţia comunităţilor păgâne de peste tot faţă de „puterea cercului”? Religia antică egipteană vedea în cerc atotcuprinderea soarelui, una dintre stihiile Naturii. [98] Spiritualistul noncreştin american Ralph Waldo Emerson a scris până şi un poem dedicat „Cercurilor”, închipuind în sine şi în ceilalţi o unică planetă „fără exterior, fără ziduri împrejmuitoare, fără circumferinţă”.[99] În centrul unui astfel de univers ilimitat, circular, sinele

---

[98] John Van Auken, *Ancient Egyptian Mysticism and Its Relevance Today* (Virginia Beach, VA: A.R.E. Press, 1999), 5.

[99] „Circles”, paragrafele 5–6. Vezi Eugene Narrett, „Proud Ephemerals: Signs of Self-Made Men”, *Culture Wars* (decembrie 1999), 5.

tronează ca instanţă supremă.

(Peter): Ajuns, cu un anumit prilej, în aeroportul ultramodern din Sydney, am observat imense fotografii de mărimea unui panou ale unor diverse celebrităţi australiene, sportivi şi personalităţi. Una dintre ele era intitulată *Visarea* (*The Dreaming*) şi îl înfăţişa pe un aborigen gol dansând. „Visarea", am aflat, denumeşte spiritualitatea aborigenă australiană. Ceea ce băştinaşii numesc „visare" noi numim „stare modificată de conştienţă". Pentru a atinge această stare în timpul ritualului, oficianţii aborigeni dansează în cerc, instituind *„puterea cercului...* un loc sacru [ce]... acumulează şi polarizează energia... din care se iveşte un [spirit] străbun."[100]

Emerson nu are exclusivitate asupra cercului, şi nici aborigenii. Cercul este, printre altele, cel mai important simbol în religia Wicca, o tradiţie spirituală care venerează Natura. În cadrul ritualului lor central, adepţii Wicca instituie un „cerc sacru", pentru a capta puterile universului naturii. „Cercul este spaţiul sacru creat în jurul unui altar aşezat fie într-o încăpere, fie în natură. Acesta delimitează spaţiul ritualic, adună înăuntrul său energia pozitivă folosită în actul magick (sic) şi îndepărtează forţele negative."[101]

---

[100] Lynne Hume, *Ancestral Power: The Dreaming Consciousness and Aboriginal Australians* (Melbourne: Melbourne University Press, 2002), 79, 81.

[101] Ross Clifford şi Philip Johnson, *Jesus and the Gods of the New Age*

„Puterea cercului” capătă chiar şi forme politice. Global Renaissance Alliance[102] este o grupare formată din oameni ai secolului XXI, sofisticaţi, activi în plan social, mulţi dintre ei binecunoscuţi pentru propaganda care o fac „Noii Spiritualităţi”. Această grupare este hotărâtă să aducă schimbări politice în America, pornind de la o spiritualitate foarte asemănătoare celei propuse în *Codul lui da Vinci.* Se poate vedea pe pagina lor de internet că şi-au elaborat programul pe baza „anticului simbol arhetipal al cercului… care declanşează… energiile magice reprezentând unitatea, armonia, totalitatea”[103]. Ei sunt încredinţaţi că puterea cercului oferă umanităţii deschiderea către „originea ei divină”, astfel încât oamenii să poată trăi pe „o planetă cu adevărat iubitoare”. Originea divină nu este Dumnezeul din Biblie. Este însăşi Natura. Membrii grupării au împrumutat din limbajul şi credinţele cultului Wicca ideea că cercul preface întreg pământul, ba chiar întreg universul, într-un „ţinut sacru”[104].

Vă gândiţi, probabil, că aici exagerăm un pic. Cât de mult trebuie să luăm în serios o asemenea

---

(Victor Books: Colorado Springs, 2003), 54.

[102] Alianța Renaşterii Globale (engl., în original) (n. tr.).

[103] Grace Gedeon, „Sacred Circle as a Psychospiritual Practice and Its Role în Creating Conscious Community”, Globalrenaissancealliance.com.

[104] Ibid.

grupare? În caz că aveţi vreun dubiu privitor la caracterul păgân şi religios al acestei viziuni „politice”, iată ce declară Alianţa Renaşterii Globale:

Cercul, în desfăşurarea lui, este întruchiparea unei înţelepciuni străvechi, înţelepciunea feminină prezentă în Sophia şi Maria, Demeter, Cybele şi Isis; înţelepciunea telurică şi mistică a părinţilor noştri tribali şi a neamurilor noastre străbune.[105]

Cercul este cel mai important simbol în religia Wicca, o tradiţie spirituală care venerează Natura.

Politica se spiritualizează într-o manieră de neimaginat până acum! V-aţi fi închipuit vreodată ca un candidat la preşedinţia Statelor Unite să declare că intră în cursa pentru Biroul Oval „îngăduindu-i Zeiţei păcii să îi încercuiască cu braţele sale pe copiii acestei ţări şi pe toţi copiii lumii” [106] ? Fiţi pregătiţi să vă confruntaţi cu strategia geo-politică a zeiţei.

Pentagrama „Divină, Magică”

---

[105] Ibid.

[106] Cuvintele lui Dennis Kucinich, candidat democrat în 2004, citat în *World* (25 octombrie 2003), 14.

Un bun roman de aventuri trebuie să pornească de la un cadavru. Aşa se întâmplă şi în cazul *Codului lui da Vinci.* Trupul neînsufleţit al lui Jacques Sauniere găsit pe pardoseala Luvrului vădeşte, însă, o particularitate. El se găseşte în poziţia *Omului vitruvian* al lui da Vinci, cu membrele şi capul dispuse potrivit celor cinci colţuri ale unei pentagrame în interiorul unui cerc.

Pentagrama, le comunică Langdon studenţilor săi, „este una dintre cele mai puternice imagini... Simbolul este considerat, deopotrivă, magic şi divin în numeroase culturi" (109). Reprezintă, totodată, unul dintre simbolurile precreştine privilegiate în *Codul lui da Vinci,* cu o vechime de „peste patru mii de ani înaintea lui Hristos" (46), fiind, afirmă Langdon, „în esenţă... un simbol religios păgân" (46).

Într-adevăr, pentagrama s-a dovedit importantă în majoritatea culturilor antice, între care cea latino-americană, cea indiană, cea chineză şi cea egipteană. Arheologii au descoperit pentagrama scrijelită pe pereţii peşterilor neolitice, precum şi în desenele babiloniene, unde marchează traiectoria celestă a planetei Venus.[107]

Pentagrama constituie un alt simbol preferat al wiccanilor [108] şi are semnificaţii deosebite în

---

[107] altreligion.about.com.

[108] ravenonline.com.

ritualul neopăgân[109]. A fost, de asemenea, folosit ca simbol magic sau ocult de către pitagoreici, masoni, gnostici, cabalişti, vrăjitori şi sataniști.[110]

Aşa cum asociem creştinismul cu simbolul crucii, iar iudaismul cu steaua lui David, pentagrama se asociază păgânismului.

Aşa cum asociem creştinismul cu simbolul crucii, iar iudaismul cu steaua lui David, pentagrama, simbol al ritualurilor magice şi al religiilor păgâne de pretutindeni, se asociază păgânismului. Ea n-a fost nicicând folosită în simbolistica de factură creştină.[111]

Este neîndoielnic semnificativ faptul că, în *Codul lui da Vinci,* se contestă tocmai simbolul prin excelenţă atribuit creştinismului, crucea, văzută aici ca un semn al violenţei şi al torturii (158), căreia i se preferă „o cruce paşnică", având patru braţe egale, „premergătoare creştinismului cu o mie cinci sute de ani" (158).

Cercul trasat uneori în jurul pentagramei reprezintă „spaţiul sacru", specific religiei păgâne. Este adesea folosit ca punct de focalizare, după cum se arată într-o pagină web wiccană, pentru „a

---

109 Fabricia's Boschetto.com.

110 skepdic.com.

111 Din câte ştim, singura semnificație pe care o acordă ortodoxia creştină cercului este aceea a unității lui Dumnezeu în afara cercului creat.

trece dincolo de tărâmul formei fizice şi al limitelor impuse prin cele cinci simţuri, pentru a explora infinitele posibilităţi pe care le deschide Universul”.[112] Iată un exemplu al spiritualităţii descrise pe parcursul capitolului anterior.

Pentagrama apare, în anumite situaţii, circumscriind un cap de ţap sau berbec, cunoscut sub numele de Baphomet. Cine este Baphomet?

Baphomet

În *Codul lui da Vinci,* Baphomet este o „divinitate păgână” (336) ingenuă, simbol al sexualităţii şi anagramă a înţelepciunii, Sophia (337–340). El nu constituie un simbol pentru Satan, întrucât majoritatea păgânilor nu cred în existenţa acestuia.

Numeroase relatări privitoare la Baphomet provin din procesele intentate Templierilor sub acuzaţia că „i se închină”[113]! Autorii secolului al XIX-lea se arătau convinşi că Templierii sunt o organizaţie ocultă ai cărei membri îl venerează pe diavol[114], văzând în Baphomet un zeu al plăcerii şi un simbol al nesupunerii faţă de Biserica creştină[115]. Baphomet, ca divinitate încornorată a fertilităţii, are rădăcini evident precreştine. Cea

---

[112] controverscial.com.
[113] themystica.com.
[114] templarhistory.com.
[115] luckymojo.com.

mai cunoscută întruchipare a sa îl reprezintă aşezat sub înfăţişarea unui bărbat cu aripi, cap şi copite de ţap, sâni de femeie, o flacără arzându-i pe frunte şi un falus sub vintre.[116]

În secolul XX, ocultiştii germani au întemeiat secretul *Ordo Templi Orientis* (Ordinul Templier de Răsărit). Mai marele filialei britanice a fost numit ocultistul englez Aleister Crowley, care a hotărât să treacă sub numele magic de Baphomet. Simon Lavey stabilea, în anii '60, drept simbol reprezentativ pentru actuala biserică satanică, figura cu cap de ţap a lui Baphomet.[117]

Integrat fie spiritualităţii wiccane adoratoare a naturii, fie cultului specific satanist, Baphomet rămâne un simbol al păgânismului fără nicio legătură cu Biblia. În ce-l priveşte pe Satan, mai cu seamă, wiccanii refuză participarea sataniştilor la ceremonii argumentând că Satan este o creaţie a creştinismului.[118] Aceeaşi abordare o propune şi *Codul lui da Vinci.*

Satan

Alăturându-se unor liberali religioşi contemporani, Brown socoteşte că adevărata

---

116 Ibid.

117 churchofsatan.com.

118 Helen A. Berger, Evan A. Leach şi Leigh S. Shaffer, *Voices from the Pagan Census: A National Survey of Witches and Neo-Pagans in the United States* (Columbia, SE: University of South Carolina Press, 2003), 21–23.

spiritualitate exclude ideea unei prezenţe malefice ori diabolice în planul personal al existenţei. El denunţă „credinţa modernă într-un diavol încornorat, numit Satan" ca „strădanie a Bisericii de a face din capul de berbec sau de ţap al zeului fertilităţii un simbol al răului" (336).

Elaine Pagels, celebră pentru cartea ei referitoare la evangheliile gnostice, este autoarea unei alte lucrări, *The Origin of Satan*[119][120], menită să ofere sprijin academic credinţei wiccane în privinţa lui Satan. Pagels susţine că Satan, sau diavolul ca fiinţă malefică, a fost impus prin intermediul Noului Testament şi folosit pentru a afirma convingerile unui anume grup a cărui strategie a fost aceea de a-şi demoniza adversarii.

Demersul de subminare a credinţei biblice pe care şi-l asumă Pagels desăvârşeşte efortul mai vechilor liberali care încercaseră doar să reinterpreteze mesajul Noului Testament. Perspectiva modernă afirmă că întreg Noul Testament relevă unilateral (şi eronat) cu privire la Isus. Orientarea acesteia se identifică unui alt curent „autentic" de gândire, potrivnic Noului Testament şi ostil ideii de adevăr divin inspirat. În virtutea acestui „adevăr" se propovăduieşte o învăţătură potrivit căreia lumea nu poate fi scindată între forţele binelui şi cele ale răului.

---

119 Originea lui Satan (engl., în original) (n. tr.).

120 Elaine Pagels, *The Origin of Satan* (New York: Random House, 1995).

Majoritatea păgânilor nu cred în existenţa lui Satan.

Pagels se situează ea însăşi în descendenţa unei tradiţii superioare care îi include pe gnostici, pe Francisc de Assisi şi pe Martin Luther King.

Cercetătoarea se delimitează de cuvintele lui Isus, care le spunea vrăjmaşilor Săi: „Voi aveţi de tată pe diavolul” (Ioan 8:44), precum şi de cele ale lui Pavel, care îi numea pe cei ce vesteau altă evanghelie „slujitori ai Satanei” (2 Corinteni 11:14–15).

După cum arată şi Pavel, nu este nici o legătură între Hristos şi Satan.

Codul lui da Vinci refuză să admită existenţa lui Satan, afirmând, totodată, că termenul eretic a fost creat de Biserică în epoca lui Constantin cu scopul de a-i demoniza pe adepţii religiei promovate prin intermediul textelor gnostice (251). Codul lui da Vinci urmează aceleiaşi orientări pe care o adoptă Pagels, popularizând aceleaşi texte gnostice. „Imperiul gnostic” contraatacă, folosindu-şi întreg arsenalul.

Şi dacă atât Pagels, cât şi Codul lui da Vinci se înşală, căzând pradă amăgitorului „tată al minciunilor”, care, precum notează C.S. Lewis în

Screwtape Letters[121], e nespus de încântat să vadă că oamenii tăgăduiesc existenţa lui Satan? În ce ne priveşte, credem cu tărie în ceea ce propovăduieşte Noul Testament: există, în univers, o forţă hotărât malefică a cărei sursă este, neîndoielnic, de natură personală. O atare afirmaţie nu caută să-i pună într-o lumină obscur diabolică pe oameni, cât să-i prevină asupra faptului că pot deveni oricând victimele unor demoni reali în măsură să-i amăgească şi să-şi exercite asupra lor influenţele nefaste. Nu noi suntem autorii Bibliei. Biblia este cea care ne reaminteşte că toate fiinţele umane sunt create după chipul şi asemănarea lui Dumnezeu, ceea ce ne implică din principiu în confruntarea cosmică dintre bine şi rău. Răul, desigur, rămâne un mister, însă el nu reprezintă un alt chip al lui Dumnezeu, Creatorul cel bun. După cum arată şi Pavel, nicio legătură nu este între Hristos şi Satan (2 Corinteni 6:15). Binele şi răul nu au nimic în comun. Binele şi răul nu pot fi rostogolite de-a valma între marginile unui cerc preafericit şi atotcuprinzător. Creştinii sunt încredinţaţi că răul presupune, în fapt, excluderea din prezenţa lui Dumnezeu – disocierea netă faţă de ceea ce înţelegem prin bine.

---

[121] Scrisorile lui Zgândărilă, Ed. Logos, Cluj-Napoca.

Zeiţa

Cercul atotcuprinzător îşi găseşte cea mai limpede exprimare în simbolul Zeiţei ori al „sacrului feminin” (255). Dovada? Societatea secretă, a cărei misiune este aceea de a proteja adevărul „adevărat” al creştinismului, nu e cu nimic creştină. Romanul însuşi dă de înţeles că Stăreţia Sionului este „un cult ce se închină unei zeiţe păgâne” (127). Confreria îşi propune să înlăture răul săvârşit de „Constantin cel Mare şi succesorii săi” în Biserică o dată cu propaganda care „devaloriza sacrul feminin şi elimina pentru totdeauna divinitatea feminină din religia modernă” (138).

Zeiţa în trecut

Pretinzând, pe de-o parte, că doreşte să păstreze un ton reţinut, obiectiv şi tolerant, Codul lui da Vinci nu pregetă, pe de alta, să acuze Biserica de faptul că ar fi „lansat o acţiune de defăimare a zeităţilor păgâne, acuzându-le că folosesc simboluri demonice” (49). Nimeni nu pare să ne lămurească, totuşi, în ce constă această „defăimare” câtă vreme atacul instrumentat de Codul lui da Vinci la adresa Bisericii evită, pur şi simplu, să aducă în discuţie raţiunile teologice de la care porneşte dezacordul creştinismului faţă de credinţele păgâne. Cartea îşi trădează, totodată,

propria aderenţă adânc religioasă la o spiritualitate păgână „precreştină” (47) (referindu-se, mai exact, la „originile reale” ale pentagramei), ale cărei vădite „semnificaţii religioase” şi simboluri ar fi „divine” (47).

Admiraţia autorului pentru spiritualitatea păgână se evidenţiază mai cu seamă prin locul privilegiat pe care îl acordă, în roman, Zeiţei. Opţiunea nu e nicidecum întâmplătoare, întrucât Zeiţa reprezintă una dintre cele mai pregnante forţe în slujba prozelitismului păgân specific societăţii moderne. Numeroase feministe radicale au trecut astăzi la „precreştinism”, susţinând, spre exemplu, că progresul spiritual se realizează doar prin recursul la „percepţia matriarhală, neolitică, păgână a universului sacru însuşi”[122].

Admiraţia autorului pentru spiritualitatea păgână se evidenţiază mai cu seamă prin locul privilegiat pe care îl acordă, în roman, Zeiţei.

Ipostaza Zeiţei este, în mod cert, precreştină. De sorginte orientală, ea se întruchipează din negura timpurilor ca izbăvitoare de sub povara morţii.

Egipteana Isis, zeiţa vrăjitoriei şi a magiei, îşi are rădăcinile undeva în jurul anului 3000 î.Hr.[123]

---

[122] Deena Metzger, citată în George Otis, The Twilight Labyrinth (Grand Rapids, Ml: Baker Books, 1997), 107.

[123] În privința acestui mit, vezi Robert Turcan, The Cults of the Roman

Religia păgână a anticului Ugarit (aproximativ 2500 î.Hr.) o venera pe zeiţa Anat, cea care l-a readus la viaţă pe Baal.[124] Zeiţa Iştar, o autoritate spirituală a străvechiului Babilon pe la 1800 î.Hr., se presupune că ar fi izbutit, prin puterea ei, să arunce o punte peste hăul care îi desparte pe cei vii de cei morţi.[125] În Canaan, zeiţa Aşera, similară lui Iştar şi lui Anat, era însoţitoarea lui Baal.[126] Zeiţa siriană Cybele sau Atargatis avea toate calităţile lui Anat.[127] Cunoscută îndeobşte ca Înalta Mamă, Zeiţa, oricare i-ar fi fost numele, sugera puterile morţii în lumea nevăzută a spiritelor. Un mit antic pe care lumea de astăzi pare să-l recupereze.

Zeiţa în prezent

S-ar putea crede că viaţa religioasă a Americii străbate o perioadă de criză. Nicidecum, potrivit unora. Ea suferă doar un proces de transformare. When God Becomes Goddess[128], o carte recentă de

---

Empire (Oxford, UK: Blackwell, 1996), 78–79.

[124] Mark S. Smith, The Ugaritic Baal Cycle, Volume 1: Introduction with Text, Translation and Commentary of KTU 1.1–1.2 (Leiden: New York: Köln: E.J. Brill, 1994), 102, 105: „Anat, nimicitoarea morții... înlesneşte ridicarea lui Baal."

[125] Martti Nissinen, Homoeroticism in the Biblical World: A Historical Perspective (Minneapolis: Fortress Press, 1998), 28.

[126] Neal H. Walls, The Goddess Anat în Ugaritic Myth: SBL Dissertation Series 135 (Atlanta: Scholars Press, 1992), 83.

[127] Vezi Lucian, De Syria Dea, 50–51.

[128] Trecerea de la Dumnezeu la ipostaza Zeiței (engl., în original) (n. tr.).

teologie „creştină”, afirmă că „anumite trăsături ale credinţei şi practicii religioase tradiţionale [ale creştinismului, care va să zică] se estompează, lăsând locul unui nou posibil concept de religiozitate”. [129] Noul concept de religiozitate urmând să se substituie tradiţiei o are, firește, ca reper pe Zeiţă.

Zeiţa a intrat, totodată, în cultura populară prin intermediul ideii de vrăjitorie. Hollywood a produs de curând o serie de filme care deschid spre teritoriul magiei: The Blair Witch Project, The Craft (ai cărui protagonişti sunt practicanţi adolescenţi), The Crucible, în vreme ce televiziunea ne-a propus seriale precum: Sabrina: the Teenage Witch, la ABC, ori Charmed, la WB [130]. Hot Topic, un magazin de îmbrăcăminte pestriţă pe gustul adolescenţilor, deschis în mall-ul nostru local, a amenajat un raft întreg cu volume pe tema extrem de populară a vrăjitoriei. Lucrarea 21st Century Wicca: A Young Witch’s Guide to the Magical Life[131], semnată de Jennifer Hunter, a înregistrat vânzări spectaculoase. Ceremonii wiccane au loc

---

[129] Richard Grigg, When God Becomes Goddess: The Transformation of American Religion (New York: Continuum, 1995), 22.

[130] Producțiile respective au fost sau sunt difuzate în limba română sub titlurile: Proiect: Vrăjitoarea (The Blair Witch Project); Vrăjitoarele din Salem (The Crucible); Clubul vrăjitoarelor (The Craft); Sabrina [Vrăjitoarea adolescentă] (Sabrina: the Teenage Witch); Farmece (Charmed) (n. tr.).

[131] Wicca în secolul XXI: Inițierea tinerei vrăjitoare în tainele vieții magice (engl., în original) (n. tr.).

astăzi, cu aprobare oficială, în interiorul bazelor militare şi al închisorilor de pe întreg cuprinsul ţării, iar preoţimii vrăjitoreşti îi este îngăduit să celebreze căsătorii cu binecuvântarea formală a Consiliului Municipal New York.

O asemenea încuviinţare faţă de practicile păgâne nu este specifică exclusiv Statelor Unite. Danemarca a dat de înţeles că va permite unei comunităţi care se închină lui Thor, lui Odin ori altor divinităţi nordice să oficieze căsătorii legale. „Am greşi nerecunoscând religia indigenă a acestei ţări", afirmă Tove Fergo, pastor luteran şi Ministru al Cultelor.[132]

Jean Houston a fost prietena şi consiliera Primei Doamne Hillary Clinton pe parcursul anilor '90. Houston e convinsă că societatea noastră s-ar cuveni reconstruită în temeiul miticei zeiţe Isis şi a soţului acesteia, Osiris.[133] Conducătorii noştri o propovăduiesc pe Zeiţa Magiei şi a Infernului ca pe o mântuitoare capabilă să ne ofere transformările sociale, culturale şi spirituale de care avem nevoie. Argumentul lor este acela potrivit căruia, de vreme ce „creştinii" gnostici au venerat misterele lui Isis, Înalta Mamă[134], o relectură a cărţilor acestora ar impune o recuperare a zeilor pe care i-au adorat.

---

[132] „The Return of Paganism: As Christianity Declines, Superstitions Gain Force", Zenit.org (7 februarie 2004).

[133] Jean Houston, The Passion of Isis and Osiris: A Gateway to Transcendent Love (New York: Ballantine, 1995), 2.

[134] Ipolit (170–263 d.Hr.), în Respingerea tuturor ereziilor 5:9:10.

Titlul unei cărţi scrise în urmă cu câţiva ani exprimă foarte bine mesajul de profunzime al Codului lui da Vinci: The Orice and Future Goddess: A Symbol for Our Time[135].[136] Străvechea Zeiţă cutreieră veacurile până astăzi pătrunzând în vieţile noastre cu gând să le înnoiască!

„Sacrul feminin" este doar un alt mod de a ne referi la supremaţia Mamei Naturi care, cu stihiile ei determină totul. Sacrul feminin ne asigură că tot ceea ce ţine de Natură, implicit fiinţa noastră lăuntrică, are caracter divin. Vrăjitoarea modernă Miriam Starhawk o defineşte pe Zeiţă în felul următor:

Ea este marea forţă a naşterii, creşterii, morţii şi regenerării care acţionează de la o margine la alta a universului. Diversele ei înfăţişări sunt chipuri pe care le atribuim acestor forţe pentru a intra în contact cu ele. Ea ne este imanentă, nouă, la fel ca şi naturii.[137]

Joseph Campbell, un guru al lui George Lucas, regizorul celebrului *Război al stelelor,* spunea: „În cadrul religiilor unde zeul sau creatorul este mama, lumea este însuşi trupul acesteia. Nimic nu

---

[135] Fosta şi viitoarea zeiță: un simbol pentru prezent (engl., în original) (n. tr.)

[136] Elinor Gardon, The Orice and Future Goddess: A Symbol for our Time (New York: Harper & Row, 1989).

[137] Miriam Starhawk, „What Would the Goddess Do?", Belief Net, http://www.beliefnet.eom/story/88/story8854/.html.

se află în afara lui."[138] Campbell n-a fost ateu, după cum se şi vede. A fost o persoană pe deplin spirituală. Spiritualitatea lui, însă, a fost una păgână. Pentru el, termenul *zeu* trimitea la divinitatea tuturor lucrurilor naturale. El nu s-a referit aici la un Dumnezeu din afara unei creaţii căreia îi este, de altfel, izvorul primordial. Zeul lui Campbell a fost un soi de prezenţă impersonală, ubicuă şi atotpătrunzătoare.[139]

Spiritualitatea Zeiţei

Cei care adoptă o asemenea perspectivă asupra Naturii îşi asumă o spiritualitate mai curând magică şi obscură. Un cercetător dedicat lui Isis ne lămureşte că magia ei se identifică „adevăratei înţelepciuni" de vreme ce, prin mijlocirea ei, omul poate pătrunde misterul vieţii şi al morţii.[140] Luând parte la riturile de iniţiere în tainele ei şi la experienţele extatice secrete din temple, oamenii pot întrezări nemurirea viitoare.[141] Experienţa

---

[138] Ibid., *The Power of Myth,* 58.

[139] C.S. Lewis, în *Miracles* (New York: Macmillan, 1947), 85, spune: „Panteistul ajunge să afirme că fie totul este Dumnezeu, fie nimic nu este Dumnezeu, însă el nu se arată, în niciuna dintre aceste împrejurări, capabil să circumscrie sensul exact a ceea ce gândeşte."

[140] C.J. Bleeker, „Isis and Hathor", în Carl Olsen, ed., *The Book of the Goddess, Past and Present* (Long Grove, IL: Waveland Press, 2002), 32. Socotind-o „preaslăvită în puterile ei magice", egiptenii recunoşteau, astfel, înțelepciunea lui Isis.

[141] Ibid., 38.

adoraţiei are intensitatea unei adevărate „convertiri" apte să pună viaţa credincioşilor pe un făgaş cu totul nou. Stările de extază survin datorită beatitudinii pe care o provoacă stimulente de genul drogurilor[142], al dansului, al muzicii[143], al flagelării[144] şi al altor tehnici. Acestea îl ajută pe credincios să-şi înfrunte spaima de moarte ori să se sustragă, chipurile, morţii înseşi.

Iată, mai jos, o mărturie formulată la persoana întâi, între puţinele care s-au păstrat, a unui participant, în secolul al II-lea d.Hr., la ritul de iniţiere în misterele lui Isis:

Am ajuns la hotarul morţii, am pus un picior pe pragul lumii de dincolo; am cutreierat stihiile toate şi m-am întors, am văzut soarele la miezul nopţii sclipind într-o lumină albă; am fost aproape de zeii lumii de sus şi a celei de jos şi m-am închinat lor la o întindere de mână.[145]

Pe parcursul iniţierii, are loc aceeaşi experienţă a coincidenţei contrariilor: viaţă şi moarte, zi şi noapte, întuneric şi lumină.[146] Proaspătul ucenic se percepe în ipostaza lui Osiris, soţul lui Isis, pe care zeiţa l-a ridicat din morţi. O experienţă

---

142 Burkert, *Ancient Mystery Cults,* 101.
143 Ibid., 112.
144 Ibid., 104.
145 Ibid., 97.
146 Ibid., 101.

mistică, iraţională, de această factură este tipică păgânismului întrucât caută să situeze contrariile în acelaşi plan.[147] *Codul lui da Vinci* afirmă că venerarea lui Isis includea ritualuri sexuale (328). Cunoscându-l pe gnostici, faptul este posibil, chiar probabil. Consemnările de epocă referitoare la acest aspect sunt, însă, prea puţine şi nu îndeajuns de relevante.

Circumscrierea modernă a venerării Zeiţei are mai curând de a face cu varianta pe care o propune *Codul lui da Vinci*. Miriam Starhawk, o binecunoscută vrăjitoare ale cărei scrieri se bucură de popularitate, îşi defineşte credinţa prin opţiunea de a fi se închina unor zeităţi precum: Zeiţa Mamă, cea care dă naştere vieţii, şi Zeul Încornorat, un vânător care, după moarte, a fost înviat în fiecare an. Este aceeaşi poveste la care se raportează păgânismul încă din 3000 î.Hr. Între participanţii la ritualuri se numărau deopotrivă preoţii (înveşmântaţi cu piei şi împodobiţi cu coarne ca reinstituire a zeului şi a turmelor [o înfăţişare trimiţând fără doar şi poate la Baphomet]), însă preotesele despuiate, întruchipări ale fertilităţii Zeiţei, erau cele care oficiau ceremoniile. O dată ce preotesele sunt goale, riturile sexuale – potrivit manierei în care le descrie *Codul lui da Vinci* – se subînţeleg, mai cu seamă câtă vreme Zeiţa (asistată, fără îndoială, de

---

147 Vezi capitolul 4 al lucrării noastre.

preotesele ei) dă naştere Copilului Divin, care îi este totodată soţ, fiu şi sămânţă.[148]

Zeiţa imigrează în America

Nici simbolul Zeiţei şi nici spiritualitatea pe care o revendică nu converg în vreun fel cu credinţa biblică. În ciuda acestui fapt, departamentul editorial al unei tradiţionale confesiuni creştine le recomandă enoriaşilor lucrarea teologică a unei preotese păgâne, intitulată *Celebrating Her*[149], *afirmând:*

Adânc în pântecele pământului sălăşluieşte amintirea sacrului, aproape îngropată sub greutatea patriarhatului... Tot mai multe femei – mai ales cele cu o educaţie creştină – sunt atrase către această adorare izvorâtoare de putere a zeiţei.[150]

Cititorii cărţii *noastre* sunt avertizaţi, însă, că Zeiţa nu le va deschide calea spre închinarea creştină, aşa cum afirmă, plină de entuziasm, lucrarea autoarei Sue Monk Kidd, ci, dimpotrivă, îi va înstrăina de tot ceea ce înseamnă ea. Titlul ne

---

148 Miriam Starhawk, *The Spiritual Dance: A Rebirth of the Ancient Religion of the Great Goddess* (New York: Harper&Collins, 1979).

149 *Elogiu Ei* (engl., în original) (n. tr.).

150 Wendy Hunter Roberts, *Celebrating Her: Feminist Ritualizing Comes of Age* (Cleveland, OH: The Pilgrim Press, 1998), vezi the Summer/Spring Catalog, 1999, The Pilgrim Press, the United Church of Christ publishing arm.

lămureşte definitiv: *The Dance of the Dissident Daughter: A Woman's Journey from Christian Tradition to the Sacred Feminine*[151][152] Iată ceea ce înseamnă, în esenţă, sacrul feminin!

Nu mai departe decât în propria noastră ogradă, la San Diego, a fost gândit un proiect care să le ofere adăpost tuturor disidenţilor. O comunitate de credincioşi ai Zeiţei plănuiesc să ridice un templu închinat acesteia având să fie cunoscut drept Centrul Divinului Feminin. Utilităţile vor include o sală destinată slujbelor cu o capacitate de cinci sute de persoane, un platou de dimensiuni considerabile pentru ceremoniile circulare, fântâni arteziene, grupuri statuare, un stâlp de arminden, un stâlp al păcii, prapuri, o vatră de foc, labirinturi, băi, iazuri naturale, grădini de legume şi mirodenii.[153] Descrierea ne duce numaidecât cu gândul la templul Dianei / Artemis (o ipostază a lui Isis), una dintre minunile lumii antice predominante în Efesul epocii lui Pavel. Faptul nu mai are nimic de a face cu ficţiunea. Forţa sacrului feminin are să se impună tot mai mult ca realitate pe măsură ce această mişcare păgână îşi consolidează statutul financiar

---

151 *Dansul fiicei răzvrătite: devenirea unei femei de la tradiția creştină la sacrul feminin* (engl., în original) (n. tr.).

152 Sue Monk Kidd, *The Dance of the Dissident Daughter: A Woman's Journey from Christian Tradition to the Sacred Feminine* (San Francisco: Harper, 1996).

153 Amy Peck, „Our Mission", Center of the Sacred Feminine, http://www.sacred-feminine.org/page2.htm.

şi vizibilitatea instituţională.

Fost teolog romano-catolic cu două doctorate la activ, Mary Daly, astăzi vrăjitoare lesbiană ecofeministă, după cum ea însăşi se recomandă, întâmpină cu bucurie exodul din creştinism ca pe o „A Doua Venire a Zeiţei". Daly afirmă solemn:

Antihristul şi A Doua Venire sunt sinonime. Această A Doua Venire nu este întoarcerea lui Hristos, ci renaşterea unei prezenţe feminine... A Doua Venire, aşadar, semnifică faptul că dimensiunea profetică a simbolului înaltei Zeiţe... este secretul izbăvirii din robie.[154]

Simbolurile sunt, fără îndoială, importante. Ne raportăm la ele ca la o hartă menită să ne arate drumul, iar cele pe care decidem să le luăm drept repere sunt în măsură să determine cursul acestei vieţi – ori, bunăoară, al celei de dincolo.

Suntem puşi, din nou, aşadar, în faţa unei opţiuni referitoare, de această dată, la simboluri – crucea lui Hristos sau simbolurile păgânismului (Wicca, vrăjitoria, sacrul feminin, Baphomet şi Zeiţa). Întrebarea este: care dintre aceste versiuni ale istoriei şi credinţei, cu tot alaiul lor de simboluri definitorii, se dovedeşte adevărată şi care sfârşeşte prin a fi doar o născocire?

---

154 Mary Daly, *Beyond God the Father: Towards a Philosophy of Women's Liberation* (Boston: Beacon Press, 1973), 96.

MONA LISA

În limba italiană, este cunoscută sub numele de La Gioconda, „Voioasa”. Numele poate fi, totodată, un indiciu în ce priveşte subiectul celui mai faimos portret din lume. Mona Lisa Gherardini, Gioconda de Florenţa, este menţionată cel mai adesea ca model al tabloului *Mona Lisa.* Alte posibilităţi ar fi mama lui da Vinci, Caterina, sau chiar da Vinci însuşi, în travesti. Ultimele două ipoteze sunt respinse de către toţi istoricii care se respectă.

Ceea ce se ştie este că, în *Mona Lisa,* da Vinci a perfecţionat tehnica sfumato, o metodă prin care se creează impresia unui văl de fum care acoperă pictura. Acest artificiu al luminii, precum şi zâmbetul imperceptibil de pe faţa *Mona Lisei* fac ca de fiecare dată cel care priveşte tabloul să vadă o pictură nouă.

O asemenea întrebare, însă, pare de orientare preferenţial creştină, nu-i aşa? Întrucât, conform viziunii păgâne asupra lumii, adevărul şi falsul se identifică în interiorul aceluiaşi cerc – asemeni vieţii şi morţii, binelui şi răului, adevărul şi falsul devin unui şi acelaşi lucru. Ca un ecou al cuvintelor lui Pilat rostite înainte de a-l trimite la răstignire pe Isus, păgânul simte că trebuie să întrebe: „Ce este adevărul?” (Ioan 18:38)...

urmând să adauge, dintr-o suflare: există minciună? Ştim cu toţii prea bine că există minciună. Ştim că bigotismul este o minciună; ştim că dezumanizarea femeilor atunci când sunt văzute doar ca obiecte sexuale este o minciună. Totodată, cum se poate răspunde afirmaţiei gnostice şi păgâne potrivit căreia Evangheliile biblice sunt false? O dată ce hotărâm că un anume fapt este fals, trebuie să existe, pe de altă parte, posibilitatea unui anume adevăr.

Lui Isus, în Noul Testament creştin, lucrurile îi sunt cât se poate de limpezi. El se declară, fără sfială, drept singurul izvor al adevărului – de fapt, El spune despre Sine că este *însuşi* „adevărul" (respectiv „viaţa" şi singura „cale" spre Dumnezeu, după cum consemnează, în 14:6, martorul nemijlocit Ioan). Raportându-ne, însă, la concepţia şi la convingerile păgâne, mai are vreo importanţă dacă Isus spunea sau nu adevărul – câtă vreme adevărul şi falsul coincid în viziunea unificatoare a cercului? Faptul ar trebui să-i îngrijoreze profund pe toţi cei ce caută în mod raţional un răspuns, mai cu seamă dacă premisa demersului lor este aceea că nu contează falsitatea reperului pe care şi l-au asumat. La urma urmei, care este diferenţa dintre adevăr şi minciună?

Întrebându-ne „dacă există adevăr", să vedem, totodată, dacă tot acest simbolism mai are vreun sens. Din punctul de vedere al creştinului

autentic, simbolismul riscă, în mod ironic, să *distragă* mai curând atenţia de la adevăr. (Şi asta, trebuie să recunoaştem, întrucât credem că *există* un adevăr absolut, cognoscibil.) Şi tot astfel precum idolatria ajunge să se închine creatului, iar nu Creatorului, (copacului, iar nu Celui ce l-a făcut), simbolurile pot deveni esenţa obsesivă a adoraţiei. În realitate, simbolul poate umbri perspectiva adevărului pe care presupune să-l semnifice.

Creştinii nu caută să se închine crucii, cât lui Dumnezeu-Fiul răstignit pe cruce. Nu caută să se închine mormântului gol, cât lui Hristos ridicat din morţi. Simbolurile ne pot ajuta în bună măsură să înţelegem. Însă ce (sau, mai bine spus, pe cine) ne străduim să înţelegem?

Cercul se închide (aşa-zicând) cu întrebarea fundamentală: este Isus în Evangheliile creştine Cel care spune că este? Este El cu adevărat Dumnezeu sau doar o simplă poveste menită să ne distragă atenţia de la realitate? Este Isus al Bibliei adevărul... sau doar o minciună?

Simbolul marii Zeiţe, asemenea tuturor celorlalte simboluri păgâne „precreştine" ţinute la mare preţ de Codul lui da Vinci, aneantizează o altă porţiune uriaşă a Arcului Divin.

Capitolul 10

La nivelul acţiunii, eroii romanului descoperă Sfântul Graal, surclasându-şi adversarii şi depăşind toate obstacolele pe care au fost nevoiţi să le întâmpine.

La nivelul codului, se articulează mesajul subiacent – „sacrul feminin” – al unei ipostaze recuperate eroic din timpuri imemoriale. În ciuda tuturor dificultăţilor, această eroină filosofică va înlătura ierarhia masculină a Bisericii instituţionale şi va surghiuni la marginile culturii „[creştinismul, concepţia acestuia cu privire la femei şi] legile adoptate în secolul al III-lea”, care „nu mai pot fi aplicate creştinilor de azi” (434).

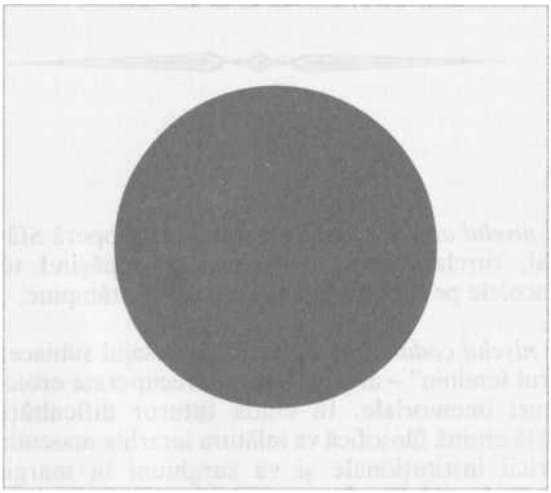

Aşa încât codul, dezvăluindu-şi pe deplin

mesajul, exclude, în lipsa totală a oricărei drepte măsuri şi a unei interpretări adecvate, cu desăvârşire Arcul Divin, izolându-i pe oameni în propriul lor orizont spiritual.

Codul spart

Cuiva tot trebuie să-i slujeşti, că e diavolul ori Domnul.
(Bob Dylan, *Cuiva trebuie să-i slujeşti*)

„Evan, sunt Carrie. Putem vorbi?" Era vremea cinei. Carrie citise toată ziua din Biblie, luând-o chiar de la începutul Noului Testament.

„Sigur, Carrie. Ce te apasă?"

„Păi, ne putem întâlni undeva? Trebuie să vorbesc cu tine între patru ochi."

„Cam într-o oră mă duc la biserică. Vrei să ne întâlnim acum, sau după ce mă întorc?"

„Acum!" Rămase surprinsă de răspunsul ei. „Acum, dacă se poate. Nu te reţin mult – promit."

Se întâlniră la Café Bona şi se aşezară la aceeaşi masă pe care o ocupaseră cu câteva săptămâni în urmă. „Eşti în blugi! Credeam că trebuie să mergi la biserică", îi scăpă lui Carrie.

„Nu e nevoie să porţi costum ca să predai ore de catehism duminica", fu răspunsul lui Evan. Apoi, o privi dintr-o parte şi adăugă: „Nici tu nu eşti prea

aranjată.”

Carrie roşi. Îşi dăduse o dată cu peria prin păr, însă nu se deranjase să-şi pună vreun fard. „Nu am avut timp să mă pregătesc. E prea important.” Îi relată grăbită ce văzuse cu o seară înainte. Când termină, se simţi complet secătuită. „Ce nu înţeleg eu este motivul pentru care mă simt azi în felul acesta”, încheie ea.

„Adică derutată?”, întrebă Evan.

„Nu, nu chiar. Mi-e foarte clar ce sentimente am în legătură cu ritualul de aseară. Ceea ce simt azi este, ei bine, mai mult o stare de gol.”

Evan încuviinţă încet din cap. Căută în eternul lui rucsac şi scoase o coală albă de hârtie. În mijloc desenă un cerc.

„După cum spui, colega ta de cameră a afirmat că sacrul feminin reprezintă el însuşi un cerc?”

„Da”, răspunse Carrie. „Ea zice că cercul este desăvârşit şi complet, cuprinde în el totul.”

„Păi, în parte are dreptate. Există un cerc care este desăvârşit şi complet şi cuprinde, într-adevăr, întreaga creaţie. Însă această coală e prea mică pentru a-l putea desena.”

„Nu înţeleg ce vrei să zici”, spuse Carrie.

„Bine – să spunem că acest cerc suntem noi – sau să spunem că eşti tu. Ce ai zice dacă ai avea controlul asupra întregii creaţii? Sau măcar asupra lucrurilor din imediata ta vecinătate? Poţi cuprinde cu braţele toate problemele care există doar în această cafenea?

Carrie clătină din cap.

„Şi totuşi, tocmai acest lucru încearcă Jen să te determine să-l faci, Carrie. Ea crede că putem fi acest unic cerc, centrul universului nostru. Numindu-se pe sine propria ei zeiţă, are impresia că nimeni nu va deţine controlul asupra ei sau nu îi va spune ce să facă."

„Evan", spuse Carrie, „fiecare persoană ar trebui să fie centrul propriului său univers. Toţi ar trebui să fie liberi să aleagă ce să creadă şi cum să acţioneze în funcţie de convingerile lor. Acesta este un drept fundamental al nostru ca indivizi. Nu sunt dispusă să-i permit cuiva accesul în «cercul» meu, după expresia ta."

„Cum rămâne cu răul, Carrie?", replică Evan. „Dacă le îngădui tuturor oamenilor să facă tot ceea ce vor, atunci, ce faci cu răul? Dacă fiecare cerc este independent şi nimeni nu poate cere socoteală în ce-l priveşte, atunci Hitler nu a fost rău când a masacrat milioane de evrei. El a acţionat doar în virtutea propriilor lui credinţe."

Carrie rămase tăcută, fără să găsească vreun răspuns.

„Iar dacă cercul tău este autonom şi nu se supune judecăţii nimănui, la cine apelezi în caz că ai vreodată nevoie de ajutor?"

„Nu am nevoie de ajutor..."

„Aha", o întrerupse Evan. „Gândeşte-te puţin la acest lucru. Trebuie să fug, dar te sun diseară. Bine?"

„Ce-ar fi dacă aş veni şi eu cu tine?”, întrebă Carrie, rămânând la fel de surprinsă ca şi el de întrebarea ei. „Adică, dacă e în regulă.” Evan se ridică în picioare. „E mai mult decât în regulă. E minunat!”

Acoperişul de aramă şi turnurile de piatră ale bisericii Saint-Sulpice se profilează pe linia unui orizont parizian cenuşiu. Aici se petrece brutala scenă din *Codul lui da Vinci* în care Silas, călugărul albinos, o asasinează pe sora Sandrine. Naraţiunea aminteşte, în treacăt, că biserica a fost clădită pe ruinele unui templu închinat lui Isis (99) şi că în interiorul ei se află un colosal obelisc cu vârf piramidal care, în religia egipteană, simboliza razele soarelui (119). Acest detaliu aparent minor ne oferă o primă cheie a „codului”. În desfăşurarea romanului se disting două niveluri.

La nivelul acţiunii, eroii romanului descoperă Sfântul Graal, surclasându-şi adversarii şi depăşind toate obstacolele pe care au fost nevoiţi să le întâmpine.

La nivelul codului, se articulează mesajul subiacent – „sacrul feminin” – al unei ipostaze recuperate eroic din timpuri imemoriale. În ciuda tuturor dificultăţilor, această eroină filosofică va înlătura ierarhia masculină a Bisericii

instituţionale şi va surghiuni la marginile culturii „[creştinismul, concepţia acestuia cu privire la femei şi] legile adoptate în secolul al III-lea”, care „nu mai pot fi aplicate creştinilor de azi” (434).

În Era Vărsătorului, Zeiţa precreştină va lua locul Dumnezeului biblic.

„Noua Eră” a Vărsătorului

Biserica Saint-Sulpice, impresionantă efigie a creştinismului tronează falnic deasupra uneia dintre pieţele moderne ale oraşului. Romanul dezvăluie, însă, ironia adevăratei temelii a bisericii: cultul păgân al venerării Zeiţei. Această temelie, îngropată vreme de secole, e readusă la lumină pentru a-l da în vileag pe uzurpator şi a-şi revendica statutul de drept. Mai vechea şi autentica spiritualitate vine să-l substituie pe impostorul de mai târziu. Paşnicul „păgânism matriarhal” precreştin şi „sacrul feminin” se vor dovedi superioare violentului „creştinism patriarhal” şi credinţei pe care au impus-o, prin forţa pumnului, părinţii avizi de putere ai Bisericii (138). Pe scurt, Zeiţa precreştină va lua locul Dumnezeului biblic.

Multor contemporani ai culturii noastre, noua „evanghelie” vestită de *Codul lui da Vinci* va fi fiind, fără îndoială, o veste bună. Era Vărsătorului

urmează Erei Peştilor (418). „Vaticanul s-ar vedea confruntat cu o criză fără precedent din cei două mii de ani de existenţă”, ceea ce ar presupune că „s-a încheiat bimilenara Eră a Peştilor, peştele fiind, totodată, simbolul lui Isus” (286, 287). Stăreţia Sionului a aşteptat „momentul potrivit [pentru a-şi dezvălui secretul] – momentul în care lumea este pregătită să facă faţă adevărului” (314), atunci când „intrăm în Era Vărsătorului, al cărei ideal afirmă că omul va afla *adevărul* şi va deveni capabil să gândească singur” (287).

Încă din anii ’60, misticii moderni au întâmpinat cu entuziasm această „Nouă Eră” (New Age – n. Tr.) a Vărsătorului ca pe o întoarcere la spiritualitatea păgână. Din punctul lor de vedere, Era Peştilor n-a fost decât un „interludiu creştin” – o paranteză între două ere de păgânism. Începând cu deceniul şapte, istoria americană a fost martora unei revoluţii cu implicaţii mult mai adânci decât a fost cea în urma căreia naţiunea avea să-şi dobândească independenţa. Noii revoluţionari ne dau, astfel, posibilitatea de a rupe cu trecutul aflat sub semnul inspiraţiei creştine. Pe parcursul unei singure generaţii, au izbutit să pună temeiul unor concepţii radical diferite în privinţa familiei, a educaţiei, a moravurilor, a căsătoriei, a sexualităţii, a spiritualităţii şi a lui Dumnezeu. Perspectiva lor a devenit noua ortodoxie corectă din punct de vedere politic. Bardul revoluţiei culturale, Bob Dylan, cânta:

Veniţi, mame, taţi, de pe-ntinsul pământ
Şi nu condamnaţi ne-nţelesul avânt,
Copiii nu stau drepţi la al vostru cuvânt.
Sfârşitul de drum aproape vi-i...
Căci cei ce azi pierd, mâine vor birui:
Iar vremurile-s alte ce-or fi.[155]

Cu riscul de a părea cuprinşi de panică la gândul cine ştie căror conspiraţii mondiale, nu putem, totuşi, trece cu vederea înrudirea de substanţă dintre mişcările prezumtiv apuse pe care le-a iniţiat generaţia anilor ’60 şi neopăgânismul de astăzi. Vremurile s-au schimbat şi, o dată cu ele, au apărut noi factori de influenţă, asemeni lui Dan Brown, de natură să rescrie istoria. În plus, ar fi o dovadă de naivitate să nesocotim semnificativa influenţă pe care o exercită această viziune despre lume în planul mass-media, al educaţiei şi al politicii. Sunt convingeri a căror înrâurire asupra modului nostru de viaţă şi deciziilor pe care le luăm este indiscutabilă.

Vreme de o generaţie, aproape, feministele radicale au recomandat adoptarea unei „noi înţelegeri a realităţii”. Predicatorii anumitor biserici vorbesc despre un Isus al cărui trap ar fi putrezit în mormânt. Noua gândire va constitui

---

[155] Bob Dylan, „The Times They Are A-Changin’”, © 1963; remixare 1991, Special Rider Music.

premisa „unei noi ştiinţe şi a unei noi spiritualităţi”, a „unei noi politici şi a unei noi economii, în condiţiile în care conceptul vetust de stat-naţiune… îşi va pierde treptat sensul”. Toate aceste lucruri se vor întâmpla, cu deosebire, „prin reafirmarea şi celebrarea misterelor transformatoare ale Potirului”.[156]

Pentru *Codul lui da Vinci,* „Ziua de Apoi” a acestei ere „a venit” (287). Marie, „soţia” lui Jacques Sauniere, declară cu convingerea unui credincios: „Începem să ne recunoaştem nevoia de a readuce la viaţă sacrul feminin”, povăţuindu-l pe Langdon cu pasiunea unui misionar: „Îngână-i melodia. Lumea are nevoie de trubaduri moderni.” (465).

Calea spre o unitate religioasă globală

Menţionarea unei alte clădiri bisericeşti lămureşte şi mai bine lucrurile. Langdon se simte chemat să treacă la acţiune contemplând Capela Rosslyn, o biserică despre care se presupune că ar fi fost ridicată de Templieri. Aceştia, potrivit încă unei formulări bine aduse din condei, „nu lăsaseră nicio piatră nesculptată” (453). Totul se leagă îndată ce ajungem în această „Catedrală a

---

156 Riane Eisler, *The Chalice and the Blade: Our History, Our Future* (San Francisco: Harper & Row, 1987), 190, 194, 200. E posibil ca Eisler să fi reprezentat una dintre sursele lui Brown în utilizarea acestui imaginar.

Codicelor” [157] (450). Capela expune, glorios, temelia lui Isis atât de adânc îngropată sub biserica Saint-Sulpice. Gravurile alcătuiesc însuşi codul.

Pe fiecare bloc de piatră [al capelei] era gravat un simbol... formând o bizară suprafaţă cu multe faţete (456)... crucifixuri creştine, stele iudaice, [sigilii masonice], crucile specifice templierilor, cornuri ale abundenţei, piramide, semne astrologice, plante, legume, pentagrame şi trandafiri... Capela Rosslyn era un altar închinat tuturor credinţelor... tuturor tradiţiilor şi, mai presus de orice, naturii şi sacrului feminin [zeiţei]. (453)

Codul reprezintă unitatea tuturor credinţelor, întemeiată pe actul de venerare a Naturii şi a Zeiţei. Această credinţă globală va recunoaşte un nou papă şi o biserică dispusă să-l urmeze în desăvârşirea unităţii păgâne – sinteza unică a unor religii şi filosofii contradictorii, sincretismul (434–435).

Această credinţă globală va recunoaşte un nou papă şi o biserică dispusă să-l urmeze în desăvârşirea sincretismului păgân.

---

[157] Engl., în original: “the Cathedral of Codes” (Catedrala Codurilor); cf., aici, vers. rom. (n. tr.).

O asemenea idee nu e, însă, cu nimic originală. Un vizitator al templului lui Apollo de la Didyma (pe teritoriul de astăzi al Turciei) îl descria, în secolul al II-lea, ca pe „un cerc de altare închinate tuturor zeilor”.[158] Un preot păgân al epocii se autointitula „preot al tuturor zeilor”.[159]

Viziunea unităţii religioase globale îi fascinează pe numeroşi oameni de spirit ai zilelor noastre. După cum afirma o preoteasă modernă a lui Isis: „Se poate ca Sophia / Isis să devină... un far menit să-i îndrume deopotrivă pe creştini, evrei, gnostici şi păgâni.”[160] Datorită lui Isis şi a cerinţelor ei păgâne va deveni cu putinţă unitatea religioasă, acum la scară planetară. Dacă s-ar înfăptui o asemenea sinteză în America, afirmă o profesoară lesbiană de confesiune metodist-unită de la Harvard, atunci am putea vorbi despre „cea mai strălucită formă de cârmuire perenă [ce va fi fiind] oferită lumii”[161].

---

[158] Robin Lane Fox, *Pagans and Christians* (San Francisco: Harper & Row, 1986), 34. Am operat uşoare modificări ale traducerii în vederea clarității. Acest sincretism se manifestase deja în Atena secolului întâi (vezi Fapte 17).

[159] Robert Turcan, *The Cults of the Roman Empire,* trad. De Antonia Nevill (Oxford, UK: Blackwell, 1996), 280.

[160] Caitlin Matthews, *Sophia, Goddess of Wisdom: The Divine Feminine from Black Goddess to World Soul* (London: The Aquarian Press / Harper Collins, 1992), 330.

[161] Diana L. Eck, *A New Religious America: How a „Christian Country” Has Become the World’s Most Religiously Diverse Nation* (San Francisco: Harper, 2001), 77. Sunt şi alţii care îşi propun acelaşi obiectiv. Filosoful hindus indian Radhakrishnan crede că „țelul suprem al generației noastre [actuale]... este acela de a da un suflet conştiinţei noastre tot mai

Noua vocaţie religioasă a Americii este aceea de a întemeia o spiritualitate unitară în măsură să salveze planeta. În slujba acestei vocaţii avem, totodată, nevoie de un nou Isus.

Să ne amintim afirmaţia unui autor citat mai devreme: „Isus nu va deveni o figură de anvergură naţională [în America] atâta vreme cât nu va putea fi disociat de creştinism.”[162] Un Isus noncreştin? Aceeaşi este ipostaza Sa gnostică ori cea vehiculată, bunăoară, în *Codul lui da Vinci.*

Într-o lume atomizată, ai cărei locuitori, ţinând să-şi prezerve autonomia, refuză ideea de relaţie, Zeiţa aduce vestea cea bună. Ea, se susţine, îi va reda coeziunea. Sub ocrotirea ei se va desăvârşi marea sinteză care aduce laolaltă înţelepciunea ecologică, echitatea economică, drepturile omului, emanciparea femeilor, egalitatea şi armonia între sexe, libertatea pansexuală, valoarea personală, pacea mondială, unitatea religioasă, viziunea utopică, liberul arbitru şi cea mai profundă dintre spiritualităţi.

O chemare ideologică sub arme

Iată ideologia de la care se revendică şi pe care o propovăduieşte, sub pretextul unei opere literare,

---

pregnant globale”, citat în ibid., 380.

[162] În *American Jesus: How the Son of God Became a National Icon.* Autorul lucrării, Stephen Protero, este profesor la Universitatea Boston.

Codul lui da Vinci. Cartea a fost evident scrisă din punctul de vedere al unei anume ideologii religioase. Nu avem nicidecum de a face, aici, cu un scenariu fictiv de senzaţie condimentat ici-colo, pentru o oarecare plauzibilitate, cu trimiteri istorice. Romanul se vrea, pur şi simplu, un mijloc de propagandă în sprijinul unei concepţii religioase cu privire la lume. Ceea ce n-ar trebui să ne îngrijoreze, ştiut fiind faptul că, în general, filosofia de viaţă a oricărui autor transpare firesc în operă. Cititorii romanului lui Brown trebuie să înţeleagă, pe de altă parte, că aderenţa acestuia la presupoziţiile religioase neopăgâne îi afectează inevitabil procedura de selecţie a „faptelor", insinuându-se deopotrivă în tezele formulate prin intermediul personajelor.

La acest nivel de profunzime spirituală e gândită ofensiva cu adevărat pustiitoare împotriva creştinismului.

La acest nivel de profunzime spirituală e gândită ofensiva cu adevărat pustiitoare împotriva creştinismului. Se cuvine, desigur, să răspundem atacurilor formulate la adresa Bibliei şi a ipostazei care îl reprezintă în mod autentic pe Isus. Dincolo de aceste aspecte, însă, e limpede că intenţia reală şi semnificativă a cărţii este aceea de a eroda însuşi fundamentul credinţei biblice pentru a-i

substitui un sistem religios advers. Asumându-şi o concepţie păgână despre lume, Brown nu se mulţumeşte să descarce doar câteva alice în direcţia realităţii istorice a Bisericii. Strategia lui presupune detonarea unei bombe la temelia principiilor pe care le stabileşte Biblia raportându-se la lume.

Dincolo de literatură, *Codul lui da Vinci* nu e altceva decât o chemare ideologică sub arme. În vreme de război, codurile se dovedesc folositoare în comunicarea disimulată a unor mesaje cruciale. Oricât de mult ne-am dori să-l ignorăm, se poartă astăzi un război *spiritual* de colonizare a sufletului uman. Asistăm în prezent, fie că ne place ori nu să admitem, la confruntarea dintre două viziuni religioase predominante, pe care eventuala noastră indiferenţă nu o face mai puţin reală. Există, poate, sute de facţiuni (religii), urmărindu-şi fiecare propriile interese particulare. În ultimă instanţă, toate se vor alătura, însă, uneia sau alteia dintre cele două alianţe majore: monismul păgân şi teismul biblic.

Între monismul păgân...

Concepţia religioasă dezvoltată în *Codul lui da Vinci* celebrează pântecele moale, atotcuprinzător al Zeiţei, începutul şi sfârşitul tuturor lucrurilor. Potrivit acestei viziuni, universul este unul în toate, de unde şi termenul de monism (altfel spus,

„un-ism”). Să ne amintim de cercul din finalul capitolului 9. Conform monismului, toate lucrurile se găsesc în interiorul acestui cerc – divinul, umanul, regnurile (animal, vegetal, mineral). Toate lucrurile împărtăşesc, deci, aceeaşi natură. Nu există niciun alt cerc, nicio altă realitate. În cadrul uniunii divine dintre Natură şi umanitate, totul devine posibil. Pătrunzând această mentalitate de factură „toate sunt una”, înţelegem mai bine sensul „mariajului sacru”, *Hieros Gamos,* invocat în *Codul lui da Vinci.* Personajele cărţii acceptă raţiunea acestui şocant rit sexual colectiv întrucât el reprezintă experienţa spirituală supremă – comună, precum se afirmă, tuturor religiilor şi cunoscută sub cele mai diverse denumiri: *unio mystica* („uniunea mistică”), „zeificare” (dobândirea naturii divine), „al nouălea cer”, „căsătoria sfântă” sau „viziunea unificării”[163].

Dincolo de toate reprezentările şi ipostazele sale, e important să înţelegem că Zeiţa nu este, cu toate acestea, decât un simbol. Ea personifică misterul divin al tuturor lucrurilor.

Nobila sa idee nu e decât o metaforă menită să sugereze inexistenţa unei zeităţi personale.

„Divinul feminin” se instituie ca o „forţă” impersonală, izvor al tuturor lucrurilor.

---

[163] Moshe Idel şi Bernard Meginn, eds., *Mystical Union in Judaism, Christianity and Islam: An Ecumenicul Dialogue* (New York: Continuum, 1996), 10–12.

Nu există, în ultimă instanţă, sute de religii. Ele sunt doar două.

...şi teismul biblic

Vorbim, aici, despre o concepţie străină cercului îngăduitor al păgânilor: *teismul,* perspectiva confirmată în timp a Bibliei. Ea se sustrage cercului păgân, monist, întrucât îl cinsteşte pe Dumnezeu ca Domn şi Creator – situat în afara cercului. Pentru a da expresie tainei acestui Dumnezeu transcendent, Dumnezeul care se află dincolo de rânduirea celor create, trasăm un arc. Acesta se plasează deasupra cercului, aşa cum Dumnezeu se află mai presus de creaţia Sa. Dumnezeu şi universul sunt două entităţi tot atât distincte pe cât sunt pictorul şi pânza sa ori, bunăoară, Leonardo da Vinci şi *Cina cea de taină.*

Codul lui da Vinci urmăreşte, în esenţă, o reinterpretare radicală a definiţiei lui Dumnezeu.

C.S. Lewis scria: „Dumnezeu este un Anume."[164] Dumnezeu nu poate fi nicidecum asimilat unei energii subsumate cercului monist sau „cercului

---

[164] Lewis, *Miracles,* 87. Ceea ce vrea să spună aici Lewis este că Dumnezeu nu este o „ființă universală", adică o totalitate amorfă, întrucât Dumnezeu îşi are propriul Său caracter specific, determinat.

vieţii”. El se află în afara acestuia, drept care Arcul Divin se suprapune cercului creat. În contrast cu noţiunea din ce în ce mai răspândită a cercului vieţii, Biblia relevă o perspectivă cu totul diferită asupra lui Dumnezeu. Profetul Isaia, în secolul al XVIII-lea î.Hr., spunea despre Iahve: „El şade deasupra cercului pământului” (Isaia 40:22). Dumnezeu îşi are propriul loc, propria dimensiune de existenţă. Niciun cerc creat al vieţii nu îl poate conţine.

Iată ceea ce vrem să spunem numindu-l pe Dumnezeu sfânt. „Sfânt” înseamnă „menit în mod aparte” unui loc ori unei funcţii. Dumnezeu are un loc aparte prin natura Sa de Creator, altul decât cel care ni se rezervă nouă ca făpturi. Cinstim această înţelegere a lui Dumnezeu atunci când ne rugăm: „Tatăl nostru care eşti în ceruri!” (Matei 6:9). El este izvorul naturii noastre personale şi ziditorul universului în toată complexitatea acestuia. C.S. Lewis nota, pe de altă parte, că zeul păgân, care este totul (şi, într-un anumit sens, nimic), se identifică „vidului”, „nonentităţii”, „generalităţii amorfe”[165].

În spatele dezbaterilor şi al referinţelor contradictorii, *Codul lui da Vinci* urmăreşte, în esenţă, o reinterpretare radicală a definiţiei lui Dumnezeu din unghiul unei divinităţi impersonale a naturii.

---

[165] Ibid., 90–91.

Toate-s vechi...

Codul lui da Vinci propune o versiune cosmetizată, uşor de asimilat, a unei spiritualităţi potrivnice, în general, credinţei fundamental scripturale şi, în particular, revelaţiei biblice a lui Dumnezeu. *Această spiritualitate nu constituie o versiune a creştinismului,* după cum încearcă să ne convingă, invocându-i pe gnosticii timpurii, scepticii contemporani. Orientarea ei este, mai curând, aceea de a tăgădui tot ce are creştinismul mai de preţ.

Se poate spune, la drept vorbind, că nimic nu s-a schimbat. Se cunosc, în antichitate, două categorii de gnostici: cei care n-au avut nicio relaţie cu creştinismul şi cei care au căutat să treacă drept creştini. Pe parcursul primelor veacuri ale Bisericii, conducătorii creştini au manifestat atitudinea amintită deja în cuprinsul lucrării noastre, străduindu-se în mod consecvent să demonstreze că gnosticismul se distinge, ca religie, net faţă de autenticul creştinism.

Tertulian, unul dintre istoricii creştini ai vremii, vorbea despre „blasfemia ridicată împotriva Creatorului”[166] de către gnosticii care, spunea el,

---

[166] Citat în Adolf von Harnack, *Marcion: The Gospel of the Alien God,* trad. De John E. Steely şi Lyle D. Bierma (Durham, NC: The Labyrinth Press, 1990), 72.

„nu-i deosebesc cu nimic pe păgâni de credincioşi în bisericile lor”[167]. El îi acuza că „au de a face cu vrăjitorii, [coropcarii], cititorii în stele şi filosofii”[168]. Un gnostic modern, refuzând orice asociere cu credinţa biblică, îi descrie pe gnosticii „creştini” în aceeaşi manieră pe care o adoptaseră părinţii Bisericii. El afirmă că gnosticismul Bisericii timpurii, împrumutând vocabularul creştin, nutrea, cu toate acestea, „spiritul celui mai recent val păgân din Occident”[169].

Păgânismul, antic ori modern, contravine mesajului creştin al Bibliei. Noile forme de păgânism îi obligă pe creştini să treacă printr-un proces de reexaminare a propriei credinţe aşa cum au fost nevoiţi, de altfel, şi primii creştini la vremea când manuscrisele secrete ale gnosticilor antici fuseseră iniţial redactate.

La vremuri noi, duşmani vechi

De-a lungul primelor trei secole ale Bisericii, creştinii aveau să lupte pe două fronturi. Din afara comunităţii, s-au confruntat cu persecuţiile la care îi supuneau autorităţile păgâne ale Romei imperiale din pricina refuzului de a mărturisi: „Cezar este Domnul”. În interiorul acesteia, s-au

---

[167] Ibid., 95.
[168] Ibid., 96.
[169] Greenlees, *The Gospel of the Gnostics,* vii.

văzut constrânşi să preîntâmpine influenţa lupilor îmbrăcaţi în piele de oaie care se pretindeau a fi creştini, însă adoptau spiritualitatea păgână a imperiului roman. Asistăm, astăzi, la o reeditare a acestei desfăşurări de forţe pe două fronturi.

Pe măsură ce cultura noastră se transformă, căpătând tot mai mult accentele decadente ale anticei Rome[170], dârzenia creştinilor de astăzi în a propovădui adevărul se dovedeşte aceeaşi cu a Bisericii timpurii câtă vreme ne găsim, la rândul nostru, în situaţia de a le ţine piept celor care, fiind în realitate gnostici, se afirmă credincioşi ai lui Hristos. După două mii de ani, asediul adevărului spiritual e departe de a se fi sfârşit.

După două mii de ani, asediul adevărului spiritual e departe de a se fi sfârşit.

Codul lui da Vinci sugerează că înfruntarea ar avea loc între istoricii obiectivi, respectiv cei care caută în mod sincer să afle adevărul, pe de o parte, şi o Biserică obtuză, sâcâitoare, pe de alta. Fapt este că toţi ne străduim, într-un fel sau altul, să dobândim cunoaşterea adevărului ultim cu acelaşi zel religios de ambele părţi.

Zei, zeiţe şi Dumnezeu

---

170 Vezi Peter Jones, *Capturing the Pagan Mind,* capitolele 1–4.

Spiritualitatea *Codului lui da Vinci* se vădeşte încă din zorii istoriei umane. Întâia propoziţie a Bibliei – „La început, Dumnezeu a făcut cerurile şi pământul.” (Geneza 1:1) – a fost formulată în contextul social al păgânismului egiptean; mai exact, pe fundalul credinţei în Isis, zeiţa magiei şi a lumii morţilor. Acelaşi adevăr referitor la Dumnezeu, Creatorul transcendent, se rosteşte o dată în plus cu prilejul intrării lui Israel în Canaan, unde găseşte o cultură a venerării lui Baal şi a Aşerei, zeul şi zeiţa fertilităţii, forţe ale naturii divine.

În secolul al IX-lea î.Hr., Ilie le-a cerut israeliţilor să-şi întoarcă faţa de la aceste zeităţi pentru a-i sluji adevăratului şi viului Dumnezeu (1 Regi 17–19). În secolul al VIII-lea î.Hr., profetul Isaia a invocat în permanenţă contrastul dintre Dumnezeul creaţiei şi al izbăvirii şi zeii păgânismului babilonian (Isaia 40–49). Poporul, însă, a refuzat cu încăpăţânare să ia aminte. Răzbate mereu din Biblie ecoul nemulţumirii faţă de asocierea lui Israel cu Baal, fapt ale cărui consecinţe se dovedesc dezastruoase.

Este istoria confruntării dintre două religii distincte în lupta pentru ţinutul lăuntric al sufletului uman. Religia biblică şi păgânismul se exclud reciproc. Unicitatea revendicată de Biblie nu derivă din îngustime, intoleranţă ori teamă. Biblia e unică prin trăsăturile radical diferite pe

care i le atribuie lui Dumnezeu.

Ajungând la Noul Testament, avem să constatăm că Isus, întemeietorul creştinismului, ia drept reper Vechiul Testament. I-a prevenit, de pildă, pe credincioşi să nu se roage asemenea păgânilor (Matei 6:7), arătându-le, totodată, că nu pot alege decât una dintre cele două căi: Împărăţia lui Dumnezeu ori împărăţia Satanei (Matei 12:25–28). A reamintit, apoi, mulţimii că nimeni nu îl poate cunoaşte pe Tatăl decât prin mijlocirea Lui, a Fiului. Noul Testament abundă în contraste alb-negru. Pavel, unul dintre apostolii lui Isus, diferenţiază, în ansamblu, două sisteme antinomice:

Adevărul	*Minciuna*
Neprihănire	Păcat
Lumină	Întuneric
Hristos	Diavol
Credincios	Necredincios
Templul Dumnezeului celui Viu	Templul idolilor
Potirul Domnului	Potirul diavolilor
Tabla legilor Domnului	Tabla legilor diavolilor
Învăţătura bună	Învăţătura demonilor
Închinare Creatorului	Închinare făpturii
Slava Dumnezeului celui Nemuritor	Chipurile omului muritor
Înţelepciunea lui Dumnezeu	Înţelepciunea lumii

Unicul Dumnezeu	Numeroşi aşa-zişi „zei”
Domnul Isus Hristos	Numeroşi „domni”

Nici Isus, nici Pavel n-au acceptat eventualul aport al vreunei religii păgâne. Există, fără doar şi poate, o separare netă între gnosticism şi creştinism.

Alegerea

După convertirea la creştinism, Bob Dylan dădea de ştire prin versurile unui nou cântec: „Cuiva tot trebuie să-i slujeşti... că e diavolul ori Domnul.”[171] Tuturor ni se cere să alegem, în cele din urmă, fie că acceptăm teoriile unui roman precum *Codul lui da Vinci* ori dăm crezare, bunăoară, argumentelor pe care ne-am străduit să le aducem în cuprinsul acestor pagini. Este aceeaşi alegere pe care Ilie o pune în faţa poporului lui Dumnezeu: „Până când vreţi să şchiopătaţi de amândouă picioarele? Dacă Domnul este Dumnezeu, mergeţi după El” (1 Regi 18:21).

Nu există decât două căi religioase, două moduri de a ne raporta la divinitate. Este Dumnezeu totuna cu Natura ori este El Creatorul naturii? De răspunsul la această întrebare atârnă însuşi caracterul modului nostru de gândire şi al atitudinii noastre. Conştienţi sau nu de acest fapt,

---

[171] Bob Dylan, „Gotta Serve Somebody”, © 1979, Special Rider Music.

toţi oamenii sunt religioşi. Toţi se închină şi slujesc unui reper sau altuia. Rămâne doar să hotărâm dacă alegem să ne închinăm şi să slujim „făpturii" ori „Făcătorului, care este binecuvântat în veci" (Romani 1:25). Va trebui să admitem fie existenţa cercului unic, fie ipostaza unui cerc pus în legătură cu arcul desăvârşirii.

Cine aduce vestea cea bună?

Atât păgânismul, cât şi creştinismul aduc veşti bune. Ambele propovăduiesc izbăvirea. Păgânismul predică *eliberarea de* Creator, fapt care îi îngăduie omului să-şi ia soarta în mâini şi să-şi găsească de unul singur calea spre mântuire. Biblia, pe de altă parte, afirmă *reconcilierea* Creatorului cu omenirea prin mijlocirea propriei Sale întrupări ca Mântuitor al acesteia. Niciunul dintre cei care îl caută cu adevărat pe *acest* Mântuitor nu va fi părăsit ori uitat.

Cercul atotcuprinzător al creaţiei şi arcul care îl reprezintă pe Dumnezeu mai presus şi dincolo de creaţia Sa trimit la realităţi din două puncte de vedere categoric distincte. Întâi că fiinţele umane şi Dumnezeu (Creatorul lor divin) nu prezintă aceeaşi natură. Dumnezeu este fără de început, spre exemplu. Spre deosebire de noi. Dumnezeu este, iarăşi, atotcunoscător. Ceea ce nu putem spune despre noi înşine. Diferenţele, dacă ar fi să continuăm, sunt infinit mai numeroase.

În al doilea rând, ceea ce separă Arcul Divin de cercul creat este faptul că, în cele mai oneste clipe de cercetare lăuntrică, atunci când suntem singuri cu noi înşine, resimţim cu toţii o neîmplinire profundă, senzaţia nelămurită că un anume lucru trebuie îndreptat. Sentimentul e unul de nevrednicie, chiar, de inferioritate morală pe undeva. Unii îi spun vinovăţie. Suntem prea puţin dispuşi să o recunoaştem, însă, o ştim foarte bine, nimeni nu face excepţie în această privinţă. Iar motivul pentru care ne frământă această neîmplinire este tocmai faptul că *suntem* neîmpliniţi. Motivul pentru care ne simţim vinovaţi este tocmai faptul că *suntem* vinovaţi.

Dumnezeu între noi

Toţi oamenii au fost creaţi cu scopul de a trăi bucuria unei relaţii miraculoase cu Dumnezeu, Creatorul Însuşi. Miracolul acestei relaţii avea, apoi, să se spulbere. Tragica despărţire s-a petrecut, firește, ca o consecinţă a păcatului. Între făptura creată şi Dumnezeu, Creatorul, se cască, prin urmare, o prăpastie de netrecut. Orice om onest cu sine însuşi trăieşte sentimentul acestei înstrăinări, al pierderii. Dincolo de sentimente, însă, vorbim aici despre o realitate. În această stare de separaţie – „marele divorţ”, după cum îi spune C.S. Lewis – rezidă esenţa păcatului, iar nu neapărat în faptele pe care le săvârşim. „Păcatele”

din pricina cărora ne simţim mai mult sau mai puţin vinovaţi nu sunt decât simptomele adevăratei boli – despărţirea de Dumnezeu. *Acesta* este propriu-zis păcatul originar al Edenului, acolo unde s-a produs ruptura – acolo unde am ales să ne fim propriii dumnezei (Geneza 3:4–5).

În plus, nu ne stă nouă în putere să aruncăm o punte peste această prăpastie. Nu ne putem tămădui singuri. Nu putem ajunge la El. Aşa încât îi rămâne Lui să vină la noi. Numai Dumnezeu poate împlini lucrurile. Ceea ce a şi făcut. A adus arcul (pe Sine Însuşi) în atingere cu cercul (noi). Le-a reunit. În ce fel? Dumnezeu a hotărât să „destindă în conştiinţa socială a limitării" şi să se întrupeze. Pentru a deveni asemeni nouă prin Isus, Dumnezeul întrupat în om.

Şi încă.

Pentru ca un Dumnezeu desăvârşit şi sfânt să poată deschide calea făpturii neîmplinite şi căzute spre El, păcătosul trebuie să sufere o prefacere esenţială. Ca atare, Isus, care n-a păcătuit niciodată, a luat asupra Sa răspunderea pentru toate păcatele oamenilor. Datorită acestui fapt am fost declaraţi, conform tuturor legilor universului, liberi de păcat. Nevinovaţi! Romani 8:1 întăreşte: „Acum dar nu este nicio osândire pentru cei ce sunt în Hristos Isus".

Cei ce primesc darul, aşadar, încetează să mai fie răspunzători pentru păcatul lor – prăpastia dincolo de care se află. Ce înlătură răspunderea

oamenilor pentru propria condiţie neîmplinită şi păcătoasă? Ce validează această realitate? Recunoaşterea nedezminţită a acestui adevăr – faptul că păcatul ne izolează şi că ne-am săturat să fim singuri. Iar, în virtutea căinţei, rămâne să trecem cât mai curând puntea şi să lăsăm totul în urmă.

Aici se întrepătrund arcul şi cercul. Dumnezeu, asemeni Tatălui din Parabola Fiului Risipitor, aleargă în întâmpinarea noastră, ne cade pe grumaz şi ne sărută mult. Se destramă, atunci, şi sentimentul deznădăjduit al înstrăinării. Isus spunea: „Eu am venit ca oile să aibă viaţă, şi s-o aibă din belşug" (Ioan 10:10). Astfel stau lucrurile o dată ce suntem reîntregiţi în Dumnezeu!

„...şi ştim că Isus este în adevăr Hristosul, Mântuitorul lumii." (Ioan 4:42).

În lumina acestui de neînchipuit adevăr cu privire la Isus, observaţia lui Teabing este cât se poate de îndreptăţită: „Isus Hristos a fost un personaj istoric de o forţă extraordinară, poate cel mai enigmatic şi mai charismatic lider pe care l-a cunoscut omenirea în toate timpurile." (247). Un ritual sexual, având-o ca parteneră pe Maria Magdalena şi în urma căruia s-ar fi născut un copil nu explică nici pe departe influenţa exercitată de Isus. Numai actul de proporţii

cosmice prin care Dumnezeu ne-a răscumpărat poate lămuri îndeajuns anvergura înrâuririi lui Isus asupra lumii. Iar afirmaţia lui Teabing îşi dezvăluie, până la urmă, sensul real doar ţinând seama de mărturia biblică: Isus este *în adevăr Hristosul, Mântuitorul lumii* (Ioan 4:42).

Nemărginita bucurie a comuniunii lăuntrice

Cartea noastră nu caută să justifice greşelile şi nelegiuirile evidente ale celor care, în trecut, au mânjit imaginea Bisericii lui Hristos în lume. (Ne alăturăm, fără ezitare, tuturor creştinilor autentici de astăzi în a ne asuma propriile eşecuri – calea spre celălalt mal a fost, fără doar şi poate, deschisă, însă lucrarea lui Dumnezeu de înnoire a cercurilor fiecăruia dintre noi are să dureze o viaţă... adică, literalmente, atât cât ne este dat să trăim pe pământ.) Şi nici nu încearcă să recupereze, nostalgic, cine ştie ce „vârstă de aur" a vremurilor apuse. Scopul ei nu e altul decât acela de a limpezi, în forma de expresie a întâmpinării critice pe care am socotit să o aducem uneia dintre recentele producţii literare extrem de populare, unele lucruri în privinţa celor două opţiuni religioase cu care s-a văzut dintotdeauna confruntată orice fiinţă umană.

Experienţa personală ne îndreptăţeşte să afirmăm pe deplin încredinţaţi că nimic nu e mai liniştitor decât conştiinţa existenţei unui

Dumnezeu, dincolo şi mai presus de noi, înaintea Căruia putem veni cu sufletul deschis câtă vreme a făgăduit să-i primească pe toţi cei ce-l caută. Există un Izbăvitor real, şi tot atât de reală este hotărârea Lui de a ne ierta şi de a ne risipi supărătorul sentiment de vinovăţie. Putem deveni mai senini ştiind că lumea se află în mâinile Sale. Avem, totodată, posibilitatea ca, astfel, să-i iertăm, la rândul nostru, pe alţii. În spiritul comuniunii lăuntrice cu El, dobândim nemărginita bucurie de a-l sluji. Iată rostul nostru!

Scriind această carte, nădăjduim şi ne rugăm ca Dumnezeu, unicul Creator şi Mântuitor al oamenilor, să-i călăuzească pe toţi rătăcitorii asemenea lui Teabing astfel încât, iluminaţi de slava lui Isus, să poată găsi locul unde se află autenticul Sfânt Graal al Evangheliei: Isus Însuşi, în adevăr Mântuitorul lumii.

Aşa încât codul, dezvăluindu-şi pe deplin mesajul, exclude, în lipsa totală a oricărei drepte măsuri şi a unei interpretări adecvate, cu desăvârşire Arcul Divin, izolându-i pe oameni în propriul lor orizont spiritual.

Epilog

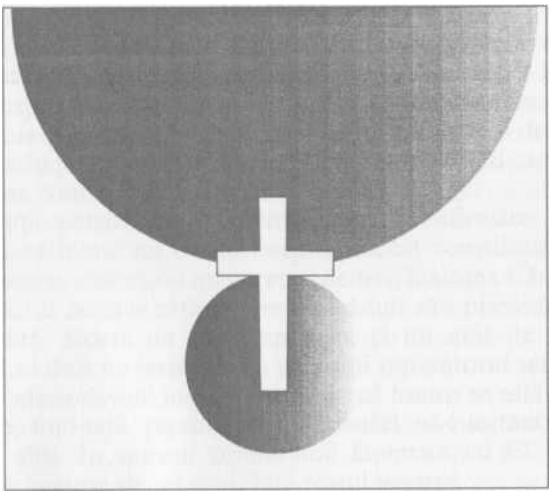

Crucea trimite în neant orice cod, reconciliind cercul uman cu Arcul Divin.

Carrie alege

Jen nu era în cameră când se întoarse Carrie. Se bucură, fiindcă dorea să fie singură.

Pe perete atârna afişul pe care Jen îl puse cu o seară înainte. Un cerc mare era desenat în mijlocul hârtiei. Carrie stătea pe scaunul ei şi se uita la cerc. Cuvintele pe care le auzise cu câteva ore în urmă îi răsunau încă în minte.

„Isus", spunea Jim Howard, pastor la biserica pe care o frecventa Evan, „s-a folosit de lemnul crucii pe care a fost bătut în cuie pentru a construi o punte."

Carrie îl urmase pe Evan înăuntrul bisericii şi se

puse în rândul din spate. Evan se duse la copiii cărora le preda, însă Carrie nu mersese acolo ca să stea cu el. Căuta ceva, însă nu ştia ce. Partea din spate a bisericii părea un loc la fel de bun ca oricare altul pentru această căutare.

„Crucea pe care Isus a fost ţintuit în mod sălbatic şi pe care a murit s-a transformat pentru noi într-o punte. Până în acel moment, singura cale prin care cineva putea ajunge să-l vadă în adevăr pe Dumnezeu era să fie desăvârşit în viaţa pe care o trăia. Şi ştiţi ce? Nimeni nu a reuşit. Nici măcar un singur om. De aceea Dumnezeu s-a făcut asemeni nouă, a trăit o viaţă desăvârşită, iar apoi a îndurat pentru noi pedeapsa care ne fusese hărăzită nouă."

Carrie mai auzise înainte aceste cuvinte. Însă ce voia să spună prin crucea care a devenit o punte?

„Nu putem să îl cunoaştem pe Dumnezeu pe cont propriu. Indiferent pe cine invoci, indiferent în ce ai crede, este imposibil să ajungi la Dumnezeu pe calea ta proprie. Isus a ştiut asta. Aşa încât le-a spus adepţilor Lui chiar înainte de a fi dus la moarte: «Eu sunt calea spre Tatăl». De aceea îl urmăm, dar unde ne conduce El? înapoi către Creator – persoana lui Dumnezeu, care ne iubeşte şi vrea ca noi să ne întoarcem!

Dacă ne e dat să mergem pe acest drum, trebuie să ne înfruntăm crucea."

Carrie se aplecă în faţă, nevrând să-i scape niciun cuvânt.

„Crucea se transformă pentru noi într-o punte pe care putem trece dincolo, renunţând la încercările de a-l cunoaşte pe Dumnezeu de unii singuri, pentru ca, o dată ajunşi dincolo, să îl luăm de mână pe Cel care a fost răstignit.

Dar", iar aici îşi întinse mâinile în chip rugător înspre cei ce ascultau, „trebuie să traversaţi puntea.

Vă spun, niciunul dintre noi nu-şi poate construi singur puntea. Ştim cu toţii că nu putem duce o viaţă desăvârşită – am încercat şi am eşuat. Poate că am dori să găsim o cale exclusiv a noastră pe care să străbatem distanţa – să ajungem să îl cunoaştem pe Dumnezeu. Însă, aşa cum se spune în Romani 3:23, cu toţii dăm greş. Indiferent cât de aproape ne aduce propria noastră punte, dacă nu ajunge dincolo, înseamnă că nu e suficient.

Trebuie să venim înspre El supunându-ne condiţiilor Lui. Isus o spune foarte clar în Ioan 14:6: «Eu sunt calea, adevărul şi viaţa. Nimeni nu vine la Tatăl decât prin Mine». Aşadar, iată care sunt opţiunile voastre: puteţi veni către Dumnezeu prin cruce, sau puteţi rămâne pe micuţa voastră insulă. Depinde de voi. Însă în cele din urmă, pur şi simplu nu aveţi de ales dacă vreţi cu adevărat să îl găsiţi pe Dumnezeu.

Prin urmare, care sunt paşii pe care trebuie să-i faceţi? Mai întâi, trebuie să fiţi de acord cu Dumnezeu că există o distanţă între voi şi El – ea se numeşte păcat. Apoi, trebuie să admiteţi că

puntea – moartea lui Isus pe cruce şi învierea Lui – există, şi există pentru voi. Iar, la urmă, trebuie să începeţi traversarea oferindu-vă viaţa Lui. Este foarte simplu.

Asta e tot – să te alături Creatorului, după cum a voit-o El. De aceea ai fost creat. Vă vorbesc din propria mea experienţă, este raţiunea existenţei voastre."

Jim mai vorbi vreme de câteva minute, însă Carrie nu mai asculta. Când slujba se încheie cu un cântec şi o scurtă rugăciune, Carrie ieşi repede şi aşteptă lângă maşină. Rămase tăcută pe drumul de întoarcere spre campus; nu voia să discute cu Evan – nu încă. Avea o mulţime de lucruri la care trebuia să mediteze.

Sau, mai degrabă, *unul singur.* Doar unul. Crucea ca o punte. Un pod dinspre – cum spusese Jim? – micuţa ei insulă înspre Dumnezeul de care încercase atât de mult să se ferească.

Acum, stând în camera ei, privea la cercul din faţa ei. Cuvinte care o entuziasmaseră cu numai câteva zile în urmă îi veneau de-a valma în minte. *Sacrul feminin.* Hieros Gamos. *Maria Magdalena. Sfântul Graal.* Alungă aceste gânduri în timp ce îşi roti privirea prin cameră căutând – ah! Iată.

Scoase capacul cariocii şi se îndreptă spre afiş. Începând din colţul din stânga-sus al hârtiei, trasă o linie arcuită care atingea partea de sus a cercului şi continua înspre colţul din dreapta-sus. Arcul era mai mare decât cercul. Se dădu un pas

înapoi şi îşi privi opera.

Dumnezeu era, în cele din urmă, adevărat – Dumnezeu din Biblie. Ştia că trebuie să existe o Persoană Supremă – nu o forţă, ci o Persoană care a făcut ca ea însăşi să existe ca persoană. Acesta era Dumnezeul de care fugise ea şi înspre care, totuşi, oarecum, fugise neîncetat – Dumnezeu, care a creat bărbatul şi femeia în unicitatea lor; Dumnezeu, care era mai presus de orice simbol menit să-l reprezinte. Acest Dumnezeu, care ştia despre Carrie că nu putea să îşi părăsească de una singură micuţa sa insulă, i-a oferit o punte de salvare. Fiindcă acest Dumnezeu avea pentru ea ceea ce sperase şi aşteptase de la toţi ceilalţi oameni... dragoste.

Dumnezeu o iubea şi o aştepta să treacă dincolo prin mijlocirea crucii.

Luă din nou carioca. De această dată, desenă o cruce, cu punctul central al celor două linii perpendiculare aşezat exact la intersecţia dintre arc şi cerc. Se gândi la modul în care *Codul lui da Vinci* – cartea care o determinase să cerceteze adevărul lui Dumnezeu în ultimele zile – se sfârşeşte. Şi-l aminti pe Robert Langdon, la întoarcerea sa la Paris, cum îngenunchează în faţa lăcaşului în care se arăta încredinţat că sunt îngropate rămăşiţele Mariei Magdalena.

Carrie, în liniştea camerei sale, căzu şi ea în genunchi. Însă nu îngenunchea în faţa unei femei moarte. Îngenunchea înaintea Celui viu. Carrie

lăsă în urmă orice îndoială; lăsă în urmă răul pe care îl făcuse; durerea de care avusese parte – şi ştiu atunci că fusese acceptată şi iertată şi vindecată.

Şi în acel moment, i se păru că aude – pe Cineva care îi spune: „Bine ai venit acasă".

Cuvânt de încheiere

Sunt încă multe alte subiecte pe care am dori să le discutăm cu voi privitor la *Codul lui da Vinci,* însă nu avem nici timpul şi nici numărul de pagini necesare pentru a face acest lucru în cartea de faţă. Există vreo întrebare la care aţi sperat să primiţi un răspuns de la noi, dar nu l-aţi primit? Ajutorul este la îndemâna voastră. Pentru aceia care doresc să continue acest studiu, puteţi vizita una dintre adresele de internet notate mai jos, unde puteţi căuta după pofta inimii şi a minţit voastre.

Codul lui da Vinci ridică o mulţime de întrebări despre Dumnezeu, însă oferă multe răspunsuri eronate. Văduvele şi orfanii (atât în sens propriu cât şi spiritual) nu au nimic bun de câştigat din speculaţii şi născociri fanteziste, ci doar din adevărul despre Cel care s-a proclamat pe Sine ca fiind calea, adevărul şi viaţa. „Preaiubitul meu Fiu", l-a numit Dumnezeu pe El de faţă cu martori oculari. „Fiul lui Dumnezeu", s-a numit El pe Sine. „Fiu al lui Dumnezeu", l-au mărturisit apostolii

Săi, în timpul şi după viaţa Lui pe pământ.

Iar noi credem cu adevărat că El este Fiul lui Dumnezeu.

www.breakingthedavincicode.com
www.jimgarlow.com
www.cwipp.org

Îndrumarul cititorului cu privire la Codul spart al lui Da Vinci

Ai citit *Codul lui da Vinci* şi ai rămas cu o mulţime de întrebări. Acum, ai citit *Codul spart al lui da Vinci* şi ai rămas cu şi mai multe întrebări. Nu trebuie să te sperie acest lucru. Atunci când te afli în căutarea adevărului, semnele de întrebare sunt nişte instrumente puternice. Fii, totuşi, cu băgare de seamă. Ai grijă ca întrebările pe care le pui să conducă spre un mai mare discernământ, iar nu să hrănească scepticismul. Cu alte cuvinte, „fiţi dar înţelepţi, şi fără răutate ca porumbeii" (Matei 10:16).

Întrebările de mai jos sunt menite să te ajute în depăşirea oricărei îndoieli sau confuzii cu care s-ar putea să te confrunţi. Poate vei dori să reflectezi asupra lor de unul singur sau poate în cadrul unui mic grup de prieteni; secretul este să continui să cauţi până vei ajunge la certitudine. Ţine minte că la capătul a numeroase discuţii s-ar putea să nu ai încă toate răspunsurile, însă vei fi făcut paşi

înainte. Dumnezeu a promis că „dacă vei cere înţelepciune (...) şi vei umbla după ea ca după o comoară, atunci vei înţelege frica de Domnul şi vei găsi cunoştinţa lui Dumnezeu” (Proverbe 2:3–5). Şi în cele din urmă, vei descoperi că nu există decât un singur Răspuns la toate întrebările care-ţi vor ieşi în cale. Acest răspuns va face de prisos existenţa oricărui cod de care te vei lovi vreodată. Dorinţa noastră este ca, dacă nu cunoşti încă Răspunsul, să Îl primeşti prin ceea ce ţi-am împărtăşit.

Fii binecuvântat în călătoria ta.

Capitolul 1: Un cod menit să agite spiritele

1. Cât de temeinică este cunoaşterea ta despre identitatea lui Isus? Dacă ţi-ar fi contestată credinţa, ai putea să ţi-o aperi? Cum ai face acest lucru?

2. Crezi că romanul *Codul lui da Vinci* reprezintă o ameninţare la adresa creştinismului? Dacă da, de ce? Dacă nu, de ce?

3. *Codul lui da Vinci* începe cu o precizare a autorului, care spune că: „Toate operele de artă, obiectivele arhitecturale, documentele şi ritualurile secrete menţionate în această carte sunt reale”. Crezi că această afirmaţie corespunde adevărului? În ce fel speri să-ţi fie de folos parcurgerea *Codului spart al lui da Vinci*?

4. Brown îşi doreşte să „înveţi enorm” din cartea

lui. Crezi că literatura este o modalitate potrivită de învăţare? Dacă da, de ce? Dacă nu, de ce?

5. Pilat, în confruntarea sa cu Isus, i-a pus eterna întrebare: „Ce este adevărul?”. Este posibilă cunoaşterea adevărului absolut? Există un asemenea adevăr absolut, sau este acesta relativ, în funcţie de fiecare persoană şi de fiecare situaţie?

Capitolul 2: A doua dintre cele mai bune idei ale lui Dumnezeu

1. Carrie Williams, personajul imaginar care, de acum încolo, ne va însoţi la fiecare început de capitol, are parte de două „şocuri sexuale” într-o singură zi – avansurile prietenului ei şi descoperirea faptului că are o colegă de cameră lesbiană. Crezi că situaţia descrisă mai sus este o reprezentare corectă a societăţii noastre contemporane?

2. Eşti de acord cu afirmaţia noastră că: „În ultimă instanţă, *Codul lui da Vinci* nu reprezintă altceva – prin forţa concluziei «mai puţin logice» pe care o sugerează – decât o invitaţie la aşa-zisul sex lipsit de prejudecăţi, sustras parametrilor stabiliţi de Dumnezeu”? Dacă da, de ce? Dacă nu, de ce?

3. Descrie diferenţele dintre iubirea *agape* şi iubirea *eros*. Cum poţi cultiva dimensiunea *agape* a iubirii tale faţă de cineva?

4. Consideri Biblia o carte care încurajează „experienţa deplină a sexualităţii”?

5. Dacă sexul este „a doua dintre cele mai bune idei”, care este prima?

Capitolul 3: Femeile sunt de departe mai sacre şi mai feminine decât ni se sugerează prin „sacrul feminin”

1. Privitor la ceea ce spune Biblia despre femei şi despre rolul lor în istoria întemeierii Bisericii, cât de convingător este *Codul lui da Vinci* atunci când pretinde că Biserica este un mare opresor al femeilor? A reuşit vreunul dintre argumentele noastre din acest capitol să respingă la modul satisfăcător această opinie, din punctul tău de vedere? Dacă da, de ce? Dacă nu, de ce?

2. În cartea sa deosebit de ingenioasă, Brown născoceşte diverse fapte pentru a înlesni atingerea scopului pe care îl urmăreşte. Pentru a da un exemplu, el exagerează în mod grosolan numărul bărbaţilor şi al femeilor care au fost executaţi în timpul Marii Vânători din Evul Mediu. (Cercetările recente arată o cifră probabilă de 50.000–60.000 de oameni omorâţi, în comparaţie cu cei cinci milioane ai lui Brown.) Crezi că romanul *Codul lui da Vinci* este preocupat de acurateţea informaţiei sau de impactul emoţional? Convingerile pe care le avem îşi trag rădăcinile din raţiunea sau din inima noastră? Cum dobândeşti echilibrul dintre cele două?

3. Ar fi necinstit să nu recunoaştem că unii

conducători ai Bisericii primare au prigonit femeile, folosind chiar Biblia pentru a-şi justifica acţiunile. Poate cineva, în mod legitim, să separe faptele unui individ de organizaţia pe care el sau ea o reprezintă? Există exemple din prezent care vă vin în minte? Cum determini a cui este responsabilitatea?

4. În ultimă instanţă, *Codul lui da Vinci* ne cheamă la o celebrare a unicităţii bărbatului şi a femeii sau la o unire a celor doi într-o fiinţă androgină? Ce diferenţe aduce Biblia în acest punct? Care este răspunsul tău la premisa că bărbaţii şi femeile sunt diferiţi?

Capitolul 4: Isus – Cine a fost El cu adevărat?

1. Brown susţine că Isus nu fusese considerat divin până în epoca lui Constantin. Am enumerat doar câţiva din conducătorii Bisericii timpurii care au scris despre divinitatea lui Hristos înainte de Sinodul de la Niceea. Care este răspunsul tău la supoziţia lui Brown că Isus nu a avut o natură divină? Trăsăturile umane ale lui Hristos sunt în măsură să dovedească faptul că El nu era divin? De ce, sau de ce nu?

2. De ce a fost important pentru Isus să le ceară prietenilor Lui să îi spună cine cred ei că este El? Cum ar fi schimbat răspunsul lor modul în care gândeau despre Isus?

3. Ce însemnătate a avut Pavel şi epoca în care a

compus scrisorile sale în înţelegerea caracterului divin al lui Isus?

4. Pentru tine prezintă importanţă faptul că Isus este sau nu cu adevărat divin? De ce, sau de ce nu? *Tu* cine spui că este Isus?

Codul spart al lui da Vinci Capitolul 5: Cine rescrie istoria?

1. Evan îi ţine lui Carrie o lecţie despre comportamentul gâştelor în timpul zborului. Cum se poate compara un stol de gâşte cu modul în care ar trebui să funcţioneze Biserica? Ţi s-a părut utilă această analogie?

2. Dacă istoria este într-adevăr o „poveste convenabil ticluită", pe cine trebuie să credem? Cum putem spune care este „cea mai adevărată" versiune a istoriei? Există o istorie adevărată?

3. Istoria creştinismului pare să aibă mulţi „învinşi" – cei care au comis mari păcate sau cei care au fost omorâţi pentru credinţa lor. Cu toate acestea, *Codul lui da Vinci* pretinde că liderii bisericii – învingătorii – au rescris istoria în favoarea „taberei" lor. Cum răspunzi la argumentul lui Brown că cei puternici scriu istoria?

4. Dacă ai fi fost creştin în vremea în care Constantin a scos în afara legii toleranţa religioasă şi i-a silit pe păgâni să se convertească, care ar fi fost atitudinea ta faţă de aceşti noi „creştini"? Cum

crezi că ar fi reacţionat faţă de tine şi de învăţăturile tale? Ţi-ai fi supus propriile credinţe compromisului pentru „a te întâlni cu ei la mijlocul distanţei”?

Capitolul 6: Canonirile Canonului

1. Dacă nu am fi avut Biblia, pe care să o urmăm, dacă am fi renunţat total la Scriptură, aşa cum sugera Marcion, pe ce ne-am fi fundamentat legea morală? Ce ne-ar fi împiedicat să facem ceea ce ne dictează impulsul de moment, neţinând seama de consecinţele răsfrânte asupra celorlalţi?
2. De ce este important să ştim cum a fost alcătuită Biblia de azi? Afectează în vreun fel acest aspect credinţa ta?
3. Poate un adept al lui Isus să respingă Vechiul Testament, ca pe o carte anacronică, şi să ia în considerare numai Noul Testament? Explică.
4. Convingerea noastră că Biblia este Cuvântul lui Dumnezeu se bazează pe credinţă *şi* pe ani întregi de studiu minuţios. Crezi că Biblia este demnă de crezare? De ce, sau de ce nu? Se poate aplica acelaşi mod de argumentare şi asupra modului în care a fost ales canonul?
5. După ce ai citit acest capitol, crezi că Împăratul Constantin a manipulat modul de alcătuire al Canonului? Sau crezi că textele canonice erau clar stabilite înainte de Conciliul de la Niceea? Argumentează-ţi punctul de vedere.

Capitolul 7: Între Evangheliile Gnostice şi Evangheliile Noului Testament

1. Se spune că maxima următoare îi aparţine lui Winston Churchill: „O minciună înconjoară jumătate Pământul până apucă adevărul să-şi tragă pantalonii pe el”. Sunt savanţi, predicatori şi scriitori – în cazul de faţă profesoara Gibson – care folosesc în mod repetat formule dovedite ca fiind false, însă enunţându-le îndeajuns de des, asemenea idei capătă, totuşi, credibilitate. Cum putem să avem o minte deschisă păstrându-ne, în acelaşi timp, un puternic simţ al discernământului?

2. Acum, că textele de la Nag Hammadi au fost „transmise maselor” prin *Codul lui da Vinci,* mulţi oameni ar putea să se îndoiască de veridicitatea Bibliei. Dacă pentru tine Biblia este în mod incontestabil Cuvântul lui Dumnezeu, cum o vei apăra împotriva acestor „manuscrise secrete”? Dacă nu îţi întemeiezi credinţa pe Biblie, dai credit textelor de la Nag Hammadi? Justifică-ţi opţiunea.

3. Eşti de acord cu ideea lansată de Adunarea Femeilor Presbiteriene din 1997 cum că cele patru Evanghelii biblice sunt în mod tendenţios favorabile bărbaţilor? Ar trebui să existe o biblie doar a femeilor?

4. Cine va fi dumnezeul tău, dacă urmezi doctrina gnostică până la consecinţele sale

ultime?

5. Am scris: „Aici începem să descifrăm *Codul lui da Vinci* şi să vă sugerăm adevăratul motiv al popularităţii sale imense. Cartea este îndrăgită de atâta lume pentru că prezintă într-un mod atât de captivant noul curent de eliberare religioasă care s-a abătut ca o furtună asupra Vestului.” Unde ai văzut astfel de semne ale noului curent religios în societatea noastră?

Capitolul 8: Cunoaşterea secretă

1. Din descrierea ritualului Hieros Gamos, aflăm că prin acesta, mintea bărbaţilor se deschide către cunoaşterea divinităţii. Cum o tratează acest ritual pe femeie?

2. Care este diferenţa dintre „spiritualitate” şi creştinism?

3. Comparaţi mantra păgână („Atingi cea mai înaltă treaptă a fiinţei tale atunci când te goleşti de gânduri”) cu sfatul din Scriptură care ne spune că e bine când „orice gând îl facem rob ascultării de Hristos” (2 Corinteni 10:5).

4. Cum defineşti păcatul? De unde provine conceptul de păcat – de la om sau de la Dumnezeu? Ce legătură are sentimentul de vină cu păcatul? Este păcatul o problemă cu care trebuie să ne luptăm sau e doar un simplu fapt de viaţă?

Capitolul 9

1. Ce rol joacă simbolurile în Biserică? Au vreo însemnătate simbolurile în viaţa ta spirituală?
2. Ce simboluri sunt folosite în Biblie? Care din acestea au conotaţii pozitive? Care au semnificaţii negative?
3. Este necesar să crezi într-un Satan înţeles la modul propriu pentru a putea fi creştin? Care ar fi scopul lui Satan? Crezi în Satan? De ce, sau de ce nu?
4. De ce crezi că unii creştini îmbrăţişează mesajul venerării zeiţei?

Capitolul 10

1. Ce semnificaţie are pentru creştini expresia „Zilele din urmă”? Dar pentru păgâni?
2. Cum ar arăta şi cum s-ar comporta un „Isus necreştin”? Are lumea nevoie de un „Isus noncreştin”?
3. Zeiţa promite unitate şi pace. Se adresează mesajul creştinismului tuturor oamenilor de pe pământ?
4. Ce a vrut să zică C. S. Lewis, prin observaţia sa: „Dumnezeu este un Anume”?
5. S-a schimbat imaginea ta despre Isus după ce ai citit *Codul lui da Vinci*? Dacă da, în ce fel? S-a schimbat imaginea ta despre Isus, acum, că ai citit *Codul spart al lui da Vinci*? Cum?

În loc de postfaţă

Miss Neveu are ochii mari. Iar pe măsură ce se apropie de Sfântul Graal, dusă de mână de profesorul Langdon şi împinsă de la spate de Sir Teabing, ochii ei se fac din ce în ce mai mari, devenind două hăuri rotunde care înghit două mii de ani de creştinism. În cele două cercuri atotcuprinzând întreaga naivitate şi mirare a universului, Isus, aşezat în poziţia omului vitruvian, şchioapătă de natura Sa divină, lăsând în urma sa mai puţin Duh Sfânt, dar o întreagă linie de descendenţi porniţi din pântecele Mariei Magdalena, emigrată pe undeva prin Franţa. Mirarea creşte în ochii frumoasei Sophie cu fiecare cuvânt rostit de către însoţitorii săi şi cu fiecare simbol descifrat. Totul se termină cu un fel de: „Aha! Je suis sa descendante!" Urmărirea s-a încheiat, criminalul a fost prins, băiatul în sfârşit dă semne că s-ar fi îndrăgostit, iar fata... ei bine, fata are nişte ochi cât cepele, însă între timp, în ei nu se mai oglindeşte nici mirare, şi nici lumea aşa cum o ştiam.

Închidem *Codul lui da Vinci* şi îl aşezăm pe noptieră.

Rămân, însă, nişte întrebări care ne mijesc ochii şi ne umbresc oarecum a circumspecţie privirea creştinească. Ce e realitate şi ce e ficţiune aici? De unde a apărut acest Isus atât de... mort, între

timp? Cum să mă descurc printre atâtea momeli şi informaţii abil asamblate? Să încep să-mi pun întrebări sau să aştept liniştit filmul (apropo, viitoarea Miss Neveu din filmul ce va ecraniza romanul lui Dan Brown este Audrey Tautou, aleasă probabil tocmai pentru ochii ei într-adevăr imenşi şi frumoşi)?

James L. Garlow şi Peter Jones au ales prima variantă (deşi probabil vor vedea şi filmul) şi au alcătuit o listă cu întrebări la care răspund cu grija de a-şi păstra echilibrul între subiectivitatea creştinului ce-şi vede ameninţată credinţa, subiectivitate care, exagerată, i-ar putea transforma în nişte panicarzi ridicoli, şi tendinţa de a bagateliza substratul exploziv al unei ficţiuni aparent inofensive.

Pe de altă parte, însă, îi paşte şi pericolul de a fi întâmpinaţi cu o grimasă de nedumerire din partea unora dintre cititori, ce nu-şi vor fi putând explica de ce atâta agitaţie pentru o producţie literară de consum, care, ca orice produs de consum, e lipsit de virtuţi nutritive, nefiind în măsură să schimbe metabolismul unui suflet, al unei conştiinţe şi în niciun caz al unei societăţi. Trăim în orizontul unor adevăruri atât de rigide (se vor fi întrebând ei) şi, totodată, atât de fragile încât ni se refuză dreptul la imaginaţie, nu ni se mai îngăduie să plăsmuim şi replăsmuim lumea, să ne mutăm mobila din când în când dintr-un colţ al camerei în altul, să ne schimbăm tapetul din

sufragerie, să ne bem cafeaua în pat sau să aţipim în fotoliu? Să fi devenit creştinismul atât de posac încât nu mai ştie de glumă (sau de bestseller-uri?).

Pentru a se feri de această grimasă, autorii cărţii de faţă au grijă să demonteze toate informaţiile pe care Brown le foloseşte cu pretenţie de adevăr istoric, oferind astfel greutate demersului lor şi legitimitate reacţiei pe care o au faţă de *Codul lui da Vinci.* În paralel, avansează ideea că toate de(zin)formările (care, în lumina celor arătate de autori, devin evidente) la care Dan Brown recurge au un substrat ce e departe de a fi nevinovat şi exclusiv de ordin estetic.

Cu meticulozitate, ei parcurg un traseu ce porneşte de la problema evangheliilor gnostice, care, potrivit argumentelor solid documentate ale *Codului spart al lui da Vinci,* nu pot fi anterioare Evangheliilor canonice ale Noului Testament (şi, deci, nici conţinutul lor nu poate fi mai aproape de adevărul Bisericii fundamentate de Isus), şi ajunge, bunăoară, până la misteriosul scris în oglindă al lui Leonardo da Vinci, care s-ar datora nici mai mult nici mai puţin decât unei afecţiuni numite dislexie. Ca să nu mai vorbim de „cea mai veche societate secretă rămasă în activitate", Le Prieuré de Sion, demascată ca fiind o farsă într-o limbă franceză neaşteptat de recentă.

Pentru a putea, însă, citi această carte, trebuie acceptată premisa de la care porneşte ea, cel puţin ca ipoteză de lucru: aflaţi că, după cum ne anunţă

autorii ei, lumea nu se simte prea bine, şi nu din cauză că alunecă pe panta ce duce spre anunţata entropie, ci fiindcă există o conspiraţie ce otrăveşte huma creştină din care spiritul nostru creşte în mod natural de două milenii. O conspiraţie, domnilor! Măi, să fie! Tocmai terminasem cu una şi, iată, alta la rând.

Chiar dacă Jim şi Peter dau nume şi oferă identitate într-o oarecare măsură „conspiratorilor", veţi vedea, însă, că în esenţă e vorba nu neapărat de un grup anume de persoane care uneltesc, cât de un anumit tip de credinţă, de semeţire în faţa lui Dumnezeu, de înfrăţire cu stihiile. E vorba de o parte a umanităţii. Care s-a săturat de „căile Domnului" şi îşi asfaltează autostrăzi atât de netede încât să poată, eventual, chiar dormi la volan.

Suntem expuşi unei lumi din ce în ce mai păgâne, care şi-a trasat ca obiectiv să „elibereze" lumea de dogme, de adevăruri opresive cu „mai presusul" lor, să tragă de cortina cerului pe care l-ar vrea cât mai aproape de buricele degetelor ei şi l-ar vrea ceva mai... uman, un Dumnezeu care să stea cu un etaj mai sus, El fiind un vecin destul de simpatic pe care îl putem deranja ori de câte ori avem nevoie de o linguriţă de zahăr sau de o ţigară. Există nu numai o tendinţă în acest sens, spun autorii noştri, ci chiar o intenţie bine definită de a discredita adevăruri fundamentale ale creştinismului, în numele unor credinţe

„eliberatoare”, de natură păgână. O conspiraţie, un asalt al înalturilor, o retezare a catedralelor. Pentru ce? Pentru a ne săpa din nou bordeie în lutul din care se spune că am fost făcuţi. Înainte, însă, de a continua cu diatribele, aş dori să citez o declaraţie din memoria colectivă a românilor plăsmuitori de legende: „cerul odată a fost aproape de pământ, încât o femeie ar fi şters scutecul copilului de cer, din care cauză cerul s-a ridicat, ca nimeni să nu-l mai ajungă.”[172] Cam asta se poate întâmpla atunci când apuci de toartele cerului şi începi să-l tragi în jos spre a-l aduce la statura ta. Însă de când cu acea necugetată femeie, cerul se îndepărtează de fiecare dată când întinzi mâna să-l atingi. Se spune că Iuri Gagarin a venit din călătoria lui stelară cu vestea că Dumnezeu nu există, din moment ce n-a putut da noroc cu El. Vă spun eu, însă, n-a făcut decât să-şi tragă cerul un pic mai încolo. Un cer din ce în ce mai sus şi nişte struguri din ce în ce mai acri, judecând după privirea noastră şuie de vulpe frustrată.

Se doreşte, prin urmare, înghesuirea lui Dumnezeu în acelaşi regn cu noi. O specie care să se poată înscrie foarte bine în cadrele noastre mentale, iar pentru a ajunge să comunicăm cu El să nu avem nevoie decât de un proces tehnologic adecvat, o formulă la care să putem recurge în

---

[172] *Legendele românilor I - Legendele cosmosului,* Editura Grai şi Suflet - Cultura națională, Bucureşti, 1994.

orice moment, folosindu-ne exclusiv de datele care se găsesc în noi înşine. Deţinem toate cele necesare. Trebuie doar să coborâm suficient de adânc în noi, în straturile ancestrale ale fiinţei care suntem. Un cifru este încrustat în carnea noastră, nu avem decât să-l descifrăm şi să-l aplicăm. O incantaţie, un gest, un stimulent (ca să nu-i spunem drog), orice ar putea declanşa forţa nevăzută care sălăşluieşte înăuntrul nostru şi care trebuie numaidecât eliberată pentru ca noi, la rândul nostru, să ne eliberăm. Suntem aderenţi în mod fundamental la pământ, cerul nu e decât amăgire, o realitate total inconsistentă. Pământul mamă, natura mamă, cu densitatea lor, ne vor reda pe noi nouă înşine şi adevărului pe care îl întruchipăm. Dacă încă suntem capabili de a ne cutremura în faţa sacrului şi a trăi fascinaţia lui, riscăm, însă, ca în condiţiile descrise să devenim nişte simpli operatori de divinitate, iar într-un final, probabil vom ajunge să o putem achiziţiona la pachet chiar de la non-stopuri, alături de pliculeţele de ness. La întâlnirea cu o asemenea divinitate, nu ne mai îmbrăcăm ca de duminică, ci, dimpotrivă, ne despuiem, de haine, de voinţă, de decenţă, ne lăsăm mânaţi de o forţă lăuntrică, impersonală, oarbă... O experienţă care ne ţine prizonieri în sfera propriei noastre umanităţi şi ne fixează ca ideal cel mult un superlativ relativ, absolut pipăibil. Dumnezeu nu poate fi, atunci, decât exponentul unei realităţi de genul „cea mai”.

Or, Dumnezeu, cel din Biblie, este un superlativ absolut, relativ nepipăibil, o realitate de un *alt ordin,* care ne deschide către altă lume. O lume extraordinară, pe care Kant şi alţi deştepţi s-au ferit să o descrie, pe motiv că nu o putem cunoaşte recurgând la instrumentele de cunoaştere cu care am fost înzestraţi de la natură. Nu înseamnă că nu există cale spre Dumnezeu. Există: Cuvântul Lui întrupat în Hristos şi credinţa în care trebuie să ne înveşmântăm. Aşa deci, avem un vehicul (o cale de acces, un pod), şi o ţinută obligatorie.

Aici, după o pauză sugestivă, cu privirea pierdută în transcendent şi mângâindu-mi barba, pot să mărturisesc că mi-a plăcut foarte mult metafora „punţii" găsită de autorii *Codului spart al lui da Vinci* privitoare la crucea lui Hristos. O punte pe care să putem trece dincolo. Am fost tentat să scriu: o punte care să ne treacă dincolo. M-am oprit la timp. E nevoie de efort: efortul de a conştientiza şi de a accepta faptul că aceasta este singura cale de acces (câtă vreme trecerea nu stă în puterea noastră). Rămâne să alegi dacă păşeşti pe punte, cu inima înfiorată că de o parte şi de alta eşti flancat de hăul căderii, dar şi cu ochii aţintiţi dincolo. Ei, ăsta sport extrem! Ce înseamnă dincolo? (Fireşte, nu Hades. Fiindcă acolo era vorba de o barcă.) Dincolo înseamnă Dumnezeu, înseamnă adevărata regăsire, reîntregire, reîntoarcere a sufletului nostru, un tărâm care, orice am face, nu poate fi cuprins de simţuri ori de

gândire. Iar pentru a avea acces la el e nevoie de un salt, de o traversare, de o transcendere. Singura merinde pe care o putem lua cu noi în călătoria asta spre Dumnezeu este credinţa. Un călugăr la a cărui putere de credinţă aspir închipuia momentul morţii în felul următor: în clipa în care mori, te afli la marginea unei prăpăstii peste care trebuie să treci. Îţi iei avânt şi sari; pentru o clipă eşti suspendat în neant. De cealaltă parte, te aşteaptă Isus cu mâna întinsă gata să te primească, nu trebuie decât să ai suficientă forţă în credinţa ta ca să întinzi la rândul tău mâna pentru te putea prinde de mâna Lui; să ai suficientă credinţă ca să te încredinţezi o clipă neantului ştiind că vei ajunge să păşeşti mai apoi pe pământul ferm al veşniciei lui Hristos.

*

Apropo de vorba lui Gagarin. Neopăgânii (conspiratorii) nu-l contestă pe Dumnezeu. Ei doar îl retuşează: îi îndreaptă un pic sprâncenele, ca să nu fie prea încruntat, îi mai taie din înălţime, un pic de fond de ten, eventual ajustată un pic barba (dacă nu chiar ras), iar la urmă de tot, de ce nu?, îi schimbă pe ici, pe colo sexul. A, şi îi şterg pipa din mână. (Am auzit că Sartre avea prostul obicei de a nu-şi lăsa o clipă ţigara sau pipa din mână. Prin urmare, cică, fiecare poză în care apare filosoful francez conţine şi acest detaliu. În lumina politicii contemporane de a fi corect până în pânzele albe şi a nu face sub nicio formă propagandă la ţigări,

pentru afişul care însoţeşte manifestările comemorative din Franţa a fost aleasă o fotografie mai puţin cunoscută, din care s-a şters obiectul incriminat. Lucru care nu-i ştirbeşte nici prestigiul, şi nici valoarea operei, însă ceva, nu ştiu ce, lipseşte...). Imaginea clasică a Dumnezeului creştin nu mai este *politically correct.* E puţin prea... virilă. Măcar cu glasul dacă am putea face ceva, să nu mai tune în halu' ăsta. Şi totuşi, ideea că Isus ar fi avut copii şi că ar fi fost căsătorit cu Maria Magdalena poate fi încadrată liniştit în categoria bancurilor *politically incorrect.* Se pare, însă, că afişarea unei imagini cu o ţigară aprinsă este mult mai nocivă pentru contemporanii noştri.

„Trăim într-o lume...": o formulă des utilizată de cei care doresc să tot spună în ce fel de lume trăim. Îmi vin în minte tot felul de adjective. Mă opresc la două: superficială şi ipocrită.

*

- Să fie, oare, adevărat că Isus n-a fost decât „un profet, un muritor... un om extraordinar, însă doar un om"?
- Să fi fost, oare, Isus căsătorit şi să fi avut un copil cu Maria Magdalena?
- Există Sfântul Graal? Dacă da, ce este acesta şi unde poate fi găsit?

A-l redefini pe Isus în termenii în care o fac eroii *Codului lui da Vinci* este, într-adevăr, un atac la

adresa creştinismului în ceea ce este el mai profund. Două lucruri trebuie să faci ca să vezi această religie prăbuşindu-se: să negi (sau, mai subtil: să pui la îndoială) natura divină a lui Isus şi să negi autenticitatea Bibliei. În momentul în care ai pus în discuţie caracterul de Cuvânt revelat al Scripturii, te achiţi cu vârf şi îndesat de cele două sarcini. Nu e nevoie de mai mult.

De ce ziceam că e mai subtil să pui la îndoială? Fiindcă o contestare directă naşte de obicei partizanate bine definite şi o confruntare directă, în care avem şansa de a ne privi în faţă adversarul. Îndoiala ne îndeamnă să cădem pe gânduri, în numele dorinţei de adevăr, luptându-ne cu limitele propriei noastre cunoaşteri şi gândiri. Mai degrabă decât certitudinea, dubiul este cel care ne caracterizează mai întâi ca fiinţe raţionale. Lucru ştiut încă de la Descartes. Or, cum să te insinuezi mai bine într-un suflet care se luptă cu propria sa necredinţă. ("Cred, Doamne, ajută necredinţei mele!") Gândiţi-vă numai la dimensiunea întrebării: Dacă e adevărat? Dacă într-adevăr Isus e doar un om?!

De aceea, una dintre cele mai importante întrebări pe care le veţi găsi în această carte, formulată explicit sau prezentă implicit în fiecare dintre celelalte este: Ce înseamnă să fii creştin? Fiindcă în romanul său, Dan Brown ia creştinismul de un picior îl întoarce cu capul în jos şi-l scutură bine de toţi arginţii, îi scoate

veşmintele croite pe seama lui de Dumnezeul biblic, îi aşază un coif încornorat pe cap, îl îmbracă în şalvari şi îl pune să citească în cafea şi să danseze în jurul focului. Şi mai face ceva cu el, dar nu spui, că mi-i ruşine.

Aşadar, ce înseamnă să fii creştin? Dincolo de instrumentele valoroase pe care ni le oferă *Codul spart al lui da Vinci* menite să ne consolideze credinţa în faţa îndoielii cu care ne asaltează o lume a cărei gândire a scăpat de sub controlul oricăror exigenţe, gestul pe care îl putem deprinde prin lectura acestei cărţi este acela de a ne întreba pe noi înşine: *Ce înseamnă a fi creştin?* Putem răspunde în fel şi chip, însă răspunsul venit din partea noastră va fi întotdeauna parţial. Partea cea mai concludentă a acestui răspuns are legătură cu însăşi condiţia noastră de oameni şi se află mai presus de noi, întrucât orice om onest va fi gata de a recunoaşte că realitatea lumii nu este epuizată de simţurile şi raţiunea noastră, nici împreună, nici separat. Adevărul lumii îl completează Cuvântul Altcuiva. Presupun că ştiţi despre Cine vorbesc!

Dumitru Dorian